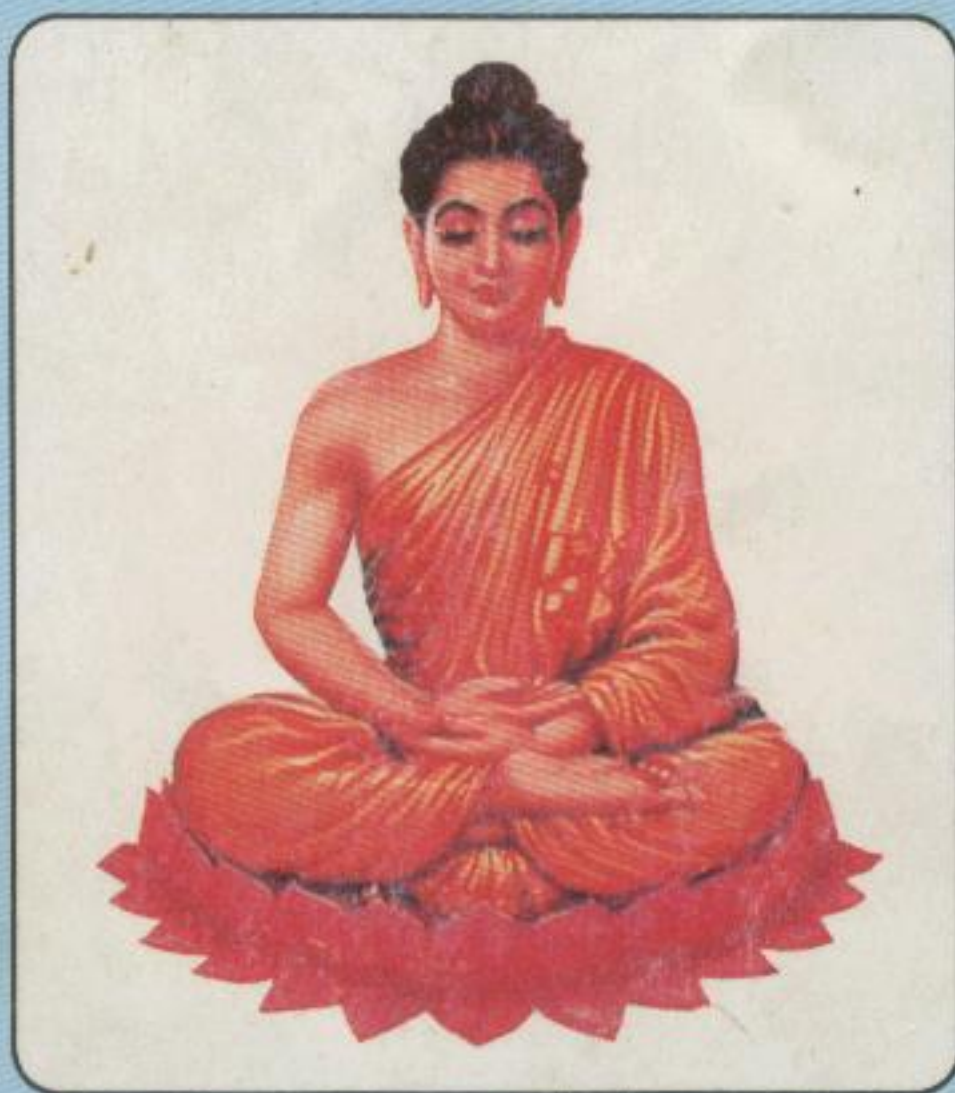

พหุบาทพระเวทย์

๙

คำกลอน

เล่ม ๒

เขียนบว...เขียน

(พระมหาโพน คุณวุฒโต)

มทกบ้านนอก...ตรวจทาน

๙๙.

พุทธประวัติ

ฉบับ

คำกลอน

เล่ม 2

โดย เชียงบัว อายสาว

(นายไพร ดวงดาว)

ผู้เขียน

พระมหาโชน คุณวุฑฺโฒ ผู้ตรวจทาน

พิมพ์ครั้งที่ 1 จำนวน 5,000 เล่ม

มิถุนายน 2539

(สงวนลิขสิทธิ์)

คำอนุโมทนา

พุทธประวัติ เป็นเรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ทั้งที่เป็นส่วนประวัติขององค์ศาสดา คือเจ้าชายสิทธัตถะ การแสวงหาสัจธรรมของพระองค์ และการประกาศคำสอน มีผู้ยอมรับปฏิบัติตามมากมาย จนเป็นพระพุทธศาสนาในกาลต่อมา

เรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติมีอยู่ในหนังสือต่าง ๆ หลายเล่ม โดยผู้เรียบเรียง ได้พยายามเรียบเรียงให้อ่านง่าย และถูกกับจุดประสงค์ที่จะนำไปใช้ทั้งกับประชาชนทั่วไป นักเรียนนักศึกษาและเยาวชน ซึ่งจะเขียนเป็นร้อยแก้ว

พุทธประวัติฉบับนี้ แปรจากฉบับอื่นด้วยเหตุที่เขียนเป็นร้อยกรอง ผู้เขียนคงใช้ความอดสาหะอย่างยิ่ง กว่าจะได้ผลงานอันทรงคุณค่านี้ เรื่องราวสมบูรณ์ทั้งที่เป็นพุทธประวัติและธรรมะประวัติ ผู้เขียนได้แทรกหลักธรรมพร้อมอธิบายเอาไว้ให้เข้าใจชัดเจน ภาษาที่ใช้เป็นภาษาง่ายๆ เข้าใจง่าย อ่านได้ทุกเพศทุกวัย

ขออนุโมทนาในกุศลเจตนา ความอดสาหะพากเพียรของท่านผู้เขียน ที่ได้สร้างสรรค์ผลงานอันทรงคุณค่านี้ ประดับไว้ในวงการวรรณกรรมพระพุทธศาสนา อันจะเกิดประโยชน์แก่ผู้สนใจสืบไป.

ไพฑูริย์

พระธรรมบัณฑิต

เจ้าอาวาสวัดโพธิ์สมภารณ์

เจ้าคณะภาค 9 (ธรรมยุต)

มีนาคม 2539

คำนิยม

พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย อิทธิพลของพระพุทธศาสนาได้ฝังรากอันลึกซึ้งเข้าสู่สายเลือดและวิญญาณของคนไทยมาตั้งแต่สมัยบรรพกาล ขนบธรรมเนียมประเพณี ด้ทธิความเชื่อถือ แนวปฏิบัติ ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทย ได้ผูกพันไว้กับพระพุทธศาสนาอย่างแยกไม่ออก เมื่อมองโดยสภาพที่เป็นรูปธรรมแล้ว พุทธศาสนาในเมืองไทยมีความเจริญรุ่งเรืองเหนือชาติอื่นใด มีคนไทยที่นับถือพุทธศาสนาไม่น้อยกว่าร้อยละ 95 มีพระภิกษุสงฆ์สามเณรทั่วประเทศประมาณ 300,000 รูป มีวัดวาอารามมากกว่า 30,000 วัด มีพุทธสมาคม ยวพุทธิกสมาคม และเครือข่ายอยู่ทั่วประเทศ มีการศึกษาเล่าเรียนพุทธศาสนาตั้งแต่ระดับประถมจนถึงมหาวิทยาลัย แต่ก็มีข้อที่น่าสังเกตว่า ทั้งๆ ที่พระพุทธศาสนามีความเจริญดังกล่าว คนไทยส่วนใหญ่ไม่มีความรู้และความเข้าใจในหลักคำสอนของพุทธศาสนาอย่างแท้จริง มีผลทำให้คนไทยเหล่านั้นไม่สามารถจะนำหลักคำสอนไปใช้กับชีวิตประจำวัน ให้เกิดความสงบสุขร่มเย็นได้ ความไม่รู้และความไม่เข้าใจอันนี้ มีผลทำให้เกิดความเสื่อมโทรมทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับปัญหาเด็กวัยรุ่น ค่าถามจึงมีว่า ทำอย่างไรถึงจะให้เยาวชนของชาติหันมาสนใจพุทธศาสนา และศึกษาปฏิบัติอันจะทำให้เกิดความสงบสุข ทั้งในด้านส่วนตัวและสังคม สิ่งหนึ่งที่จะแก้ปัญหาดังกล่าวได้ ก็ด้วยการผลิตสื่อหรือตำราที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และมีความเพลิดเพลินในการศึกษา

คุณไพโร คงดาว หรือในนามปากกา เชียงบัว อายสาว ที่คนส่วนใหญ่รู้จัก ได้มีวิสัยทัศน์และความสามารถ เรียบเรียงคำราพุทธประวัติคำกลอนสำเร็จลงได้เป็นอย่างดี ควรได้รับการยกย่องชมเชย จากการได้ศึกษาประวัติส่วนตัวและผลงานของคุณไพโร คงดาว พบว่านอกจากจะเป็นโฆษกสถานีวิทยุหลายแห่ง จนได้รับความนิยมนยกย่องอย่างสูง ได้รวบรวมวัสดุภาพถ่ายคำจากสมาคมนักจัดรายการวิทยุ แล้วยังได้รวบรวมวัสดุสมาธรรมจักร จากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในฐานะผู้มีผลงานดีเด่นในด้านเผยแพร่พุทธศาสนาอีกด้วย นอกจากนั้นปัจจุบันยังดำรงตำแหน่งอุปนายก ยวพุทธิกสมาคมจังหวัดอุดรธานี และเป็นศาสนจังหวัดอีกด้วย สถานภาพและบทบาทของคุณไพโร คงดาว ดังกล่าว ทำให้เกิดความมั่นใจในคุณภาพของหนังสือเล่มนี้มากขึ้น กลุ่มเป้าหมายที่จะได้รับประโยชน์อย่างแท้จริงก็คือเยาวชน นักเรียนนักศึกษา ทุกระดับชั้น

ในนามศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี ข้าพเจ้าขอขอบคุณในกุศลจิตของคุณไพโร คงดาว ที่ได้ผลิตตำราเล่มนี้ขึ้นมา เพื่อเป็นการเผยแพร่พุทธจริยาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อันเป็นการเพิ่มพูนศรัทธาในพระพุทธศาสนายิ่งๆ ขึ้นไป

(ผศ.ดร. พล คำบังสุ)

อธิการบดีสถาบันราชภัฏอุดรธานี
ประธานศูนย์วัฒนธรรมจังหวัดอุดรธานี

กิตตินิยม

.....

“พุทธประวัติ” อัจฉรธรรม เพชรน้ำนอก
“เชียงบัว” เสก เป็นคำกลอน พรคนอ่าน
ได้อรรถรส บทกวี ศรีตระการ
วิทยาทาน งานนิพนธ์ ถิ่นคำชม

เน้นธรรมะ ธารธรรม นำชีวิต

พุทธนิมิต อิจิไวั ได้เหมาะสม

ดำเนินเรื่องได้เปรียบปราชญ์ถาดคม

“เกียรตินิยม” ก็ชมไว้ ให้คะแนน

นักศึกษา ประชาชน คนสนใจ

ควรมิไวั ได้ศึกษา มหันตม

หนังสือดีมีคุณค่าของฟ้าแดน

ช่วยมันแน่นในประวัติ พระศาสดา

(นายสันติ เกริ่งไกรสุข)

9 กุมภาพันธ์ 2539

รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุดรธานี

ส ำ ร ั บ ัญ

บทนำ	1
เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์	1
ฝนโปกขรพรรษ	12
ทรงเสด็จวังพระนางพิมพา	18
นันทกุมารออกบวช	23
ราहुลออกบวช	26
เสด็จโกศลชนบท	29
พบองค์สิมมาล	33
ศากยราช หกพระองค์ออกบวช	49
เสด็จเมืองโกสัมพี	53
พระเจ้าพิมพิสาร ถูกปลงพระชนม์	58
นักแม่นธนูปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า	61
พระเทวทัตส่งคนไปปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า	63
พระเทวทัตกลิ้งศิลาทับพระพุทธเจ้า	65
พระพุทธองค์ปราบช้างนาฬาคีรี	66
พระเจ้าอชาตศัตรูรู้สำนึก	70
พระเทวทัตทำสังฆเภท	71
พระเทวทัตถูกธรณีสูบ	74

พระเจ้าอชาตศัตรูทรงสำนักมิต	83
พระพุทธบิดาเสด็จนิพพาน	85
พระนางปชาบดีออกผนวช	87
พระนางพิมพาบรรพชา	90
พระสารีบุตรสู่พระนิพพาน	91
พระโมคคัลลานะสู่นิพพาน	99
ทรงปรารภชาธรรม	103
ทรงทำนิมิตโอภาส	107
ทรงปลงอายุสังขาร	108
บิณฑบาตครั้งสุดท้าย	115
เสด็จกุสินารา	116
ทรงประทานโอวาทและสรรเสริญพระอานนท์	126
สาวกองค์สุดท้าย	128
ประทานปัจฉิมโอวาท	133
เสด็จปรินิพพาน	135
แจกพระบรมสารีริกธาตุ	146
ตำราอ้างอิง	152
เหตุการณ์ในวันเขียน	153
ฝากไว้ท้ายเล่ม	158
หลวงพ่อบุญคำ	160
แหล่งที่มาของหนังสือ	168

บทนำ

อันบทความตามสาร ที่อ่านนี้ เป็นเล่มที่สองต่อ ข้อนานไข
 เป็นพุทธประวัติกลอน ย่อนยุคไป ท่านคงได้ใช้พิ จารณา
 จากเล่มหนึ่งซึ่งอ่าน ผ่านมานั้น คงทราบกันขึ้นตอน เบื้องก่อนหน้า
 ถึงกำเนิดเกิดพิสุทธ องค์กรพุทธา และบรรดาข้อพระธรรม สิ่งน่าใจ
 เป็นเรื่องจริงของจริง กล่าวอิงอ้าง มิใช่วางสร้างแนว แคล้วคลาดไว้
 ท่านจงส่งปัญญา ศึกษาไป จนเข้าใจในพระธรรม ล้ำเลิศลอย
 จะรู้ซึ่งถึงคำ พระธรรมะ เป็นสิ่งประเสริฐแท้ มิแปรถ้อย
 ถูกเหตุผลกลเกณฑ์ เห็นรูปรอย เป็นสิ่งร้อยรัดจิต นำทิศทาง
 จะเห็นว่าพระพุทธองค์ ทรงลำบาก สุดแสนยากจกค้นพบ ประสพสร้าง
 ข้อเท็จจริงสิ่งถูกต้อง ของแนวทาง เพื่อจะล้างวางทุกข์ ที่ผูกคน
 ทรงเหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้า คณนานับ เกือบจะพับดับขาด ชีวาคมพ้น
 เพราะต่อสู้หมู่มาร ผลาญผจญ เกินกว่าคนสิ้นโลกา จะกล้าทำ
 จะเห็นว่าพระอุทิศ ชีวิตนี้ แม้เป็นมีมิเสียดาย หมายแลกซ้ำ
 ขอให้บรรลุรู้ หมู่แนวธรรม เพื่อจะนำคำโลกา พาพ้นภัย
 ไม่หวังสิ่งตอบแทน แม้นน้อยนิด มิได้คิดติดลาภ รับสินไชรั
 มิได้หวังเงินทอง ของผู้ใด หวังเพียงได้ให้พระธรรม นำโลกา
 แล้วพวกเราเจ้าข้า บรรดานี้ หากเห็นดีมีใจ ผักฝั่หนา
 ของประเสริฐเลิศล้ำ คณนา ท่านให้มาเปล่า ๆ เราโชคดี
 ไม่ต้องเสียเวลา มาคิดค้น พระทศพลค้นไว้ ได้บอกชี้
 เราเพียงทำตามท่าน มั่นชีวิ ล้นเลิศดีท่านชี้ทาง แฉ้วถาวร
 เราจะเป็นพุทธสา สนิทสนม ที่อดทนสนใจ ไว้เกิดหนอ

เดินตามทางอย่างสบาย เป้าหมายรอ อย่าถอยหือต่อการทำ กอปรกรรมดี
 สวรรค์นั้นท่านอ้า รอทำอยู่ เราไม่สู้เดินตาม คำบอกชี้
 นำเสียดายในช่วง ห้วงชีวิต แสนริบทรมียินยาว ราวพริบตา
 ไม่รีบทำกรรมดี หนีกรรมบาป ทุกข์จะอาบบาปจะนำ กรรมติดหนา
 ต้องชดใช้ในภพอื่น คินกรรมนา ตามเกณฑ์ค่าราคากกรรม ตนทำเอง
 อ่านเล่มสองของพุท ธประวัติ จะเด่นชัดสาดแสง แจ่มนวลเปล่ง
 อ่านสำนวนชวนชื่น ให้ครั้นเครง ท่านอ่านเองรู้เอง เร่งอ่านเอา
 ขอบพระคุณที่หนุนนำ กำลังใจ ไม่ปล่อยให้อ้างว้างอย่างเปลี่ยวเปล่า
 จากหัวใจของนาย ไพธวงดาว หรือเชียงบัวอวยสาว ผู้เฝ้าเพียร
 อีกทั้งพระมหาไธน คุณวุฒโฒ แห่งวัดโพธิสมภรณ์ แนนตอนเขียน
 ช่วยตรวจทานขานบอก ออกจนเวียน คอยติเตียนเปลี่ยนแปลง แต่งเติมไป
 บัดนี้ขอเชิญท่าน อ่านเรื่องต่อ พินิจข้อพอจะจำ จากคำไซ
 ตามรอยบาททองอาจล้ำ นำทางไป ขอจงเฝ้าในพระธรรม นำชีวิต.....

เสด็จกรุงกบิลพัสดุ์

กล่าวถึงแดนแคว้นถิ่น กบิลพัสดุ์ จอมกษัตริย์ขัตติยา พระทรงศรี
 ทรงปกครองป้องพารา ประชาชี ต่างอยู่ดีมีสุข ไม่ทุกข์ใด
 พระสุทโธทนะ ชราบ้าง แต่ไม่ห่างทางปกครอง อยู่ผ่องใส
 ไม่มีเหตุเภทพาล ประการใด ต่างพอใจไม่ข้องขัด จิตว่าดี
 นับแต่องค์ทรงฤทธิ์ สิทธิศักดิ์ ทรงสละมละพระองค์ ลงวิถิ
 ไปดำเนินเดินป่า พนาลี ก็ไม่มีข่าวคราว ให้เข้าใจ
 ผ่านหลายปีที่คอย จนสร้อยเศร้า หรือจอมเจ้าเข้าป่า พาดักขัย

จะมีเหตุเภทพาล ประการใด
 ให้หม่นหมองครองมโน สุตโธทนะ
 ไม่เห็นใครไทนาว่า กระไรเลย
 พระนางยโสธรา พิมพาเล่า
 ไม่รู้ข่าวเจ้าพระทัย ให้ปรารมภ์
 อนิจจังช่างขาด วาสนา
 เทวดาฟ้าดิน สิ้นพระวง
 หรือมีเวรเป็นกรรม เคยทำไว้
 เคยพรากนกกกกกา อะไรเอย
 เสียดแรงเป็นเด่นกอ หน่อกษัตริย์
 แต่เหตุใดให้เศร้า เสงอารมณ์
 ไม่มีใครไทนาหา จะมาช่วย
 ได้แต่รอรอมา เป็นช้านาน
 ไปเฝ้ามองห้องบรรทม บรมจักร
 เคยหยอกเย้าเฝ้าห้อง ประครองตัว
 เคยซ่อนหาประสาธรัก ปักดวงจิต
 บรรจกรรมหมอนข้าง ยังอ้อมครีมี
 น้ำตาไหลพรายพร่าง เหมือนทางน้ำ
 พอลืมตาว่าจะสบ พบทรงนอน
 แต่ที่ไทนาได้เห็น เป็นหมอนข้าง
 หูลกระหม่อมจอมหทัย ไปลับกาย
 สงสารต่อหนอนา พระราหุล
 ไม่เห็นหน้าเสด็จพ่อ ต่อจำเรียง

ไม่มีใครได้ข่าว ของเจ้าเลย
 ไม่ลดละจะรู้ข่าว กล่าวเฉลย
 ช่างเฉยเมยเลยลับ ไปกับลม
 ก็ทรงเศร้าเหงาพระทัย ให้ชื่นชม
 ทรวงระบมตรมตรอม ทรงผอมลง
 อนิจจาน่าอนาถ ประหลาดหลง
 ทิมทุกข์ลงตรงใจข้า ไม่น่าเลย
 แต่ปางใดไม่เห็น ประเด็นเผย
 กรรมจึงเขยเลยมา ให้ข้าตรม
 เป็นเชื้อขัตติยราช องอาจสม
 ใจระบมจะล้มตาย แทบวายปราณ
 มาเอื้ออวยช่วยแก้ แนะคำขาน
 เหมือนลมพานผ่านไป ไม่เห็นตัว
 เคยหนุนตักภักดี สามิผิว
 เคยเล่นหัวยั่วกัน ไม่ทันลืม
 ใจหิวหวัดคิดมา ก็พาปลื้ม
 นั่งเศร้าซึมลืมองค์ ล้มลงนอน
 พอรูปร่างยามไกล ใจหลอกหลอน
 ประครองกรอ่อนโอบ สยบกาย
 ไม่มีร่างว่างเปล่า ผิดเป้าหมาย
 ปล่อยพุ่มพ่ายว้ายวน อยู่บนเตียง
 ต้องพลอยชุ่นวุ่นพระทัย ให้เนเนียง
 ไม่เคยเคียงเรียงบาท อนาใจ

เจ้าบุญน้อยด้อยชาติ วาสนา
กรรมเจ้าสร้างปางก่อน ย้อนหรือไร
เห็นลูกหลับขยับไป ไล้ลูบเคียร
“แม่อยู่เรียงเคียงเจ้า เฝ้าทุกวัน
แม่จะเลี้ยงเพียงใจ ไม่เขินขาด
ไม่มีพ่อก็ไม่ เป็นไรนา
นึกเสียววาสนา เรามาน้อย
ไม่รักเราเท่าพระองค์ ทรงรักตัว
น้ำตานางพร่างพราย ไหลอาบแก้ม
จนเหนื่อยพับหลับไหล ให้อารมณ์
มีใครเขาเข้าใจ ในความทุกข์
ไอ้ออกเอยอกอิม พิมพานาง
เฝ้าคอยชายหลายฤดู ไม่รู้ข่าว
ช่างตัดเยื่อเถื่อโย ไร่ยินดี
หากรู้ข่าวเจ้าพี่ อยู่ที่ไหน
อยู่ฟากฟ้าบาดาล นั้นตัวเรา
มาวันหนึ่งจึงมีข่าว เล่าลือว่า
ผู้สละละสมบัติ ปิดไม่ทรง
ทรงบรรลुสู่พระธรรม อันล้ำเลิศ
จะพาคนพันห้วง หลุดบ่วงมาร
องค์พระสุทโธทนะ จะฟังข่าว
ทั้งยินดีปรีดา ในพระทัย
“ข่าวทรงฤทธิ์สิทธิ์ตะ พระอยู่ไหน

เจ้าเกิดมากำพร้าพ่อ หน่อหม่นไหม้
แล้วเมื่อใดจะได้พบ ประสบกัน
นางวนเวียนเพียรลูก ทุกชีไพรหวั่น
จงหลับฝันนั้นสุข เกิดลูกยา
จนสิ้นชาติชาติใจ ไปเลยหนา
ไอ้แก้วตาอย่าต้อง ให้หมองมัว
พ่อจึงปล่อยลอยแพ แทะหลุหลั่ว
แม่ไม่ซั้วก็เหมือนซั้ว ผัวจากจร
ก้มจูบแก้มแก้มอุ่น ราหูล่ออน
สะอื้นอื้นอื้นสะทก ในอกนาง
มันเร้ารูกปลุกพระทัย ไล่ตากถาง
ต้องแรมร้างท่าंगโล ไร่สาม
ยิ่งปวดร้าวหนาวใน ไม่สดสี
แม่นยังมีชีวิอยู่ ช่างดูเบา
จะตามไปไม่พะวง แม้พงเขา
ฝ่าฟันเอาเจ้าจันทรปิ่นพัน์พงษ์
โอโรสากษัตริย์กอ หน่อสูงส่ง
ได้เข้าปลงบวชตน คันธรรมการย์
แสนประเสริฐเกิดคำ มหาศาล
ทุกถิ่นฐานบ้านช่อง แซ่ซ้องไป
พระทัยผ่าวหนาวร้อน อ่อนไฉน
แม้จะไม่กลับมา ครองธานี
ว่าอยู่ในราชคฤ์ จริงหรือนี่

หากมันจริงยิ่งใหญ่ เกิดได้ดี
จำจะคอยคอยรอ ต่อไปอีก
เสร็จธุระมันพระองค์ ทรงบรรเทา
ช่างเป็นจริงเป็นจัง ดังพราหมณ์ว่า
คำทำนายทายทัก จักโอฬาร
แต่ตัวเราเล่าหนา กล้าขัดขืน
อยากให้เป็นจักรพรรดิ ลัดชั้นตอน
สร้างมหาปราสาท ราชฐาน
หาสาวสรรก้านนาง รังบำเรอ
สงสารนางพิมพา ผู้นำรัก
จึงสว่ขอหน่อนาง หวังเปรอปรน
ไม่นึกว่าสิทธิ์ตะ จะใจเด็ด
อนิจจาข้ากระทำ ก่อกรรมไป
หากเชื่อคำทำนาย ไม่ฝ่าฝืน
ราหูล่น้อยพลอยฝนฟ้า ต้องอาดูร
อันบาปหนาครานี้ มีอาจหลบ
ข้าหน่อข้ามีน้ำเลย แหย่โองการ
ก็ยอมเป็นไปตาม คำของฟ้า
ข้าฝืนฟ้าข้าเอง เก่งเกินไป
เมื่อไหร่หน่อพ่อจะทวน หวนคืนกลับ
ตรัสรู้สุโพ ธิญาณยืน
พระสุทโธทนะ คล้ายบ้าคลั่ง
สั่งเสนาหาสดับ รับข่าวลอย

คงจะมีเวลา มาเยี่ยมเรา
คงไม่หลีกปลิกไป ในป่าเขา
มาเยี่ยมเราเข้าสักวัน ไม่ทันนาน
ในเมื่อคราประสูตินั้น สันนิษฐาน
โพธิญาณปานชั้น นิรันดร
เราฝ่าฝืนยืนกราน หน่ยกย้อน
ต้องเดือดร้อนย้อนมุ่ง ปรุปรนเปรอ
อย่างโอฬารตระหง่านตา มาเสนอ
เพื่อให้เธอละเมอไป ให้ลืมตน
เพราะเราปักสมัครใจ ไว้แต่ต้น
ยึดกมลจนลืมหวช เทียวตรวจไพร
กล้าระเห็จเสด็จลิ้หนีไปไหน
ต้องมาให้พิมพา ไศกอาดูร
ไม่หิบบิ้นพิมพา มาล้อมสุญ
ไอ้เจ้าทูนหัวปู่ ไม่รู้การ
ไม่อาจลบกลบไป หนักไพศาล
ฟ้าประทานมาหาญขัด ถนัดใจ
ใครหรือกล้ามาขวาง ทางยิ่งใหญ่
สุดอภัยให้ตน พันราคิน
นี่ไปลับนับนาน กาลถวัล
กลับกบิลฯ ถิ่นเรา พ่อเฝ้าคอย
เฝ้าคอยฟังข่าว สุดเหงาหงอย
สั่งให้คอยสอบถาม ตามผู้คน

ร้อนพระทัยให้ระทม ตรมตรอมนัก
สั่งบ่าวไพร่ให้ติดตาม ตามยุบล
แต่งอำมาตย์ราชการ ขึ้นทันใด
ราชคฤห์ถือกำหนด สะกดกาย
แล้วทูลเชิญเดินเสด็จ เมื่อเสร็จสรรพ
ว่าเราพลอยยินดี ที่พระองค์
อยากให้คืนพื้นถิ่น กบิลพัสดุ์
อันผู้คนล้นหลาย ใจกันดาร
ฝ่ายเสนาอำมาตย์ ฟังตรัสสั่ง
ต่างจัดแจงแต่งเสบียง พร้อมเพรียงกัน
มุ่งทิศทางตั้งหน้า ไปมคธ
ทางไกลลิบหกสิบโยชน์ ไล่ดลัวไป
เที่ยวสอบถามตามประชา หาแหล่งที่
บรรลुरूราชคฤห์ ฤดูแล้ง
สอบถามแหล่งแห่งหน ตำบลไหน
ในที่สุดถึงจุดตรง องค์พุทธา
ขณะนั้นสัพพัญญู ผู้เลิศล้ำ
สั่งสอนพุทธบริษัท ชัดจิตจง
เป็นพระธรรมล้ำเลิศ ประเสริฐล้ำ
เป็นเหตุผลกลแง่ แม่ต้นปลาย
เหล่าเสนามาจากถิ่น กบิลพัสดุ์
หาจังหวะจะทูลความ ตามยุบล
ไม่ตั้งใจเฝฝังคอยนั่งจ้อง

ขึ้นปักหลักจกเนินนาน กาลลับสน
ดีกว่าหนนึ่งคอย พลอยวุ่นวาย
“จงรีบไปในกรุง จุดมุ่งหมาย
ให้เป็นสายสอถาม ตามพระองค์
นิมนต์กลับคืนกบิลฯ ถิ่นประสงค์
สำเร็จทรงภิญโญ โพธิญาณ
ไปโปรดสัตว์มดใจ ใช้ธรรมชาน
จงคิดอ่านผ่านไป ในเร็ววัน”
ก็พร้อมพรังไพร่นาย ให้แข็งขัน
ไม่ช้าพลันคืบเดิน เฝฝังญัย
จุดกำหนดราชคฤห์ ยึดถือไว้
ก็คงใช้เวลา กว่าสองเดือน
พระภูมียู่ที่ใด ไม่คลาดเคลื่อน
ผ่านสองเดือนเคลื่อนขบวน รีบด่วนมา
ก็เข้าใจใครตาม ไถ่ถามหา
ณ แดนเวพฺพนา ของพระองค์
เทศนาเผยพระธรรม นำทางส่ง
ให้ดำรงคงสุข สนุกสบาย
ใครได้ยินถวิลคิด มีจิตหมาย
ทรงบรรยายขยายธรรม นำใจคน
นั่งฟังขัดถนัดหู รู้แต่ต้น
จำอดทนจนได้ฟัง ยังพระธรรม
ทนนั่งมองจ้องจังหวะ อ้าปากย้า

แรก ๆ นั่งฟังไป ไม่น้อมนำ
ให้เห็นจริงเห็นจัง ดังคำตรัส
ยิ่งฟังไปยิ่งให้ซึ่ง ตรึงใจตาม
ต่างบรรลुरू รหัตผล
ลืมนหน้าที่ที่ต้องทำ คำสั่งนาย
ต่างขอถึงซึ่งพระพุทฺธ สดประเสริฐ
เลยขออุปสมบท ตามกฏตรา
เป็นภิกษุอยู่เวฬุ วนาราม
เป็นสุขแท้แน่จริง สุขยิ่งโย

ฝ่ายพระสุทโธทนะ กบิลพัสดุ์
คอยเสนาอำมาตย์ ขาดส่งคำ
แปลกพระทัยในเสนา และอำมาตย์
อาจเสื่อสาข้างหมี่ คร่ำชิวา
จึงแต่งตั้งสั่งหา คณะใหม่
ไปสืบถามตามข่าว เราได้ยิน
กราบทูลองค์ทรงฤทธิ์ สิทธัตถะ
ชำระคอยคอยยัง ฟังพระธรรม
เหล่าเสนามิเข้าใจ ไปปรบร้อน
พอไปถึงซึ่งองค์พงษ์ พุทธา
ก็ทำนองคลองเดียว กับเที่ยวก่อน
ธรรมะรังผึ้งใจ ไปเช่นเดิม
ฝ่ายพระสุทโธทนะ ส่งมาอีก
ไปแล้วหายไปไม่กลับ ไปลับพลัน

นานเข้าจำทำใจ ให้คล้อยตาม
เข้าใจขัดไม่ขัดข้อง ไม่ต้องถาม
ล้วนดั่งตามเหตุผล ต้นถึงปลาย
ถ้วนทุกคนผลการฟังช่างเหลือหลาย
ต่างไม่หมายขยายคำ ที่นำมา
ต่างทวนเกิดเกิดเข้าใจ ในคุณค่า
ด้วยศรัทธาพระพุทฺธองค์ พงษ์ภิญโญ
มีใจงามตามวินัย ฝั่สุขโข
ด้วยพระโพธิญาณแท้ ที่แผ่ธรรม
ให้อัดอัดขัดพระทัย ไม่เป็นสำ
มิได้นำคำใด ส่งให้มา
บางที่อาจหลงทาง อยู่กลางป่า
หรือยักยักยัก ยัยกิน
“จงรีบไปราชคฤห์ ยึดถึงถิ่น
ในแดนดินถิ่นมคธ กำหนดคำ
ให้กลับมากบิลพัสดุ์ ลัดไพรถ้ำ
เจ้ารับนำทางท่าน พลันรีบมา”
ได้แรมรอนจรไป ไม่ชักช้า
เป็นเวลาแสดงธรรม อีกตามเดิม
ไม่กลับย้อนจรคืน ถูกกลืนเพิ่ม
แล้วบวชเพิ่มเติมอยู่ เวฬุวัน
ไม่อาจหลีกปลีกกลับ ไปลับหัน
ส่งตามกันนั้นหลายหมู่ อยู่หมดเลย

จนข้าวลีธระบิโมา ว่าบวชหมด
 แปลกพระทัยอะไรกัน พรันจริงเอ๋ย
 จึงปรึกษากับกา พุทหาย
 สหชาติสิทธิธัตตะ พระชินวร
 ฝ่ายกาพุทหาย มิชินขัด
 “แม่นไปถึงซึ่งพระบาท ศาสดา
 ด้วยข้าบาทปรารถนา จะขอบวช
 ตามรอยบาททาสพระพุท สุตจำเริญ
 พระสุทโธนะ อนุญาต
 ขอได้พบประสพพระ พุทธองค์
 ฝ่ายกาพุทหาย ขลุ้ก้ม
 ก็จัดแจงแต่งคณะ ไม่ช้าเลย
 เลาะไพรวันผ่านไป ตามหมายมุ่ง
 ณ เวฬุวนาราม ตามคติ
 ถวายตนโกนผม และท่มเหลือง
 สดับธรรมคำประเสริฐ เลิศโลกา
 จนลุดออรหัต ปัตติผล
 อยู่ ณ แดนเวฬุวัน อันอำไพ
 จนคิมหันต์วันเพ็ญ เป็นเดือนสี่
 พระกาพุทหาย ชียุบล
 ว่า “ตอนนี้ฤคฤดี เป็นที่สุด
 เก็บเกี้ยวเบ็ดเสร็จสรรพ กับเกี้ยวกำ
 เห็นฟางข้าวยาวเหยียด เนียดขอบฟ้า

สุทโธททอดพระทัย กระไรเอ๋ย
 คงเช่นเคยหากส่งไป หายแน่นอน
 อำมาตย์ที่สูงวัย กว่าใครก่อน
 “จงรีบจรไปวอนองค์ ให้ทรงมา”
 ประณมหัตถ์มิขัตราช ปรารถนา
 ขอรราชาอนุญาต ข้าบาทเทอญ
 จะเรียนสวดตรวจจรรรม์ สรรเสริญ
 ค่อยอัญเชิญดำเนินมา เกิดพระองค์”
 ทรงยอมขาดอำมาตย์ดี ที่สูงส่ง
 ก็ไม่ทรงเสียดาย อะไรเลย
 กราบบังคมก้มลา อย่างผ่าเผย
 เลือกที่เคยเดินทาง เป็นอย่างดี
 ก็ถึงกรุงราชคฤห์ ถือจุดที่
 พระชินสีห์มุนีองค์ ทรงเมตตา
 อร่ามเรืองไม่เคืองขัด รับผิดชอบ
 จนดวงตาจ้ำสว่าง กระจางใจ
 หมดทุกคนจนสนิท จิตแจ่มใส
 อยู่ภายใต้พุทธศาสนา ประกาศตน
 ผคุณมาสปุณณมี ที่ขาดฝน
 อ่างเหตุผลตันปลาย บรรยายคำ
 ประชาหยุดไม่หยุดพื้น ผืนดินคำ
 ต่างหยุดทำไรนา ท้าวธานีทร
 มองแนวป่าพนาไม้ สดใสสิ้น

กลืนบุปผามาดี ที่โบยบิน
 ธรรมชาติคาชคิน กลมกลืนนัก
 ไปทางยาวคราวไกล ไม่ปรารมภ์
 ทูลพระองค์ทรงเสด็จ ข้ามเขตลัด
 จะเหมาะสมกลมเกลียว เกี้ยวนำพา
 ทรงใช้มาแจ้งมูล ทูลเสด็จ
 ให้คืนกลับประทับอยู่ ที่บุรี
 ด้วยประชาราไท ใจยังมี
 ยังมีดมนจนใจ ไร้สิ่งนำ
 พระพุทองค์ทรงเห็นดี เป็นที่ยิ่ง
 จึงพระองค์ทรงดำริ มียาดรา
 ด้วยภิกษุหม่มาก หากเป็นหมื่น
 ไม่เหยียบย่ำทำลายเสียหาย ไรนาใคร
 จะได้โปรดโคตรวงศ์ ของทรงฤทธิ์
 ให้หลุดพ้นหนทาง หว่างมืดดำ
 แม้นทรงหวังตั้งจิต ประดิษฐาน
 พระพุทธศาสนา จะกระจาย
 ทรงเห็นตามคำชี้แจง แต่งกลา
 เห็นควรวาน่ากลับไป ฝ่ายกบิลฯ
 “บอกบรรดาพระภิกษุ ทั้งหมู่
 เรามุ่งต่อข้อธรรม นำแสดง
 พระกาพุทหาย มิชักช้า
 นำพุทดำริ ที่รับเอา

ทั่วทุกถิ่นน่ายินดี ที่ควรชม
 ไปไหนจักพักสบาย ให้สุขสม
 น่านิยมชมไม้ และไรนา
 คินสู่ถิ่นกบิลพัสดุ์ ก็จัดว่า
 พระบิดาที่ทำรอ ก็ยินดี
 จึงขอเพ็ดทูลองค์ พระทรงศรี
 จะเป็นพี่เผยแผ่ แง่พระธรรม
 ขาดสิ่งยึดเหนี่ยวรั้ง ผังใจคำ
 ควรเผยแพร่มนำแม่ แก่ประชา
 ซึ่งเป็นสิ่งยิ่งควร ถ้วนนักหนา
 สู่พาราณาสีพัสดุ์ จัดแจงไป
 หากย่ำผืนพสุธา ท้องนาไร
 เพราะไม่ใช่ในครา ปักกล้าดำ
 ให้มีจิตคิดถูก ทางสุขล้ำ
 ด้วยพระธรรมคำสอน ผ่อนอบาย
 เพื่อสืบสานพุทธศาสน์ดังมาดหมาย
 แผ่ขยายรายล้อม อ้อมกบิลฯ
 ของพระกาพุทหาย นีทั้งสิ้น
 มุ่งคินถิ่นกบิลพัสดุ์ เร่งจัดแจง
 เราขอมีบัญชา ว่าแถลง
 ไปชี้แจงแห่งกบิลฯ ถิ่นเกิดเรา
 รีบออกมาจากพระคันท์ ภูฏีเจ้า
 บอกมวลเผ่าเหล่าภิกษุ อยู่ครบครัน

ให้เตรียมการผั้นผาย ในรุ่งเช้า
มุงกบิลฯ ถิ่นประสงศ์ ถิ่นพงษ์พันธ์
แล้วแต่งคนดันทาง อย่างรีบร้อน
แก่พระสุทโธทนะ อย่าเคลือบแคลง
พอรุ่งแจ้งแสงทอง ของวันใหม่
ก็เรือเรือเหลืองอร่าม ไปตามกัน
ยรยาตรสะอาดองค์ ทรงเสงี่ยม
เคลื่อนขบวนไม่ดวนนักร จักค่อยไป
พิจารณาป่าดง และพงไม้
ธรรมชาติสะอาดเอี่ยม ให้เทียมกัน
ต่างต้นต่างตั้งสงบ ไม่รบไล่
ไม่เบียดเบียนเปลี่ยนใจ ไม้ประวิง
ที่ต้นเล็กต้นน้อย ค่อย ๆ แทรก
อาศัยร่มอมแดด หลบแผดไอ
ที่แข็งแรงแกร่งกล้า อ้ากิ่งกัน
ไม่รังเกียจเฉียดฉันท พันคอบคา
พวกบรรดาภาณุ หากแผ่ห้อย
อยู่ด้วยกันต่างรักกัน ปันใจคลุม
ต่างต้นต่างสร้างสุข ไม่ทุกข์ท้อ
อันแสดงแจ้งภายใน ไม้เปรมปรีดิ์
มองแค่ดอกบอกภายใน ไม้ทั้งหมด
ดอกไม้สวยด้วยใจ ไม้งามเอย
หากไม้ป่วยด้วยแมลง แผ่กล่าตัน

ให้เตรียมข้าวเตรียมของ ตามครองชั้น
พร้อมเพรียงกันวันพรุ่งนี้มีเปลี่ยนแปลง
รีบแรมรอนจรไว รีบไปแจ้ง
ทรงฤทธิ์แห่งวงศ์พุทธา จะมาพลัน
ตามราวไพรไรนา ป่าไพรสัณฑ์
พระอรหันต์นั้นสองหมื่นเป็นคลื่นไป
ต่างองค์เจียมเปี่ยมพระธรรมนำจิตไว้
กำหนดไว้ได้หนึ่งโยชน์ ให้หมดวัน
อันพงไพรไม้ป่า พนาสัณฑ์
มวลไม้นั้นมันสงบ พบสุขจริง
ไม่มีใจใฝ่คิด จิตสูงส่ง
ต่างพึงพิงอิงแอบ แนบอุ่นไ
ค่อยชำแรกแทรกเข้า เจาต้นใหญ่
เหมือนผู้ใหญ่ให้ผู้น้อย คอยพิงพา
ให้เถาวัลย์พันเกี่ยว เกี่ยวกอดหา
เหมือนแขนอ้าผวากอด สอดเกี่ยวกุม
เพราะตนด้อยคอยอาศัย ไม้ใหญ่อุ้ม
เกาะเกี่ยวกุมอุ้มชูกัน มันแสนดี
ต่างผลิขอกอดดอก ออกสดสี
ย่อมไม่มีหม่นไหม้ อะไรเลย
ไม่อาจปดบดบัง รุ่งเฉลย
ไม้เปิดเผยเฉลยออก ที่ดอกใบ
กัศจนปนโคนราก ลำบากไม้

สังเกตุดอกออกขอ กิ่งกอใบ
คนเราบอกออกไว้ ที่ใบหน้า
ทุกขโภทเกลียดเคียดซ้ำ หน้าดำเทียวใจยอมเกี่ยวเกี่ยวมา ใบหน้าตน
จะร้ายดีอยู่ที่ใจ ภายในนั้น
หากใจดีมีธรรมะ คละกมล
หากใจชั่วสั่งตัวไป ให้ทำชั่ว
ด้วยใจนั่งสั่งกาย ให้ทำตาม
คนจะดีอยู่ที่ใจ ใช้อื่นดอก
สอนเพียงใจให้รู้ดี ทุกวัน
พระสงฆ์เคลื่อน ๆ ไป ไม่รีบร้อน
ค่อยดำเนินเดินต่อ เลาะแนวนำ
จนบรรลู่สู่ถิ่น กบิลพัสดุ์
เข้าเขตแดนแคว้นกบิลฯ ถิ่นพงษ์พันธ์
ฝ่ายพระเจ้าสุทโธ หนะนั้น
จากได้ข่าวคราวปฐม บรมเรื่อง
พร้อมหมู่วงศ์พงษา ประยูรญาติ
ที่เหมาะสม ๆ พอจะถางสร้างวัดวา
พระภิกษุหมู่มา หากติดตาม
สองหมื่นองค์คงมากมาย จัดให้พอ
ก็จัดแจงแต่งสร้าง อย่างรีบเร่ง
ช่างมากมายกระจ่ายงาน ขึ้นขบวน
แดนนิโครธโพธิ์ไทร ให้เหมาะนัก
องค์ประเสริฐเลิศล้ำ พ้นโลกา

ก็ยอมให้ใบดอก ออกชิดชิด
แสดงว่าร้ายดี มีคดเคี้ยว
ทุกขโภทเกลียดเคียดซ้ำ หน้าดำเทียวใจยอมเกี่ยวเกี่ยวมา ใบหน้าตน
ผู้จัดสรรสั่งกาย ไปแต่ต้น
ทั้งสภณวันทำดี มีตำทรา
เท่าจรดหัวก็มัวทำกรรมหยาบหยาบ
ใจไม่งามกายทรามด้วย เอื้ออวยกัน
หากสอนบอกห้ามใจ ไม่เห็น
คนคนนั้นจะพลันดี มีคุณธรรม
เหนื่อยพักก่อนผ่อนคลาย สบายฉ่ำ
ผ่านโขดถ้ำลำนาวาเข้าหลายวัน
ผ่านชนดัดป่า พนาสัณฑ์
ไม่กี่วันคงบรรลู่ สู่ตัวเมือง
ต่างช่วยกันขม้นขมิ ที่สืบเนื่อง
กำลังเยื้องย่างองค์ ทรงใกล้มา
กระวีวาทจัดสถาน เลือกสรรหา
มีศาลาพระกุฎี ที่เพียงพอ
คงล้นหลามหลายหลาก มากสิหนอ
ลงมือก่อสร้างไป ไม่เรว
หากคนเก่งเร่งสร้าง อย่างครบถ้วน
เป็นการด่วนขบวนองค์ จะทรงมา
เป็นที่พักพำนักรงค์ เฝ้าพงษ์ฟ้า
เสด็จมาพาพระธรรม นำขบวน

ครบสองเดือนเคลื่อนถึง ซึ่งอาราม	ข้างดงมยามดู อยู่ทั่วถ้วน
สุนิโครธาราม งามชบวน	นำเชิญชวนมวลงประชา พากันชม
พระพุทธองค์ทรงประทับ กับพระแท่น	ดูมาดมั่นแดนฟ้า สง่าสม
ตามฐานะศาสดา พระบรม	องค์ปฐมร่มโพธิ์ ผ่านโลกา
เหล่าภิกษุหมู่พระ อรหันต์	นั่งลดหลั่นชั้นต่ำ ตามฐาน
มองดูนั่งข้างจำเรญ เกินศรัทธา	อภิญญามาประทับ ดับนิรวณ

ฝนโบกขรพรรษ

ฝ่ายเหล่าวงศ์พงษา บรรดานั้น	ยังพากันมั่นทิฐิ มิถายถอน
ไม่ประสงค์บรรจงกัม ประนมกร	ด้วยถืออ่อนถือแก่ แต่กับตน
ให้ลูกหลานอันเยาว์วัย ไปนั่งหน้า	ล้วนลุ่มป้ำว่าจัก สูงศักดิ์ล้น
ไปอยู่หลังนั่งถือ ด้วยถือตน	ว่าเป็นคนเกิดก่อน ไม่ห่อนกราน
ด้วยถือธรรมเนียมเก่า เหล่าพราหมณ์นั้น	นับถือวันเกิดหลัง อ่อนสังขาร
ผู้อ่อนวัยไหว้สู่ ผู้เกิดนาน	เกิดก่อนกาลนั้นรับไหว้ จึงได้ควร
พระพุทธองค์ทรงลี้กล้า ธรรมเนียมพุทธ	ธรรมวิมุติสูงสุดส่ง จงครบถ้วน
มนุษย์คนล้วนโลกา ประชาควร	กราบหมู่มวลงถ้วนผู้ รู้พระธรรม
อันได้แก่สมณะ พระภิกษุ	ที่บรรลुरूค่า พระธรรมล้ำ
ควรแก่การคารวะ ตามคำธรรม	ไซ้ถือนำตามอายุ ผู้เกิดนาน
ควรถือวัยไว้เป็นรอง มองตามชั้น	พระธรรมนั้นอันสูงค่า มหาศาล
เป็นมราฯ นำบรรจง ลงกราบกราน	แก่ผู้ผ่านบรรลู่ เห็นหมู่ธรรม
พระพุทธองค์ทรงใช้ญาณ อันสูงส่ง	ให้เหล่าพงษ์วงศ์ประยูร ตระกูลล้ำ
ให้มองเห็นเป็นเหมือนว่า พระทรงธรรม	เหาะล่องล้ำค่าเกศา พระญาติวงศ์

เหมือนละอองมองคลี ธุลีพระบาท	ไปรยปรายราดปิดศีระะ ดังสระสง
ประยูรญาติบังอาจต่อ กิณุง	ต่างบรรจงลงกราบ ทาบสกุณ
ฝ่ายบิดาพระสุท โธณะ	การะพระพุทธรองค์ บรรจงก่อน
เห็นกับตาปาฏิหาริย์ ปานอินทร	ยอสงกรอ่อนกัม บังคมพลัน
แล้วทูลว่า "ข้าแต่พระ มีพระภาค	ข้านี้หากการะ พระองค์นั้น
ถึงครานี้ครั้งที่สาม นับตามกัน	อภิวันท์ท่านพระองค์ ด้วยจงใจ
ครั้งที่หนึ่งถึงสามวัน อันประสูติ	กำลังพุดสนทนา กล่าวปราศรัย
กับอสิตดาบส จากพรตไพร	พลันก็ได้เห็นชัด อัศจรรย์
ว่าพระองค์ทรงสถิต ดิศเกศา	บนชฎาตาบส นักพรตนั้น
ข้าพระองค์บรรจงพา อภิวันท์	ยังจำมั่นพันใจ อยู่ไม่คลาย
ครั้งที่สองมองเห็น อย่างเด่นชัด	แสงแดดจลคมพัดพา เมฆาหาย
บรรดาข้านางนม ประโลมกาย	เฝ้าถวายใต้คันหว่า คราบ่ายลง
ในงานวัปปมงคล ทำกลอยู่	พระองค์สู้นั่งฉาน การประสงค์
ตะวันชายบ่ายคล้อย แดดถอยลง	แต่พระองค์ทรงมีร่ม ประโลมเอา
ร่มหว่าใหญ่ไม่คล้อย ถอยตามแสง	กลับทแยงแสงแดด ที่แผดเผา
อยู่ทอดบังยังพระองค์ ลงทอดเงา	จนพวกเหล่าข้าขัด อัศจรรย์
ก็ได้กราบทาบเศียร เวียนบรรจบ	เป็นคำรบครั้งสอง ของครานี้
มาครานี้ครั้งที่สาม กราบตามกัน	อภิวันท์ท่านพระองค์ พงษ์พุทธา
ฝ่ายพงษ์เผ่าเหล่าพระ ประยูรญาติ	ที่บังอาจขาดเคารพ ลงหลู่นา
ฟังกษัตริย์ตรัสคำ จ्ञำนรรจา	ต่างศรัทธาพากันไหว้ ด้วยใจจริง
ด้วยเห็นชัดถนัดตา มาแน่แท้	ต่างยอมแพ้แก่ทิฐิ ที่สูงสิง
บัดนี้ในพระทัยอ่อน ห่อนประวิง	ศรัทธายังจริงแท้ แก่พระองค์
บ้างหลงกราบทาบกาย อยู่หลายครั้ง	ลุกขึ้นนั่งประทังเช้า กราบเท้าหลง

เป็นหลายครั้งยังมีหยุด สิ้นสุดลง
 ขณะนั้นพลันเมฆา มามัวมืด
 ฝนประหลาดสาดซัด จัดเหลือเกิน
 ฝนสีแดงแสงไหล ให้นองพื้น
 ปรารภนาอย่าเปียกกาย ได้ดั่งคำ
 น้ำจะไหลไล่โลม ไม่อมผิว
 น้ำจะวิ่งกลิ้งไป ดั่งใบบอน
 เหล่าญาติวงศ์พงษา บรรดานั้น
 ถึงบุญญาบารมี ที่เกรียงไกร
 ต่างยุบยิบกระซิบบาบ กับคนใกล้
 ฝนสีแดงยิ่งแจ่มชัด อัจฉรย์
 พระแสงสงธรรม นำภา
 ไปรดพระญาติชาติกษัตริย์ ชัดตีย่วงศ์ ต่างบรรจงทรงฟัง ตั้งพระทัย
 ก็ซาบซึ้งถึงพระธรรม ตามชี้แนะ
 ตามแต่กรรมทำมา ว่าเท่าไร
 พอเสร็จสรรพรับฟัง ทั้งวงศา
 แล้วดำเนินเดินลับ กลับบุรี
 ถึงความมฤตธา อานุภาพ
 ต่างศรัทธาในพระพุทธ สุตดวงมาน
 บรรดาพระอรหันต์ นั้นสงสัย
 ถึงเหตุผลฝนสีแดง แข่งประดั่ง
 วิพากษ์ขานกันไป หลาย ๆ หมู่
 พระพุทธองค์ทรงเดา เข้าพระทัย

เหตุด้วยคงหลงศรัทธา แก่กล้าเกิน
 เสี่ยงครีต ๆ มีดะมีน คลื่นเมฆเหิน
 ตกดำเนินเพลินอยู่ แคครุ้ยาม
 เสี่ยงโครมครืนพื้นสุธา บานองน้ำ
 หรืออยากทำให้เปียก ก็เปียกปอน
 แล้วไหลลื่นปลิวไป ไม่เปียกย้อน
 ไม่อาทรร้อนรน ต่อคนใด
 ต่างพากันสรรเสริญ เย็นยอไหว
 ช่างยิ่งใหญ่ในพระพุทธ สุตอนันต์
 หมดสงสัยในพระพุทธ สุตจะสรร
 ต่างพากันมั่นพระทัย ในพระองค์
 เทศนาหาพระธรรม นำประสงค์
 ต่างบรรจงทรงฟัง ตั้งพระทัย
 มากน้อยแต่แค่อ้อ ยาศัย
 ตามพระทัยใครท่าน มุ่งมั่นมี
 ต่างกราบลาพระพุทธพงษ์องค์เรืองศรี
 พร้อมกับมีคำวิพากษ์ ฝากวิจารณ์
 ทั้งซึ่มซาบอาบนำ พระธรรมขาน
 บ้างวิจารณ์มานฝน จนถึงวัง
 ต่างร้อนใจใคร่ทูลถาม ตามมูลหลัง
 แล้วซึ่มหลังลงหล้า ลับตาไป
 ต่างไม่รู้สู่ถาม ตามวิสัย
 พระจึงไขในตำรัส ตรัสวาจา

“ฝนนี้หรือชื่อ โบก ขรพรรษ
 ฝนนี้เคยได้ตก ในโลกมา
 ตรัสเท่านั้นพลันสงบ จบตำรัส
 จึงกราบบาทศาลา พระทรงชัย
 พระพุทธองค์ทรงว่า “ถ้าเช่นนั้น
 สิบเอ็ดกัปป์ในกาล นานเหลือเกิน
 อันเป็นชาติสุดท้าย ในชาติก
 เวสสันดรตอนเข้าป่า หิมพานต์
 หกกษัตริย์ครั้นพบ สลบไส
 ด้วยจากกันหันหน้า เข้าป่าดง
 ก็เป็นหนฝนโบก ขรพรรษ
 เล่าจนจบชาติก ยกคดี
 ครั้นรุ่งเช้าเหล่าสงฆ์ คงสองหมื่น
 พระพุทธองค์ทรงพา ขบวนไป
 ก็เป็นไปในวัตร เคยจัดสรร
 ทุก ๆ เข้าเหล่าภิกษุ สู้เคยทำ
 หัวแผ่นดินกบิลพัสดุ์ ชนิดแน่น
 พระภิกษุผู้จากริก ภิกษาจาร
 ตามถนนหนทาง บ้างซอยตรอก
 จนชาวบ้านย่านถิ่น สิ้นพารา
 บ้างรีบปรุ้งหุงหา ข้าวปลาใหม่
 ช่วยกันทำคำคว มั่วด้วยกัน
 บ้างยืนมองจ้องตา หาเคยเห็น

ที่สาดซัดพัดลง ตรงนี้หนา
 ตกเมื่อคราครั้งก่อน ย้อนนานไป”
 พระสงฆ์อ้อนอยู่ สู้สงสัย
 ไปรดจงไขในสาเหตุ อาเพศเขา
 ต้องเล่ากันนานหน่อย ฤอยกาลเนิ่น
 ที่โขดเขินเนินพนา หิมพานต์
 พระจึงยกเรื่องราว มากเล่าขาน
 อยู่ตั้งนานจึงพานพบ ประสบวงศ์
 ด้วยความที่ตีพระทัย ในประสงค์
 ฝนซัดลงทรงพื้น คืบประดี
 ตกสาดซัดบัดนั้น เหมือนวันนี้”
 พระสงฆ์ที่นั่งฟัง ต่างเข้าใจ
 ต่างก็ตื่นบิณฑบาต ธาตุวิสัย
 ตั้งพระทัยไปโปรดสัตว์ ขจัดกรรม
 ประจำวันอันขนบ บรรจบซ้ำ
 เป็นประจำทำกันมา แต่ช้านาน
 หัวทุกแดนแสนอร่าม ตามสถาน
 ผ่านหน้าบ้านร้านตลาด สะอาดตา
 เดินเข้าออกนอกใน ไปหลังหน้า
 ต่างออกมาใส่บาตร ไม่ขาดกัน
 ใส่เท่าไรไม่พอ ก็ผลุนผลัน
 พัลวันพัลเก ขวนเซไป
 มองเขม้นเป็นของแปลก แผนกไหน

เปิดประตูอยู่หน้าต่าง มองข้างใน
ฝ่ายพระนางพิมพา มารศรี
เห็นประจักษ์นักพรต ทศพล
รีบลงลานผ่านไป ไครบอกพระ
ไฉนองค์สิทธัตถะ พระกุมาร
ด้วยตัวข้าवासนา อาภัพนัก
หากพระองค์ทรงมีจิต คิดถึงตน
ทูลจบพลาถนางลา คลาไคลจาก
สงสารนางอย่างสุดซึ้ง ตะลึงกาย
ได้ยืนว่าพระโอรส ทศราช
เชื้อกษัตริย์ชาติดิรัจฉาย อาจเกรียงไกร
ที่ในวังยังเตรียมจัด ภัตตาหาร
ไม่คิดว่าจะรีบร้อน ไปก่อนตน
พิไธถยังเข้าตรู่ อยู่แท้ ๆ
เห็นจะต้องไประงับ กลับหันใด
ด้วยชุดครองห้องบรรทม อารมณ์ที่
ยรยาตรทอดบาทเดิน ไม่เนิ่นเลย
ก็เห็นพระพุทธองค์ ทรงบิณฑบาต
เผยพระโอษฐ์ไกรธจัด ขัดวาจา
โยจึงเป็นเช่นนั้น มีเกรงว่า
เป็นกษัตริย์ชาติดิรัจฉาย ขนาดใด
แล้วพระองค์ทรงเป็นรัช ทายาท
เดินขอทานตามบรรดา ประชาชี

ประหลาดใจไม่เคยเห็น เป็นบุญตน
ยืนอยู่ที่ช่องพระแกล แลถนน
ศิระไล่นคนเหลือง เยื้องย่างมา
สุทโธทนะพระชนก "ไอ้ออกช้า
ทำเหมือนว่าหาขอทาน ตามบ้านคน
ไม่เหมาะจะไปกับกัฏฐิกราน ทานกุศล
ก็อาจวนมาเยือน ไม่เคลื่อนคลาย"
สุทโธทนะยากจะกล่าว ร้าวไม่หาย
สุดบรรยายพระทัยสั่น ประหวั่นใน
บิณฑบาตชาติศักดิ์ศรี นี้ไฉน
ไม่เหมาะไปขอทาน ตามบ้านคน
จะประทานการฉัน ในวันต้น
จะนิมนต์เมื่อตนตื่น จะขึ้นไป
ยังไม่แลเห็นตะวัน อันสลดใส
ดูช่างไม่เห็นแก่หน้า ของข้าเลย
ยับยู่ยี่มิเบิกบาน พระผ่านเผย
ออกวังเขยเลยถนน ปนประชา
สุทโธทนะปราดวาทวาท เข้าขวางหน้า
"ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
จะเสียหน้าข้าพระองค์ ทรงยิ่งใหญ่
ยิ่งกว่าใครในกบิลฯ ถิ่นธานี
ผู้องอาจชาติกษัตริย์ ทำบัดสี
สิ้นศักดิ์ศรีมิควรทำ การต่ำตน"

พระพุทธองค์ทรงนิ่งฟัง อย่างสงบ
จึงแยมโอษฐ์ปลดวาจา ว่ายุบล
แต่พระสุทโธทนะ ว่า "ไม่ใช่
วงศ์ของเราเขาคนใด ไหนเคยทำ
พระพุทธว่า "ดูก่อนม หาบพิตร
วงศ์กษัตริย์ชาติดิรัจฉาย อาจสมควร
นับแต่วันคั่นไพร ได้สละ
วงศ์กษัตริย์ชาติดิรัจฉาย จบญาติเลย
คือวงศ์พระพุทธเจ้า เหล่าเลิศล้ำ
อีกทั้งโกณฑัญญะ พระทรงธรรม
บิณฑบาตสาตกุศล นำผลแผ่
ได้โปรดสัตว์ตณินัย ให้ประชา
คนเหล่าใดไม่ควรถึง ซึ่งประมาท
ประพฤติธรรมนำสุข ริตเต็ม
ไม่ประพฤติยิธยุต ทุจริต
ผู้ประพฤติยิธธรรม จะนำตน
พระสุทโธทนะ ประธรรมแล้ว
ลูโสตาปัตติผล ล้นทรวงใน
ทรงรับบาตรอาจเอี่ยม เปี่ยมกุศล
ไปฉ้นเข้าเข้าวัง ทั้งทุกองค์
จึงภิกษุสองหมื่น คินวังทลวง
เป็นที่ฉ้นอันสมศักดิ์ หลักเหล่ากอ
ฝ่ายเหล่าข้างนางกษัตริย์ ชาติดิยา

จอมพิภพบวจา ว่าเหตุผล
"ธรรมเนียมต้นบวชส์ ส่งให้ทำ"
ตั้งแต่ไหนไม่เคย เลยด้วยซ้ำ
เป็นของต่ำทำเช่นนั้น มีบังควร"
อาจพินิจคิดเรื่องวงศ์ คงผิดส่วน
แต่ว่าส่วนอาตมา หาใช่เลย
วางเลิกละผละวงศ์ พระองค์เอ๋ย
ที่เอื้อนเอ่ยเปรยลง คือวงศ์ธรรม
นับแต่พระทีปังกร สอนเลิศล้ำ
กำเนิดนำธรรมก่อ สืบต่อมา
ได้ดูแลแผ้วผิต หลุดปัญหา
ทำกันมาช้านาน กาลก่อนเดิม
บิณฑบาตนั้นควรรับ นับบุญเพิ่ม
บุญจะเสริมเพิ่มใส่ ให้แก่ตน
จะพาจิตวิปริตไป ไร้เหตุผล
เป็นสุขสันต์พ้นวิบาก ไม่ยากใจ"
จิตผ่องแผ้วแคล้วหมด ให้สลดใส
ก็จึงได้อาราม นางค์
ทูลทรงยศทศพล จนพระสงฆ์
พระประสงศ์ทรงถวาย เตรียมไวโร
ที่เหล่าปวงประยูรญาติ ตั้งอาสน์หอ
สุทโธทนะพอพระทัย ให้ยินดี
ต่างก็มาฟังธรรม นำราศี

พร้อมพระนางมหาป ขาบดี
นางบอกกล่าวสาวสนม กรมวังว่า
หากเราที่มีความชอบ คอบพุทธัง
ซึ่งจะได้ถวายกับ บังคมกราบ
แม้ไม่มาเข้าจักยอม ตรอมใจเอง

พระพุทธองค์ทรงเสด็จขึ้น อาหารเช้า
พอเสด็จสรพกลับอาราม ท่ามกลางไพร
วันที่สองต้องนิมนต์ เหมือนหนแรก
โปรดมหาปชา บดีพลัน
โปรดมหาชนกนาถ สาดธรรมสู่
จนสว่างกระจ่างใส ในกมล

ขาดแต่ศรีพิมพา ไม่มาฟัง
"จะรอท่าพระพุทธองค์ คงอยู่ยัง
ก็คิดหวังจะมา หาข้าเอง
ศิโรราบกราบต่อ จะเหมาะเหม็ง
จะไม่เปล่งวาจา ว่าผู้ใด"

จากพวกเหล่าเจ้ากษัตริย์ จัดมาให้
ประทับในนิโครธา หน้าอรัญ
พระทรงแทรกสอนพระธรรมไปตามชั้น
บรรลุนั้นโสดา นำพาดน
บรรลुरूสกา คามิผล
สู่มรรคผลจนลุลขึ้น นั้นตามควร

ทรงเสด็จวังพระนางพิมพา

วันที่สามยามเสด็จขึ้น มีทันข้า
ธรรมปาลมหาชาดก ยกขบวน
ยังฟังไปซึ่งพระทัย ยิ่งได้รู้
รสพระธรรมดีมีด้าไว้ในกมล
ครั้นเสด็จสรพดับฟัง จริ่งจ้งแล้ว
ยังห่วงแต่แม่พิมพา จึงว่าคำ
"ข้าแต่พระพุทธา มหาชาติ
ไปโปรดแก่แม่พิมพา นำชวนเชิญ
ด้วยพระนางพิมพา นี้น่ารัก

เทศน์เพิ่มพามหาชนก จนตกถ้วน
ชนกชวนขึ้นธรรม ขึ้นนำตน
บรรลู่สู่พระอนา คามิผล
ทรงหลุดพ้นจนจุดหนึ่ง ได้ถึงธรรม
จิตผ่องแผ้วแคล้วหม่น พ้นทางต่ำ
สุทโธจ้านรจา มาอัญเชิญ
ขอพระบาทประพาสแม่ แก่ขัดเขิน
ให้นางเดินประเมินธรรม ตามควรมี
ด้วยนางภักดิ์องค์ พระทรงศรี

นับแต่วันอันพระองค์ ปลงธานี
พระนางยังอาลัย ใจแทบขาด
คอยพิลาปพิไลกู อยู่ทุกวัน
ได้ข่าวว่าพระองค์ด อุดอาหาร
ข่าวพระองค์ทรงพรต ปลดเปลื้องเอย นางก็เลยแต่งบ้าง อย่างภัสตา
มาเสริมแปลงแต่งองค์ เปลี่ยนทรงบ้างนุ่งแบบอย่างนางไพร ใส่กุษา
แบบดาบสพรตไพร ในพนา เพราะพินพาสามีภักดี รักสามี
จะหาใครในหล้า มามั่นเหมือน ขอทรงเยื่อนเหมือนโปรด ลดหมองศรี
อาจพานางกระจำใจ ในทางดี ความโศกนี้อาจคลาย เลือนหายไป
แม้สหายฝ่ายเท วทหะ ส่งข่าวมาว่าอยู่เย็น เป็นไฉน
หากทุกขร้อนห่อนจะสู้ อยู่ไปใย จงคืนไปในเทว ทหะนคร
ไปสั่งสรรจันรรจา พาเร็นริน ดึกว่าฝันกลืนเศร้า ร้าวสมร
ไปสนุกสุขใจ ไม่อาทร นางไม่ห่อนนำพา วาจาใคร
นี้สามวันอันพระองค์ ทรงประทับ ที่คืนกลับธานี นี้ทรงได้
เสด็จเยี่ยมเยียนต่อ อรไท อาจทรงให้สงเคราะห์ ต่อชีวิต
พระพุทธรองค์ทรงฟัง อย่างสงบ จึงปรารภบรรจบคำ นำบอกชี้
จำจะต้องไปหา พระเทวี เพื่อช่วยชี้ช่องทาง ห่างน้ำตา
จึงตรัสสั่งยังภิกษุ ทั้งหมดนั้น หากลัมฤทธิ์กิจฉัน นั้นร่อท่า
แล้วพาสองอัคร สาวกมา พระบิดาพานำทาง ไปวังเธอ
ทรงตรัสแก่โมคคัลลาน์ สารีบุตร “นางประดุจผู้มีคุณ หนุนเสมอ
แม้ชาติก่อนย้อนไป ก็ได้เจอ พินพาเธอมีคุณ หนุนต่อเรา
หากว่านางมีสร้างหมอง มาต้องแตะ ชบหน้าแค่พระบาทบ้าง เพื่อสร้างเหงา
อย่าคำหนิติไฉ ให้เนงเยาว์ ปลอ่ยให้เจ้าเกล้าพิไร สมใจนาง

อันตัวเราตถาคต ขอปลดหนี้ ที่เคยมีหนี้กัน ร่วมสรสร้าง
ทั้งชาตินี้ชาติก่อน ย้อนเก่าปาง ให้หักล้างลบไป ไม่เหลือกัน
เสร็จแฉะคำจำเป็น เช่นนั้นแล้ว ถึงวังแก้วแถวทาง วังนางนั้น
ประทับลงตรงอาสน์ พิลาสพลัน สาวก้านลพลันเข้าไป ใคร่ทูลนาง
ฝ่ายพินพาลาองค์ ลงชบบาท นางมีอาจห้ามกฤษ ให้หมองหมาง
ทั้งราหูลุนหลัง นั่งเคียงนาง สยบร่างวางพระเศียร เวียนชบลง
“ข้าแต่พระสวามี ที่ทรงยศ พระกำหนดโทษทัณฑ์ อันสูงส่ง
น้องผิดใดไม่แถลง แจ้งจำนง พระจึงทรงปลงพระทัย ไปไม่ลว
มิได้เผยเอ่ยคำ จ्ञานรรจ์ก่อน จะจากจรร้อนพระทัย กระโรหนา
หรือพระองค์ทรงหน่าย ในพินพา คงชั่วช้า หากความดี ไม่มีเลย
เหมือนซากถ่มอมเซพะ จากพระโอษฐ์ไม่ทรงโปรดหมดอาลัย ไม่เปิดเผย
ทรงนิราศขาดกัน วันนั้นเลย ไม่ทรงเปรยเอ่ยไซ ก่อนใดมา
แม้นน้องนี้มีกรรม เคยทำไว้ ยอมชดใช้ในกรรม เคยทำหนา
แต่ราหูลสกลหน่อ พ่อนั้นา ไยต้องมากำพร้าพ่อ ก่อกรรมใด
พระองค์ทรงลงโทษ หมดแม่ลูก พระองค์ผูกลูกแม่ ไว้แค่ไหน
พระทัยองค์ทรงดำ ทำเกินไป หลบหนีไม่ไยดี มิปรารมภ์
น้องคงชั่วชั่วจึงทั้ง ไม่อิงข้าง พินพานางช่างไม่รู้ สู้ขึ้นชม
หลงลืมตนจนไม่เห็น ดังเป็นลม น้องตรอมตรมไม่สมอยู่ เป็นผู้คน
นางพุ่มฟ่ายตะกายกลบ ชบพระบาท เยี่ยมหยดหยาดชลนา ดังท่าฝน
หลังลงมาสหัส อัสสขล นางสุดทนจนเป็นลม ตรมฤติ
เป็นที่น่าสมเพช เวทนา โอ้พินพาอาลัย ไม่ผ่องศรี
จนแน่นิ่งทั้งร่าง วางกาย สุตโธมีวิจา มาจ্ঞานรรจ์
ว่า “พินพาเทวี ศรีสะไภ้ หาหญิงใดไหนเปรียบ เทียบเธอนั้น

มีความรักภักดี สามัคคี
นางรู้ว่าสามี หนีเข้าป่า
นางก็ยอนนอนหยัด ปฐพี
เว้นสุคนธ์มณฑา มาลูบไล้
แม้ผู้ใดให้คำวอน เพื่อผ่อนปรน
พระพุทธเจ้าเข้าพระทัย ในทุกสิ่ง
“ดูก่อนมหาบพิตร ตรองจิตจง
ชาติปางก่อนย้อนไป ในอดีต
นางจงรักภักดีสามี มีจิตจาง
แล้วทรงเล่าเรื่องครั้ง ชาติปางก่อน
ที่พระองค์ทรงคู่บิณ กิณรี
บรรยายถึงความดี ที่นางให้
เป็นหญิงดีนารีเลิศ ประเสริฐนาง
ฝ่ายพินาศราพิน คินสติ
ด้วยระบายนภายใน ไปมากมี
จึงค่อยคลายหายโศก ในอกกว้าง
คินสติมีความอ่อน อ่อนละไม
พระพุทธองค์ทรงว่า “พินพาน้อง
ความโศกเศร้าเผาใจ ไหม้อุรา
เราสองนั้นครองกันมา มหาชาติ
แต่เวียนว่ายตายเกิด เติลิดวน
ด้วยความรักจักพา เข้าหาทุกข์
แต่ละชาติไม่ขาดกัน จนวันตาย

ใจนางนั้นมันคอย แม้ร้อยปี
นอนกลางดินกินกลางหญ้า พนาศรี
ตามสามีที่นาง รักวางตน
มวลดอกไม้ไม่หัดตัดใจพัน
ไม่ยินยลบนทา แต่พระองค์
เผยความจริงยิ่งใหญ่ ในประสงค์
อันอนงค์องค์พินพา คราก่อนปาง
นางมีจิตจริตไซ้ไร ไม่เมินหมาง
ชาติเมื่อปางนางโอบยบ เป็นกิณรี
เป็นชาติย้อนก่อนกาลปี นานเหลือที่
เป็นสามีภริยา มาก่อนปาง
ทอดเทใจให้สามี มิเมินหมาง
เป็นเยี่ยงอย่างทางทำนอง ของสตรี
ฟังตำรมีจิตใจ คลายหมองศรี
อันเคยที่อดอัน ต้นพระทัย
ค่อย ๆ สร้างจางหมอง ค่อยผ่องใส
น้อมพระทัยใครฟัง ยังวาจา
มาเศร้าหมองครองใจ ทำไมหนา
เปลื้องน้ำตาพาเศร้า เมาใจตน
ไม่เคยขาดคลาดคลายหลายชาติพัน
ล้วนหมองหม่นจนชีวิตรมชาติมลาย
เคยร่วมสุขผูกพัน เป็นมันหมาย
ใจวุ่นวายหมายคิด จิตหม่นมัว

เอาความทุกข์คลุกใจ ไปทุกชาติ
รักเท่าไรเมื่อไปจาก หากมีดมัว
ใครตายก่อนนอนใจ ไม่รับรู้
ความคิดถึงตรึงใจ ไล่ผจญ
บัดนี้เรตถาคต กำหนดรู้
จนวิมุติหลุดบ่วง จากห้วงกาม
อยากหนีทุกข์อย่าผูกมัดมัว เอากามไว้
ให้เราก่อนหนีทุกข์ ลุกลามตน
ชาติต่อไปไม่มี หากหนีเหตุ
ละกามหมดกฎแห่งกรรม ไม่คำจุน
สุนิพพานกาลดับ ลับสนิท
ไม่เกิดก่อไม่ต่อใด ไม่ใช้กรรม
จงเลิกละลาหมอง มาผ่องแผ้ว
สุขในธรรมดำใจ ใฝ่ประวิง
ฝ่ายโยโสธรา พินพาน้อง
ด้วยเหตุผลตันปลาย ในทรงธรรม
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ทรงพิสุทธิ
ให้มีดมนอนธการ พาลวุ่นวาย
หัวคะมำดำดิน ปีนขรุขระ
ความมืดมืดปิดตา ดังبابอ
ตถาคตกำหนด มาโปรดสัตว์
ดังโคมทองส่องฉาย ได้ฟังฟัง
ตอนนี้ไปจะไม่หมอง สองแม่ลูก

เราไม่อาจขาดหลบ สบทุกข์ทั่ว
รักท่วมหัวตัวทุกข์นั้น มันท่วมตน
แต่คนอยู่สุขขม อารมณ์หม่น
ฝันทานทนจนใจ ทุกข์ไล่ตาม
จากการสู้เดินป่า พนาหนาม
เราไล่ตามพิชิตมาร การทุกข์ทน
มันบังใจบ้ายเบน ไม่เห็นหน
อยากหลีกพ้นทนห้าม กามคุณ
ละกิเลสต้นเหตุกรรม มันนำทวน
ไม่มีทวนทวนให้ มาใช้กรรม
ไว้ดวงจิตปิดสังขาร กาลสุขล้ำ
เราขอนำเจ้าไป ให้สุขจริง
เดินตามแนวแล้วทุกข์ หาสุขยิ่ง
เป็นสุขยิ่งจริงแท้ แน่นนอนครั้น
ค่อยสร้างหมองผ่องใส คลายโศกคัลลย
จากจาบัลย์หันพระทัย ไปแพร่พราย
ข้าประตุจุมตถำ คลำเป้าหมาย
ต้องตะกายฟ่ายฟุ้ง ตกหลุมตอ
เดินเกะกะปะเปะเละจริงหนอ
จนตัดพ้อต่อว่า น่าเกลียดจริง
ความอึดอึดวิบัติไป ไม่สู้สิ่ง
เห็นทุกสิ่งจริงแท้ ล้วนแน่นอน
รู้ทางถูกถูกใจ ไม่ถ่างถอน

จะจริงจังฟังพระธรรม ข้ามนิวรรณ์ จะขอจรวอนตาม พระธรรมไป
แล้วกราบบาทศาสดา พระพักตร์ผ่อง ทอดเนตรมองผ่องแผ้ว แววสดใส
ที่เคยทุกข์คลุกเคล้า เศร้าพระทัย หมดสิ้นไปให้สุข คลายทุกข์ทน
สมกับหลงจรรงรัก และภักดี ตั้งหลายปีทีคอย สร้อยสับสน
เคยหม่นหมองครองไหม้ ในกมล ตั้งแต่ต้นจนบัดนี้ มีสร้างซา
"ไม่คิดฝันวันนี้ จะมีสุข ให้ปลดทุกข์สุขใจ ไปเลยหนา
ที่อดอดกลัดกลุ้ม สมอุรา ให้กลับมาผุดผ่อง ไม่หมองมัว
ขอบพระทัยในพระพุทธ สดเลิศล้ำ ให้แสงธรรมนำสว่าง สร้างสลัว
เหมือนฟ้าหายคลายออก จากหมอกมัว ความสลัวมัวใด ไม่ปิดบัง"
เมื่อทุกอย่างกระจ่างแจ้ง แสงส่องมา พระพุทธจากพิมพา ตรัสลาลัง
พิมพากราบกรานส่ง องค์พุทธัง กลับคืนยังนิโครธา พระอาราม

นันทกุมารออกบวช

รุ่งขึ้นในวันทีสี่ ที่พระองค์ ประทับทรงที่นิโคร โกอิราม
วันนั้นวันฤกษ์บน มงคลนาม ในวังงามยามนี้ มีจัดงาน
เป็นพิธีอาวา หมงคล จัดอยู่บนปราสาท ราชฐาน
ระหว่างองค์ชายนั้น ทกุมาร กับนางคราญชนบท ผู้งดงาม
องค์นั้นทกุมารผู้ อนุชา ต่างมารดากับพระพุทธ สดอร่าม
วันนี้ยกตกเบิก ได้ฤกษ์ยาม ก็มีความสุขศรี ดีพระทัย
นิมนต์พระพุทธองค์ ทรงมาฉัน เป็นสิ่งอันมงคล ล้นโฉน
พระพุทธองค์ทรงนำ คำอวยชัย ก็เป็นไปได้ดี พิธีการ
พระญาติวงศ์พงษา มาเป็นแขก ต่างก็แจกอวยพร อักษรสาร
ของขวัญฝากจากพระทัย ร่วมในงาน พราหมณ์ก็อ่านการพิธี ถักวนมา

ซึ่งองค์นั้นทกุมาร พลันแจ่มจต ชนบทงดงาม ยามนี้หนา
จนสำเร็จเสร็จงาน การวิวาห์ แยกเหวี่ยงพากันค่อย ทะยอยลง
เมื่อพระพุทธยุรยาตร จากอาสน์งาม จะกลับพระอาราม ตามประสงค์
นั้นทกุมารกราบ ทาบบรรจง พระพุทธส่งบาตรให้ ถือไว้พลัน
เสด็จออกนอกวัง ปรากฏปราสาท ยุรยาตรทอดบาทไป ไม่มองหัน
นั้นทกุมารตาม ให้คร่ำครั้น รอพระนั้นหันมารับ กลับไม่มอง
ดำเนินตามตามพระทัย ไม่กล้าบอก จนออกนอกเขตวัง ไปทั้งสอง
พระนำก่อนไม่ย้อนผัน หันมามอง ก็จำต้องประคองบาตรหวาด ๆ ตาม
ฝ่ายหน้ามนชนบท อดสงสัย วังตามไปและได้ป้อม ปากร้องถาม
"โอ้พระพี่จะหนีไป ในครุยาม นื่องเรียกตามพี่มา ว่าอย่างไร"
นั้นทกุมารกลัว มัวแต่หุด ไม่อาจปลดเปลื้องบาตร ชาติวิสัย
ได้แต่ตามพระพุทธองค์ พระทรงชัย จนถึงในพระกุฎี ที่อาราม
พระทรงยืนพระหัตถ์ ถวายพร้อมทั้งจับกับพระกร แล้วย้อนถาม
"นี่น่ะจะบวชไหม ให้ตอบความ ตอบคำถามทันที บัดนี้นะ"
นั้นทกุมารลานลาย พระกายสั่น ยังมีหันตั้งตน สับสนหนา
หว่างหน้ามนชนบท งดงามตา แต่มิกล้าจะชี้แจง แจ้งพระทัย
ด้วยความกลัวตัวสั่น พลันตอบว่า "เกล้าจะบวชพระเจ้าข้า อย่าสงสัย"
ตอบอ้อมแอ้มแกมสั่น ให้หวั่นใน ส่วนพระทัยให้พะวง หลงอาวรณ์
พระศาสดาจึงพาอุป สมบท ให้เปลื้องปลดเครื่องทรงลงถอดถอน
มานั่งองค์ทรงเหลือง เรื่องอาภรณ์ แล้วเทศน์สอนป้อนบ่ม พรหมจรรย์
แต่พระทัยมิไผ่นำ ในธรรมก่อน คิดถึงอนพางาม ทราวมกระสัน
ชนบทกัลยา หน้าวงจันทร์ รูปผิวพรรณนั้นติดตา สง่างาม
พระสอนธรรมมีนำพา หาจับจิต จำถูกผิดคิดสับสน ปนเปื้อน

สอนหน้าจำซ้ำลิ้มหลัง ช่างไม่ตาม
พระบรมศาสดา พระทรงทราบ
มีโมหะละไม่ออก บอกไม่จำ
จึงพาจาริกไป ในถิ่นที่
ให้เห็นเหล่าสาวงาม ตามอยากเจอ
ทั้งชี้เหร่เก้ไก้ เต็มไปหมด
ตามหมู่บ้านร้านถิ่น ลั่นเรียงราย
บอกนั้นทะว่า "หาก อยากได้แล้ว
งามกว่านี้ยังมีมาก หลากนงราม
ขอตั้งใจใฝ่ธรรม จำศึกษา
มีคนงามตามแท้ แต่ตำบล
นั้นทกumarพึง ยังพระพี่
อันแม่ชนบทน้อย เจ้ากลอยตา
เราอยากได้ไว้ครอง ต้องขยัน
หมั่นศึกษาหาพระธรรม ตามเอาเธอ
ตั้งพระทัยใฝ่โน้ม พรหมจรรย์
ค่อย ๆ รู้หมู่ธรรม โนม้นำตาม
ส่วนภิกษุหมู่มาก หากก่อนขอ
พระรับจ้างอย่างนั้นทะ จะว่าไป
พระนั้นทะพึงว่า น่าอายนัก
ความรักนี้มีสิ้นสุด จุดใจจริง
รักอยู่ไหนให้ร้อน กร่อนใจนัก
ให้เป็นทุกข์คลุกระบม ถมทรวงใน

พยายามตามไป ก็ไม่จำ
พระทัยหยาบอาบงาม ล้ามลงต่ำ
พระจึงทำอุบายไป ได้พบเจอ
จรีหนีไป ดังใจเพื่อ
แหล่งพวกเธอเกร่อกัน นั้นวุ่นวาย
ทั้งหมดจดจดงาม ตามมุ่งหมาย
ดูมากมายหลายหลาก มากคนงาม
ก็ไม่แคล้วแนวไหน ก็ไม่ห้าม
ก็จะตามหาให้ ได้ทุกคน
ประกันว่าจะพาไป ในทุกหน
มีมากล้นคนงาม ตามพารา"
ทรงยินดีปรีดีเปรม เอมทรรษา
ยังด้อยกว่านารี ที่ได้เจอ
เราต้องหมั่นสนใจ ไว้เสมอ
คงได้เจอเธอสักวัน อันคนงาม
ทุก ๆ วันมันพระทัย ไม่เกรงขาม
รู้ใจความตามคำสอน ขึ้นตอนไป
บ้างอ่อนนอดขอตกแคะ แก่ท่านไซ้
บวชเพื่อได้หญิงงาม นำขำจริง
เรานี้จักผิดไป ไกลเสียยิ่ง
มีรักอึ้งยิ่งทุกข์ ไร้สุขใจ
และหากรักไม่สมจินต์ ลั่นสดใส
รักแค่ไหนได้ทุกข์เฝ้า เป็นเงาตาม

อันคนสวยรยความงาม ตามที่เห็น
ยิ่งเห็นใหม่ใสกว่าเก่า เจ้าช่างงาม
อันตัวเราเขาเรียกว่า สมณะ
มีพระธรรมนำมด รัตรังใจ
อันสตรีนี้ก็ เป็น เช่นสังขาร
ที่เต่งตึงน่าคลึงคลอ ก็แปรปรวน
รอบกายเราเขาเรียกกา สาวพัสตร์
คนเคารพนบอบ ต่างหมอบคลาน
สมควรที่มีใจ ใฝ่กุศล
สงคราใฝ่ในธรรม บ่นรำพัน
ดีกว่าหวังตั้งหน้า หาสมบัติ
สมควรที่จะหนีไป ไกลกังวล
เมื่อคิดได้ใฝ่มุ่ง ผดุงธรรม
เริ่มประพฤติพรหมจรรย์ ไปทันที
อีกไม่นานผ่านไป ได้บรรลु
ลิมสัญญาว่าไว้ ให้พี่ชาย

นึกว่าเด่นเห็นต่อไป ยิ่งใจหวาม
โล่มองตามงามไม่หยุด สุดแปลกใจ
แล้วยังจะหลงความ งามโฉน
ยังจะไปใฝ่โลภก็ย มีสมคร
อีกไม่นานพาลเหี่ยว เลี้ยวผันผวน
ที่เย้ายวนชวนสวาท ก็ขาดยาน
มันพันรัดมัดกาย ให้สังขาร
เขาให้ทานการใส่บาตร มีชาดวัน
นำผู้คนพันทุกข์ มีสุขสันต์
เพื่อแบ่งสรรปันสุข ให้ทุกคน
สาวก้าดัดอนัตตา พาปีปน
ควรหนีพ้นกลลวง ห่วงโลภก็ย
เข้าน้อมนำทำพระทัย ให้สดศรี
ก็เป็นที่ถูกทาง อย่างง่ายดาย
ก็เข้าสู่อรหันต์ อันสมหมาย
หมดกระหายในโลภก็ย ไม่มีมา.....

ราหุลออกบวช

องค์พุทธะประทับค้าง อย่างยิ่งโย ที่นิโครธาราม งามสง่า
วันที่เจ็ดเสด็จยัง วังพิมพา พระพุทธานุภาพอันสุดผาดพราย
ยโสธราพิมพา พระราหุล ดั่งมีบุญหนุนส่ง ทรงสมหมาย
ได้กราบลงตรงพระบาท ไม่คลาดคลาย ไม่คาดหมายจะได้พบ สบอภิต
โฉมพิมพาหาเครื่องทรง องค์ราหุล แรกตรุนสกลหน่อ ก็สดศรี

สะอาดองค์ทรงพระเยาว์ ดูเข้าที
นางนัตแนแก่ราหุล ตรุณนาถ
ว่า "ตัวข้าราหุล ตรุณพันธ์
ด้วยไริญาติชาดพ่อ หน่อกษัตริย์
หากแม้ว่าพระพ่อ พอพระทัย
ด้วยพระพ่อก็เป็นรัช ทายาท
มีสิทธิ์สืบสมบัติ กษัตรา
ก็ขอผลัดลัดมา หาแก่ลูก
สมบัติพ่อต่อให้ลูก ถูกต้องไป
เสร็จสั่งลูกผูกความ ตามมันหมาย
กราบทูลคำตามสอน ขึ้นตอนเอา
พระพุทธร่องค์ทรงรำพึง ถึงสมบัติ
ไม่คงเหลือเมื่อแม่ แก่ผู้ใด
ประการหนึ่งซึ่งสมบัติ ขัตติยราช
ทรัพย์เงินทองกองสมบัติ อนัตตา
อาจนำพาหาทุกข์ มาผูกไว้
ทรัพย์ภายนอกงอกเท่าไร ไม่จริง
ยังมีมากยิ่งยากใจ ไม่เป็นสุข
กลัวสูญหายมลายแหลก แตกกระเซ็น
กลัวเขามาฆ่าฟัน บั่นชีวิต
กลัวตนอาตม์ขาดชีวิ หนีทรัพย์ไป
จึงตรัสว่า "ราหุล สกุลหน่อ
ลูกขึ้นมากับพระพ่อ หน่อนาถชาย

เปล่งราศีมัจจรายา นารักครัน
ไปกราบบาทหูลขอ พระพ่อนั้น
นามหน่อนั้นนับวัน เปลี่ยนผันไป
ทรัพย์สมบัติตัดขาด ไม่อาจได้
อาจมอบให้สมบัติ ขัตติยา
จอมกษัตริย์ขัตติยราช วาสนา
หากแม้ว่าพระพ่อนั้น หันละไป
จะฝังปลุกผูกพัน กันเอาไว้
ไม่มีใครไหนว่า นินทาเอา"
ให้ไปไหว้ประณตกัม บังคมเกล้า
จนจอมเจ้าแห่งพระพุทธ ฤคพระทัย
เราก็ตัดสลัดส่ง ไม่สงสัย
จะเอาไหนให้เป็นทุน ราหุลมา
ก็ไม่อาจประสาทสุข ทางถูกหนา
มีเวลาเสื่อมไป ในสักวัน
อาจมีภัยให้โทษ หมดภายหลัง
ไม่อยู่ยั้งยั้งคง ปลดปลงเป็น
จะพาทุกข์ผูกใจ อยู่ไม่เว้น
กลัวคนเห็นจะเผ่นแย่ง รุนแรงไป
ม้วนอนคิดปกป้อง ครอบครองไว้
ทำให้ใจไม่สุข ทุกข์จนตาย
ของพระพ่อนั่นเนื้อ สิบเชื้อสาย
ไปสบายหายทุกข์ สุขจริง"

จรัสสูนิ ไครธาราม
โปรดบัญชาสารีบุตร จุดประทัง
บรรพชาสามเณร เป็นองค์แรก
พระอุปฌาย์สารีบุตร ดุจเดียวกัน
ฝ่ายกษัตริย์สุทโธ ทนะเจ้า
"ไอ้ออกไอ้ ไอ้ข้า กรรมหรือเวร
เหลือเพียงบุตรสุดสรวร คือนันทะ
ต้องถูกดึงทิ้งไป บวชใจจำ
เสียลูกชายไปแล้ว แก้วตาพ่อ
คือราหุลสกุลหน่อ อยู่พอดี
แต่จู่ ๆ อยู่ไม่นาน เหมือนวันดับ
ไอ้ออกกูสู่ชาติใจ ไม่จำทน
รีบเผ่นโผนโจนทะยาน พาลโมโห
ขึ้นนั่งอยู่ผู้คน ล้นมากมาย
คงไปบวชตรวจธรรม จำเป็นพระ
พัสดานการกษัตริย์ วิบัติกัน
ถึงอารามตามต่อว่า พระพิสุทธิ์
ว่า "พระองค์ทรงทำไป ให้เกิดการ
กุลบุตรบุรุษใด ใครจะบวช
ควรยินยอมพร้อมบิดา และมารดา
อาจเสียหายให้ก่อ หน่อพงษ์เผ่า
อาจบกพร่องมองไม่ชี้ ถึงกิจตน"
ทรงประทานตามการขอ ต่อบิดา

อันวาววามงามสง่า มาหยุดยั้ง
มีรับสั่งบรรพชา ราหุลพลัน
ตามแผนกไตรสร ณคมนั้น
องค์แรกนั้นบรรพชา สามเณร
ให้โสภะเคร้าโหม่นส ขัดความเห็น
ช่างมาเป็นเช่นนี้ นี่เวรกรรม
หวังให้จะครองราช ่องอาจล้ำ
ถูกเหนี่ยวนำจำไป ไม่โยติ
หวังไว้ต่อหลานชาย ให้แทนที่
ยังเป็นที่ฝากใช้ ได้อีกคน
ก็ถูกจับบรรพชา มาอีกหน
จะบีบจนใจ ก่อนใช้ตาย"
สูนิไครพุทธาราม ถามความหมาย
ทั้งหญิงชายในโคตรวงศ์ เผ่าพงษ์พันธุ์
หน่อยก็ละเมืองบ้าน การสืบสันตติ
สู่ฝ่าฝืนกันมา เป็นช้านาน
ทำประดุจหนึ่งว่า จะบรรหาร
ขอประทานก่อนการบวช ให้ตรวจตรา
อยากเรียนสวดตรวจพระธรรมนำศึกษา
มิใช่ว่าจะบวชได้ ตั้งใจตน
ตามใจเขาเจ้าคนบวช เร็วรวดเร็ว
พระทศพลสนพระทัย ให้ทำเนา
แล้วตรัสคำอำลา สู่ป่าเขา

พานันท์กับราหุล ผู้รุ่มเยาว์
ซึ่งตอนหลังยังเข้ามา ตามปรากฏ
บรรลุดออรหันต์มั่นแนวทาง

กลับคืนเข้าราชคฤห์ คือปลายทาง
ครบกำหนดยี่สิบปี ที่บวชสร้าง
จิตกระจ่าง ทางธรรม นำจุนเจือ

เสด็จโกศลชนบท

ณ เขตแคว้นแดนโกศล ชนบท
เหล่าอาณาประชาราษฎร์ ล้นเหลือเฟือ
แคว้นโกศลคนมาก หลากเหลือที่
แม่น้ำอจิรวดี ที่ยาวไกล
อีกแคว้นหนึ่งชื่อว่า แคว้นกาสิ
มีแม่น้ำเนรัญชรา หากินกัน
โดยพระเจ้าปเสน ทิโกศล
สนิทมมกลมเกลียว เกียวประดอง
ณ ที่กรุงสาวัตถี มีผู้หนึ่ง
ชื่อท่านว่าสุทัตตะ แต่เดิมมา
แปลตามชื่อคือซี ที่ความหมาย
ให้แก่คนอนาถา ทุกครายาม
อนาถาหาที่พึ่ง มีพึ่งได้
ท่านเศรษฐีมีข้าวปลา มาทำทาน
อนาถปิตทิกะ ที่วานี
เคยถวายกุฎอยู่ เวฬุไพร
ปิตทิกะจะเกียวกอง เป็นน้องเขย
เป็นพี่น้องต้องไปมา ค้าขายตาม

เขตกำหนดจรดใน ไปทางเหนือ
มีความเชื่อเหลือหลาก มากมายไป
เมืองหลวงสาวัตถี นี่เมืองใหญ่
ไหลผ่านไปให้อุดม สมบูรณ์ครัน
ราชธานีพาราณสี ที่สุขสันต์
สองแคว้นนั้นหนึ่งกษัตริย์จัดปกครอง
ประชาชนล้นประเทศ เขตทั้งผอง
พระปกครองทำนองธรรม นำประชา
รวยเป็นถึงเศรษฐี มีทรัพย์หนา
อนาถปิตทิกะ จะเรียกตาม
มีก่อนข้าวเอาไว้ ให้ล้นหลาม
ให้ล้นนามความดี มีโรงงาน
ก็หลังไหลไปหา ณ สถานที่
อันเป็นการทานบุญ หนุนกันไป
ญาติเศรษฐีราชคฤห์ หะไซร์
ที่อยู่ในราชคฤห์ ล้าลือนาม
ก็ได้เคยไปมา หาสอบถาม
ต่างรวยรำนำเศรษฐี มีทรัพย์ครัน

วันนี้อนาถ ปิตทิกะ
จากสาวัตถีมา ฝ่าอรัญ
ปรึกษาด้านการค้า ธุรกิจ
ร่วมค้าขายไปมา หาวนเวียน

พระพุทธองค์ทรงอยู่สี่ ด้วันงาม
ด้วยศรัทธาต่อพระพุทธ สุตอนันต์
เศรษฐีราชคฤห์ พาไพร่บ่าว
พระหลายองค์คงนิมนต์ จนพอดิ
จนลืมนึกว่าขณะนี้ มีแขกใหญ่
ได้มาพักพำนักอยู่ คู่เรือนชาน
อนาถปิตทิกะ รอทำอยู่
ซึ่งวันนี้เศรษฐีแขก นึกแปลกใจ
ส่วนวันนี้ปล่อย เราทยอยเฝ้า
มัวซีหลังบ้าน พัลวัน
จนสำเร็จเสร็จงาน การธุระ
“ท่านเตรียมการงานสิ่งใด ยิ่งใหญ่จริง”
ตอบว่า “รุ่งพรุ่งนี้ ที่ตอนเช้า
จึงเตรียมงานการฉัน สังการไป
อนาถปิตทิกะ มาสงสัย
จึงตอบว่า “พระพุทธเจ้า เกล้าการุญ
อนาถปิตทิกะ ว่า “อยู่ไหน
ฟังชื่อขัดเกิดศรัทธา มาทันที
ราชคฤห์ว่า “อะไร ไปตอนนี้

มาเยี่ยมราชคฤห์ จะสั่งสรร
ก็หลายวันหมั้นไปมา หาเยี่ยมเยียน
ด้วยใกล้ชิดสนิทกัน มีมันเปลี่ยน
คอยแลกเปลี่ยนเวียนมา ปรึกษากัน
พรุ่งนี้พราหมณ์เศรษฐี นิมนต์ฉัน
ก็หาวันหมั้นทำบุญ หนุนทางดี
เตรียมกับข้าวเข้าถวาย ให้ทรงศรี
ท่านเศรษฐีชื่อนาย สักนายงาน
จากแดนไกลสาวัตถี ที่ไพศาล
เศรษฐีท่านอนาถะ หาใช่ใคร
ตั้งหลายครู่อยู่คนเดียว เปลี่ยวโงน
แต่ไหนไรไปมา เห็นหน้ากัน
ไม่เห็นเข้ามานั่ง ร่วมสั่งสรร
งานสำคัญนั้นอะไร สงสัยจริง
อนาถปิตทิกะ คาใจยิ่ง
“เห็นชายหญิงวิ่งวุ่น ทำบุญใด”
พระพุทธเจ้ารับนิมนต์ ของตนไว้
เพื่อจะได้ทันการ ในงานบุญ
“ฟังจิตใจใครกัน ท่านเกื้อหนุน”
นับเป็นบุญหนุนนำ ก่อกรรมดี
พระพุทธใดใครหนา มาแฉนี้
ช่วยบอกชื่ออยู่ที่ใด จะไปดู
มีควรที่จะต้องไป กระไรอยู่

ท่านอยู่ที่สัตวัน อันเชิดชู
อนาถปิณฑกะ พาใจร้อน
พอเข้าตรัสรู้ตัดใจ ไปรบกวน
ได้กราบบาหาชาติโพธิญาณก่อน
พระพุทธองค์ทรงแสดง พระแสงธรรม
จนได้รู้อนุบุพ พิกถา
จตุราริยสัจ ดัดทุกข์ไป
ประกาศตนวณขอ จะยอยก
เทิดพระพุทธคุณสิ่ง พึงฟังพา
ได้เวลากัดดาหาร ในการนั้น
ในนิเวศน์เศรษฐี ที่น้อมนำ
พอสำเร็จเสร็จจกัฏ ตกกิจแล้ว
อนาถปิณฑกะ จะทำบุญ
อาราธนาองค์พระพุทธ ผู้หลุดพ้น
ไปประกาศญาติตน จนประชา
จะขอสร้างปราสาทวิหาร ทานถวาย
พระศาสดาคราสดับ รับคำเชิญ
และวันนั้นพลันลาราช คหะ
ก็มองหาที่ทาง เป็นอย่างดี
มองเห็นจุดอุทยาน นั้นเหมาะนัก
ว่าเป็นของเจ้าเขต เจ้าเขตคาม
ไม่ประสงค์จงบใจ ขายให้สูญ
อนาถปิณฑกะ มาจนใจ

ท่านคงอยู่จำวัด จัดไม่ควรว
จะหลบนอนตอนกลางคืนฝันใจป่วน
ไปกราบถ้วนจวนแจ้ง แสงตะวัน
พียงขึ้นตอนวอนปราศรัย ได้สั่งสรรค
เพื่อให้ท่านเศรษฐี นี้เข้าใจ
ให้ดวงตาพาสว่าง กระจำงใส
จนดวงใจได้ธรรม นำโสดา
อุบาสกยกพุทธ ศาสนา
น้อมศรัทธามาด้วยใจ ใฝ่พระธรรม
ช่วยกันพลันถวายชู อุปถัมภ์
ประกอบกรรมทำทาน เพื่องานบุญ
จิตผ่องแผ้วแพรวพราว ได้บุญหนุน
อยากเจอจนสุนทาน การศรัทธา
ให้นำผลพระพุทธ ศาสนา
นครสาวัตถิ ให้ทีเทอญ
จะยกให้สังฆาราม ตามสรรเสริญ
เศรษฐีเพลินจำเรียวใจ ให้ยินดี
แล้วรีบผละคินมา สาวัตถิ
เพื่อเป็นที่สร้างมหา พุทธาราม
จึงใคร่จกขอซื้อ หารือถาม
ไม่มีความจำเป็น ประเด็นใด
อยู่ไพบูลย์พูนสพรั่ง ยังสุกใส
แต่ก็ไม่ลดละ พยายาม

อ้างว่าขอก่อสร้าง ทางกุศล
จะได้รู้บุญธรรม นำดีงาม
เจ้าเขตราชกุมาร พระทัยอ่อน
ตกลงขายให้ก็ เพราะใจจำ
แต่ราคาค่านั้น ว่ากันว่า
เต็มพื้นที่ที่ต้องการ นั้นแน่นอน
ท่านเศรษฐีดีใจ ไม่รอช้า
ยี่สิบเจ็ดโกฏิคำ เงินตรามี
แต่ยังขาดเพียงประคุด อยู่ทางเข้า
และตกลงกันว่า คราต่อไป
ท่านเศรษฐีดีใจ ไม่ข้องขัด
ปลูกกุฎมีศาลา สง่างาม
ค้ำก่อสร้างวางไป ได้จนเสร็จ
เป็นพุทธอาราม งามเรืองรอง
ตั้งชื่อตามนามพระ มหาวิหาร
มีพฤกษาพนาไม้ ให้รื่นรมย์
ซึ่งเศรษฐีอนาถ ปิณฑกะ
ห้าสิบสี่โกฏิได้ ใช้จ่ายไป
เสร็จสรรพการทานสร้าง อย่างเรียบร้อย
ไปอัญเชิญทรงวิสุทธิ พระพุทธองค์
พระพุทธองค์ทรงพา พระภิกษุ
อนาถปิณฑกะ หัวหน้านำ
พระพุทธทรงเทศน์ธรรม นำมาโปรด

จะช่วยคนหมู่มา หลากล้านหลาม
อันเป็นความดีอย่าง ทางพระธรรม
จึงผันผอนด้วยวอนขอ ต่อหลายซ้ำ
คล้อยตามคำเศรษฐี ที่อ้อนวอน
เอาเงินมาปูไว้ ให้เต็มก่อน
เป็นอันผอนตามไป ขายทันที
เอาเงินมามหาศาล นั้นเต็มที
เป็นค่าที่อุทยาน ท่านเขตไป
เจ้าเขตเล่าเจ้าศรัทธา ว่ามอบให้
ขอให้ใช้ชื่อเขต ในเขตคาม
จึงได้จัดตัดถาง วางสนาม
ดูแววมอรั่มเรือง ตั้งเมืองทอง
ยี่สิบเจ็ดโกฏิไป ได้ทั้งผอง
และผุดผ่องมองศรัทธา นำชื่นชม
เขตวันนั้นพุทธา สง่าสม
มีสายลมโผยผ่าน น่านานใจ
ใช้เงินค่าสร้างวัด จัดมาให้
ด้วยเลื่อมใสใจศรัทธา พระพุทธองค์
เสร็จสรรพการทานสร้าง อย่างเรียบร้อย เศรษฐีพลอยดีใจ ในประสงค์
มาดำรงคงพรรษา เผยพระธรรม
มาเป็นหมู่ผู้ขยาย ผายแผ่คำ
กระจายคำนำประชา มารวมกัน
ต่างหมดจดลดละใจ ไปตามขั้น

ได้สุดซึ่งถึงมากน้อย ค้อยดีพลัน
ไม่เคยรู้ก็รู้ ดูแบบอย่าง
ที่รู้มากหากรู้เพิ่ม เต็มทวี
เป็นบทรธรรมอมตะ ว่าผลเหตุ
ปลดบ่วงกรรมห้ามกิเลส เหตุปัจจัย
เข้าใจดับทุกข์ทน และหมั่นใหม่
เข้าใจตรงมองทางดับ ระวังดู
ชาวโกศลที่ล้นหลาก หากสุขสม
ต่อพระธรรมคำสอน ขึ้นตอนไป

ตามไครมันวาทนา บารมี
ที่รู้บ้างฟังเพิ่ม เต็มเต็มที
บารมีที่ต่างกัน ลดหลั่นไป
รู้จักเลศต้นเหตุกรรม ทำแบบไหน
สมุทัยในต้นเหตุ สังเกตดู
พาแจ้งใจในเหตุ สังเกตรู้
บอกให้รู้ดับทุกข์ ก็สุขใจ
ได้อบรมบ่มจิต ตัดนิสัย
ต่างก็ใช้ศีลธรรม มานำพา.....

พบบองคุลีมาล

พระวิสุทธิพุทธองค์ ทรงประทับ
มีเหตุการณ์อันควรจำ นำเอามา
ครอบครัวยุทธนามหนึ่ง ซึ่งก็ได้
ฝ่ายพ่อเป็นปุโรหิต ลิขิตดี
พราหมณาพราหมณ์ ดีใจนัก
ก็มุ่งหมายได้พึ่งพา คราต่อไป
จึงผูกดวงห่วงใย ในวันหน้า
หรือแจ่มแจ้งแคลงใจ ไม่มัวช้า
หากชะตาว่าดี ก็ดีใจ
ค้อยเย็นใจไม่แคลง แห่งใดกัน
หากชะตาฟ้าลิขิต ให้ผิดเพี้ยน

ยังอยู่กับเชตวัน อันสง่า
ควรศึกษามาเป็นทาง สร้างความดี
เกิดบุตรชายให้น่ารัก สมศักดิ์ศรี
อยู่พาราสาวัตถิ ที่กรุงไกร
ได้ลูกรักสลักจิต ดังคิดไว้
จะต้องให้สมบูรณ์ ไม่ชุนมัว
ดูชะตาฟ้าลิขิต ชิดสลัว
รู้ดีชั่วลูกตัวไว้ แก่ไขทัน
จะเลี้ยงไปให้ดี ดังที่ฝัน
จะขยันหมั่นเพียร เวียนบำรุง
จะได้เปลี่ยนเพียรแก้ แปรความยุ่ง

ให้กลับดีที่ยังเยาว์ เข้าพยุ
เป็นความเชื่อแบบพราหมณ์ ตามกันมา
จะสูงต่ำสำโด ได้ชั่วดี
ต้องกราบไหว้วิงวอน อ้อนบูชา
บำเพ็ญเพียรเวียนตบะ มานะทน
ก็เชื่อตามกันมา ช้านานนัก
จากโบราณนั้นมา แต่คราใด
นี่ก็เป็นเช่นนั้น ขึ้นธรรมนิยม
ลูกเกิดมาจะผูกดวง ดูบ่วงกรรม
จึงบวกลบคุณหาร เป็นการใหญ่
จะเกี่ยวกรรมนำดวง ล่วงชีวิ
ปรากฏว่าชะตาเลข ของเด็กน้อย
เป็นดวงห้าดาวโจร ผลอนันต์
แต่ดาวดีมีอาทิตย์ ชิดมุมซ้าย
อาทิตย์ผ่องส่องเข้า หลบเงาดาว
ดาวโจรเพ่งเล็งใส่ ยังให้ผล
หากดาวฤกษ์เบิกแสง แผ่แนวทาง
ก็แปลว่าชะตาเด็ก ตัวเล็กนี้
จะเป็นโจรปล้นล้าง อยู่กลางไพร
ฝ่ายพราหมณ์พ่อพราหมณ์แม่ ท้อแท้
รู้ชะตาฟ้าลิขิต ชิดลูกตน
จึงคิดอ่านการวิธี ที่จะแก้
จะต้องทำกรรมพิธี หนักไป .

ค้อยแต่งปรุงมุ่งเปลี่ยน ให้เพี้ยนดี
เรื่องชะตาฟ้าดิน ทั้งสิ้นชี้
พระพรหมลิขิตมา จากฟ้าบน
หากแม้ว่าต้องการ ให้ผ่านพ้น
ทำจวบจนบนฟ้า จะเห็นใจ
ต่างก็ปักใจมั่น เชื่อกันไว้
ไม่มีใครได้จด กำหนดจำ
ต้องค้อยเจียมค้อยไซ ไปเป็นสำ
จะต้องทำฉันใด ให้ลูกดี
ตกดวงใดจะให้นาม ตามวิถี
จะร้ายดีมีเคราะห์ ก็แก้กัน
ตกดาวลอยคล้อยโจรา มาเกี่ยวฝัน
ร่วมเล็งกันนั้นมากมายอยู่หลายดาว
ดาวโจรย้ายบ้ายทาง ไปกลางหา
ก็เมื่อคราวดาวโจร ออกพ้นทาง
ชะตาโจรปล้นฆ่า หลบปลีก
จึงจะล้างดวงโจร ให้พ้นไป
ดวงบอกชี้มีหมดจด ไม่สดใส
จะโดนไล่ไม่สุข ล้วนทุกข์ทน
ดูตามหลักโหรา มาแต่ต้น
ดวงฆ่าปล้นโจรป่า นำหนักใจ
จะต้องแปรเปลี่ยนดวง ล่วงหน้าไว้
พอแก้ไขให้จัก หนักเป็นเบา

เสียงหัว

แรก ๆ นั้นหันหลัง ทางตรงข้าม
หากดวงร้ายใช้ชื่อดี นี่บรรเทา
จึงตั้งชื่อนามจริง อหิงสกะ
เป็นชื่อดีมีค่าแปล ตามแง่ตรง
มันตะคุณควพราหมณ์ คือนามพ่อ
จะปลูกฝังทางใจ ให้อ่อนโยน
ส่วนนางมันตนิ นี่คือแม่
รักลูกชายไม่แคล้ว ดังแก้วตา
พอย่างเข้าวัยหนุ่ม พุ่มกระสัน
ด้วยรักกันมันใจ ใฝ่ปรองดอง
เรื่องชีวิตจิตมา ชะตาลูก
หาความรู้คู่ลูก ใจผูกพัน
ด้วยมือผู้มีกิน พร้อมสินทรัพย์
ใช้ความรู้คู่ไว้ ไม่เอนโอน
จึงมองหาสำนัก มีหลักฐาน
ในยุคนี้ที่เด่นนำ สำนักใด
ด้วยอาจารย์ท่านทิสาค ผู้ปาโมกข์
ทั้งศิลปศาสตร์ฉลาดล้ำ บนพารา
สำนักใหญ่ในชม พุททวีป
ไปฝากลูกเรียนรู้ อยู่ประจำ
จึงจัดแจงแต่งของ มองเสื่อผ้า
กับสำนักดักศิลา มีข้าเฝ้า
ท่านอาจารย์ทิสาค ปาโมกข์นั้น

โดยตั้งนามตามดี วิธีเก่า
คอยถ่วงเอาเบาบาง ให้จางลง
แปลว่าละเบียดเบียน เพียรประสงค์
อาจจะส่งผลงาม ห้ามดวงใจ
เฝ้าพนอชลอใจ ไม่โลดโผน
ห่างดวงใจบนชีวิต ชิดชะตา
เฝ้าดูแลแท้จริง ยิ่งนักหนา
คอยกายาเจริญวัย ให้ลำพอง
ปรึกษากันฉันอยู่ เป็นคู่สอง
ความคิดต้องร่องรอย ถ้อยถามกัน
ควรฝังปลูกให้ลูกดี มีสุขสันต์
คงไม่หันผันไป ในทางโจร
อาจพาลลับดวงได้ ไม่ผาดโผน
คงไม่โดนกมลต่ำ ดึงนำไป
มีอาจารย์ชั้นดี ที่ยิ่งใหญ่
ต้องยกให้สำนัก ดักศิลา
รู้เรื่องโลกเก่งกาจ สามารถหนา
ท่านทิสาคปาโมกข์ ยกขึ้นนำ
ต้องเร่งรีบซุบซิบ อุปถัมภ์
ต้องฝึกคำทำนาย ดังหมายใจ
รอนแรมมาพาลูก ปลูกฝังไว้
ค้นพบไพร่ไม่วั้น หลายวันคืน
พอเห็นท่านมันตคุ ดุสคขึ้น

ด้วยรู้จักรักกัน อย่างมั่นคง
มั่นคงศุภพรหมณ์ นามผู้พ่อ
มาถึงนี้มีเหตุ เกตใดกัน
อยากฝากลูกศึกษา วิชาชาญ
ให้ลูกไปได้ดี อาจจริง
ฝ่ายอาจารย์ศา ปาโมกข์นั้น
ไม่ต้องห่วงทั้งปวงนี้ มิเป็นไร
อหิงสกะมานพหนุ่ม กระพุ่มไหว
เป็นผู้รักฝึกฝน แต่ไรมา
เป็นผู้มีปัญญา มาแต่เกิด
ชอบฝึกฝนไขว่คว้า หาใส่ตน
พรหมณ์พื่อนี้ดีใจ ไม่ผิดหวัง
กว่าจะลาอาจารย์ ก็นานจริง
อหิงสกะมานะเรียน เพียรค้นคว้า
ขยันท่องขยันทำ จำได้ไว
ทั้งเลขณานาติ นิติศาสตร์
ก็จดจำทำได้ ไปทุกกล
เรื่องศาสตราอาวุธ สุดยอดเยี่ยม
แม้รุ่นพี่ที่เรียนมา กับอาจารย์
ทั้งดาบโล่หิโตมร แสงศรพร้อม
ในสำนักจักเป็นหนึ่งใน ซึ่งเหนือกัน
ทั้งเป็นผู้รู้ขนบ ครอบธรรมนิยม
รู้เคารพนบนอบ ระบอบเลย

ก็ระรื่นชื่นใจ ได้เจอกัน
จึงบอกข้อความมิ ที่ผายผัน
ก็สั่งสรรพรณนา ว่าให้ฟัง
เพื่อเป็นการขานฉลาด อาจปลูกฝัง
ให้เป็นดังคนดี มีวินัย
รับปากพลันมั่นคง อย่างโปร่งใส
จะสนใจในการสอน ขั้นตอนพา
ด้วยมีใจใฝ่เรียน เพียรศึกษา
อยากจะทำความรู้ มาสู่ตน
มีความเลศเลิงแล มาแต่ต้น
มักเป็นคนค้นคว้า หาความจริง
เมื่อฝากฝังสั่งสรร กันหลายสิ่ง
ฝากฟังฟังทุกสิ่งอัน นั้นเบาใจ
ทั้งวิชาศิลปศาสตร์ ขนาดไหน
ขยันใฝ่ขยันฝึก ลึกล้ำคน
ชาญฉลาดปราชญ์เปรี๊ยะเรื่องเรื่องลึกล้ำ
ในกมลสันนิษฐาน จากอาจารย์
หาใครเทียมทันยาก หากกล่าวขาน
ก็มีปานการวิชา หาเทียบทัน
หมั่นฝึกซ้อมพร้อมสรรพ กับทุกชั้น
ในเชิงชั้นทั้งปัญญา อาวุธเลย
เป็นผู้เปี่ยมความดี ที่เปิดเผย
ทั้งไม่เคยอวดอ้าง โอ้อวดตน

มีน้ำใสใจจริง ไม่หยิ่งยศ
เป็นที่ไว้วางใจ ให้ทุกคน
ทั้งรุ่นพี่รุ่นน้อง ต้องยอมยก
ท่านทศอาจารย์ นั้นดีใจ
ให้เข้าออกนอกใน ได้ใช้จิต
ช่วยดูแลแก้ไข ได้ประจำ
ยามอาจารย์ท่านไป ได้ตามติด
อยู่ร่วมห้องร่วมหับ กับอาจารย์
คิดทวนหลังครั้งกำเนิด เกิดมานั้น
เกิดดวงแรงแข็งเด่น เป็นโจรา
เป็นคนผู้รู้หลัก ของนักปราชญ์
เป็นคนที่ดีงาม มีน้ำใจ
ยิ่งไขว่คว้าวิชาการ ขนานใหญ่
จนอาจารย์จะพาหมด บทสอนนำ
แต่ว่าคนบนโลกา หาเช่นนั้น
คนไม่ดีมีคู่ อยู่กันทาง
เห็นใครเด่นใครดี มีอิจฉา
เป็นคนชั่วตัวอัปรีดิ์ ที่จัญไร
อหิงสกะสง่าเด่น เป็นตัวนำ
ด้วยว่าตนไม่สนใจ ในวิชา
เห็นใครเด่นใครดี นี้ไม่ชอบ
ตัวไม่เด่นเห็นชาติ ล้วนเวียน
ท่านทศปาโมกข์ ยกว่าเก่ง

ไม่คิดคดลดเลี้ยว เกี้ยวล้อสน
ไปทุกหนคนระบือ เลื่องลือไกล
รู้เต็มอกยกเป็นหนึ่ง คนึงไว้
สร้างชื่อให้สำนัก เป็นหลักนำ
ให้สนิทชิดชอบ มอบสูงต่ำ
เป็นคนทำแทนได้ ในกิจการ
อยู่ใกล้ชิดสนิทแน่น เป็นลูกหลาน
ไม่แผ้วพานการเสียหาย อะไรมา
ดวงมหันต์ผันไป ได้จริงหนา
แต่กลับมาหาทางดี มีวินัย
ชาญฉลาดปราชญ์เปรี๊ยะเรื่องเรื่องไหน ๆ
เบนดวงได้ง่ายนัก ใครจักทำ
ยิ่งฝึกฝนไม่หยุด รุดหน้าล้ำ
กิจกรรมทำได้ ไปทุกทาง
คนดีหมั่นขยันทำ นำทุกอย่าง
ชอบขวางทางคนดี ทุกที่ไป
เขาดีกว่าหาทาง ขัดขวางไว้
โลกมีไว้ในทุกหน ล้นโลกา
มีตัวต่ำร่วมสำนัก จักอิจฉา
ไม่ตั้งหน้าหาความรู้ ไม่สู้เพียร
กระทำตอบขอบอจฉา หาผิดเพี้ยน
หาทางเปลี่ยนเวียนให้ดับ ตกอับลง
เป็นเลศเลิงเก่งวิชา ว่าสูงส่ง

ทางศิลปศาสตร์อาจเอี่ยม ว่าเอี่ยมยง ก็มันคงส่งศิษย์ เป็นนิจนาน
แต่ยังขาดวิชา มาสอนใจ เรื่องภายในไม่สอนน่า เป็นคำขาน
ขาดธรรมพระพุทธองค์ ส่งดวงมาน ขาดการขานมนัธรรม มานำใจ
ซึ่งเป็นหลักเป็นแกน แก่นของคน เป็นตัวต้นชักนำ ทำนีสัย
เป็นผู้บ่งบอกกาย อยู่ภายใน ควบคุมให้กายทำ แต่กรรมดี
จึงมีศิษย์คิดออก ไปนอกแบบ ใจคับแคบแสบสัน ก็นิวติ
ไม่ซาบซึ่งถึงกรรม การทำดี แต่กลับมีกิเลสจ๋า ประจำใจ
มีแต่แนวความคิด ริษยา มีตัณหาไม่นำ ใจต่ำไว้
แม้รู้ศิลปศาสตร์ ขนาดโต อาจเป็นภัยให้ตน ปนสักรวัน
บรรดาศิษย์อิจจา พากันยุ ทิมทะเลยุแยก แจกคำสรร
ทิมกระแสะเทะทแยง แทะทุกวัน แรก ๆ นั้นอาจารย์ไม่ ใส่ใจฟัง
แต่ยิ่งนาน ๆ ไป ใจชักเขว โดนลมเพลมพัด ชัดหน้าหลัง
น้ำหยาดหยดรดศิลา ว่าแข็งจัง ก็ผู้ฟังยังกร่อน ห่อนทานทน
มันเป่าหนักชักเรื่อง ให้เคื่องขุน มันเนื่องหนุนวุ่นวาย ให้สับสน
มันป้ายพิงอหิงสกะ หนุ่มหนามน กลายเป็นคนเนรคุณ วุ่นวายไป
ว่าเป็นขู้ได้เสีย เมียอาจารย์ ว่าเป็นการสวมเขา เอามาใส่
เป็นศิษย์ชั่วตัวเสนียด เกลียดจัญไร ควรไล่ไปไม่ควรเลี้ยง ชื่อเสียงพัง
อีกหน้อยมันยัดครอง ป้องสำนัก อาจารย์จักถูกมัน บั่นคอฝัง
มันทำดีดีสนิท คิดปิดบัง ไม่ระวังจะพลั้งพลาด อาจถึงตาย
ฝ่ายอาจารย์ทิดา ปาโมกข์พัง เห็นจริงดังคำ นำขยาย
นึกว่าจริงวิงวน จนดาลาย ตายเป็นตายต้องหมายฆ่า ชีวามัน
อหิงสกะ ชิบะ มากำเรบ คิดเขยิบเลิບสาน ถึงปานนั้น
จะต้องเช่นชีวิ ขยี้มัน จะต้องฟันคอหมาย ให้กาгин

แต่คิดไปคิดมา น่าหนักใจ ศิลปศาสตร์ได้สอน ป้อนมันสิ้น
มันแข็งแรงแกร่งกร้าว ราวศิริน จะดับดินสิ้นมัน นั้นหนักใจ
จำจะคิดทิศทาง วางอุบาย หาทางตายให้มัน นั้นจนได้
ก็คิดอยู่หลายวัน ด้วยหัวนใจ จะต้องให้แยบยล กลวิธี
มันเป็นคนหัวปราชญ์ ฉลาดคิด มันเป็นศิษย์ฉลาดนัก จักบอกชี้
ต้องระวังพลั้งไป อาจไม่ดี หากมันมีความระแวง คลางแคลงเรา
จะถูกมันพันป่น ไม่พันตาย ด้วยมันหมายเป็นใหญ่ ไปกว่าเขา
จำจะต้องมองกล ให้พันเรา ให้ใครเขาข้างหน้า โนนหม่ามัน
แล้วกระหึ่มยืมย่อง อย่างผ่องใส ด้วยใจได้ทาง อย่างคิดฝัน
ให้ยืมแยมแจ่มใส ไปทั้งวัน วางแผนอันแยบยล กลอุบาย
เรียกอหิงสกะ เข้ามาหา ทำเป็นว่าปราณี ดีเหลือหลาย
ชมว่าเด่นชมว่าดี อยู่มีวายุ สมเป็นชายหมายมาด ขาดวิชาตรี
"อาจารย์เห็นว่าเจ้า เข้าวัยหนุ่ม ควรจะทุ่มเทใจ ใฝ่เรียนชี้
อนาคตจะงดงาม มีความดี อยากบอกชี้มีวิชา นำเรียนเอา
ซึ่งอาจารย์นั้นไม่ ให้ใครหนา เป็นวิชาสำคัญ อันเหมาะเจ้า
คือเวทวิชฌมนต์ ทนฝึกเอา วิชาเหล่าเจ้าวิเศษ เทนือเหตุใด
กำบังดาหยาตคน คนไม่เห็น เหมือนซ่อนเร้นเป็นวิชา พายังใหญ่
ไม่เห็นเงาแม้เข้าออก ข้างนอกใน ไม่มีใครเห็นแม้ แต่ร่องรอย
ซึ่งยากนักจักใคร ใฝ่เรียนถึง มันลึกซึ่งหนึ่งในพัน นั้นยังน้อย
ต้องพื้นฐานการยอม ให้พร้อมคอย ก็จึงค่อยเรียนถึง ซึ่งยากเย็น
จึงอยากถามเจ้าว่า จะเรียนไหม ต้องตามใจใครสมัคร รักจะเห็น
หากไม่รักฝึกใฝ่ ก็ไม่เป็น งามความเห็นเจ้าก่อน จะสอนไป
อหิงสกะมานพหนุ่ม พุ่มกระสัน อัจฉรย์มณยา พากอยากได้

ให้วิเศษวิโส นัก ยากทันใด
ก็ยอมดีไม่มีใคร โทนเรียนรู
อาจารย์ท่านรักเรา เอาจริง ๆ
จึงตอบคำอาจารย์ ทั้งกราบกราบ
ศิษย์เรียนแน่แม้จะยาก ก็จักเอา
อยู่พักพำมหาสมุทร จะมุดควา
อยู่ถึงไหนจะไปเอา เท่าแรงมี

ฝ่ายอาจารย์ทศ ปาโมกข์นั้น
วางแผนการงานกาลิ ที่มุ่งเล็ง
จิตใจเย็นแว่นวรรค ลักนิตน้อย
“วิชานี้มีวิญญาน ร่วมงานนา
อหิงสกะว่า “ไม่ เป็นไรหรอก
เรื่องวิญญานนั้นจะหา มาอย่างไร
อาจารย์ทำอ้ออิง ถึงหน้าเศร่า
เป็นงานหนักนักหนา เรื่องฆ่าฟัน
อหิงสกะว่า “ฆ่าฟัน นั้นก็ได้
อาจารย์ว่า “ถ้าเช่นนั้น เป็นการดี
ต้องหนึ่งพันรวมกัน นั้นจึงได้
หากมันใจไปจัดการ อาจารย์รอ
ก็เป็นของลำบาก ยากเย็นนัก
หากมันห่อฝ่อใจ ไม่นำพา

อหิงสกะว่า “อาจารย์ อย่าพลั้งคิด จงเชื่อศิษย์สัมฤทธิ์ผล เข้าจนได้
ศิษย์ไม่ว่าแม้จะฆ่า ฆ่าใคร

หายตัวได้ใครไม่เห็น มันเป็นจริง
อาจารย์ผู้จะสอนเรา เอาอย่างยัง
ยกเอาสิ่งสูงค่า มาให้เรา
“ศิษย์ชิมชาบทาวันทา มาเหนือเกล้า
จะหนักเบาเอาทั้งสิ้น ด้วยยินดี
ตามเอามาอย่าห่วง ห่วงวิถี
แม้ชีวิตรมเสียตาย ไม่หวั่นเกรง”
ดีใจพลันสิ้นใน ตรงใจเฝง
อาจารย์เร่งเก็การ ผลาญชีวา
ไม่รับปล่อยค่อย ๆ เผย เปรยออกว่า
หากเจ้ากล้าวิชานี้ มีอยู่ไกล
เชิญท่านบอกออกมา ว่าอย่างไหน
ศิษย์จะไปไขว่คว้า หามาพลัน
“เกรงว่าเจ้ารู้แล้ว จะแจวหัน
หากเจ้ามันจะพลันบอก ออกวิธี”
มนต์ยิ่งใหญ่ไม่หวาดหวั่น ตอนนั้น
องค์ที่ต้องหา มาเพียงพอ
ของมากมายหลายหลาก ยากลิ่นหนอ
เอามาก่อเริ่มต้น เรียนมนตรา
อาจารย์หนักใจจริง ยิ่งนักหนา
ก็ไม่ว่าถ้าไม่เรียน คิดเปลี่ยนใจ
จงเชื่อศิษย์สัมฤทธิ์ผล เข้าจนได้
จะหาให้ครบพัน นั้นแน่นอน

อาจารย์ลิตใจ คาดไม่ถึง
ไม่นึกว่าจะง่ายตาย หายอาทร
“ถ้าเช่นนั้นเป็นการดี ที่เจ้ากล้า
ยังได้มาเร็ววัน นั้นยิ่งไว

อหิงสกะลาอาจารย์ ไม่นานช้า
ตั้งหนึ่งพันนั้นต้องได้ ตั้งใจจง

เข้าแอบซ่อนชะง่อนผา พนาไม้
ตัดเอานิ้วหัวเป็นพวง บ่วงทาบกอน
เป็นมัลลย์ใส่คอ ก็หลายรอบ
ท่านครององค์ ที่มากมาย
อาจารย์สาสมใจ ให้เป็นสุข
อหิงสกะจะฆ่าคน ปันถึงพัน
ในหนึ่งพันนั้นคงมี คนดีแน่
สิ้นชีวังหวังวอด จอดริมทาง

จนลือลั่นลั่นพารา สาวตถิ
แล้วตัดเอางอศุติ ที่นิ้วคน
ไม่เอาเพชรนิลทอง ของมีค่า
จนใคร ๆ ไม่กล้า ฝ่าแนวเนิน
ถึงพระภรรณท่านพระยา ปเสนทิ
โจรอะไรใครหา มาระบือ
ฝ่ายเสนาอำมาตย์ ราชการ
อันโจรนี้ที่ฆ่าคน ปล้นกลางไพร
ได้หนีจากสำนัก ดักศิลา

แผนลี้กซึ่งซึ่งวาง สร้างไว้ก่อน
จึงทำผ่อนก่อนเผย เอ่ยต่อไป
ถึงเวลาเจ้าจะทำ ดังคำไซ
เจ้าจะได้สำเร็จ เจตจำนง”

เร่งเวลาหาอง คลี่ส่ง
แล้วก้าวลงสำนัก จักแรมรอน
พอเห็นใครไปมา ต้องฆ่าก่อน
นิ้วตัดก่อนถึงตอนเน่ากลิ่นเคล้ากาย
จะไปมอบตอบอาจารย์ ตั้งมั่นหมาย
อีกคงหลายวันหน้อย ค่อยครบครัน
หมดความทุกข์ผูกใจ มิไหวหวั่น
คงถึงวันมันถูกฆ่า ชีวาวาง
มันต้องแพ้แก่ใคร คนใดบ้าง
ด้วยเราสร้างวางแผน แสนแบบยล
ข่าวว่ามีโจรป่า หาจักปล้น
แปลกเหลือล้นโจรอะไร ไม่เอาเงิน
เป็นโจรบ้าฆ่าคน บนโขดเขิน
กลัวจะเดินเผชิญโจร ปล้นนิ้วมือ
ทรงดำรินี้อะไร ใครกันหรือ
มันยึดถือเหตุผล และกลใด
บังคมกราบขานตอบ ตามสอบได้
มิใช่ใครอหิงสกะ มานพงาม
เทียวปล้นฆ่าราวี หนีข้อห้าม

เถาว์ลัยร้อยห้อยอง คลีลาม
 ประชาชนเรียกนาม ตามหลักฐาน
 ขอพระองค์ทรงพิ จารณา
 มาลงโทษตามกฎหมาย กำหนดไว้
 จะโจรป่าหน้าไหน ไม่ควรกลัว
 องค์ปเสนทิโกศล กมลแจ่ม
 ก็เห็นว่าน่าทำตาม ความวชิ
 จิตรสว่าถ้าเช่นนั้น คินวันนี
 ไปกำราบปราบอง คลีลาม
 มนต์คุณพรหมณผู้ ปุโรหิต
 ก็ตกใจไม่เคยคิด จิตระแวง
 นี่ช่างเป็นไปได้ กระไรหนอ
 มีเหตุผลกลใด จึงไม่เกรง
 เพิ่งรู้ว่าโจรอง คลีลาม
 หากคืออหิงสกะ ของข้าจริง
 ได้ปรากฏบทบาท ไม่คลาดเคลื่อน
 ไร้ออกเอยไอ้ชะตา ฟ้าขีดไป
 อุตสาหพาไปเรียน เพียรศึกษา
 ยิ่งกลับมาเป็นโจร ปล้นเข้าเย็น
 ราชภัยใหญ่หลวง จะล่วงถึง
 จะรู้ตัวกลัวภัย ไหมลูกเรา
 จึงบอกมันตนิ ภริยา
 ไปบอกองคลีลาม อันลูกชาย

เที่ยวคุกคามตามด่าน ย่านพนา
 ว่าโจรองคลีลาม นั้นจริงหนา
 ยกทัพกล้าฝ่าไฟร ไล่เอาตัว
 ทำผิดไฉนโทษทัณฑ์ มันถ้วนทั่ว
 จับตัดหัวชั้วก็หาย กลายเป็นดี
 พึงชี้แจงแห่งอำมาตย์ ประกาศชี้
 อำมาตย์ขึ้นก็เหมาะ ต่อเหตุการณ์
 สมควรที่เราจะนำ กำลังหาญ
 อยู่กลางด่านย่านไฟร ให้จัดแจง
 แจ้งความคิดจอมกษัตริย์ จัดแกลง
 โจรร้ายแรงแห่งพนา ลูกข้าเอง
 ลูกของพ่อก่อภัย ไปชมเหง
 ไยกว้างแคว้งแก่งกาจ บังอาจจริง
 ที่ล้างผลาญชีวิ ดั่งผีสิง
 ชะตาอึงดวงโจร หาพ้นไป
 ช่างเป็นเหมือนตำรา ที่ว่าไว้
 ไม่มีใครบ้ายเบี่ยง หรือเลียงเบน
 ด้วยคิดว่าจะแก้ แปรหลักเว้น
 องค์ปเสนฯ ส่งกองทัพ ไปจับเอา
 เจ้าผู้ซึ่งอยู่ป่า พนาเขา
 คงถูกเขาเอาดาบ เข้าสับกาย
 จงอย่าข้าคลาไคล ไปสมหมาย
 ให้รับย้ายหายไป ให้ทันกร

ด้วยบัดนี้องค์ปเสน ทิโกศล
 มาไล่จับปราบอง คลีลาม
 พรุ่งนี้เข้าทัพคง ลงไปถึง
 ไปถึงก่อนทัพหลวง ล่วงทำลาย
 มันตนิมิช้าโย ให้เร่งร้อน
 กลัวลูกชายวายวอด จอดชีวา
 หึงหวาดอนเทว เทพอารักษ์
 ใ้อัฏฐกรักอยากพบเจ้า เข้าไว ๆ
 วังเผด็จพงพนา เข้าปากกว้าง
 หึงเสื่อสาธค่างสิงหิลิงทโมน
 คนเกลียดกลัวทั่วไป ให้เชิงแซ
 ถึงลูกตัวชั่วช้า หากกลับกลาย
 นางวังพลางร้องพลาง หว้างแมกไม้
 ไปบอกองคลีลาม นั้นให้ทัน
 ขณะนั้นอันพระพุท ผู้หลุดพ้น
 อยู่ ณ พระเชตวัน อันอำไพ
 ว่าจะเกิดอนัน ตรียกรรม
 ต่อมารดาหากรรม นำบันดาล
 ด้วยว่าองคลีลาม นั้นคลั่งไคล้
 นึกว่าใครในป่า มากระโจน
 ประการหนึ่งซึ่งอง คลีลาม
 แต่ด้วยคบคนทราม ชักนำพา
 จำจะต้องรับขวาง ทางยับยั้ง

นำไพร่พลลงมา มหาศาล
 อย่าคิดอ่านราญรอน จะวอนตาย
 เจ้าจงจึงรีบไป ไวเหลือหลาย
 บอกลูกย้ายหนีก่อน ทัพจรมมา
 ไม่หลบนอนจรไป เข้าไพรพนา
 อนิจจาลูกแม่ จะแพ้ภัย
 จงปกปักรักษา ลูกข้าไว้
 แม่ห่วงใยเจ้านัก จักยอมทน
 ไพรส้างช้าง หมู หมี่ มีมากล้น
 นางแผ่นโผนโจนวัง หญิงดียวตาย
 แต่ใจแม่แน่นัก รักเหลือหลาย
 รักไม่คลายหมายจ้อง เข้าป้องกัน
 สู้เป่าหมายในป่า พนาสันต์
 โดยไม่หวั่นหวาดระแวง คลางแคลงภัย
 ประทับบนพระวิหาร อันสดไส
 ทรงแจ้งในพระอาวัช นการ
 ลูกจะทำการฆ่า ชีวาผลาญ
 ต้องคิดอ่านการแก้ ให้แก่โจร
 จำไม่ได้ในมารดา มาแผ่นโผน
 จะเป็นผลจนให้ วายชีวา
 ในสันดานนั้นไม่ ไซ้ชั่วช้า
 จึงต้องมาก่อกรรม ทำบาปไป
 กรรมหนหลังยังคง ไม่ส่งให้

ผู้ที่ตายด้วยใช้กรรม เคยทำไป
ทรงเสด็จพุทธ ดำเนินพลัน
ณ ที่องคฺลิมาล ผ่านประจำ
ฝ่ายว่าองคฺลิมาล อยู่ด้านดง
เห็นเหลือง ๆ เยื้องดง พงพนา
โจรวังตามครามโครม โถมถลา
ยิ่งแผ่นโผนโจนทะยาน นานเท่าไร
ทั้งเหวี่ยงแตกแตกไหล ไปทั่วร่าง
จะสับองค์ทรงยศ ทศพล
นี้ก็ไถ่เก้ารอย เก้าสิบเก้า
จะครบพันมันไว้ ในวชิ
แต่วังตามเท่าไร ก็ไม่ทัน
ปกติมีเร้งร้อน ผ่อนอาการ
“จงหยุดก่อนภิกษุ ผู้นำหน้า
พระพุทธองค์ทรงดำรัส ตรัสตอบไป
โจรบอกว่า “พระอะไร ไยหยุดปด
แล้วบอกมาว่าหยุด หยุดไม่ดู
พระพุทธองค์ทรงดำรัส ดำรัสคำ
สร้างสาราณียธรรม นำดีไป
เมื่อเราถึงซึ่งวัน บันลังขาร
เราไม่มีสิ่งใด ต้องใช้กรรม
ส่วนท่านก่อต่อกรรม ทำบาปเวร
ท่านสร้างหนี้ชีวิต ปลิดชีพใคร

สมควรให้โจรพ้น จากกลกรรม
สู่อรุณดินป่า พนาถ้ำ
ถึงตอนล่าแสงส่อง ผ่องนภา
มองเห็นองค์พระพุทธ เลิศหล้า
ไม่ชักช้าถลาวิ่ง ดิ่งเข้าไป
อยู่ข้างหน้าว่าจะทัน หาทันไม่
ก็ยังไม่ทันผู้ อยู่หน้าตน
เงื้อมดาบค้างจางดาบไว้ ตั้งหลายหน
ให้ปีป่นปล้นปลง องค์กร
ต้องการเอาอีกหนึ่ง ซึ่งเท่านี้
อาจารย์มีกำหนด ตามกฎการ
ก็เห็นท่านดำเนิน โชดเชนผ่าน
จึงเรียกขานท่านรอ ต่อท่านไป
จรรอท่าเราก่อน ร้อนไปไหน”
“เราหยุดไว้ตั้งนาน ท่านไม่ดู”
เราจนหมดแรงตาม ข้ามเขาอยู่
เราอยากรู้หยุดท่าน นั้นอย่างไร”
“เราหยุดทำกรรมก่อ เพียงพอไว้
เพื่อจะได้หลุดพ้น วัฏวนกรรม
ย่อมถึงปรินิพพาน กาลสุขขล้ำ
เราไม่ทำกรรมก่อ ต่อผู้ใด
มันจะแผ่นโผนตาม ลูกกลมไหม้
เกิดชาติใหม่ต้องใช้คืน ฝันได้ฤ

ท่านฆ่าเขาเอาชีวิตมา ขาดมลาย
หากไม่ได้แล้วจะใช้ หนี้ได้ฤ
ต้องเกิดใหม่ใช้ชีวิต ไม่ผิดมัน
เจ้าฆ่าไปหลายชีวิต ก็ชิตน้ำ
ชาติละหนึ่งชีวิต เขาชิตไว้
เกิดใช้หนี้ก็ชาติ จึงขาดกัน
ยังต้องตกนรกจม บ่มกายา
เพื่อลงโทษทำทัณฑ์ หลายชั้นไป
ฝ่ายว่าโจรองคฺลิ นัซงัก
นี่เราทำกรรมก่อ ต่อบาปเวร
นี่เราคงตกนรก ไปหมกไหม้
อยู่ในหม้อนรกานต์ เตือดพล่านจน
ให้ซาบซึ่งถึงคำพระ อยู่หน้าตน
เพิ่งจะรู้เรื่องกรรม ที่ทำไป
ไธ้กระไรใจเรา ข้างเขล่านัก
ข้างเป็นบุญหนุนให้ เราได้มา
จึงทิ้งดาบคราบเลือด ไม่เหือดแห้ง
กระซอกสร้อยห้อยกิเลส ทุเรศพรุน
กัมกราบบาทศาสดา พระชินสีห์
ด้วยความโง่ความเขลา จึงเมามัว
น้ำตาหยดรดราด บาทพระองค์
น้ำตาโจรหล่นร่วง ทรวงระกำ
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงศักดิ์

แล้วทำให้เขาพ้น คินได้หรือ
หนี้หนี้คือกรรมเก่า ที่เจ้าทำ
ให้เขาพ้นนั้นชีวิต ฆ่าคินซ้ำ
เกิดใช้กรรมตามจำนวน ถ้วนครบครัน
เจ้าต้องใช้หนี้ชาติ จึงอาจพ้น
ยังสร้างสรรหนี้เพิ่ม เต็มต่อไป
ก่อนจะมาเกิดมี ชีวิตใหม่
เพื่อจะได้หลบจำ ตามกฎเกณฑ์”
แจ้งประจักษ์หลักการ นั้นมองเห็น
เราฆ่าเช่นคนตาย หลายร้อยคน
ต้องเกิดตายใช้หนี้ อีกกี่หน
กระตุกป่นเนื้อเปื่อย อยู่เรื่อยไป
ในกมลสร้างหมอง ให้มองใส
แทบร้องไห้ใจละเหี่ย เพลียกายา
ไม่รู้หลักประจักษ์ธรรม นำศึกษา
ให้พบพาพระพิสุทธิ์ พุทธคุณ
แขนขาแข็งแก่งไถ ไร้แรงหนุน
นึกว่าบุญที่แท้บาป มาอาบตัว
ขอใช้หนี้ที่ทำ ล้วนกรรมชั่ว
ขอเอาตัวลูกไป ใช้หนี้กรรม
ด้วยความหลงความโลภ ละโมบต่ำ
ไม่น่าทำไม่น่าเช่น สร้างเวรเลย
ข้าประจักษ์หลักกรรม ตามทรงเผย

ข้าขอมอบชีวี ตรงนี้เลย

ขอบวชตนโกนหัว ชั่วชีวิต

ขอผ่อนบาปอาบบ่ม โลมกายา

พระพุทธองค์สังสาร จอมมารนัก

อยากรู้ธรรมนำใจ ให้กลับกลาย

เอหิภิกขุอุปสัมปทา

ทั้งผมคิ้วลิ้น เลียน เตียนด้วยโกน

จึงพากิษุของ คุณิมาล

ทรงพิชิตจอมโจร ลั่นลือนาม

ต้องเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แก่พระพุทธ

เพียงสอนใจให้ดื่มด่ำ ธรรมจำเริญ

เหมือนได้ช้างอย่างไ้ ต้องใช้บ่วง

ช้างเดินตามงามจริง สิ่งแปลกใจ

ฝ่ายพระเจ้าปเสน ทิโกศล

ทั้งประหวั่นพรันพระทัย ไปนานา

เคยส่งราชบุรุษ ไปยุตจับ

องคุณิมาลชาญ การราวี

ทั้งแม่ทัพนายกอง ต้องหัวหด

ต่างครันคร้ามขามกลัว หัวใจจริง

ทั้งบ่าวนายให้กลัว จนตัวสั่น

ฟังชื่อองคุณิมาล ขานออกมา

ขบวนทัพขยับเคลื่อน เลื่อนเข้าไป

เพ็งรุ่งรางจางออก สายหมอกมัว

ข้าขอเอ่ยชัด ๆ ว่าศรัทธา

ขอตามติดพุทธชาติ ศาสนา

ไปจนกว่าชีวาตม์ ชาติมลาย

ที่ประจักษ์ปักใจ ในความหมาย

พระจึงหมายบวชให้ ตามใจโจร

ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ไม่ขัดสน

แล้วจอมโจรก็เหลือไว้ แต่ในนาม

กลับวิหารเชตวัน อันร่ำม

ที่คนคร้ามขามเกรง ด้วยเกรงเกิน

วางอาวุธหลุดศาสตรา หาชัดเขิน

โจรก็เมินอาวุธวาง ขว้างทิ้งไป

ไม่ต้องห่วงบังคับ หรือขับไล่

พระองค์ใช้พระธรรมมัด รััดใจมา

กียกพลสกลไกร เข้าไพรหนา

ได้ข่าวว่ามหาโจร ลั่นฤทธิ์

ก็ต้องดับชีวาตม์ ชาติเป็นผี

หาผู้ที่เทียมทัน นั้นยากจริง

ต่างจับจดลัดใจ ไปเสียยิ่ง

แทบอยากวิ่งหนีไป เมื่อใกล้มา

สะพรั่งพรันนั้นออก มานอกหน้า

ดังพญามัจจุราช ให้ขลาดกลัว

จะเข้าไพรในเวลา ฟ้าสลับ

ค่อยเคลื่อนตัวเข้าไป ใกล้เขตโจร

ได้ผ่านเขตพระเชตวันงาม

ทหารกล้าแต่กลัว หัวใจโอน

ทหารหนึ่งจึงทูลพระ องค์ปเสนฯ

เมื่อผ่านพระอาราม งามวิไล

เพื่อขอพรວอนคุณ พระหนุ่นนำ

องค์ปเสนฯ เห็นชอบ ตรัสตอบมา

หยุดขบวนขวนนายทัพ ขยับย้าย

ถอดรองเท้าเข้าวิหาร คลานตามกัน

พระพุทธองค์ทรงตรัส ดำรัสถาม

เห็นมุ่งหน้าฝ่าไฟร ดูใหญ่โต

ฝ่ายพระเจ้าปเสน ทิโกศล

ด้วยกำลังตั้งใจ ได้ตระเตรียม

โจรนั้นคือชื่ออง คุณิมาล

ฆ่าคนตายหลายร้อย ถ้อยระบือ

มันโหดเหี้ยมเกรียมแกร่ง แข็งแรงนัก

ถูกมันฆ่ามาไม่น้อย หลายร้อยคน

พระพุทธองค์ทรงสดับ กับความเห็น

แล้วพระองค์ทรงมี วชิการ

กระทำมิดคิดร้าย คนตายมาก

ที่ท่านยกทัพมา เพื่อประวิง

จอมกษัตริย์ตรัสทูล ไพบูลย์คำ

ต้องโทษหนักนักหนา สาหัสไป

พระพุทธองค์ทรงความ ตรัสถามย้อน

พระพุทธอาาราม อังงามล้น

แทบกระโจนจากทัพ กลับบ้านไป

ว่าเราเป็นชาวพุทธ สุดสดใส

ควรเข้าไปไหว้บาท พระศาสดา

ก่อนจะทำการศึก อีกหาญหนา

ว่าเข้าท่าเข้าที ดีเหมือนกัน

ทั้งบ่าวนายบ่าวหน้า อารามนั้น

บังคมพลันมั่นคง องค์พุทธโ

ยกทัพตามมรรคา มาอีกโข

องค์พุทธโ ภิญโญตามตามธรรมนิยม

ทูลยุบล "พาพลทัพ มากราบเยี่ยม

ไปจับโจรคนเยียม เปี่ยมฝีมือ

กำลังผลาญชีวา กล้าตั้งคือ

มันวิ่งถือดาบผลาญ ราษฎรอนคน

มันโหดเหี้ยมเกรียมแกร่ง แข็งแรงนัก

มันโหดเหี้ยมเกรียมแกร่ง แข็งแรงนัก

ถูกมันฆ่ามาไม่น้อย หลายร้อยคน

ร้ายเหลือทนโจรอง คุณิมาล"

องค์ปเสนทิโกศล ทูลผ่าน

ว่า "โจรองคุณิมาล นั้นเก่งจริง

เกิดยุ่งยากมากมาย ไปหลายสิ่ง

หรือคิดจะฆ่าทั้ง หรือสิ่งใด"

"การกระทำต่ำช้า หนักหนาไซ้

ขึ้นปล่อยไว้คงได้ยาก ลำบากนาน"

"จงดูก่อนบพิตร จงคิดอ่าน

หากมั่นใจว่าถ้าอง คุลีมาล
 โดยกลับใจไม่ตาม พระธรรมะ
 รู้เรื่องบาปทราบบเรื่องบุญ เกื้อหนุนตน ซึ่งกมลผลกรรม ที่ทำมา
 รู้ว่าตัวทำผิด เลิกคิดร้าย
 มาบวชเป็นเช่นสงฆ์ สงฆ์ศรัทธา
 ยังจะคิดเช่นฆ่า ให้อาลัย
 แปลว่าโจรคนนั้น หันกลับใจ
 องค์กรเสนทิโกศล จอมคนว่า
 หากมันเป็นเช่นว่า หาเคลือบแคลง
 จะกราบกรานวันทา หารังเกียจ
 จะเย็นยอต่อนิยม จะชมเชย
 พระพุทธรูปทรงตรัส ในบัดนั้น
 ต่อหน้าท่านถัดไป ให้พิศดู
 นี่แหละคือโจรอง คุลีมาล
 ที่เคยก่อข้อกรรม บุญย่ำยี
 ฝ่ายบรรดาทหารหาญ อันนายทัพ
 ด้วยกลัวองคฺคูลีมาล จนลานลน
 ต่างขยับจับจ้อง มองเขม้น
 ทำเป็นกลัวแต่ว่าใจ ให้นึกกลัว
 ฝ่ายพระองค์ทรงนเรนทร์ ปเสนทิ
 เห็นแม่ทัพนายกอง คะนองกัน
 แล้วบรรจงกราบอง คุลีมาล
 "ข้าแต่พระภิกษุ ผู้เพริศพราย
 เลิกคิดการผลาญพร้า ชีวาคน
 โดยเลิกละฆ่าฝัง ดังตอนต้น
 ซึ่งกมลผลกรรม ที่ทำมา
 แล้วมุ่งหมายไม่ธรรม อันล้ำค่า
 อยู่ในวัดอาตมา ว่าอย่างไร
 จะฆ่าฟันบันค่อ ต่อหรือไม่
 เป็นต้นร้ายปลายดี จงชี้แจง"
 "ข้าแต่พระสัพพัญญู ผู้รู้แจ้ง
 โทษร้ายแรงแจ้งจด จดหมดเลย
 ไซ้ไกรธเกลียดเคียดขม ข่มใจเผย
 เกล้าจะเลยอุปถัมภ์ คำเชิดชู"
 "ท่านจงหันมองสงฆ์ องค์นี้ยังอยู่
 ท่านคงรู้ว่าใคร ดูให้ดี
 ที่ล้างผลาญพันคน จนป่นปี้
 แต่บัดนี้กลับใจ ได้บวชตน"
 ต่างขยับจับศาสตรา มาลับสน
 นิ่งฉงนใจใหญ่ ไม่รู้ตัว
 เตรียมจะเผ่นเตรียมจะโผน ปนกันมัว
 จนเนิ่นนานงัน ไม่ฟังกัน
 ได้สติมีพระทัย ให้คงมั่น
 จึงทรงหันมาปราบ ห้ามวุ่นวาย
 ผู้เพ็งผ่านการบวช ตรวจจรรยาหมาย
 ข้ามมุ่งหมายฝ่ายศรัทธา มาด้วยใจ

ขอยินดีปรีดา พากุล
 ขออนุโมทนา มาด้วยใจ
 แล้วสังสรกันไป อีกหลายอย่าง
 ส่วนแม่ทัพนายกอง มองง ๑
 ต่างคนต่างศรัทธา ว่าสาธุ
 ขอให้ถึงซึ่งค่า พระนิพพาน
 ต่างคนต่างดีใจ ไม่ต้องรบ
 แล้วยกทัพกลับหลัง ยังพารา
 ฝ่ายพระองค์คูลีมาล ครั้นบวชแล้ว
 ค่อยศึกษาพาใจ ไม่พระธรรม
 ฟังเทศน์ธรรมคำพระพุทธ สดสูงส่ง
 ใจปล่อยวางทางโลกีย์ หนีวุ่นวาย
 ให้บรรลุสู่พระ อรหันต์
 ตามรอยบาทศาสดา พระศพล
 ขอเอาตนปรนนิบัติ ชัดเจนให้
 พระจงไม่ในธรรม ตามพุทธรองค์"
 ต่างฝ่ายต่างสมใจ ในประสงค์
 ค่อยบรรจงปลงศาสตรากราบกราน
 จงบรรลุสู่ธรรม นำสืบสาน
 ขอประทานกรานกราบ ทาบวันทา
 ทุกอย่างจบลงไป ง่ายนักหนา
 ไม่เช่นฆ่าผู้ใด ให้เป็นกรรม
 จิตมองแผ้วแผ้วทุกข์ เป็นสุขล้ำ
 จนลึกล้ำดำใจ หนีวุ่นวาย
 จิตไม่หลงพะวงเคือง เรื่องทั้งหลาย
 ผลสุดท้ายได้บรรลุ สู่ธรรมบน
 จิตยึดมั่นพันใจ ในมรรคผล
 สร้างกุศลพันบ่วง ห่วงทุกข์ทัณฑ์.....

ศากยราช หกพระองค์ออกบวช

วันหนึ่งพระศาสดา ทรงประทับ
 สถิตอยู่ณูปิย อัมพวัน
 ตอนนั้นเจ้าเผ่าพงษ์ วงศ์ศากยะ
 ครองประเทศเขตแคว้น เป็นแกนนำ
 เป็นโอรสเจ้าอมิ โตชนะ
 สำราญกับพงป่า พนาสน์
 แขวงเขตขันฑ์พาราณสี ทรงชี้ธรรม
 นามมหานามะ พระทรงคำ
 พระทรงทำนุบำรุง อยู่กรุงไกร
 พระเจ้าอาวพระพุทธองค์วงศ์ยิ่งใหญ่

และมีพระอนุชา สง่าวัย
 อนุชานามอ นรุตระ
 นี้แฉะนรุตระ อนุชา
 ข้ากับเจ้าเราพี่น้อง มีสององค์
 ครองพารานำประชา และข้าไท
 จะให้เจ้าเลือกเอา ตามเจ้าชอบ
 เป็นกษัตริย์ขัตติยา พาดำรง
 พระอนรุตระ มาอึดอัด
 นางกาฬโคธา มารดานำ
 เหล่าอำมาตย์ราชการ นั้นรักใคร่
 ทั้งเหล่าวงศ์พงษ์โคตร ก็โปรดปราน
 จึงทูลต่อเสด็จพี่ บัดนี้ว่า
 ให้องค์พี่นี้ไปบวช ตรวจพระธรรม
 พระเชษฐาว่าอ นรุตระ
 เจ้าจะครองพารา คูธานีทร
 ต้องรู้เรื่องของงาน การอาชีพ
 รู้เก็บเกี่ยวเหนียวแน่น ทำข้าวปลา
 รู้บรากล้าประจัน ยันข้าศึก
 ครองพาราประชาชี ด้วยดีงาม
 ไม่สิ้นสุดดุจหายใจ ไปทุกเมื่อ
 บำบัดทุกข์บำรุงสุข ทุกยามกาล
 ยามมีศึกอีกหาญ ประจันหน้า

เริ่มเติบโตใหญ่วัยฉกรรจ์ ผูกพันมา
 วันหนึ่งพระมหา นามะว่า
 เจ้ากับข้ามาตกลง แบ่งปลงใจ
 ควรดำรงองค์หนึ่ง องค์ใดไว้
 องค์หนึ่งใครไปบวช ผนวชทรง
 ตามระบอบชอบใจ ใฝ่ประสงค์
 หรือจะปลงประสงค์บวช สวดพระธรรม
 เป็นกษัตริย์สุขุมล อันเลิศล้ำ
 รักดีมีด้าล้ำไต่ เปรียบไม่ปาน
 ด้วยนิสัยละไมละเมียด ละเลียดชาน
 เชษฐานั้นตามพระทัย ไม่ขัดคำ
 อยู่ดีกว่าจะชูป อุปถัมภ์
 จะขอดำรงอยู่ คู่แผ่นดิน
 ที่เจ้าว่ามานี้ ก็ดีสิ้น
 เจ้าต้องยินดีเพียร เรียนวิชา
 ต้องเร่งรีบไถ่หวาน การข้าวกล้า
 รู้วิชาคราพิชัย ในสงคราม
 ต้องหมั่นฝึกฝนตน คนเกรงขาม
 ทั่วเขตคามตามไปดู รู้เหตุการณ์
 คอยช่วยเหลือเจือสุข ทุกถิ่นฐาน
 บริหารบ้านเมือง ให้เรืองรอง
 เราต้องกล้าฆ่าฟัน ทนถึงถอง

ประเทศชาติมีอาจให้ ใครครอบครอง ต้องแคล้วคล่องมองอาวุธ ยุทธการ
 ฝ่ายอนรุตระ คราฟังแล้ว
 คงลำบากยากกาย ไปมนาน
 คงลำบากยากใจ ให้แสนยุ่ง
 ดีไม่ดีอาจชีวาตม์ ชาติจากตน
 คงจะต้องมองประชา ว่าดีชั่ว
 คงไม่หลับสับสน จนปวดใจ
 อย่าดีกว่าอย่าอยู่เป็น เช่นกษัตริย์
 ให้เชษฐาน่าจะเหมาะ ต่อการงาน
 ถ้ามเชษฐาว่าการบวช ตรวจธรรมชาน
 จะลำบากยากเย็น เป็นแบบใด
 พระมหานามะ เชษฐานั้น
 ต้องสละละสมบัติ ตัดประเด็น
 สละการครองเรือน เบือนต่อหญิง
 ห่มผ้ากาสาวพัสตร์ ด้วยตั้งใจ
 เทียวภิกขาหาเลี้ยงตน พันวันหนึ่ง
 เจ้าเลือกเอาเจ้าชอบใจ อย่างไหนกัน
 พระอนรุตระ ว่าเช่นนั้น
 คงจะไม่วุ่นวาย เป็นหลายทาง
 อาจพอได้พักผ่อน หย่อนใจบ้าง
 ลองคิดดูรู้ว่า น่าเป็นไป
 ครั้นตกลงปลงพระทัย ได้ดั่งว่า
 ลูกจะขอไปบวช สวดบรรยาย

ต้องแคล้วคล่องมองอาวุธ ยุทธการ
 พระทัยแป้วคิดแล้วยาก มากสถาน
 ครองเมืองบ้านการกษัตริย์ช่างรัดตน
 คงนั่งยุ่งยุ่งใจ ให้สับสน
 คงเป็นคนทนลำบาก ยุ่งยากใจ
 คงปวดหัวม้วน จนหม่นไหม้
 คงจะไม่น่าทำ น่ารำคาญ
 คงข้องขัดอึดอัดใจ หลายสถาน
 แต่ว่าการบวชนั้น เป็นฉันท
 คือสถานการกระทำ เป็นสำโหน
 หากพอใจอาจใคร่ทำ ถ้าจำเป็น
 จึงได้พรรณนามา ว่าที่เห็น
 ต้องดเว้นเป็นบางอย่าง ทางวินัย
 ต้องนอนพิงกายตน ตามโคนไม้
 โกงหัวให้โล้นเลี่ยน คิวเตียนพลัน
 ต้องรู้ซึ่งถึงพระธรรม นำกวดขัน
 ส่วนพินั้นหันไป ได้ทุกทาง
 ตัวหม่อมฉันจะหันบวชตรวจบุญสร้าง
 คงพอว่างบางวัน ไม่พันใจ
 พอถากถางทางงาม ตามวิสัย
 ตกลงในรูปนี้ นะพี่ชาย
 จึงไปลามารดา จะผันผาย
 ส่วนพี่ชายจะได้ครอง ป้องพารา

ฝ่ายพระนางกาฬิ มียอมให้
 จะเดินดงพงไพร ไปพนา
 จะอดข้าวเหล้ายา สารพัด
 ต้องฝ่าแดดแดดเผา เข้าประดง
 แด่อนุรุทธะ ไม่ละลด
 มารดาจะคัดค้าน สักปานใด
 มีข้อแม้แต่ว่า พระสหาย
 ไปบวชด้วยช่วยกัน นั้นพอเป็น
 พระอนุรุทธะหา พระสหาย
 พุดหวานล้อมอ้อมสหาย บรรยายครัน
 มีหน่อเนื้อเชื้อพระวงศ์ ทรงเห็นชอบ
 อยากเรียนรู้สู่พระธรรม นำดิงาม
 ภัททิยะ อนุรุทธะ พระอานนท์
 พระกิมพิละ เทวทัต ไม่ขัดใด
 หกหน่อเนื้อเชื้อพระวงศ์ ทรงพร้อมบวช
 กับอำมาตย์กลับก ยกใจตาม
 รวมเจ็ดท่านดันไป ใฝ่สุโข
 ขอบังคมอุปสม บทด้วยกัน
 เป็นภิกษุก่อนใคร ในหมู่นั้น
 คนสามัญววรรณสูตร สุดหน้าดำ
 เมื่อบวชเป็นพระสงฆ์ ดำรงค์ศักดิ์
 วรรณใดไม่สำคัญ นั้นสมควร
 หกองค์เนื้อเชื้อกษัตริย์ ดัดทิฏฐิ

กลัวลูกไปลำบาก ยากนักหนา
 มิใช่ว่าจะสบาย วุ่นวายจัง
 อัดคัตขัดพระทัย ไม่สมหวัง
 ยามฝนหลังนั่งหลบ ชบบังใบ
 ไม่ยอมมดจะโปรดบวช สวดให้ได้
 เลยจำใจให้ดังขอ เพราะจำเป็น
 คือองค์ชายภัททิยะ พระเพื่อนเล่น
 แม้จึงเห็นสมควร ลองชวนกัน
 คือองค์ชายภัททิยะ พาสังสรร
 อยู่เจ็ดวันหันพระทัย ไปบวชตาม
 ตามระบอบขอบบวช สวดธรรมภาษ
 จะบวชตามหลามหลาย หมายพระทัย
 พร้อมกมลตนบวช สวดเรียนได้
 และทำให้พระภักคฺ สู้ติดตาม
 หกองค์รวดบวชกัน ไม่ครั้นคร้าม
 ที่มีนามอุบาลี นี้ร่วมกัน
 ฟังพระโพธิญาณไซ้ ใฝ่สุขสันต์
 โดยให้ท่านอุบาลี นี้บวชนำ
 เพราะว่าท่านผู้นี้ มีศักดิ์ต่ำ
 ถือว่าต่ำวรรณะ กว่าทั้งมวล
 ทั้งหมดจักกราบพระ สามคราถ้วน
 ขนทั้งมวลล้วนกราบพระ จะถูกแนว
 ไม่ถือที่วรรณะ มาเทียบแล้ว

พระต้องสูงมุงวันทา พาเพริศแพร้ว
 ตภาคโตโปรดเทศน์ ด้วยเหตุผล
 พระพุทธรองค์ทรงหยั่ง ยังพระทัย
 ยกพระธรรมนำวิเคราะห์ ต่อเหตุผล
 ทั้งเจ็ดองค์ทรงรับได้ ไม่เท่ากัน
 ฝ่ายองค์ที่มีพระทัย ให้ละเอียด
 เข้าพระทัยในคำสอน ขึ้นตอนนำ
 ที่จิตหนาปัญญาเบา เข้าไม่ถึง
 ไม่กระจ่างทางธรรม อันอำไพ
 จึงทำให้บรรดา พระทั้งหมู่
 บ้างสูงต่ำนำพระทัย ไล้พระธรรม
 พระภัททิยะไตรวิชา อรหันต์
 อนุรุทธะจุดบรรลู่ จักขุญาณ
 พระภักคฺ กิมพิละ พระกรรมฐาน
 อรหัตตผลเด่น เห็นธรรมจริง
 พระเทวทัตจัดว่า ยังข้านัก
 ต่ำกว่าใครในหมู่ ไม่สู้ดี

ต่างกราบแล้วบวชตาม ด้วยทำใจ
 ตามกมลสันดาน ท่านบวชใหม่
 หยั่งจิตใจได้ทุกองค์ อย่างตรงกัน
 ตั้งแต่ต้นจนปลาย เป็นหลายชั้น
 มากน้อยนั้นพลันหมุนจากบุญกรรม
 ละไมละเมียดละเอียดล่อ ก็สูงล้ำ
 รู้พระธรรมล้ำหน้า ไปกว่าใคร
 ไม่ค่อยซึ่งตรึงจิต ติดสงสัย
 รู้เพียงในขั้นต่ำ ตามไม่ทัน
 ศึกษารู้หมู่ธรรม ไปตามชั้น
 ไม่เท่ากันอันนี้ก็ เพราะสันดาน
 อานนทนั้นโสดาบัน ขึ้นพื้นฐาน
 อรหันต์นั้นตามมา ไม่ช้าจริง
 ไม่ช้านานก็บรรลู่ สู่ธรรมยิ่ง
 ประเสริฐยิ่งฟังสิ่งใด รู้ได้ดี
 บรรลุลูกปลุกชน ผลฤทธิ์ชี้
 พระทัยมีหยาบกระด้าง อยู่ห่างธรรม

เสด็จเมืองโกสัมพี

ในวันหนึ่งซึ่งพระองค์ พงษ์พุทธา
 ประทับโกสัมพี เพื่อขึ้นนำ
 พร้อมบรรดาพระภิกษุ หมู่พระสงฆ์
 ประชาชนล้นศาลา มาเข้าเฝ้า

เสด็จมาชุบ อุปถัมภ์
 แผ่พระธรรมนำประชา พารมย์เย็น
 อยู่ดำรงส่งธรรม นำให้เห็น
 ไม่เคยเว้นว่างแม้ แต่ละวัน

แน่นขันวัดโม ชิตาราม
 ถวายผ้าอาภรณ์ ยอกรพลัน
 ถวายน้ำปานะ ให้พระฉัน
 ล้วนลากลักการะ มามากจริง
 บ้างถามหาพระพุทธ อยู่กุฎิไหน
 บ้างหาพระภิกษุว่า วุ่นวาย
 ทั้งอนุรุธะ พระหน่อแรก
 พระกิมพิละอยู่ ณ ที่ กุฎิใด
 ถามหาพระอานนท์ หนใดหนา
 อสิตีสาวก ยกถามแล
 ไม่มีคนถามหา มาขอเฝ้า
 ปล่อยเจียบเหงาเศร้าสร้อย หงอยพระทัย ไม่สนใจเทวทัต ชัดเคื่องจริง
 คนผ่านไปไม่มอง จ้องแลหา
 เดินผ่านหน้าท่าตาลอย ปล่อยนั่งฟัง
 คับแค้นหนักหักเห เทวทัต
 ทรวงระอุปลุขน กมลเบา
 เราก็คือเช่นกอน หน่อชัฏริย
 โยผู้คนล้นหลาก ไม่อยากฟัง
 ไปลุ่มหลงองค์พระพุทธ สุดจะแปลก
 ทำเราพลอยน้อยหน้า พระโพธิญาณ
 ต้องหาผู้ร่วมก่อ บริวาร
 เราก็คือหนึ่งซึ่งควรใหญ่ ไม่อาทร
 ต้องหาผู้ร่วมทาง สร้างศรัทธา

ประชาคมหลามหลาก จากเขตขันท์
 ศรัทธากันมั่นใจ ในความจริง
 บ้างจัดสรรเภสัช จัดหลายสิ่ง
 ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น เห็นมากมาย
 อยากกราบไหว้ให้สม อารมณ์หมาย
 บ้างก็หมายพระภิกษุ อยู่กุฎิใด
 ถามไม่ขาดปรารภนา ศรัทธาให้
 ประสงค์ไปถวายทาน ให้ท่านแล
 มีของมาจะถวาย ให้แน่แท้
 ยกเว้นแต่เทวทัต ชัดพระทัย
 ใครไม่เอาของถวาย หมายมาให้
 คอยสบตาว่าจะแฉะ แต่แปลกยิ่ง
 เห็นเป็นลึงพิงตันไม้ หรือไรเรา
 ให้อดอดขัดพระทัย ให้อับเฉา
 อูระผ่าวเร้าร้อน ค่อนจะพัง
 มีเลือดขัดติยราช เป็นธาตุฝัง
 แปลกใจจึ่งนั่งเป็นตอ ดังขอทาน
 ไม่เห็นแยกมาบ้าง ฟังเราขาน
 ต้องคิดอ่านการหนึ่งใด ไปต่อกร
 คอยต่อต้านงานพระพุทธ ขุดโคนถอน
 จะต่อกรย้อนบ้าง เป็นอย่างไร
 พอเอามาฝ่าฟัน ร่วมกันได้

หากเป็นกอนนอกชัฏริย ยิ่งขัดไป
 ยังมีตมจนพระทัย ไม่รู้ว่า
 หาพระยาพิมพิสาร ร่วมงานกัน
 ต้องหาคนเลื่อมใส ในตัวเรา
 ต้องคิดว่าใคร เหมาะให้ตั้ง
 สมควรเด่นเป็นเจ้า เล่าจะเหมาะ
 เราก็คือหนึ่งซึ่งใหญ่ ในโลกคน
 เมื่อเราใหญ่ใครก็เห็น เป็นพระเจ้า
 ทั้งเงินทองของใช้ หาใดปาน
 จึ่งคิดว่าถ้าเรา เข้าสมทบ
 กับพระอชาตศัตรู ผู้เยาว์ยัง
 ค่อยอุบายให้เป็นท้าว เจ้ากษัตริย์
 ผู้จะได้ดำรง องค์ราชัน
 ต้องคิดพาหาอุบาย ไปล่อหลอก
 ด้วยยังเยาว์มาเล่น เป็นขึ้นชู
 คิดเล่ห์หนกลนัย ไม่รอช้า
 มองช่องทางกลางลอน ซ่อนเร้นกาย
 อาศัยที่มีวิชา มายากล
 เห็นอยู่เดียวเปลี่ยวเอกา พระกุมาร
 เสกประจำทำเป็นงู อยู่ข้อเท้า
 และสังวาลพันคอ ก็หนึ่งตน
 กระโดดผล็อยลอยลงมา ทางอากาศ
 พระกุมารลานลอน ระคนกลัว

เพราะจะได้พลังมาก หากโรมรัน
 จะไปหาผู้ใด ดังไฟฝัน
 ก็ยึดมั่นพระพุทธรูป ยากจนดั่ง
 ต้องมอมเมาเป่าใจ ให้สุดซึ่ง
 ร่วมเป็นหนึ่งพึงพลัง ได้ตั้งตน
 ไม่ควรเกะกะบุญใคร ไร้เหตุผล
 ต้องดันตนจนยิ่งโย โปธิญาณ
 ลากคงเข้าหาศรัทธา มหาศาล
 ต้องคิดอ่านการใหญ่ ให้จริงจัง
 ร่วมคิดคบประจบกัน มันต่อตั้ง
 อาจเหนียวรั้งบังเอิญ เข้ารวมกัน
 แล้วกำจัดพิมพิสาร พาลอาสัจ
 แน่นนอนปล้นนั้นต้องอ ชาศศัตรู
 คอยเฝ้าหยอกออกอุบาย มิให้รู้
 คงไม่รู้คุณเล่ห์ เพทุบาย
 จึ่งมุ่งหน้าราชคฤห์ คือเป้าหมาย
 เข้าไปภายในวัง ยังกุมาร
 เป็นฤทธิ์ตนจนได้ หลายสถาน
 จึ่งเริ่มงานการลวง ในห้วงกล
 และพันเข้าข้อหัตถ์ รัตสร้อยสนธิ์
 และเบื้องบนเกศนั้น พันหนึ่งตัว
 ลงนั่งพาดเพลาดัก ทักทวนหัว
 ผวาดัวกลัวจริง จะวิ่งไป

เทวทัตจัดแจง แปลงคืนร่าง
 “จงดูราพระกุมาร อันอ่อนวัย
 อาตมาซื้อพระ เทวทัต
 เห็นพระองค์ทรงอยู่เดียว เปลี่ยวดวงแด
 อาตมาได้ชื่อว่า พระศักดิ์สิทธิ์
 รัชดาข้างหน้าไป ในพระองค์
 แต่ชีวิตลิขิตลง จะทรงสิ้น
 จะแก้ไขได้ก็ เพราะมนตรา
 อชาตศัตรูพระกุมาร พังพานไข
 ด้วยอ่อนวัยไม่ชัดเจน เห็นถึง
 เกิดศรัทธาเทวทัต ถนัดจิต
 พึงพูดจาพาที ดีทุกอัน
 ขอบพระทัยไมตรี ที่ซึ้งซาบ
 เทวทัตจรัสใน พระทัยจริง
 ดีพระทัยในงาน การสำเร็จ
 เราจักต้องครองใหญ่ ในโลกา
 คิดหาทางวางอุบาย อะไรหนา
 ต้องเรียกร้องตัวขอ ต่อพระองค์
 จึงกลับมาหาพระองค์ ทรงวิสุทธิ
 “ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
 ต้องเดือดร้อนจรไป ในหลายที่
 ต้องสั่งงานการปกครอง มองสั่งมา
 หามีสงฆ์องค์ใด ได้กำหนด

ทั้งทูลอ้างพลางแย้ม สดแจ่มใส
 กลัวไปโยมิใช่ว่า มารังแก
 มาจากวัดชนัดไพร แสนไกลแท้
 เป็นมิตรแท้แนใน ให้พระองค์
 มีเดชฤทธิ์คิดอะไร ได้สูงส่ง
 จะดำรงทรงกษัตริย์ ชัดตียา
 พระชนม์นั้นสิ้นแท้ แน่นักหนา
 ใช้คาถามาต่อไว้ ให้ชาลง
 ถูกพระทัยในคำหวาน ก็พาลหลง
 คิดว่าคงเป็นจริง ทุกสิ่งอัน
 เห็นมีฤทธิ์นิมิตองค์ อยู่ตรงนั้น
 จะช่วยนั้นสรนี้ ช่างดีจริง
 ได้มอบลาภสักการะ มาหลายสิ่ง
 ได้ลาภยิ่งจริงจัง ดังมุ่งมา
 จึงเป็นเหตุยามพระทัย ในยศฐา
 เหนือบรรดาพระภิกษุ อยู่ทุกองค์
 ที่จะพาเราไป ให้สูงส่ง
 ขอดรง ๆ คงบางที อาจดีไป
 ทูลพระพุทธเลิศล้ำ เอ่ยปราศรัย
 อายุชัยในพระองค์ ทรงชรา
 จรลีผ่านไป พงไพรหนา
 เห็นแล้วนำหนักองค์ พระทรงธรรม
 คิดเปลื้องปลดลดภาระ อุปถัมภ์

ข้าพระองค์จึงปลงใจ ใครช่วยทำ
 จะรับเป็นภาระ มาทำให้
 เบาพระทัยคลายเมื่อยล้ำ ให้พระองค์
 พระจะได้ใช้เวลา สมาธิ
 ไม่อึ้งตึงนั่ง เรื่องสั่งการ
 หากพระองค์ปลงพระทัย ในหม่อมฉัน ก็จงพลันสั่งการ ผ่านไปถึง
 สั่งพระสงฆ์ทุกองค์ไป ให้คำนึง
 จะปกครองมองภิกษุ หมู่ทั้งหมด
 บรรดาสงฆ์พงษ์กอบ บรืวาร
 จะอบรมบ่มธรรมะ ให้พระสงฆ์
 จะตั้งจุดพุทธศาสน์ ปราศไพบยภัย
 พระพุทธองค์ทรงฟัง อย่างสงบ
 ทรงเอื้อนเอ่ยแผยชี้ พาทีคำ
 “จงดูก่อนเทวทัต ผู้ดื้ออัน
 ส่วนพระสงฆ์วงศ์พุทธ ดุจนีนา
 แล้วพระองค์ทรงสงบ จบดำรัส
 มียินดียินร้าย ไม่เพ่งเล็ง
 ข้างฝ่ายพระเทวทัต ข้องขัดนัก
 ผละจากไปไม่ประณต บทบังคม
 พระมหาโมคคัลลาน์ เถระเจ้า
 ด้วยเกรงว่าพระพุทธองค์ ทรงมีภัย
 พระพุทธองค์ทรงแสดง แห่งธรรมว่า
 เรากล่าวไปใจบ ริสุทธิ์ครอง

จะกอบกรรมทำทุกอย่าง ต่างพระองค์
 พระจะได้สบายจิต คิดประสงค์
 ปกครองสงฆ์ทรงลำบาก ยากมานาน
 พระจะมีลำบาก ยากสังขาร
 ทรงสำราญปานท่านท้าว ดาวดึงส์
 กิจพลันสั่งการ ผ่านไปถึง
 เชื้อพียงซึ่งหม่อมฉัน นั้นสั่งการ
 ช่วยเปลื้องปลดลดภาระ ทุกสถาน
 จะจัดการงานทุกอย่าง วางพระทัย
 จะเสริมส่งดำรงธรรม นำวิสัย
 จะสนใจในพระสงฆ์ ดำรงธรรม”
 จนทูลจบครบองค์ กระทงข้า
 วจีเน้นเย็นน้ำ ธรรมดา
 อันตัวท่านสอนท่าน นั้นก่อนหนา
 ไว้เป็นหน้าที่เรา เฝ้าสอนเอง”
 หยุดคำตรัสกิริยา วาจาเปล่ง
 ปล่อยตามเพลงเลงละลาย กับสายลม
 ทำฮึกฮักมักใหญ่ ไม่สาสม
 ด้วยอารมณ์บ่มร้อน ดังฟอนไฟ
 พอรู้เข้าเฝ้าพระองค์ ด้วยสงสัย
 จึงตั้งใจเฝ้าระวัง เฝ้านั่งปอง
 “ไม่ควรมากอयरระวัง ภัยทั้งมอง
 ไม่กลัวมองเพทภัย สิ่งใดมา

ผู้ที่คอยระวังว่า จะมีภัย
ศาสดาทำอย่าง ทำทางพา
หนึ่งศัลในใจมี บริสุทธิ์
สองหากินสิ้นบ ริสุทธิ์จึง
พวกผู้มีคำตอบ ไม่ชอบธรรม
ห้าญาณทัสสนะใด ไม่เพริศแพร้ว
แต่อดอ้างอย่างข้อ บริสุทธิ์
ไม่พิสุทธิ์ศาสดา ห้าประการ
พระพุทธองค์ทรงปกา ศนียกรรม
ให้ภิกษุทุกหมู่เหล่า เข้าใจดี

คือผู้ไม่บริสุทธิ์ ทุจริตหนา
เอาภัยมาหาตน ก่นระวัง
แต่คุยชุดว่าดี มีความขลัง
สามสอนสั่งทางอธรรม นำผิดแนว
ก็จะนำภัยมา หากคลาดแคล้ว
ไม่มองแผ้วสุกใส ในสันดาน
ภัยจะฉุดรุดเข้า มาเผาผลาญ
ต้องคิดอ่านผ่านวัน แผลและเป็นดี"
คือให้นำคำไป ใครบอกชี้
ว่าบัดนี้เทวทัต ถูกตัดไป.....

พระเจ้าพิมพิสารถูกปลงพระชนม์

ทางฝ่ายพระเทวทัต ยิ่งขัดข้อง
เราจะต้องทำงาน ประการใด
พระองค์ทรงตัดเรา จากเหล่าสงฆ์
มาร่วมคิดร่วมเห็น ร่วมเป็นตาย
เข้าเฝ้าอาตมทัตรุ พระกุมาร
มันหลอกล้อพระหน่อनाถ ชาติราชัน
อายุสิ้นจะพลันตาย ในไม่ช้า
อย่างพระองค์คงดักขัย ไปแน่นอน
เพราะชะตาฟ้าดิน สิ้นกำหนด
อนิจจาชีวาวัตม์ ชาติกระเด็น
พระกุมารนั้นพระทัย ให้ครวญคร่ำ

ให้เศร้าหมองมองแล ทางแก้ไข
จะทำให้พระพุทธองค์ ทรงมลาย
เราต้องคงตั้งหน้า หาสหาย
เพื่อทำลายพระพุทธองค์ ลงสักวัน
อุบายการอันอุบาทว์ ชาติชั่วนั้น
ว่า "คนนั้นบัดนี้ มิแน่นอน
ยมพญามักมาเอา เราไปก่อน
อาจจะก่อนครองราช ก็อาจเป็น
พระโอรสยศใหญ่ ใครก็เห็น
ไม่ได้เป็นพระราชา น่าเสียดาย"
"เราจะทำฉันทใด ให้สมหมาย

ต้องเป็นพระราชา ก่อนฆ่าตาย
พระเทวทัตจรัสใน พระทัยคิด
สมใจเราเอาอุบาย เข้าไปวาง
จึงบอกว่า "หาวิธี นี้ไม่ยาก
หากไม่กล้าจะประสบ พบปราชัย
อาตมทัตรุอยากรู้แน่ จักรบเรา
ว่าจะมีวิธีใด ให้ดำรง
ขอให้เป็นพระราชา หากกลัวไม่
วิธีใดให้บอกมา อย่าช้าเลย
เทวทัตวัดหา วาจาช้า
ท่านต้องฆ่าพระพิมพิสาร ดังชานคำ
ด้วยความมิดยิดพระทัย ไร้ความคิด
เกิดอารมณ์ขมคึด และขัดเคือง
ให้โกรธแค้นพระบิดา คิดอาฆาต
แล้วตอนนี้ก็ปี ที่ต้องตาย
จำจะต้องหาวิธี พินิจมา
จะเป็นใหญ่ใจต้องเด็ด เผ็ดระบือ
พอวันหนึ่งจึงแอบองค์ ทรงแอบแฝง
จะฆ่าแกงแทงฆ่า บิดาตน
แต่บรรดาองครักษ์ จักสงสัย
กล่าวแกล้งพระแสงดาบ จับคามือ
พระโอรสหมดทางแก้ ด้วยแพ้เขา
สารภาพกับเหตุผล จนพยาน

หากช่วยได้ให้บอกที่ ชี้อ่องทาง"
โอรสติดฤทธิ์ ที่เราล้าง
เราต้องสร้างเสริมต่อ ให้พอใจ
คือถ้าหากพระองค์กล้า จะยิ่งใหญ่
ไม่มีใครไหนมา ช่วยพระองค์"
"เร็ว ๆ เข้าบอกเราที่ ที่ประสงค์
เรานี้คงต้องกล้า อย่าเกรงเลย
กล้าทำได้ในทุกอย่าง ไม่วางเฉย
รีบเปิดเผยเอ่ยออกมา ช้าจะทำ"
"หากไม่กลัวอย่ามัวช้า จะเสียช้า
หากท่านทำสำเร็จไป ได้ครองเมือง"
หลงทางผิดคิดอะไร ไม่ถูกเรื่อง
เห็นเป็นเรื่องดีงาม ตามอุบาย
โยยิตยาดไม่ขาดใจ ให้สูญหาย
เรามีวายุตายก่อน ตอนนี้ฤา
ขึ้นชักช้าจะเสียงาน การยียื้อ
เรานี้คือจอมฟ้า ราชาคณ
เหินบพระแสงแรงบ้า อุกุศล
กำบังจนพ้นเวลา จะลงมือ
ถูกจับได้ให้เคลือบแคลง พระแสงถือ
พระองค์ถือมาทำไม ให้แจ้งการ
ถูกจับเข้าเฝ้าพระ พิมพิสาร
ว่าคิดอ่านผลาญชีวา บิดาตน

ด้วยอยากเป็นพระราชา มาครองราช เพราะไม่อาจรอได้ อาจสายพัน
เกิดวอดวายตายก่อน ไม่ผ่อนปรน ชีวิตตนจะพันเด่น เป็นราชา
ฝ่ายเสนาอำมาตย์ ราชฐาน ให้ประหารการกบฏ โทษหนักหนา
ทั้งผู้ร่วมขบวนการ นั้นจับมา บั่นชีวาจึงสาสม ผึงจมนดิน
แต่บางฝ่ายหมายว่า อย่าประหาร เพราะแผนการลุ่มไป ไม่เสร็จสิ้น
แค่จำคุกถูกขัง จนพังกิน กว่าจะสิ้นชีวาตม์ ขาดชีวา
พระพิณพิสารประมาณดู หมายความว่า ก็จึงได้อภัยโทษ งดถือสา
ถึงอย่างไรต้องได้ชู พระกุมาร เป็นราชาแทนตน หาพ้นไป
จึงตรัสว่า "ถ้าเช่นนั้น ก็ดีแล้ว แม้นลูกแก้วมีแนวคิด จิตอยากได้
สมบัติพ่อก็จะยก ตกตามใจ ให้เจ้าไปไม่ขัดขวาง ทางต้องการ
จากนี้พ่อก็ไม่นั่ง บัลลังก์แล้ว ขอคลาดแคล้วแนวก่อ บริหาร
พ่อตั้งใจจะให้เจ้า เข้ากอบปรการ ปกครองบ้านสั่งการเป็น เช่นราชา
ส่วนตัวพ่อจะขอเป็น เช่นทวยราษฎร์ ไม่บังอาจขัดใจ อะไรหนา
จะออกบวชตรวจไพร ในพนา ไม่ขอมาเกี่ยวข้องกับ ครองนคร"
แล้วสอนว่า "ฆ่าบิดา มารดานั้น บาปมหันต์มันแสนร้าย ไม่ถ่ายทอด
ทำบุญใดไม่ถวายโทษ หมดแน่นอน กรรมจะย้อนในตอนหน้าอย่ากระทำ
ลูกผิดไปพ่ออภัย พ่อไม่โกรธ ไม่ถือโทษหมดเวร ไม่เช่นซ้ำ
ลูกอยากได้พ่อจะไป ให้ลูกนำ ลูกจงทำแต่กรรมดี ตอนนี้ไป"
ฝ่ายองค์อชาตศัตรู ผู้กำแหง ด้วยฤทธิ์แห่งอกุศล อันหม่นไหม้
ให้กำเรบเลิบลาน บานพระทัย ที่ทรงได้เป็นราชา มานั่งครอง
ภิกษุเขลาเจ้าเล่ห์ เทวทัต ได้กำจัดพิณพิสาร การทั้งผอง
อชาตศัตรูอยู่เป็นเจ้า ฝ่ายปกครอง แต่ยังต้องช่องพระทัย ไม่อาจปลง
หากพระพิณพิสารรู้ อยู่วันหน้า ว่าเราพาสั่งการ งานประสงค์

รู้ว่าเราเจ้าแผนการ นั้นก็คง เราต้องปลงชีวัน อันแน่นอน
จึงตรัสแก่ราชาอ ชาศศัตรู "ขึ้นยังสู่ปล่อยไว้ ได้เดือดร้อน
พิณพิสารอาจหันมา ฆ่าราญรอน จะเดือดร้อนตอนเอา เราลงทัณฑ์
โยไม่ฆ่าชีวาตม์ ให้ขาดดับ เดียวเกิดกลับคิดใหม่ พระทัยมัน
อันศัตรูอยู่ไป ไม่ก็วัน ก็พลันหันมา ฆ่าเราพัง
เหมือนดังปล่อยไป ให้หลังหัก มันก็จกกัดเรา เอาภายหลัง
จับให้มันคั่นให้ตาย วายชีวัง จะนอนนิ่งอย่างไร ไม่กังวล"
พระราชดาบอกว่า "ตัวข้านี้ มิควรที่ฆ่าบิดา อกุศล
ฆ่าบิดามารดา พาอับจน จะเป็นคนไม่ดี มีบาปกรรม"
เทวทัตอัดพระทัย ให้เสียหน้า จะเป็นคนไม่ดี มีบาปกรรม"
จึงตรัสว่า "ฆ่าไม่ได้ ไม่ต้องทำ กลัวราชาจะรู้กล ของตนซ้ำ
อย่าให้มีอำนาจ วาสนา แต่ควรจำจงไว้ ให้แน่นอน
พระจะเป็นราชา อยู่ถาวร อาจกลับมาเป็นใหญ่ คิดถ่ายถอน
อชาตศัตรูนั้น ก็หันเชื่อ ไม่เดือดร้อนตอนหน้า สบายองค์"
จำจะรังชิงบิดา คร่ำพระองค์ อาจเป็นเชื่อเรื้อรัง อย่างสูงส่ง
จึงสั่งนายราชทัณฑ์ ไปปล้นว่า กว่าปลงชีวาตม์ ขาดมลาย
ทรมานสังขาร ให้พาลตาย จับบิดาเข้าไปขัง ดังเราหมาย
จากนั้นมาพระก็หาย ไร้เหตุผล อย่าแพร่พรายให้ใคร ได้รับความ
สวรคตหมดชีวิ ที่ติงาม ลูกคบคนพาลชั่ว ตัวหายาบหายม
เพราะลูกทรมตามคนชั่ว ด้วยมัวเมา..

นักแม่นธนูปลงพระชนม์พระพุทธเจ้า

กล่าวถึงพระมหาเล่ห์ เทวทัต

เมื่อกำจัดพิณพิสาร ด้วยการเขลา

คิดกำเร็บเลียบสาน การไม่เบา
อย่าเหลือไว้ให้เป็น เช่นเสียนนาม
ต้องคิดปลงองค์โย โภธิญาณ
จึงยุยงสั่งวาจา อันข้าคลัง
ไปยังพระสัพพัญญู ผู้ทรงธรรม
นายขมังทางธนู ไม่รู้แจ้ง
จึงจัดแจงแผ่กาย ไปจัดการ
เห็นคนนั่งฟังเทศน์ สังเกตก่อน
ให้แปลกใจใครฟังใคร ไม่รู้คำ
เห็นคนต่างนั่งนิ่ง ไม่ดิ้นไหว
ลองฟังดูสัฟังไป อะไรว่า
ไม่ลำบากยากเย็น ประเด็นไหน
ยิ่งธนูสู้ฝึกฝน จนเก่งเชี่ยวชาญ
ฟังพระเทศน์ธรรมไป ฟังไม่ยาก
เริ่มเข้าใจในเรื่องกรรม ทำบาปเวร
ทำสิ่งใดได้สิ่งนั้น หันคืนตอบ
แม่นยำชั่วตัวได้รับ ไม่กลับกลาย
อยากอยู่ดีมีสุข ปลูกความดี
ไม่ต้องไปไหววอน ให้ร้อนรน
นายธนูผู้นั่ง ฟังธรรมขาน
จิตขึ้นน้ำคำเต็ม ปลื้มทรวงใน
จึงรู้ว่าพระผู้เทศน์ ด้วยเหตุผล
เรารับปากเทวทัต ชัดถ้อยคำ

พระพุทธเจ้าเป็นเป้ามอง จ้องจัดการ
ต้องครองความเป็นใหญ่ ในถิ่นฐาน
จะเป็นการสมควร ต้องดวนท่า
นายธนูผู้ขมัง สั่งคำยำ
จะมอบนำทำรางวัล บรรณาการ
และด้วยแรงแห่งรางวัล พลันรับขาน
จะประหารสัพพัญญู ผู้แจ้งธรรม
ไม่เรงร้อนผ่อนใจ ไม่ล่วงล้ำ
ความมืดดำงำใจ แต่ไรมา
ต่างตั้งใจใฝ่ฟัง ยังเนื้อหา
จะไปฆ่าแกงใคร ค่อยไปเที่ยว
จะฆ่าใครยิ่งทีไร ไม่ลดเลี้ยว
นั่งเดียวเดียวประเดียวไป ไม่ยากเย็น
ไม่ลำบากจักเข้าใจ ไม่แสนเข็ญ
จะตามเช่นเช่นท่า ตามบันปลาย
แม่นยำชอบชอบคิน ยินมั่นหมาย
แม่นยำร้ายร้ายคินย้อนเดือดร้อนตน
ทุกขไม่มีชีประจักษ์ หลักเหตุผล
ไม่ต้องบนบานขอ ต่อผู้ใด
ให้ซาบซ่านปานน้ำหยด รดใจให้
ยิ่งฟังไปยังให้ซึ่ง ถึงพระธรรม
คือองค์พระทศพล เหตุผลล้ำ
ให้เราทำการประหาร ท่านนี้

เดชบุญหนุนใจ ให้ฟังก่อน
ใครคิดปลงองค์บาท พระศาสดา
หากไม่รู้ข้อธรรม จะตามฆ่า
หากดังก่อนจะย้อนฆ่า ชีวาคณ
แต่นี้เราเข้าใจ ในธรรมะ
จากบาปกรรมทำชั่ว ตัวไม่ดี
เห็นพระพักตร์จักศรัทธา นำเคารพ
นี้หรือพระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
เกิดบรรลुสู่อธรรมโม โสดาบัน
ขอยึดตามธรรมพระองค์ พงษ์พุทธา

เกือบเดือดร้อนย้อนท่า กรรมสิหนา
ช่างชั่วข้ามหากาฬ มารเหลือน
นี้ดีว่าข้าเข้าใจ ในเหตุผล
ยิ่งให้ปนเทวทัต ตัดชีวี
เราจึงจะปละปล่อย ถอยออกหนี
ต่อแต่นี้มีคิดฆ่า ชีวาใคร
ไม่เคยพบมาก่อน แมตตอนไหน
ช่างกระไรให้ประเสริฐ เลิศโลกา
ไม่ข้าพลันนั้นใจ ให้สุขชา
จบชีวาข้าลับ ประคับประคอง.....

พระเทวทัตส่งคนไปปลงพระชนม์ พระพุทธเจ้า

ฝ่ายพระทัยเทวทัต ชัดประสงค์
เมื่อแผนร้ายไม่สัมฤทธิ์ ผิดทำนอง
จึงขอไพร่ไปจาก พระราชา
สั่งสองไพร่หมายพระชนม์ จนปลดปลง
วางอุบายไว้ว่า จะปิดปาก
ให้สี่คนผจญฆ่า คร่าชีวัน
มีกองหลังระวังแหวด อีกแปดพล
สิบหกคนวานหลัง รังท้ายมา
วางแผนเบ็ดเสร็จสรรพ ก็จับแจก
ซ่อนศาสตรากลาจร ซ่อนเร้นกาย

เจตจำนงส่งเภทภัย ไปสนอง
จึงหาช่องทางใหม่ ให้ปลดปลง
ไปปลงฆ่าองค์พระพุทธ ดุจประสงค์
แล้วให้ตรงกลับมา อย่าข้าพลัน
ว่าถ้าหากสองมือฆ่า มาถึงนั้น
ปิดปากมันนั้นสองคน ปันชีวา
ฆ่าสี่คนนั้นตาย ตามไปหนา
สั่งให้ฆ่าแปดคน จนถึงตาย
สองคนแรกแยกไป ตั้งใจหมาย
ทั้งสองนายไม่ฆ่า จะลงมือ

บังเอิญว่าครานั้น สัพพัญญู
 เทศนาหาข้อธรรม อันล้ำลึก
 "ทุกชีวิตชีวา มีค่านัก
 เจตนาฆ่าใคร วายชีวัน
 ต้องใช้กรรมตามก่อ ทุกข้ออีก
 เกิดชาติหน้าถูกฆ่าฟัน ให้บรรลีย์
 ทั้งสองไพร่ตั้งใจ ไปสังหาร
 ใจสว่างกระจ่างเจิด เกิดศรัทธา
 ขอเลื่อมใสในพุทธ ศาสนา
 เป็นพุทธศาสนิกชน วนเชิดชู
 จึ่งเล่าขานการเป็นมา สารภาพ
 "เทวทัตจัดพวกตน สองคนมา
 พระทรงทราบเหตุผล และต้นปลาย
 "คิดว่าเจ้าทั้งสอง ต้องมีภัย
 ซึ่งเป็นดังคำรัส พระตรัสกล่าว
 ไม่ประสบพบใคร ในพนา
 เหล่าบรรดาข้าทหาร พวกนั้นว่า
 หมุ่สี่คนแปดคน ทนเฝ้าไป
 เกิดสงสัยไปตาม เทียวถามหา
 ก็ได้ฟังยังพระธรรม ล้ำไธพาร
 ด้วยศรัทธาทั่วหน้ากัน มั่นใจหมด
 กระจ่างธรรมนำเอา เข้าในใจ

ท่ามกลางหมู่ผู้คน ชนนับถือ
 ให้คนถือเมตตา ไม่ฆ่าฟัน
 ใครก็รักชีวิตัว กลัวอาสัญ
 กรรมตามทันพลันถูกฆ่า คราต่อไป
 ไม่อาจหลีกเลี่ยงหนีหนีไปไหน
 ต้องขอใช้คืนกรรม ที่ทำมา"
 ได้ฟังการขานธรรม อันล้ำค่า
 วางศาสตรากราบกราน สัพพัญญู
 ปฏิญญาประทานตน สนใจรู้
 ขอเป็นผู้อุบาสก ยกพุทธา
 ให้ทรงทราบกราบทูล พระคุณว่า
 ปลงชีวาองค์พระพุทธ สิ้นสุดไป"
 บอกสองนายในเหตุผล จากต้นไว้
 อย่างลับไปในทาง เขาสั่งมา"
 สองคนเข้าทางใหม่ หลีกไปหนา
 ถึงพารามาสบาย ได้ปลอดภัย
 ไปดักฆ่าสองคน แต่ดันไซ้
 ลีบหกคนสุดท้าย เฝ้าไปนาน
 โยธิตาพระอาราม ไปถามขาน
 ต่างกราบกรานประทานตนทุกคนไป
 ต่างก็ปลดลดศาสตรา ไม่พาไว้
 ต่างกราบไหว้บูชา ลากลับคืน.....

พระเทวทัตกลิ้งศิลาทับพระพุทธเจ้า

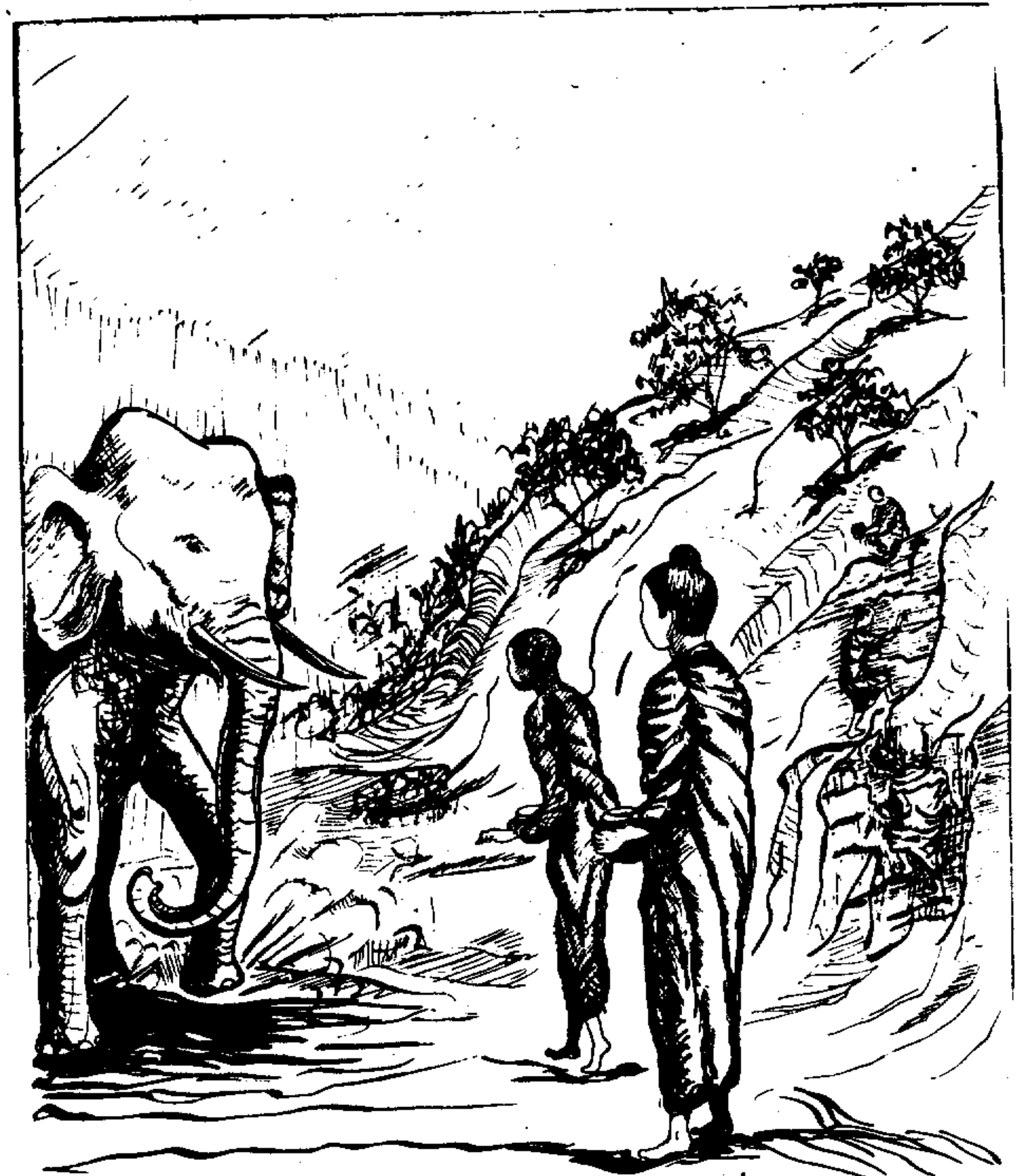
<p>พระเทวทัตขัดอูรา มหาศาล สุดเจ็บชำระกำใน ให้กลิ้งลื่น จะคิดพึงพาใคร มิได้แน ต้องทำได้ให้สม อารมณ์พาล ทุก ๆ วันนั้นพระองค์ พงษ์โพธิญาณ ถูกรักษาตา เป็นประจำ ณ เชิงเขาชิลมกุฏ จดมาเจ็บ ที่บางครั้งบางคราว เข้าเวลา เทวทัตถนัดใน พระทัยพลัน จำได้ว่าพระพุทธเห็น เดินจงกรม ดูช่างเหมาะเจาะให้ เป็นใจนัก ไปแอบซ่อนชะง่อนผา หน้าถ้ำทรง บังเอิญมีก้อนหิน ในถ้ำนั้น และช่างเหมาะต่อจะจัด ลัดลี้ลวม แอบเฝ้ารอพอให้ ได้จังหวะ ออกแรงยันดันตัวโก่ง ลีวลงดิน ก้อนหินนั้นพลันผล็อย ลอยร่วงหล่น ช่างเหมาะเจาะต่อจุด พระพุทธองค์ อาจเป็นบุญหนุนพา มาฉับฉอน ให้มีแห่งหินน้อย เกี้ยวเก้อยก่า ข้ามพระองค์ตรงออก นอกเชิงผา</p>	<p>ที่แผนการนั้นพึง นั่งชมขึ้น หาทางอื่นฝันไป ให้เสร็จการ ตนต้องแก้แค้น ให้พ้นผ่าน ด้วยสันดานพาลชน กมลดำ ทรงนั่งฌานด้านผา ชะโง่งง้า พระทรงทำสมาธิ มิขาดมา ขยับเขยิบชะเงิบบ้าง ทางเชิงผา องค์พุทธามาทรง เดินจงกรม ทุก ๆ วันนั้นก็ เห็นเหมาะสม ก็ให้สมอารมณ์คิด ปลิดชีพองค์ ค่อยลอบลักบากบิ่น ปีนโขดโค้ง รอพระองค์ทรงออกมา คราจงกรม ดูก่อนมันนั้นก็ เห็นเหมาะสม พอหล่นโครมจมเจาะ ก็ติดดิน รอว่าพระมาตรง ส่งก้อนหิน โธ่ฟ้าผืนหลังให้ ไม่ดูองค์ จากเบื้องบนหล่นถลา มาตามส่ง ก็ช่างตรงลงแสน จะแม่นยำ เลี้ยวใจก่อนก้อนหิน ถึงถ้ำถ้ำ หินถล่มดำเบน กระเด็นไป ไม่ถึงวาหน้าพระองค์ ตรงไศล</p>
---	---

กระตบพื้นครินโครม แดกล้มไป
แต่ไม่วายได้สะเกิด ระเห็ดมา
พระบาทห่อคลอโลหิต ตรงติดดิน
พระทรงรอดปลอดภัย ไม่สาหัส
เมินพระทัยในศัตรู ผู้บิธา
ส่วนหมู่สงฆ์คงห่วงใย ในพระพุท
ธมาคุ้มครองป้ององค์ พระทรงชัย
พระโพธิญาณขานมา แต่พระสงฆ์
เราไม่ปรินิพพาน ราษฎร์
จึงเทศน์เรื่องศาสดา ทั้งห้าอย่าง
เทศน์ข้าสองหายข้องใจ กันไปเลย
คือมีศีลในใจ ไม่พิสุทธิ์
แสดงธรรมแบบอธรรม คำหลอกลวง
และมีญาณทัสสนะ หาถูกต้อง
ห้าพวกนี้มีเภทภัย ได้ประจำ
ฝ่ายพระสงฆ์หลงห่วงใย เข้าใจสั้น
จึงคิดว่ามาผ่านำ ไม่จำเป็น

ชนไม่วิปโยจนราบ ทาบพื้นดิน
โดนบาทาพระทรงธรรม นำเศษหิน
พระไดยินฉินพระทัย ไม่นำพา
ปฏิบัติพระธรรมไป ไม่ถือสา
คงตั้งหน้าเจริญธรรม นำต่อไป
ต่างรีบรุดจุดประสงค์ คงแก้ไข
เกรงมีภัยให้พระองค์ ปลงชีวิ
อย่าพะวงหลงไหล ในเรื่องนี้
จากผู้ที่ปองร้าย แบบใดเลย
ที่ขอบอ้างอารักขา มาเฉลย
ที่กล่าวเอ่ยอวดอ้าง อย่างหลอกลวง
เลี้ยงชีพดุจทูลจริต ไม่คิดห่วง
ตอบทั้งปวงลวงบอก นอกแนวธรรม
เฝ้าใฝ่มองของใด ๆ ด้วยใจต่ำ
สาวกทำการเฝ้า เข้าจรดเย็น
เมื่อไดยินเทศนา พาให้เห็น
ต่างจึงเบนแว่นไป ใฝ่ธรรมา

พระพุทธองค์ปราบช้างนาฬาคีรี

พระเทวทัตขัดพระทัย ให้ผิดหวัง
ไม่อาจส่งปลงชีวาตม์ พระศาสดา
คิดได้ว่าพระสรรเพชญ์ เสด็จയാထြ
ไม่สมดังมุ่งมาด ปรรณนา
จึงคิดหาช่องทางอย่างต่อไป
บิณฑบาตประพาสมา พาราไซร์

ไอ้ยงชั่ว

ทุก ๆ เข้าเราสู้ทาง เยื้องย่างไป
จึงทำที่ตีสันทิ ไกลชิดข้าง
อ้างสิทธิ์ขาดญาตราอา อาจพาเป็น
สามารถเพิ่มเติมตำแหน่ง แห่งตัวเจ้า
มั่นช่วยเราเราส่งเสริม เดิมขึ้นไป
คนเลี้ยงช้างหวังลาภยศ ประณตมอบ
ขอรับใช้ไปทุกอย่าง ด้วยหวังเอา
เทวทัตถนัดไชร้ ให้สมหวัง
พรุ่งนี้เข้าเอาช้างใหญ่ ไปขวางทาง
ตอนที่พระพุทธองค์ ทรงบิณฑบาต
ทางคับขันอันลำบาก ยากหลบเดิน
ให้นาฬาคิริ ที่โหดร้าย
องค์พุทธาจะวังแฉ่น แบนติดทาง
งานสำเร็จเสร็จไป เจ้าได้ยศ
ทั้งเงินทองของมีค่า สารพัน
ฝ่ายความทุกข์ถูกล้างใจ ไปหมดสิ้น
พอตอนเช้าเฝ้าต้นทาง อย่างตั้งใจ
พระพุทธองค์ทรงนำหน้า บิณฑบาต
ทรงเสี้ยมเจียมองค์ ลงจากเนิน
พอเข้าช่องช่องแคบ แอบขายเขา
หมดทางเลี้ยงเบี่ยงได้ ไปหรือมา
พระพุทธองค์นั้นมั่นคง บรรจงนี้
ร้องบอกว่าพระพุทธองค์ ทรงหลีกมัน
ดีพระทัยได้อุบาย ไม่ยากเย็น
คนเลี้ยงช้างวังใน ไปคุยเล่น
อาจพาเด่นเห็นสำคัญ ช่วยกันไป
อาจเพิ่มข้าวเพิ่มของ เงินทองให้
เจ้าจะได้ในความคิด นี้เพราะเรา
หวังความชอบมอบใจ ถวายเข้า
ลาภยศเข้าเอาพระทัย ไปทุกทาง
ออกคำสั่งฟังเราว่า นะนายช้าง
อยู่ระหว่างทางแคบ แอบแนวนิน
ปล่อยช้างขาดินาคินทร ถิ่นโขดเขิน
ให้เผชิญหน้ากัน ประจัญทาง
ฆ่าคนตายมาหลายคน ย่ำป่นบ้าง
จากฤทธิ์ช้างนาฬาคิริ กล้าดุดัน
เป็นสิ่งที่งดงามยิ่ง ทุกสิ่งสรรพ
องค์ราชันบรรณาการ ให้ท่านไป
พลันก็ยินดีนัก จักรับใช้
จนพอได้เวลา พระดำเนิน
ยรยาตรสะอาดเอี่ยม เทียมโขดเขิน
เป็นแถวเดินดำเนินพลางตามทางมา
พลันเห็นเงาเข้าทะมึน ยืนขวางหน้า
ช้างนาฬาคิริ รีมาพลัน
พระสงฆ์วังดังเขา เข้าไพร่ลั่น
ช้างตัวนั้นมันโหดร้าย หมายถึงเรา

พระศาสดากับอาณนท ไม่ร่นร้อน
พระอาณนทพาตนขวาง หวังจะเอา
พระพุทธสงฆ์สายเนตร เมตตาให้
เสียงกรืน ๆ ฟันสะเทือน เคลื่อนค่อม่า
มันยามใจในพลัง ของช้างสาร
สองงานอนสลอนมา ขาดินาคินทร
ตกาศดเปรียบมดแดง เทียบแรงช้าง
ใกล้เข้ามานาฬาคิริ รีแปลกใจ
ใจเริ่มหวั่นมันเริ่มคิด จิตเริ่มไหว
ไม่กลัวมันมันไม่กล้า จะเอาจริง
ยิ่งเข้าใกล้ให้เกิดกลัว จนตัวสั่น
ใจสะท้อนร่นรวน ป่วนอุรา
แต่ไรมาฆ่าคน เสียอันตราย
นี่อะไรให้แปลกแท้ แก่ตัวกู
แล้วมันจึงซึ่งใน ใจมันว่า
มองแววเนตรสังเกตุ มันรู้ดี
เหมือนตาพ่อส่อแววรัก ปักใจลูก
เหมือนยามป่วยช่วยใส่ยา รักษามัน
มันหยุดร้อนผ่อนใจ หายโกรธเกลียด
ไม่หดหู่วาม ร้อนลามกาย
เหมือนเด็กน้อยคอยผู้ใหญ่ ให้ของเล่น
ดังวอนขอต่อผู้ใหญ่ จะให้ชม
พระพุทธองค์ส่งเมตตา แผ่มาให้
พระทรงผ่อนกิริยา หน้าโขดเขา
ใช้ร่างเข้าบังองค์ พระทรงธรรม
ช้างตัวร้ายบ้ายหน้า มาขยำ
มันจะย่ำกระหน่ำองค์ ลงจมดิน
สูงใหญ่ปานม่านเขา ลำเนาถิ่น
เสียงร้องยืนถิ่นเขา ลำเนาไพร
มันก้าวอย่างพลาญฉลา เข้ามาใกล้
คนอะไรไม่กลัวช้าง ช้างแปลกจริง
สัตว์ทั่วไปไซ่ง่งกาจ สามารถยิ่ง
เป็นหลักอิงจริงแท้ แต่ไรมา
ช้างก็พลันย่นหยุดรี ทั้งสัสขา
ยืนจ้องหน้าว่าอะไร ใครคิดดู
ไม่ลำบากยากใจ ใครก็รู้
จำต้องดูรู้แน่นอน ก่อนคงดี
แววเมตตาพระเนตรปิ่น ชินสีห์
แววแบบนี้มีแต่ให้ รักใคร่มัน
เหมือนพ่อปลุกปลอบใจคลายหุ่นหัน
เอาผ้าพันแผลใจ ใช้สร้างคลาย
ความขมเคียดเกลียดอยู่ ดูหดหาย
เย็นสบายคล้ายธารา มาขโลม
คอยความเอ็นดูว่า จะได้สม
ให้น้อมโน้มใจฟัง อย่างง่ายดาย
ช้างก็ใจไหวอ่อน บอกสอนง่าย

รู้สึกตัวกลัวแก้ไข ให้ละอาย
แต่กลับมีเมตตา เข้ามาตอบ
เราเสียใจภัยยาก ลำบากจริง
แววพระเนตรสังเกตรัก รักดียิ่ง
ใจท่านดีดูที่ตา หน้าต่างคน
แล้วนาพาศิริ นี่หมอบก้ม
ธูลีบาทราดกระหม่อม น้อมหัวลง
ฝ่ายพระสัพพัญญู ยุรยาตร
เหล่าประชาพากันเห็น เป็นงงง
ต่างล้าลือระบือไกล ในชาวนี
พระพุทธรูปราบข้าง ยังเฝ้ามัน
พระไม่ใช่ศาสดา และอาวธ
ข้างก็กลัวตัวสั่น นิ่งงันไป
ครั้นกลับถึงเชิงวิหาร อันเรียบร้อย
ด้วยศรัทธาว่าพระพุทธรูป สุนิยม
จนแออัดตัววา ในครานั้น
พระพุทธรูปทรงเทศน์ธรรม นำของจริง
เทศน์ธรรมหม่อมนุภาพ พิกดา
วิธีปลีกหลักจากกาม งดงามจ้ง
คนนับหมื่นพันที่นั่น พลันดับ
ลุ่มมาภิสมัย เข้าใจตาม
ทรงปรารภเหตุการณ์ ผ่านมานี้
สรรเสริญเยินยอ ต่ออานนท์

คิดทำร้ายใจหยาบ ช่างบาปจริง
เราเองมอบตอบร้าย ใจมีสิง
เราทำสิ่งผิดไป อายเหลือทน
ตาเป็นลึงบอกใจ ไม่ลับสน
ขอมอบตนวนแทบบาทเป็นทาสองค์
เอาจวงโลมรอยพระบาท ขึ้นสาตส่ง
แล้วก็ทรงกายยืน กลับคืนโรง
บิณฑบาตธาตุธรรม นำหน้าสงฆ์
ต่างนั่งลงจวงวันทา หัวหน้ากัน
นาพาศิริข้าง กลับหลังหัน
จนข้างหันถลันวิ่ง สิ่งแปลกใจ
เพียงแต่หยุดจ้องตา นาพาไว้
ทั่วกรุงไกรราชคฤห์ ลือระงม
เห็นคนคอยกราบกราน พาลหมอบก้ม
ต่างชื่นชมบารมี วิเศษจริง
มีของฉันทันถวาย กันหลายสิ่ง
เทศน์อ้างอิงสิ่งเป็นได้ ให้คนฟัง
เรื่องราคะละลาม กามเข้าฝัง
รู้กระทั่งอานิสงส์ เมื่อปลงกาม
ต่างได้รับจับใจธรรม นำใจหวาม
ต่างมีความเข้าใจ หลายหมื่นคน
นาพาศิริข้าง อยู่กลางหน
ที่เอาตนมจัญข้าง อย่างอาจอง

ทรงตรัสว่าหาใช่แต่ เพียงแค่นี้
ในชาติก่อนหลายตอนมา อานนท์ทรง
ประชานันสรรเสริญ เย็นยอนัก
ให้ศรัทธาพระอานนท์ จนเหลือเดา
สนใจอยากฝากตน เป็นชนพุทธ
อุบาสกอุบาสิกา หัวหน้าเป็น
ยึดเป็นที่พึ่งพา สรรณะ
เป็นที่พึ่งถึงที่สุด มนุษย์คน
ประชานคนดู รู้เหลี่ยมเล่ห์
บอกความข้างนาพา ทารางวัล
และจ้างให้นายธนู ผู้ขมัง
กลิ้งคิลามาหมายมาด พระบาทบง
ทุก ๆ อย่างกระจ่างแจ้ง และแดงแจ๋
เทวทัตต่อชาติศัตรู ผู้ก่อเวร

ในการที่พระอานนท์ นำตนส่ง
เอากายปลงป้องกัน ให้แก่เรา
ต่างประจักษ์แก่ตา มาตอนเช้า
ที่อาจเอากายขวาง ช้างนาเคนทร์
ขอวิมุติตามพุทธา หาวางวัน
ด้วยได้เห็นสัจธรรม นำใจตน
ยึดถือพระว่าประเสริฐ เลิศเหลือล้น
พาหุลุดพ้นทนทุกข์ สุขนิรันดร์
ของพระเทวทัตนำ จัดทำนั้น
ให้โรมรันบันพระชนม์ บนพระองค์
หมายชีวิ้งยังพระพุทธรูป สดสูงส่ง
ล้วนจากองค์เทวทัต ต้องชัดเจน
เป็นของแน่แท้ใจ ใครก็เห็น
ลงความเห็นเช่นนั้น กันทั่วเมือง

พระเจ้าอชาตศัตรูรู้สำนึก

ราชาอชาตศัตรู รู้สัดับ
คนเล้าลือระบือไกล ไปเนือง ๆ
ให้ละอายพระทัยนัก จักคิดได้
สำนึกตนหลงกลพระ สดกาลี
นั่งตลบตบทวน ให้ทวนคิด
เทวทัตจัดหา มาประหัง
เพราะตัวเราเงาใจ โอ้ออกเอ๋ย

เห็นความลั้ล่วไหล ใครรู้เรื่อง
จนกระเดื่องแดนดิน สิ้นธานี
เรื่องทั้งหลายได้เคยทำ กรรมบัดสี
บันชีวิพระบิดา ให้นำชัง
อันความผิดที่คิดทำ เป็นกรรมหลัง
ให้เราปลั่งสังการ บรรหารไป
กระไรเลยไม่เคยรู้ ดูโฉน

เราไม่ดีมีความเขลา เข้าฝังใจ
เราเสียใจได้เขลา หูเบานัก
เสียใจแก้แพ็ก ของคนพาล
ด้วยโง่งเบาปัญญา น่าชังแท้
เราไม่ดีที่ไม่แฉ่ง แคลงใจเรา
เราจะไม่ไหลหลง ปลงใจอีก
เราผิดไปใครแก้ แก่เราเอง
จึงสั่งรื้อโรงทาน เป็นการคว่น
พวกเจ้าเล่ห์เทวทัต ต้องตัดไป
เปลื้องข้าวสารผลาญข้าวสุก ยังถูกหลอก เราข้าชอกมันบอกแนะ แซ่เชือนหัน
เราจะอายขายขี้หน้า เสียท่ามัน

ควรหรือไปสมทบ คบคนพาล
เสียใจหนักจักโดน คนล้างผลาญ
เสียใจการผลาญชีวา บิดาเรา
เราผิดแน่ต้องแก้ไข ให้หายเขลา
เรามัวเมาเราจึงหลง เราชงเอง
เราจะปลีกหลักพาล มารช่มเหง
เราไม่เกรงคะเนงมัน วันต่อไป
เราไม่ควรเลี้ยงพระ บ้าเหลวไหล
พวกจัญไรไม่ควรทาน อาหารมัน
เราข้าชอกมันบอกแนะ แซ่เชือนหัน
จำอดกลืนหัวนคนรู้ สู้ข่มใจ.....

พระเทวทัตทำสังฆเภท

จากนั้นมาเทวทัต ก็ขัดสน
เข้าหมู่บ้านย่านหน ตำบลใด
เลื่อมลาภยศหมดจาก ลักการะ
คนไม่ดีมีแต่ข้า กระหน่ำตน
ด้วยมัจฉาปฏิญญา ที่ยิ่งใหญ่
ไม่สำนึกรู้สึกตัว กลัวใจพัน
คิดแผนการสถานใหม่ ให้เหนือชั้น
คือหลอกลวงปวงชน ด้วยกลนัย
ทำเป็นผู้ถือเคร่ง อย่างเร่ร่อน

ไม่มีคนศรัทธา มาเลื่อมใส
ไม่มีใครให้ทาน พาลยากจน
ต้องเป็นพระหาชุดดิน กินไม่ผล
ต้องอับจนเพราะตนทำกรรมตามทัน
ท่วมห่วงใจไม่สว่าง กระจางหัน
สู้ตั้งต้นหันหาทาง ล้างต่อไป
ด้วยโกหัตถกรรม ก็ทำได้
โดยมิใช้กำลังกาย คล้ายท่ามา
ทำเคร่งครัดชัดเจน เห็นต่อหน้า

ตั้งเคร่งล้าธรรมเนียม ใจศรัทธา
จนภิกษุผู้บวชใหม่ ได้มองเห็น
เป็นผู้เคร่งแก่วินัย ใจอดทน
ได้เวลาศรัทธามี ยินดีนัก
เสนอต่อหน่อพุทธา พระทรงชัย
ข้อหนึ่งอยู่ป่าเขา ไม่เข้าบ้าน
สามหมื่นรังบังสกุล หนูนวตกรัน
ห่างคนมันมั่งสัง ไปทั้งหมด
ถือเคร่งครัดขัดไม้ได้ ในนิตเดียว

พระพุทธรูปฟังต่อ ข้อความคิด
ทรงเห็นเป็นเคร่งครัด มัดผูกพัน
ยากที่ใครไปทำ ตามความคิด
ตั้งเกินไปไม่ทำคน เป็นผลดี
อยู่กลาง ๆ เป็นทางดี ที่สุดแล้ว
ตั้งเกินผ่อนหย่อนเกินไป ไม่ควรทำ
ส่วนการฉนเนื้อสัตว์ บังคับไว้
หนึ่งไม่เห็นการฆ่า ปลาชีวิต
สามไม่ได้รังเกียจ หรือเดียจฉน
ปูปลาเนื้อเพื่อภิกษุ หมูภักดา
เทวทัตขัดพระบาท ประกาศว่า
หย่อนกว่าเราแย้งว่าเรา เง่าสันติ
ไม่ควรเป็นศาสดา ของพระสงฆ์
ข้อคำสอนอ่อนแอ แลไม่งาม

เป็นที่น่าเลื่อมใส ให้แก่คน
คิดว่าเป็นการดี ที่เลิศล้ำ
คงเป็นคนดีจริง ยิ่งกว่าใคร
จึงวางหลักเกณฑ์มา ห้าข้อใหญ่
ว่า "วินัยใช้ปกครอง ต้องปรับกัน
สองถือการบิณฑบาตเลี้ยงอาตมฉัน
สี่จำนงค์โคมนไม้ ได้อย่างเดียว
ถือเป็นกฎปฏิบัติ ไม่ลัดเลี้ยว
ใครยุ่งเกี่ยวอื่นใด ให้ผิดพลัน"
ทรงพินิจคิดว่า ห้าข้อนั้น
"เคร่งเกินขั้นมันเกินไป จะไม่ดี
ควรยึดติดมัชฌิมา พาวุธ
หย่อนเหลือที่นี้ก็ไม่ ใครควรทำ
ยึดเป็นแนวแนวทาง อย่างดีล้ำ
ควรเดินนำสายกลาง เป็นทางดี
สามข้อใหญ่ในการ ฉนเนื้อนี้
สองไม่มีการไต่ยน สิ้นชีวา
ว่าฆ่าฟันพืชสัตว์ หรือมัจฉา
ควรยึดมาเป็นวินัย ได้เหมาะดี"
"พระพุทธรูปหาใช่เก่ง ไม่เคร่งนี้
พระอย่างนี้มีควรยึด ประพฤติตาม
ไม่ควรส่งเสริมนัก จักควรข้าม
เราไม่ตามไปต่อ ขอแยกทาง

ภิกษุใดสนใจ ในเรานี้
ไปกับเราเข้าพงไพร ไปอีกทาง
อยู่ตรงนี้ไม่มีทาง สร้างกุศล
อยู่หย่อนยานการวินัย ใจหยาบเกิน
พวกสงฆ์ใหม่ไม่ซึ้ง ถึงธรรมแท้
นึกว่าดีที่ถ้อยคำ นำเชิญชวน
ศึกษาน้อยด้อยปัญญา พากันเชื่อ
มองเห็นผิดคิดว่าถูก ผูกใจปอง
ด้วยไม่รู้แนวธรรม คำเด่นชัด
หลงเหลี่ยมเล่ห์เทวทัต จัดว่าดี
พระพุทธองค์ทรงว่า "ในครานี้
พระสงฆ์แยกแตกกัน ปันเส้นทาง
ด้วยความเขลาเจ้าเล่ห์ เทวทัต
"เธอหมายให้สงฆ์แยก แยกจากกัน
เทวทัตชัดเจน "เช่นนั้นแน่
จริงแค่ไหนใครอยากรู้ ก็ดูเอา
พระพุทธทรงท้วงโย ได้เตือนว่า
สังฆเภทเหตุครุกรรม นำผลพูน
เป็นอนันตริยกรรม อย่าทำเกิด
กรรมใหญ่หลวงท้วงอนันต์ นั้นมากมี
เทวทัตจัดว่าดี ถือมานะ
ไม่เชื่อฟังยังพระองค์ ผู้ทรงชัย
ได้พบพระอานนท์ บณฺฑิต

เห็นควรหนีออกไป อยู่ไกลห่าง
เราไปสร้างทางสายใหม่ ให้จำเรอ
อยู่เหมือนคนปนทวยราษฎร์ชาดสรเสรี
อยู่เดินเหินเพลินไป เรื่องไม่ควร
ด้วยมองแค่ผิวเผิน เมินถักถวน
ก็จึงด่วนปักใจ ไม่ไตร่ตรอง
พากันเบือนหน้าธรรม คำถูกต้อง
เห็นว่าของเทวทัต เครื่องครัดดี
เทวทัตพาจาก พรากออกหนี
พากันหนีมากมาย ไปร่วมทาง
ดูเป็นที่มียัจจัย ให้เมินหมาง
เป็นแบบอย่างสังฆเภท เหตุแตกกัน
พระจึงตรัสเตือนไว้ ในบัดนั้น
เป็นเช่นนั้นฉันใด ให้ตอบเรา
ก็ถองแท้แปรใจ อะไรเล่า
ไม่ร่วมเข้าเผ่าพงษ์ วงศ์ไพบุลย์
"หยุดดีกว่าเทวทัต จัดเสื่อมสูญ
พาเสื่อมสูญคุณธรรม กรรมไม่ดี
ไม่ประเสริฐไม่เกิดผล คนบัดสี
ผลไม่ดีจะมีมา คราต่อไป"
ไม่ลดละคำทูล ที่ยิ่งใหญ่
แยกสงฆ์ไปในบัดนั้น ไม่หันมา
ก็ได้มีถ้อยคำ รำพันว่า

บัดนี้เราเล่าจากชาติ ศาสตรา
จะแยกเหล่าเข้าอุโบ สกกรรม
เราขอทำกรรมสถาน การภายใน
พระอานนท์ทวนเอาคำ นำทูลเกล้า
พระผู้รู้หมู่ธรรม ไม่อำพราง
พระพิสุทธิพุทธัง ทรงสั่งเวช
เป็นอนันตริยกรรม ทำได้ลง
แล้วพระองค์ทรงชวน อุทานว่า
การกบฏกรรมทำใด ที่ไม่ดี
ส่วนกรรมใดให้ความดี มีประโยชน์
กว่าจะทำสัมฤทธิ์ผล จนแทบตาย

จะไม่มาร่วมทำ กบฏกรรมใด
ไม่ร่วมทำตามท่าน แยกกันไซ้
เราต่างไปใครมัน ปันเส้นทาง
พระพุทธเจ้าเผ่าพงษ์ องค์สรสร้าง
กราบทูลอย่างฟังมา ต่อพระองค์
"เธอก่อเหตุเภทไม่งาม ตามประสงค์
เธอก็คงตกมหา อเวจี"
"อันบรรดาว่ากรรม ที่ทำนี้
และไม่มีประโยชน์ซ้ำ ทำง่ายตาย
ช่างกำหนดทำยาก ลำบากหลาย
แต่ปั่นปลายช่างให้ผล ล้นอนันต์"

พระเทวทัตถูกธรณีสูบ

พระเทวทัตจัดการพา พระภิกษุ
ไปตำบลคยา สีสะพลัน
พระพุทธองค์ทรงท้วงโย ในภิกษุ
โดนเหลี่ยมเล่ห์ เทวทัต มัดใจจำ
ซึ่งพวกเขาเหล่านี้ ที่มาบวช
เจตนาทำดีหนีแม่มา
แต่มาหลงคนพาล คิดการต่ำ
ความถูกผิดชนิดใด ไม่นำพา
ต้องช่วยเหลือเพื่อเขา เข้าถึงพระ

อันเป็นหมู่พวกตน ดันไพรสณฑ์
แตกแยกสรสังฆเภท แบ่งเขตกรรม
ผู้ไม่รู้ความจริง ดิ่งถล่ำ
อาจเหนียวนำทำภัย ให้ถึงตัว
อยากเรียนสวดตรวจธรรม หนักกรรมชั่ว
ไม่คิดกลัวชั่วใด ดั่งใจมา
เป็นดัวนำทำให้ ไม่รู้ว่า
หลงวาจาปัญญาเบา ไม่เข้าใจ
รู้ธรรมะละมัวเมา เอาดีใส่

เชษฐา

บวชเป็นพระต้องพระดี ที่จิตใจ
จึงบัญชาให้พระโมค คัลลภาวะ
ไปพูดจาวากล่าว เล้าประโลม
พระอัครสาวก ยกกรกราบ
ตั้งใจจะปฏิบัติ ด้วยหทัย
ไปถึงจึงแทรกเข้า เหล่าภิกษุ
สงฆ์มากมายหลายหลาก หากตามมา
เทวทัตไม่ชัดเจน แม้เห็นหน้า
ตีพระทัยได้แยกพระ มาหลายพัน
บัดนี้เราเล่าเป็นใหญ่ ให้สูงส่ง
เป็นผู้นำล้ำจริง อย่างยิ่งโย
ให้อุ้มย่องมองใส ไปนักหนา
สมุนผู้คู่ใจ ได้ช่วยเติม
ก็วางท่าวางทาง อย่างสง่า
ได้พักผ่อนนอนสบาย ไม่หมายมอง
กล่าวถึงฝ่ายพระโมค คัลลภาวะ
ค่อย ๆ แฉงแจ้งธรรม จ्ञานรรจา
ยกบางข้อพอเห็น ให้เป็นหลัก
อันของจริงยิ่งคิด ยิ่งตั้งใจ
รู้สังเกตเหตุผล ดันปลายออก
ฟังเข้าใจในธรรม อันฉำเย็น
เปรียบคำลงบ้างเล่ห์ เทวทัต
เปรียบกันไปไกลกันราว ขาวกับดำ

มิเพียงไขได้หม่เหลืองเปลืองข้าวโยม
ไปกับพระสารีบุตร ไปจุดโนม
ดิ่งจิตโนมใจน้าว ให้เขาคืน
ศิโรราบกราบลา มิกล้าผืน
พาพระคินกลับหัน ดังบัญชา
เป็นการรู้ภายใน ไม่หวั่นหวา
ไม่รู้ว่ามีมารร้าย อย่างไรกัน
ก็คิดว่ามาร่วมทาง ร่วมสร้างสร
ต้องร่วมกันมั่นหมาย ให้ใหญ่โต
ใหญ่กว่าองค์วงศ์พุทธา ว่าอีกโข
ช่างแสนโกโตใหญ่ ไปกว่าเดิม
พระโกกาลิกะ เข้ามาเสริม
ต่างเหิมเกริมเริ่มเป็นใหญ่ให้ลำพอง
ได้เวลาคราบาย ให้พวกพ้อง
มิพักต้องปองธรรม นำสอนพา
พร้อมกับพระสารีบุตร รุดเข้าหา
ให้รู้ว่ามีพระธรรมจริง คือสิ่งใด
ค่อยประจักษ์แจ้งธรรม นำสดใส
ยิ่งฟังไปยิ่งได้รู้ ดูชัดเจน
ไม่หลงหลอกบอกไป เข้าใจเห็น
ฟังได้เห็นสัจจะ ของพระธรรม
ช่างให้ชัดถนัดใจ ไม่เป็นล้า
หลงครอบงำทำไม่ดี หนีความจริง

ต่างคิดได้เข้าใจดี จึงหนีกลับ
เหลือส่วนน้อยด้อยปัญญา หนาจริง ๆ
จนเวลาสายัณห์ ตะวันอ่อน
เห็นลูกศิษย์ติดตามมา จะพานำ
จึงถามหาว่าไปไหน ให้เหลือน้อย
ต่างโมโหโกรธา หาเรื่องกัน
ทางฝ่ายว่าพระโก กาลิกะ
ให้บันดาลพาลโทษะ การกระทำ
กริ้วโกรธาตาถลน เหมือนคนบ้า
กักขะพระดำพระ สุดจะกลืน
ด้วยอายคนอายพระ ว่าเสียรู้
เหมือนตนนี้ไม่มี ดีอะไร
ต่างโทษกันท่านแหละ แยกว่าข้า
เถียงกันไปไล่กันมา จนตาลาย
โกกาลิกะแกร่ง แข็งแรงกว่า
โดนหน้าอกยกแรก แดกพุ่งพวย
ทรุดคาที่มิขยับ แม้นับร้อย
สลบไสลไมพีน ศิษย์ยืนรอ
บนถนนคนพาล นั้นลำบาก
ความจริงใจให้กัน นั้นไม่มี
หากคนดีมีเพื่อนพาล ไม่นานนัก
พาลคบพาลนั้นยิ่งแย่ แปรตามกัน
คนคบพระพระจะพา หาสุขสันต์

คนนั้กลับหัน กันมากยิ่ง
ก็เป็นสิ่งจวนใจ ไปตามกรรม
ต่างตื่นนอนตอนเย็น เห็นใกล้คำ
จำนวนคำทำให้ ตกใจพลัน
ก็จึงค่อยเข้าใจ ให้หุ่นหัน
เป็นเพราะท่านนั้นไซ้ร้ ไม่พานำ
ศิษย์มือขวาเทวทัต ประวัติคำ
พระที่นำสาวก ยกกลับคืน
แยกเขี้ยวอำคำออกไป ให้สุดฝัน
กระต๊อบพื้นครืนครั้น สนั่นไป
ศิษย์ไม่อยู่ดูชายหน้า ขนาดไหน
ศิษย์จึงได้ไปจาก เสียมากมาย
โกกาคำเทวทัต ชัดเสียหาย
ผลสุดท้ายไล่ต่อยกัน ปานนักมวย
เข้าลอยมาเทวทัต ถูกอัดสวย
เลือดแดงรวยรินหลัง ยังปากคอ
เลือดหลังย่อยน้อยที่ไหนดังหลายหม้อ
ดัมยาหม้อพอประทัง ทั้งราตรี
มันก็หากมักเป็น แต่เช่นนี้
แม้นได้ทีมีแต่ข่ม ข่มกัน
เดี๋ยวก็จักเห็นผล ปี่ป่นผัน
ทุกข้มหันด้น่ากันแหลก แจกความตาย
ขึ้นสวรรค์กันทุกชาติ สมมาดหมาย

ดีคบดีมีแต่สุข ทุกข้มลาย
เทวทัตถูกอัดหนัก กระอักเลือด
ถูกกระแทกแตกยับ ทั้งดับไต
ยังดีมีศิษย์น้อย คอยรักษา
แยกสองฝ่ายพวกใครกัน ไปมันมีง
เทวทัตขัดขย่อน นอนแบบเบา
จนเก้าเดือนเลื่อนหลัง ยังไม่คลาย
เมื่อนอนชมตรมใน จึงได้คิด
เราคิดร้ายหมายมาด พระศาสดา
เราเป็นพระมาอยู่ใกล้ ด้วยใจแค้น
ก็ด้วยพระสิทธิ์ตะ ละไม่อิง
ตอนยังเยาว์เรากับพระ สิทธิ์ตะ
เรายังนกดกต่อหน้า พระทรงชัย
แล้วดึงออกดอกธนู ชูชีวิต
เราไปถึงจึงเถียงเอา របเร้ามา
จนเรื่องราวเข้าถึง ซึ่งโรงศาล
สภากษัตริย์ตัดสินสิทธิ์ เราผิดพลัน
เพราะเป็นผู้เอื้ออวย ฆ่าชีวิต
เราเป็นฝ่ายพ่ายแพ้ แก่พระองค์
อีกหลายอย่างคั่งแค้น แน่นในอก
คิดแก้แค้นแทนคืน ยินวาจา
จึงตามมาสะสาง ลบล้างแค้น
เรื่องกุศลบ่นพระธรรม ไม่นำใจ

อยู่สบายไม่เดือดร้อน นอนอุ่นใจ
จนกายเมื่อยดเลือดออก กระฉอกไหล
พวกเครื่องในไส้กระเพาะ ก็เต่งตึง
โกกาลิกะพา มาส่วนหนึ่ง
ดูประหนึ่งโจรป่า พระเพียงกาย
ตะกายเกาะก็ไม่ไหว เจ็บไม่หาย
รอวันตายหายลำบาก ยากเยียวยา
ทวนความผิดติดตัว ชั่วนักหนา
เรามีนำบ้าไป ร้ายจริง ๆ
มันอัดแน่นแค้นคั่ง คั่งผีสิง
ปล่อยน้องหญิงทิ้งพิมพา น้องเข้าไป
เคยปะทะคดีกัน อันยิ่งใหญ่
ท่านจึงได้คว้านก ยกขึ้นมา
ด้วยท่านคิดช่วยนง ตกต่อหน้า
พระองค์คว่ำเข้าแย่ง เกิดแก่งกัน
สภากการตัดสิน กบิลขึ้น
นงตัวนั้นเป็นอันได้ ให้พระองค์
ส่วนเราผิดคิดฆ่า ตามประสงค์
ใจเราจงจองเวร เป็นต้นมา
ไม่อาจยกเว้นได้ อัดใจเข้า
ต้องล้างล้าสาสม อารมณใจ
เอาทดแทนทันที ที่ทำได้
เราจึงได้ไม่ชนะ พระโคดม

แต่ความจริงสิ่งที่พา เป็นสาเหตุ
ผูกพันไว้หลายชาติ ไม่ขาดจน
ในชาติหนึ่งจึงขัดใจ เรื่องขายของ
ชื่อของเก่าเอาแลกเปลี่ยน เวียนขายมา
อยู่วันหนึ่งเทวทัต ลัดเลาะไพร
ครอบครัวยุคหนึ่งซึ่งขาดเงิน ประเมินเอา
จึงบอกว่าจะแลกเขา เอาลูกปัด
เหลือลูกปัดนิดหน่อย ไม่ค่อยงาม
เจ้าของถาดมาดหมาย ไว้หลายเส้น
แต่บังเอิญเทวทัต ดิดขัดพลัน
จึงบอกว่าจะกลับมา คราวจนคำ
จะกลับมามีข้าไย ให้ท่านรอ
ที่จริงสิ่งของเก่า ถาดเขานี้
เป็นทองคำคร่ำคร่ำ คำนั่นดี
เป็นของเก่าของแก่ พ่อแม่ให้
ถูกเขมาเคล้าควัน มันจึงเป็น
เทวทัตรีบลัดไป โดยไม่ช้า
บอกเจ้าของเหมือนจองไว้ คงไม่นาน
พอดกเย็นเบนมา ดังว่านั้น
จะได้ของดี ๆ มีค่าไป
แต่แล้วต้องปากอ้า ตาถลึง
กลัวไม่มาทำไมไหว ได้แลกกัน
เขาบอกข้าว่าเห็น เป็นถาดทอง

เป็นขอบเขตของกรรม นำสืบสม
ไม่เลิกล้มบ่มกัน นั้นเรื่อยมา
ซึ่งทั้งสองชื่อของขาย ไปเสาะหา
เอาสินค้าหาลูกปัด คัดแลกเอา
ถึงบ้านใหญ่ขายแลก แจกแต่เช้า
มีถาดเก่าเขมาไฟ พอกไว้ตาม
เทวทัตเร่มา สะพายย่าม
ก็เดินข้ามทางมา จะแลกกัน
ประสงค์เป็นคำแลก แจกแจງนั้น
ลูกปัดนั้นพลันเหลือน้อย ไม่ค่อยพอ
จะให้นำจำนวนใหม่ อยู่ไกลหนอ
ท่านคงพอรเวลา ค่อยว่ากัน
เป็นของที่มีราคา ค่าเหนือชั้น
เจ้าของนั้นไม่รู้ ดูไม่เป็น
ไม่เคยใช้เก็บไว้คร่ำ มัวไม่เห็น
เหมือนของเล่นเห็นไร้ค่า มานมนาน
จะกลับมามาคราเย็น เช่นคำขาน
ก็จะผ่านมาแลก ก่อนแยกไป
ในใจฝันยิ้มย่อง และมองใส
มีกำไรไม่น้อย หลายร้อยพัน
เจ้าของพึงแลกให้ คนใหม่นั้น
เขาผู้นั้นหันจากไป เมื่อไม่นาน
เขาให้ของแลกไว้ หลายกว่าท่าน

หลายท่านนักจกมีค่า กว่าประมาณ
เทวทัตขัดใจ เหมือนใช้จับ
ว่าคนใดไหนแลกถาด ไปขาดตัว
ถึงแม่น้ำพราหมณ์หนึ่ง ซึ่งดูขัด
เห็นแวววาวพราวผ่อง ทองไม่เบา
ตะโกนว่าจงเอามา ของข้านี้
ท่านมาแย่งแลกเขา ก่อนเราไป
ฝ่ายพราหมณ์นั้นถลันตัว กลัวจนลั่น
เทวทัตพืดโกรธ ตาโรจน์วาว
กำเอาทรายขายหาด ประกาศกอง
จะก็กพก็ชาติ ไม่ขาดตาม
จำนวนทรายในมือ ถือเป็นเขต
ก็ชาติเล่าเท่าทราย ไม่ละวาง
ที่จริงพราหมณ์นามนั้น อันคู่แค้น
ก็เกิดตามข้ามชาติ วาดละเลง
พระโคดมเทวทัต ขัดกันมา
สุดท้ายในชาตินี้ ขยี้กัน
เทวทัตในบัดนี้ จึงมีจิต
องค์พุทธสมณะ พระโคดม
ไม่โกรธเกลียดเคียดข่ม ไม่ข่มตอบ
พระพุทธองค์ทรงแจ้ง แห่งคดี
ได้ข่าวองค์ทรงชัย ในตอนนี้
แคว้นโกศลสาวัตถี ที่ไกลตา

ชะรอยท่านนั้นหลอกข้า ผู้ตามัว
หันหลังกลับขยับตาม ถามไปทั่ว
ตามหาทั่วช่างชั่วช้า มาแย่งเรา
เอาทรายขัดขัดดู ดูถาดเก่า
เป็นของเราเขาหากมา ตัดหน้าไป
ท่านอย่าหนีถาดนี้หนา ของข้าไซ้
ท่านจงได้คืนมัน นั้นให้เรา
ว่าอย่าพลันหันหนี มิต้องกล่าว
พร้อมทั้งกล่าวอาฆาต มาดร้ายตาม
จะตามจงจ้องผลาญ ไม่ครั้นคร้าม
จะลวนลามตามไล่ ไม่ละวาง
จะก่อเหตุเกิดตาม ทุกยามบ้าง
จะจ้องล้างเกิดตาม ไม่คร้ามเกรง
ก็หากแน่นพระพุทธา ที่กล้าเก่ง
ตามข่มเหงคะเนงร้าย ไล่ลามกัน
เป็นเวลาหลายชาติ อาฆาตค้น
ธรรมนั้นมันพลันพ่าย ไปกับลม
เพ็งได้คิดผิดถูก เมื่อทุกขัลม
ท่านช่างสมเป็นพระ ละโลกีย์
เราเคยลอบทำร้าย แม้หลายที่
แต่ไม่มีร้ายใด ได้ตอบมา
ไปอยู่ที่เขตวัน นั้นแล้วหนา
อยากเห็นหน้าพระองค์ ลงกราบกราน

อยากกราบบาทศาสดา สารภาพ
มันคั่งแค้นแน่นคอ ทรมาณ
จึงบอกศิษย์ที่เหลื่อ เอื้อเฟื้อด้วย
ไปกราบบาทศาสดา นภาพราย
เหล่าศิษย์ว่า "พวกข้า มิกล้าส่ง
ฤาจะกล้าเข้าหาท่าน นั้นกระไร
เทวทัตขัดอารมณ์ ะบมณัก
พระพุทธองค์ทรงสูงสุด บุรุษนำ
ไม่โกรธเกลียดเคียดใคร ที่ไหนแล้ว
ในพระองค์ทรงเปี่ยม เยี่ยมความดี
แล้วพวกท่านนั้นกระไร ไม่สังเกต
ตั้งใจจะฆ่าท่าน ฆลาณชีวิน
พระมิได้หมายตอบมอบทางร้าย
แม้ว่าจาพระพุทธัง ยังปรานี
จงรับพาเข้าไป ให้ถึงท่าน
แม้พวกท่านนั้นแล้ว กลับเข้าไป
ไม่มีใครไหนหนา ในหล้าโลก
พระพุทธทรงยิ่งใหญ่ เหนือใครจริง
พวกท่านนี้มีหวัง ยังไม่สาย
ไปรับใช้ใกล้องค์ พระทรงญาณ
บริวารครั้นฟัง ก็นั่งคิด
เห็นจริงจังตั้งใจ ไม่เรรวน
หามเตียงตั้งหลังนั้น พลันเลาะลัด

ให้ทรงทราบความจริง อิงคำขาน
อยากกราบกรานท่านก่อนจะนอนตาย
โปรดจงช่วยพาเรา ไปเป้าหมาย
จะได้ตายตาหลับ ไม่คับใจ
ท่านคิดปลงองค์ท่าน กาลก่อนไซ้
โปรดเห็นใจในพวกข้า อย่าควรทำ"
"พวกท่านจักไม่รู้สูง มุ่งมองต่ำ
ท่านเลิศล้ำธรรมวิมุตติ หลุดโลกีย์
เหมือนดวงแก้วแววประเสริฐเลิศสงศรี
โดยไม่มีต่างพร้อย รอยราติน
เราก่อเหตุเภทภัย ร้ายทั้งสิ้น
ให้ดับดินสิ้นชีวัง ตั้งหลายที
มิมุ่งหมายร้ายเอา ตอบเรานี้
ไม่เป็นที่แจ้งการ ท่านหรือไร
อยากกราบกรานท่านนัก ก่อนดักขัย
ก็จะได้ไฉธรรม คำแท้จริง
ที่ควรยกยอไว้ ว่าใหญ่ยิ่ง
เหนือกว่าสิ่งใดนัก จักเปรียบปาน
ควรมุ่งหมายกลายกลับ สดับขาน
ขึ้นอยู่นานกาลจะสาย ซึ่งไม่ควร"
เห็นไม่ผิดคิดดี ก็มีสวน
จึงรีบด่วนชวนเดิน ไม่เนิ่นรอ
เทวทัตจรัสใน เหมือนได้หมอ

ได้กราบบาทศาสดา ว่าเพียงพอ
กามลัดเลาะต่อไป ผ่านไพรหนา
หลายทิวาราตรี ที่บรรจง
ถึงมหาเชตวัน อันสง่า
บอกภิกษุผู้อยู่หน้า ศาลาราย
เหล่าภิกษุผู้รับข่าว เข้าทูลกราบ
พระเทวทัตจัดคนหาม ข้ามทางไกล
พระพุทธองค์ทรงว่า "เทวทัต
อติพาตราบนี้ มิควรนำ
พระภิกษุหมุนั้น พลันก็ออก
เทวทัตทราบตรัสสั่ง นั่งชบเสา
เทียววนขอต่อไป ตั้งหลายครั้ง
ชาตินี้คงปลงชีวาตม ชาดชีวา
ขณะนั้นบรรดาศิษย์ ติดตามมา
ลงลบน้ำตามตัว ด้วยมัจจ
เขาวางเทวทัตลง ตรงขอบสระ
ห้อยบาทลงจะทรงผ่อน หย่อนพระทัย
เพื่อจะให้คลายเหน็บ เจ็บประทัง
พอบาทแตะแค่พื้น ธรณี
แผ่นดินแยกแตกยุบ เป็นหุบพัง
ค่อยถล่มจมลง ตรงพื้นล่าง
ไม่อาจทานการจม ถล่มไป
บริวารนั้นชี พอดิเห็น
จะช่วยทั้งตั้งรัง ประทังรอ

จะไม่ขอสิ่งใด ในพระองค์
จนถึงสาวัดดี ที่ประสงค์
หามผ่านพงดงป่า มาแทบตาย...
พอลถึงหน้าอาราม ตามมุ่งหมาย
ด้วยมุ่งหมายได้กราบบาท ก่อนขาดใจ
ให้ทรงทราบตามจริง ทุกสิ่งไซ้
ด้วยอยากใคร่ได้เฝ้า เฝ้าทรงธรรม
ปฏิบัติกรรมไว้ ใหญ่เหลือล้ำ
ไม่ควรล้านำมา เห็นหน้าเรา
กลับไปบอกเทวทัต ตามตรัสเจ้า
จะเข้าเฝ้าเอาให้ได้ ไม่เลิกลา
แต่หมดหวังดังขาด วาสนา
ไม่เห็นหน้าพระพุทธองค์ คงแน่นนอน
ลงในสระชำระกาย ได้พักผ่อน
ฝ่าแดดร้อนตอนเจอน้ำ ก็ฉ่ำใจ
ท่านคิดจะลงยืน บนพื้นไซ้
เพื่อจะให้คลายเหน็บ เจ็บประทัง
ก็ไม่มีที่ใด ให้ยืนยัง
เป็นที่ฝั่งเทวทัต ถนัดใจ
ตะกายข้ามอย่างแรง แกร่งแค่ไหน
จนสุดท้ายได้แต่ เหลือแค่คอ
ช่างเกิดเป็นอัศจรรย์ นั้นจริงหนอ
ก็ไม่พอจะทำได้ กลัวตายตาม

เทวทัตถนัตใน พระทัยคิด
 บั้นสุดท้ายได้วาจา คาถาความ
 ข้าแต่พระพุทธองค์ ทรงพิสุทธิ
 ทรงธรรมพร้อมจอมบาท ศาสตรา
 ข้าพระองค์คงไม่มี ชีวิตต่อ
 กับมิลมหายใจ ก่อนวายปรมาณ
 แล้วร่างอันโสมม ก็จมหาย
 ไม่เหลือแม้แต่ธุลี เท้าข้า
 ไม่อาจมีที่ใด ในโลกนี้
 แม้เกศีธูลีมุก กระดุกพลอย
 ดึงนรกตกหม้อ นรกกานต์
 อยู่กะทะทองแดง แผลงไต่ดิน
 ข้าว่าเทวทัตสิ้น แผ่นดินสุข
 ฝ่ายคนดีที่พึง สังเวชพา
 ด้วยเห็นภัยใหญ่หลวง ทางชีวิต
 อาจวันใดในวันหนึ่ง ภัยถึงตัว
 บางคนสมน้ำหน้า ว่าสาธุ
 สมควรตายวายวอด ปลอดสกันธ
 ต่างสรรเสริญเยินยอ ต่อพระพุทธ
 เป็นผู้รู้ผู้ตื่น ขึ้นพระทัย

จะต้องปลิดปลงไป ไม่อาจห้าม
 เกิดถึงนามพระพุทฺธ สุตบุชา
 เลิศมนุษย์บุรุษชาติ ศาสนา
 ของเทวามนุษย์คน ล้นเปรียบปาน
 เหลือแต่คอดอกกับคางหวังกล่าวขาน
 น้อมเป็นทานการถวาย ได้บูชา
 ชีวาทม์วายหายลับ ดับสังขาร
 พลุธากลิ่นไป ไร่องรอย
 พอเป็นที่ให้วาง ร่างน้อย ๆ
 ถูกกลบรอยไม่ปล่อยไว้ ให้หนักดิน
 ทรمانด้านทุกข์ ผูกตายดิน
 ไม่หมดสิ้นเวรกรรม ที่ทำมา
 กระพือวบบาบไป ไวนักหนา
 พวกบาปหนาพากันยุ่ง สะดุ้งกลัว
 คนทำผิดคิดวน จนปวดหัว
 ทำให้กลัวบาปกรรม จะนำตน
 ไม่ควรอยู่หนักดิน ถิ่นสกล
 อย่าอยู่ปนคนดี ให้มีภัย
 เป็นบุรุษสุดประเสริฐ เลิศโฉน
 จะหาใครในโลกา มาเทียมทัน

พระเจ้าอชาตศัตรูทรงสำนึกผิด

ฝ่ายอชาตศัตรู ผู้ทรงศักดิ์
 เทวทัตขาดใจ ไปโลกันต์
 ให้เดือดร้อนนอนนิ่ง ดั่งไฟเผา
 นึกเห็นหน้าเทวทัต กลัดพระทัย
 อยู่ตรงหน้ามากลอก กลิ้งหลอกหลอน
 ต้องผุดลุกผุดนั่ง ระวังตน
 หันรอบมองห้องบรรทม อารมณ์หวาด
 จะฟื้นคอจ้องหวัระ เวลาตาย
 ไม่กล้ามองช่องพระแสง กลัวแลเห็น
 พระกรกุมกับพระแสงระวางตัว
 นึกเหตุการณ์ผ่านมา ว่าทำไว้
 เคยร่วมเล่ห์เทวทัต จัดการแล
 ราตรีนั้นวันเพ็ญ เดือนเด่นฟ้า
 เดือนสิบสองมองจันทร์ อันอำไพ
 เรียกบรรดาอำมาตย์ ราชการ
 อาจมีข้อคิดอ่าน การบรรเทา
 จึงพร้อมหน้าข้าราช บริหาร
 ให้เรานี้มีเคราะห์ เกี้ยวเกะกรรม
 ซึ่งบัดนั้นบรรดา เสนาอำมาตย์
 "อันเหตุการณ์ผ่านมา เป็นราศี
 พวกข้าบาทขาดปัญญา จะแก้ไข

ได้ประจักษ์ข่าวร้าย ภัยมหันต์
 สะพรั่งพรันหวั่นหวาด ขลาดพระทัย
 ให้เจียบเหงาเศร้ากมล จนหม่นไหม้
 หลับเนตรไปไม่หาย คล้ายลอยวน
 ยามจะนอนหอนหลับ ให้สับสน
 เหมือนมีคนจะปล้นฆ่า ยืนท่าทนาย
 เพชฌฆาตผางดงำ ศาสตร์ราหมาย
 ดูประกายพรายดา ช่างน่ากลัว
 กลัวมันแผ่นเขม้นมา คราสลัว
 พระทัยมัวกลัวทุกอย่าง ระวังแจ
 ยิ่งทำให้พระทัยหวั่น สั่นกระส
 ก็มีแต่แย่งส่งเพทภัย
 ท้องนภาราตรี ที่สดใส
 แต่พระทัยท้าวพระยา มาชบเขา
 บริพารการวัง สั่งเข้าเฝ้า
 อาจพวกเขาเข้าใจ ใครแนะนำ
 เล่าเหตุมีดพฤติการณ์ ผ่านลวงล้ำ
 ว่าจะทำสำใด แก่ไขดี
 จึงกราบบาทอาจองค์ พระทรงศรี
 อาจเป็นที่ชี้เคราะห์ เกาะรัตรัง
 ด้วยจิตใจไม่อาจ สามารถถึง

ด้วยพระทัยได้กระจัน ถูกมารดึง
คิดว่าเวลากาล ประมานนี้
ควรไปหาพระพุทธ ผู้หลุดกรรม
ไปกราบกรานวันทา ต่อพระบาท
ล้นบุญญาบารมี ที่พระองค์
พระอชาติศัตรูทุกข์ ผูกในจิต
อันความทุกข์ผูกไว้ ในใจเรา
สมควรเราเข้าหา สารภาพ
เมื่อเราผิดคิดใหม่ เลิกใจพาล
จึงเมื่อนั้นพลันเสด็จ สู่เขตขัณฑ์
กราบวิสุทธิพุทธองค์ ทรงแนะนำ
พระพุทธทรงทราบใน พระทัยแจ้ง
รู้เหตุการณ์ผ่านมา ล้นประดัง
"มหาบพิตรติด จิตกลัดหนอง
โดยไม่รู้ถูกผู้ทำ ชักนำไป
ตนไม่ก่อเหมือนก่อ เพราะนำหนุน
คนอื่นก่อก็ถึงตน วนใช้กรรม
ต้องชดใช้ถ่ายโทษ ให้หมดก่อน
ดั่งกงกรรมกำเกวียน เวียนไล่ตาม
นอกจากทำกรรมดี ใช้หนี้กลับ
ละกรรมชั่วกลัวความบาป หลาบก่อเวร
ทำจิตใจใสสะอาด ปราศมัวหมอง
มองทุกอย่างทางดี หนี้จะคลาย

พวกเกล้าจึงจนใจ แก่ไขทำ
เป็นคินตัมมิจันทร์ อันขึ้นฉ่ำ
อาจแนะนำทำได้ แก่ไขลง
พุทธชาติธาดุธรรม ล้ำสูงส่ง
อาจจะทรงแก้ไข ให้บรรเทา
ได้สะกิดติดพระทัย ในคำเขา
ด้วยโง่งเงาเอาตน คบคนพาล
ให้ทรงทราบกราบบาทอย่างอาจหาญ
นำเป็นการอันดี ที่ควรทำ
เขตวันอันพุทธ อารามล้ำ
แล้วเล่ากรรมทำมา ให้พระฟัง
เหมือนดั่งแสงตะวันส่อง มองย้อนหลัง
พระจึงหลังรสรธรรม ชี้นำไป
ด้วยเคยครองผองกรรม ตนทำไว้
นำพระทัยไปวาง ผิดทางธรรม
ได้เจือจุนหนุนพาล สันดานต่ำ
ช่วยเขาทำกรรมชั่ว ตัวทุกข์ตาม
กรรมที่ย้อนผ่อนคลาย ไม่ล้นหลาม
ไม่อาจห้ามตามไล่ ไม่หลีกเบน
ตนต้องปรับใจหนี มีละเว้น
ก็จะเบนเห็นสุข ทุกข์มีลาย
กิเลสครองใจผละ ละให้หาย
ความวุ่นวายหายไป จากใจพลัน"

ทรงเทศน์ธรรมนำพระทัย อีกหลายข้อ ล้วนเกิดก่อต่อจิต ไม่ผิดผัน
องค์ชาติศัตรูนำ ธรรมอนันต์
ก็กลับขึ้นคินไส ไม่อึดอัด
ก็ผ่อนคลายหายออก นอกอุรา
เหมือนพฤษภาคราได้ ต้องสายฝน
ก็สดชื่นคินที่ ผลิดอกใบ
ให้ซาบซึ่งตรึงพระทัย ในคำสอน
ด้วยศรัทธาต่อพระพุทธ สดกมล
เป็นราชาผู้พระทัย ผ่องใสแล้ว
ปวารณาพระดำรัส ด้วยสัตย์จริง
ขอถึงซึ่งพระพุทธ พระธรรมสงฆ์
ขอเป็นอุบาสก ยกพุทธา
อุปถัมภ์คำชู อยู่ไม่ขาด
เป็นทาสคำธรรมพิมล จนวันตาย
มายึดพันมั่นพระทัย ใส่อุรา
เคยรุมรัดกลัดกลุ่ม สุมเข้าหา
เหมือนเอวาริรด หมดกองไฟ
ไปรยปรายหล่นชลชลา มาล้นไหล
เหมือนเกิดใหม่ไม่ตาย หายร้อนรน
จึงยกกรวอนกราบ ราบหลายหน
บุญเหลือล้นที่ตนซึ่ง ถึงธรรมจริง
ด้วยรู้แนวแถวธรรมนำสู่สิ่ง
ขอพึงพึงอิงพระพุทธ สดชีวา
ขอเสริมส่งพุทธศาสน์ ปรรายนา
ไปจนกว่าชีวาตม์ ชาติมลาย
ขอเป็นทาสชาตินี้ ไม่หนีหาย
พระจึงได้คลายประหวั้น จากนั้นมา

พระพุทธบิดาเสด็จนิพพาน

ในคราวพระผู้มี พระภาคเจ้า
ให้พ้นทุกข์คลุกเคล้า เผาอุรา
อยู่ท้ายเมืองเยื้องไป ไผ่ศาลี
ข่าวพระสุโทโทณะ ประชวรพลัน
พร้อมบรรดาพระภิกษุ หมู่พระสงฆ์
อยากทรงดูรู้เห็น เป็นอาการ
เทียวโปรดเหล่าเผ่าสัตว์ ปรรายนา
อยู่ศาลาในป่า มหาวัน
ก็ได้มีข่าวร้าย ในตอนนั้น
ด้วยวันอันหันตรา พระชนม์นาน
เสด็จตรงลงกบิลฯ แดนถิ่นฐาน
จนเนิ่นนานผ่านพนา มาหลายวัน

บรรลุดึงซึ่งถิ่น กบิลพัสดุ์
กตัญญูกตเว ทิตาธรรม
พระพุทธานุภาพ การถวาย
อันบิดาพระคุณมาก หลากล้านองค์
ฝ่ายพระพุทธรูปดา พระสุทโธ
ผู้ผจญมารุทาย อยู่ภายใน
พระพุทธรูปองค์กัณฑ์ อธิษฐาน
ลูบพระเศียรเพียรมน โสทโธองค์
พระนันทะลูบพระหัตถ์ ถัดเบื้องขวา
พระอานนท์เถระ ข้างพระกาย
พระราหูลูกละหม่อม พระจอมขวัญ อยู่ใกล้กันนั้นสงบ บรรจบข้าง
เอื่อมพระหัตถ์สัมผัสชิด ปฤษฏางค์
สุทโธโชนะลิ้มพระเนตร สังเกตได้
บังคมพระศาสดา อภิวันท์
พระพุทธรูปทรงแสดง แสงพระธรรม
ให้พระพุทธรูปดา ด้วยการอุ
ฝ่ายพระสุทโธโชนะ พระสูงส่ง
ได้รู้แจ้งแสงธรรม ล้ำอนันต์
ไม่ท้วงใยในร่าง และสังขาร
ลิ้มสมบัติพิสดาร กาลก่อนเขย
แล้วพระองค์ทรงนิทรา อวสาน
นิพพุตดาสังขาร พระทรงชัย
พระศาสดาองค์ประธาน การพระศพ ก็พร้อมครบพระศพองค์ พระทรงศรี

ทรงเร่งรัดลัดไป วังในนั้น
ก็ได้พลันทันบิดา อาพาธองค์
ทรงมั่นหมายคลายประชวรมาลงประสงค์
พระพุทธรูปทรงกตัญญู อยู่พระทัย
ทรงทุกโขไ้อครา เวลาไข้
สลับสไลไปนาน ปราณอ่อนลง
บำบัดการอาพาธ มาดประสงค์
อาพาธทรงทุเลาบ้าง ระคางคลาย
พระอาพาธตรงนั้น ก็พลันหาย
ลูบหัตถ์ซ้ายคล้ายบรรเทา ก็เบาบาง
อยู่ใกล้กันนั้นสงบ บรรจบข้าง
อาพาธทางพระวรกาย ก็คลายพลัน
ทรงพระกายนั่งองค์ ขึ้นตรงนั้น
ด้วยต้นต้นหันซึ่ง ถึงพระคุณ
อันเต็มตำราธรรมประเสริฐเกิดบุญหนุน
ไว้เป็นทุนหนุนส่ง องค์ราชัน
พึงจบลงทรงลูบข้อ อรหันต์
กิเลสตัดหนาใด ไม่เหลือเลย
เรื่องของการอนัตตา พระเนลย
ละหมดเลยที่เคยท้วง ล่วงหลุดไป
สู่นิพพานอันสิ้นสุด หยุดพระทัย
ดับขันธไปไว้กิเลส เหตุไม่มี

พระมหากัสสปะ ตระเตรียมดี
สำหรับเป็นที่ถวาย ไฟพระเพลิง
ส่วนถวายน้ำสรงศพ จบประทาน
ขัตติยประเพณี เคยมีมา
พระประยูรสกุลวงศ์ ส่งอาวรณ์
อัญเชิญพระศพสถิต จิตกาธาร
ภิกษุสงฆ์ปลงเพลิงตาม นำพิธี
ประยูรวงศ์พงษา คณาญาติ
ต่างโศกาอาดูร วุ่นวายตาม
ด้วยพระทัยไม่บรรลु สู่ธรรมสูง
จิตกระแสบแปรปรวน รวนเรไป
พระพุทธรูปทรงตรัสธรรม มิกกา
ให้หยุดโศกโศกา และอาวรณ์
ก็สำเร็จเสร็จการ งานพระศพ
ที่โศกเศร้าโศกา ก็ละเลย

โดยจัดที่ประดิษฐ์-จิตกาธาร
เพื่อเกลิงเชิงอาสน์ ราชฐาน
สารีบุตรรุดจัดการ ตามขั้นตอน
ก็นำพามาทำ ตามกาลก่อน
ต่างทอดถอนสะท้อนให้ ในฤดี
พระโพธิญาณประทานเพลิง เกลิงศรี
แล้วก็มีประยูรวงศ์ ปลงเพลิงตาม
ต่างไม่อาจระงับใน หทัยห้าม
คิดถึงความดีองค์ พระทรงชัย
จิตยังจุ่มมุงป ฤวิสัย
ให้หวั่นไหวไม่ปลง ส่งอาวรณ์
ให้บรรดาพระญาติวงศ์ทรงถอดถอน
อย่าเดือดร้อนสะท้อนใจ อะไรเลย
ทุกอย่างจบครบครัน ขั้นตอนเผย
ใช้ธรรมเปรยเชยชม อารมณ์ลง

พระนางปชาบดี ออกผนวช

พระพุทธรูปทรงดำรงธรรม ล้ำสุโข
งานพระศพจบกิจ พระปิตุรงค์
ฝ่ายพระนางมหาป ชาบดี
อยากฝากตนสนพระทัย ในพระธรรม
จึงกราบทูลพระพุทธรูป ให้ทรงรับ

ที่นิโครธาราม นำพระสงฆ์
พระยังคงประทับอยู่ สู่แม่ธรรม
นางเกิดมีพระทัยพา ศรัทธาล้ำ
ด้วยอยากนำตนนั้น บรรพชา
ด้วยจิตจับกับพระธรรม ล้ำนักหนา

อยากดำรงทรงตน บนมรรคา
พระพุทธร่องค์ทรงชัย ไม่สามารถ
แต่นางทูลอ่อนวอน ผ่อนการม
แล้วกลับไปเฝ้าทูล พระคุณท่าน
หลายดลครบสามเทียว เทียวไปมา
จนถึงคราพระสรพชญ เสด็จกลับ
ณ ที่ปามหาวัน อันกว้างไกล
ฝ่ายพระนางมหาป ชาบดี
จะเป็นตายร้ายดี ยินดีเป็น
พร้อมด้วยราชขัตติยา เหล่านารี
จะต้องหันบรรพชา หนีอาวรณ์
โกนเกศาหมกกา สาวพัสตร์
ไปทูลขอต่อวิสุทธิ พุทธองค์
หลายทิวาราตรี ทรงลีลา
ยืนขมุนมข่มประตุ อยู่นอกทาง
ขณะนั้นพลันเถระ อานนท์เจ้า
ด้วยทุกนางหวังขึ้น บรรพชา
พระอานนท์สนพระทัย รับไปทูล
พระโพธิญาณท่านตรัสไป ไม่ตกลง
พระอานนท์วันทูลถาม เนื้อความว่า
หากสตรีมีการบวช สวดพระธรรม
จะบรรลุสู่ รยมรรค
จะบรรลุสู่พระธรรม ในสำใด

ตามองค์บาทศาสดา พระโคตม
พระไม่อาจบวชให้ ไม่เหมาะสม
ก็ไม่สมดังพระทัย แต่ไรมา
จนหลายวันผ่านไป ใฝ่เข้าหา
นางโศกามาวังเจ้า เศร้าพระทัย
ไปประทับกุฎาคาร ศาลาใหญ่
นครไพศาลี ที่ร่มเย็น
มุงม้านที่บรรพชา หาวางเว้น
ไม่เบี่ยงเบนวันพระทัย ไปแน่นอน
พร้อมกันมีพระทัยหมาย มิถายถอน
ไม่เคลื่อนคลอนถอนพระทัย ให้มั่นคง
ดำเนินลัดเลาะไพร ใฝ่ประสงค์
ให้ตกลงปลงพระทัย บวชให้นาง
จนถึงหน้ากุฎาคาร อันสล้าง
กรรแสงพลาญอย่างสมเพช เวทนา
มาพบเข้าจึงเล่าความ ที่ตามหา
จึงตั้งมหาพิสุทธิ พระพุทธร่องค์
ความไพบลยฺทูลพระพุทธร่องค์ประสงค์
สตรีคงไม่สมควร อย่าด่วนทำ
พระพุทธร่องค์เจ้าข้า บุญญาล้า
สามารถนำธรรมมรรคผล เป็นกลใด
จะถึงหลักอริยมผล หลุดพ้นไหม
ตามควรในนิสัยนั้น จะบันดาล

พระพุทธร่องค์ตรัสว่า พระธรรมนั้น
จะน้อยมากหากแล้วแต่ แก่สันดาน
พระอานนท์ทูลว่า ถ้าเช่นนั้น
อุปสมบทธรรม ตามผู้ชาย
ประการหนึ่งซึ่งพระนาง ช่างมีคุณ
เลี้ยงพระอ่องค์ทรงรัก ปักอูรา
ขอพระอ่องค์ทรงพิ จารณา
นางตามมาหาหลัก พักพิงพิง
พระพุทธร่องค์ตรัสว่า ถ้าเช่นนั้น
โดยเคร่งครัดมัดกายใจ ได้ถาวร
พระเถระอานนท์ วันทูลถาม
พระพุทธร่องค์ทรงชัย ได้ชี้ชวน
ข้อหนึ่งนั้นอันว่าหมุ่ ภิกษุณี
ต้องกราบไหว้ให้ภิกษุ ด้วยบูชา
ข้อสองนั้นจำพรรษา ในอาวาส
มีภิกษุอยู่วัดนั้น ด้วยกันเทียว
ข้อที่สามเมื่อยามถึง ครึ่งเดือนนั้น
จากภิกษุอยู่ประจำ ทำทุกที
ข้อที่สี่ที่อยู่ทำ จำพรรษา
โดยได้เห็นได้ยิน สันบรยาย
ข้อที่ห้าถ้าประพฤติ ยึดผิดไป
ต้องประพฤติยึดปักข มานัตน่า
ข้อหกนั้นหมั่นฝึกฝน ตนเองก่อน

ย่อมผูกพันมั่นไป ในทุกฐาน
ทุกประการเหมือนกัน อันหญิงชาย
บรรดาท่านน้านาง หวังมาดหมาย
ตั้งนางหมายไม่น่าขัด อธิยา
เคยเจือจุนหนุนส่ง พระอ่องค์หนา
เหมือนมารดามาแต่เกิดประเสริฐจริง
โปรดเมตตาพระน้านางข้างฝ่ายหญิง
จะดียิ่งจริงแท้ เป็นแน่นอน
หากนางมั่นครุธรรม แปรคำสอน
เราก็อ่อนน้อมใจ ได้ตามควร
ถึงข้อความครุธรรม นำแปลส่วน
ธรรมแปลส่วนถ้วนใน ตรัสให้มา
แม้ร้อยปีทีบวชไป หลายพรรษา
ถึงแม้ว่าจะบวชใหม่ ในวันเดียว
ต้องไม่ขาดมีภิกษุ อยู่ข้องเกี่ยว
ไข้อยู่เดียวเกี่ยวแค่หมุ่ ภิกษุณี
ต้องพากันหมั่นพึงธรรม นำวิถิ
ชั่วชีวิตมิได้ขาด ไม่คลาดคลาย
ต้องปวารณาสงฆ์ ตรงสองฝ่าย
หรือโดยได้รังเกียจ ละเอียดคำ
ข้อหนึ่งใดในแปดข้อ ก่อล่วงล้ำ
ต้องกระทำในสงฆ์ครอง สองฝ่ายไป
รู้ขั้นตอนก่อนดำรง เป็นสงฆ์ได้

ฝึกคนต่อหน้าสงฆ์ สองวงศ์ไป
 ข้อที่เจ็ดประเพณี วาจาขาน
 หรือนินทาปรียาย ไม่ประมาณ
 ข้อแปดนั้นอันข้อ ต่อสุดท้าย
 สงฆ์สอนสั่งภิกษุณี นี้ได้เลย
 พระอานนท์ท่องบ่นจำ ข้อธรรมไว้
 บอกปชาบดี ที่คอยคำ
 ฝ่ายปชาบดี ยินดีนัก
 พร้อมจะทำตามกฎ หมดเคลือบแคลง
 พระพุทธองค์พงษ์พุทธ อนุญาต
 ขัตติยนารี ที่มาตาม

สองเดือนไซ้จึงได้บวชหมวดกฎการ
 ต้องเว้นการบริภาษ อย่างอาจหาญ
 ต่อสงฆ์นั้นสถานใด ไม่ได้เลย
 ห้ามมุ่งหมายสอนสงฆ์ ส่งคำเผย
 ท่านยกเปรยเฉลยหมู่ คุรุธรรม
 ก็ออกไปหานาง อย่างสุขล้ำ
 พระให้ทำตามนี้ จึงชี้แจง
 พร้อมพวกพรรคจักยินดี มิแอบแฝง
 อานนท์แจ้งแห่งพระองค์ทรงทราบความ
 ให้สามารถบรรพชา หาสอบถาม
 ก็มีความสุขสันต์ บรรพชา

พระนางพิมพาบรรพชา

ย้อนกล่าวแดนแผ่นดิน กบิลพัสดุ์
 เป็นพระวงศ์พงษ์ญาติ กษัตรา
 พร้อมบรรดาอำมาตย์ วงศ์ญาติมิตร
 ให้มหานามะ มานั่งปอง
 ด้วยศักดิ์เด่นเป็นวงศ์ พระหลานขวัญ
 เป็นกษัตริย์ปัดป้อง ครองพารา
 ส่วนพระนางพิมพา มารศรี
 ไม่นิยมสมบัติ ตัดพระทัย
 พร้อมเหล่านางขัตติยา มวลนารี
 ออยากสงบสุขสันต์ ในบั้นปลาย

ก็แจ้งจัดกษัตริย์ใหม่ ได้สรรหา
 นั้่งพารามาดำรง ทรงปกครอง
 ปุโรหิตคิดสรร กันทั้งมอง
 เป็นผู้ครองกบิลพัสดุ์ กษัตรา
 โอรสท่านอมิตो ทนะหนา
 สืบกันมาประชากร ไม่ร้อนใจ
 ก็ไม่มีฤทธิป้อง ครองสิ่งไหน
 ไม่หวั่นโยในโลภีย ที่วุ่นวาย
 ที่ทรงมีพระจริต คิดเหมือนหมาย
 ขวนกันได้หมายมั่น บรรพชา

จึงจัดแจงแต่งของ ที่ต้องการ
 มุ่งหน้าลัดสาวัตถี ที่ลือชา
 พระพุทธเจ้าพรรษา ณ ที่นั้น
 กราบทูลข้อต่อความ ตามต้องการ
 บรรพชาเป็นพระ ภิกษุณี
 ก็เป็นไปในทำนอง ต้องกบิล
 ปฏิบัติชัดเจน เห็นธรรมะ
 ต่างบรรลุมุขมรรณ ล้ำหน้าไป

ดำเนินผ่านด่านดง พงไพรหนา
 หวังพระองค์ทรงเมตตา จะประทาน
 เขตวันอันสง่า มหาวิหาร
 พระโพธิญาณประทานให้ ได้ตั้งจิต
 ตามกฎที่มีไว้ ให้ถวิล
 ต่างก็ยินดีนัก ปักพระทัย
 พระทัยละหาสงบ สบสุขไซ้
 สูงต่ำใดไปตามกรรม เคยทำมา

พระสารีบุตรสู่निพพาน

วันหนึ่ง ณ มหา เขตวัน
 พระสารีบุตร รหันตา
 สิวิมุตติผลา สมาบัติ
 เพื่อไล่ดูอายุขัย ไปหน้ากาล
 ก็จึงให้ได้ว่า อยู่อีกว่า
 ด้วยจักถึงซึ่งนิพพาน ไม่นานครัน
 ครันสำเร็จเสร็จครา สมาธิ
 พง์เล็งว่าหาที่ จะนิพพาน
 พระราหูลุลว่า คราอย่างนี้
 น่าจะเป็นเช่นเท วโลกา
 ที่บัณฑิตกัมพล ศิลาสัน
 ด้วยท่านเป็นเช่นอาจารย์ เทวัญแล

ในพระคันธกุฎี ที่สง่า
 นั้่งสมาธิเล็ง พง์ด้วยฉาน
 แล้วออกลัดตัดมา หาสังฆาร
 ว่าอีกนานเท่าไร ในชีวัน
 อีกไม่ช้าจะชีวามม์ ขาดอาสัณ
 อีกเจ็ดวันนั้นเหลืออยู่ รู้ในญาณ
 จึงดำริที่จะลง ปลงสังฆาร
 เป็นสถานอันเหมาะ ต่อกายา
 ไม่เหมาะมีที่ใด ในโลกหล้า
 จึงควรค่าพระอ รหันต์แล
 อันพิลาสปราสาทดาว ดึงส์แท้
 สมควรแนแน้ที่ จะนิพพาน

ส่วนว่าพระอัญญา โทณทัณณะ
อยู่กลางดงพงป่า หิมพานต์
สาริบุตรหยุดฟัง ทั้งสองกล่าว
และที่สระนันทันต์ นั้นก็ควร
แต่ให้หวนทวนคิด จิตหนึ่งว่า
ลูกเป็นพระเจ็ดองค์ ในพงษ์พันธ์
แต่ตัวแม่แก่กาย ไม่เลื่อมใส
ในวาระสุดท้าย ปลายชีวิ
ตั้งใจว่าจะได้ ไปนิพพาน
เพื่อให้แม่แก่ชรา รู้ค่าธรรม
ด้วยพินิจพิจารณา
ที่จะลุล่วงธรรม อันอำไพ
จำจะต้องปองที่ จักนิพพาน
เหลือเจ็ดวันนั้นเวลา น่าจะมี
ครั้นดำริตริตรอง ถองแท้แล้ว
จึงสั่งพระน้องชาย ให้ฟังเอา
ว่าเราใครจะไปบ้าน เยี่ยมมารดา
ที่หมู่บ้านนาลันทา ณ เขตคาม
พระจุนทะพระน้องชาย ไปบอกเล่า
มีหลายองค์จงใจ ในศรัทธา
จึงพร้อมเหล่าเข้าทูล ข้อมูลความ
อยู่ต่อหน้าพระวิสุทธิ พุทธองค์
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ทรงพระภาค

แนะนำสระนันทันต์ อันไพศาล
เป็นสถานอันเหมาะ พอสมควร
ว่าที่ดาวดึงส์นั้น อันหนึ่งส่วน
ทั้งสองส่วนล้วนดี มีต่างกัน
อันมารดาของข้า ชราห็น
อรหันต์กันทั้งสิ้น น่ายินดี
ในพระตบิรรัตนธรรม นำวิถิ
สมควรที่จะดีแผ่ แม่รู้ธรรม
ณ ที่บ้านกาลเกิด ประเสริฐล้ำ
เป็นผลนำล้ำค่า คราต่อไป
แม่ผู้ท่านมีอุป นิสสัย
จะเข้าใจในมรรคผล แก่ตนดี
ที่เรือนชานมารดา ดังว่านี้
เพียงพอที่จะชี้ธรรม นำแม่เรา
ไม่ผิดแนวแถวทาง อย่างใดเล่า
ไปบอกเล่าเหล่าภิกษุ ผู้ติดตาม
หากใครว่าจะตามไป ก็ไม่ห้าม
จะไปถามความเป็นไป ในมารดา
บรรดาเหล่าเจ้าภิกษุ ทั้งหมด
จะอาสาตามไป ใจจำนง
ให้ทราบตามความมี ที่ประสงค์
ให้ท่านทรงทราบความ ตามตั้งใจ
ข้าบาทหากจะจากข้าม ตามวิสัย

ด้วยชีวิตจะปลื้มปลง ลงตามวัย
จะกราบลาครานิพพาน สิ้นกาลลง
ญาณแจ้งเขตเจ็ดวัน เท่านั้นเอง
พระพุทธทรงถามว่า “สาริบุตร
ณ ที่ใดไหนว่า อภิเปรย
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงศักดิ์
ด้วยจักขี้แจ่งนำ ธรรมการย์
นาลันทาบ้านข้าบาท ราชคฤห์
จึงคิดว่าจะดี ที่จะนำ
สัพพัญญูผู้ประเสริฐ เลิศโลกหล้า
กตัญญูผู้มารดา หาแนวทาง
เหล่าบรรดาพระภิกษุ ผู้รุ่มร่าม
พระพุทธองค์ทรงตรัส ดำรัสคำ
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
ข้าพระองค์ปลงกราบบาท ขาติมุณี
พระอโนมทัสสี องค์พิสุทธิ
อธิฐานการรอนบาท พระศาสดา
ขอเกิดมารับใช้ ในพระพุทธ
บัดนี้ลาพระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
พอทูลหมดจรถบั้งคม กัมภกรณกราบ
พร้อมภิกษุหมู่ใหญ่ ไปตามกัน
เดินรอนแรมแรมทุ่งนา และป่าเขา
หากแดดร้อนผ่อนเข้า ร่มเงาใบ

ก็เหลือได้เจ็ดวัน เท่านั้นเอง
ไม่อยู่คงรับใช้ ตั้งใจเพ่ง
จะต้องเร่งไปกัน วันนี้เลย”
เธอดังจุดจะนิพพาน อันเปิดเผย
ที่เธอเคยตั้งใจ ไครนิพพาน”
ข้านี้จักไปหา มารดาท่าน
เพื่อให้มารดาสุ สู่พระธรรม
ตรงนั้นคือบ้านเกิด แดนเลิศล้ำ
ให้พระธรรมนำแม่ แม่ถูกทาง”
จึงตรัสว่า “จะห ไคร ไหนเปรียบบ้าง
เป็นแบบอย่างทางถูกต้องผู้ครองธรรม
ก็จงมองปองอย่าง ทางเลิศล้ำ”
แล้วทรงนำดำเนินลง ลงภูฏี
อสงไขยแสนกัลป์ นานก่อนก็
พระพุทธเจ้าคราวก่อนนี้ ที่ล่วงมา
เป็นพระพุทธเจ้าเลิศ ประเสริฐหนา
ปรารถนาข้าพระองค์ ตั้งจงใจ
ก็สมดุจดั่งหวัง ตั้งเอาไว้
กราบลาไปท้ายสุด หลุดจากกัน”
ศิโรราบกราบลา พระพุทธาน
ออกจากเขตเขตวัน อันอำไพ
ผ่านลำเนาเข้าพง ดงไสว
แล้วเดินใหม่เมื่อได้แรง แข่งเวลา

วันที่เจ็ดเชตวัน วันสุดท้าย
ก็เข้าสู่หมู่บ้าน นาลันทา
เหล่าภิกษุอยู่โคน ต้นไทรใหญ่
หนุ่มน้อยหนึ่งซึ่งดูท่า สง่างาม
เมื่อได้ถามนามอุป เรวัต
“จงรีบเข้าเล่าขยาย บอกยายไว
ช่วยกวาดปัดจัดของ ห้องลูกตลอด
เพื่อภิกษุผู้ใกล้ชิด ติดตามมา
ฝ่ายอุปเรวัต ฟังชัดแล้ว
เล่าขยายยายสารี ซีเรื่องราว
นางจัดแจงแต่งห้อง เก็บของข้าว
ห้องตลอดเก่าเจ้าเคยเกิด กำเนิดวัย
คงเบื่อบวชสวดฝึก อยากสึกแล้ว
จัดห้องพลาททางตีความ ไปตามเพลง
ก็จบจนสนธยา เวลาคล้อย
พระเถระพาพระสงฆ์ ผู้ทรงธรรม
พระเถระประจำห้อง ของท่านนั้น
ภิกษุผู้ตามจัก พักนอกมี
ในคืนนั้นวันสุดท้าย ปลายชีวิต
เกิดอาพาธขนาดหนัก ปักในองค์
พระภิกษุผู้คิลานฯ ปฏิบัติ
พราหมณ์ที่อยู่นอก ออกจนเวียน
นางนั่งลุกทุกขใจ ให้ท่วงบุตร

ที่จะได้ไปนิพพาน ตามท่านว่า
จนถึงหน้าบ้านใหญ่ ต้นไทรงาม
ไม่ห่างไกลใกล้บ้าน ด้านตรงข้าม
เจ้าเดินล้ำข้ามมา หาต้นไทร
จึงรู้ชัดจัดเป็นหลาน ของท่านไซ้
ว่าลุงใครได้พัก อยู่สักครา
จนตลอดตลอดภัย ในบ้านหนา
บอกยายว่าลุงมาพัก สักชั่วครา”
ก็จรแฉวแคล้วตรง ไปส่งข่าว
จนนางเข้าใจดี มีขัดใจ
ตามคำเจ้าเล่ามา ว่าอยากได้
นางดีใจลูกใครสัก นึกเอาเอง
จึงจรแฉวแคล้วทาง อย่างรีบเร่ง
นางคิดเองเออเอง เร่งรีบทำ
จึงเรียบบร้อยค่อยเข้ามา เวลาค่ำ
เข้าประจำทำการพัก จักพอดี
นางพราหมณ์สรรที่ทาง อย่างเร็วรี
นางจัดที่มีพอ เหมาะทุกองค์
ได้ลิขิตขีดมา บุญญาส่ง
เล็ดถ้ายลงภาชนะ ทั้งอาเจียน
ก็แจ้งจัดผลัดภาชนะเปลี่ยน
อยากเข้าเพียรเปลี่ยนบ้างช่างไม่ควร
ไม่กล้าพูดดูคนไข้ ไปทุกส่วน

คนแปลกหน้ามาก ไม่อยากกวน นางประมวลล้วนแปลกตา เทียวมาไป
ล้วนมาขอต่อภาระ พยาบาล เพื่อให้ท่านใช้สอย คอยทำให้
พระเถระบอกว่า หาเป็นไร ท่านกลับไปไม่ต้องห่วง ในปวงเรา
พระภิกษุผู้คิลานฯ นุปฏิฐาก มีอยู่มากหลากหลาย หมายถึงเฝ้า
คอยผลัดเปลี่ยนเวียนวน ทนเพื่อเรา เเถระเจ้าบอกเหล่าแขก แปลกหน้ามา
สารีนามพราหมณ์ ที่เป็นแม่ ก็นั่งแลแต่ละคน วนมาหา
ทนายคนใหม่หลายคน จนลายตา เห็นสง่าราศี ที่เรื่องรอง
ดูเปล่งปลั่งดังจรัส รัศมี ช่างเป็นที่แปลกตา มาทั้งผอง
ดูเรือเรือเหลืองอร่าม งามดังทอง นางนั่งมองจ้องตา หันมาไป
นางอดรนทนไม่ไหว จึงได้ถาม อยากรู้ความถามจนทะ พระลูกไซ้
“พ่อจนทะอาการพี น้อย่างไร อุปติสสวิปริตใด ไม่แจ้งการ
ดูป่วยหนักจักลำบาก ยากรักษา หรือถึงคราอาพาธ โรคอาจหาญ
แม่ร้อนใจได้นั่งดู อยู่เป็นนาน เป็นอาการขึ้นใด อยากใคร่มอง”
พระจนทะว่า “พี่ชาย ทนได้อยู่ ตอนนี้ดูว่าว่าง ทางก็คล่อง
แม่เข้าไปใคร่ดู รู้ทำนอง จะได้ลองสนทนา พาที่ดู”
พราหมณ์สารี ได้ทีแล้ว ต้องการรู้
เข้าห้องไปไต่ถาม ตามไปดู ทนนั่งอยู่สู้ฝัน เต็มกลืนนาง
จึงถามหาอาการ อันป่วยไข้ “เป็นอย่างไรร้ายแรง โรคแผ่งข้าง
หรือพออยู่ทุเลาลด ปลอดเบาบาง แม่นี่ข้างนี้ห้วง ล่วงค่อนข้าง
แม่เห็นใครไปมา แปลกหน้านัก ไม่รู้จักมักคุ้น สกุลอื่น
คนแรกนั้นนั่นใคร ในเที่ยงคืน ที่ได้ขึ้นพื้นเรือน เยือนเข้ามา”
พระเถระว่า “ผู้นั้น นามท่านชาน ท้าวจตุโลกบาล ท่านแม่จำ
มาเยี่ยมลูกผูกพัน กันก่อนมา จะรักษาพยาบาล ท่านห่วงใย”

นางสารีมีอาการ สะท้านนักร
ท่านเป็นท้าวเจ้าโลกา มาแต่ไร
พระเถระสารีบุตร พูดตอบว่า
ก็เหมือนคนกวาดวัด หักฝักปรีอ
นางได้ฟังดังลูกชาย บรรยายบอก
อันลูกเรากับท้าวโลก บาลนา
“แล้วคนมาเยี่ยมดู ผู้ที่สอง
รัศมีที่เห็น เป็นประกาย
พระสารีบุตรเอ๋ย เมຍาจา
“ท้าวโกสีย์ที่มา หาถึงเรือน
นางได้ฟังดังไข “อะไรนี่
เป็นจอมเทพเทวา ฟ้าไอพาร
พระเถระว่า “เจ้า ท้าวโกสีย์
ให้แก่พระพุทธองค์ ทรงยาตรา
นางได้ฟังนั่งตะลึง ถึงอ้าปาก
พระศาสดาคงกล้าก่าจ อาจเหนืออินทร์ นางให้ยินตินัก ปักหัวใจ
“แล้วคนมาสุดท้าย ใครกันเล่า
รัศมีที่พราวตา ยิ่งกว่าใคร
พระบอก “ผู้นั้นหนา มหาพรหม
สิ่งใด ๆ ในโลกกลาง ท่านสร้างทำ
นางสารีที่ได้ฟัง จังงัน
ลูกของข้ามหาพรหม นิยมปอง
จึงถามว่า “ลูกใหญ่กว่า มหาพรหม

“เจ้ารู้จักโลกบาล สกานโชน
นี่เจ้าใหญ่กว่าท้าว เจ้าโลกฤา”
“เจ้าโลกาโลกบาล นั้นนะหรือ
เรานับถือลือชาน ดอกมารดา”
นางคิดออกบอกตน ไปจนว่า
ทำเหมือนว่ามารับใช้ ให้เจ้านาย
ที่แม่มองมองพรรณ นั้นเหลือหลาย
เป็นบ่าวนายใครกัน ท่านมาเยือน”
ตอบมารดาพาที มีอดเอื้อน
ท่านมาเยือนเหมือนกัน ห้วนอาการ
ท้าวโกสีย์ที่ใหญ่ ยิ่งไพศาล
ไม่ใหญ่ปานเปรียบเท่า เจ้าลูกยา”
เป็นผู้ที่ถือบาตร ปรรณนา
จากเทวาโลกส่ง ลงถึงดิน”
ใจนางอยากเอ่ยศรัทธา มาหมดสิ้น
นางให้ยินตินัก ปักหัวใจ
ยิ่งแพรวพราวขาวกระจ่างสว่างไสว
คงยิ่งใหญ่กว่าใครหมด แม่จดจำ”
ผู้สร้างสมโลกา สง่าล้ำ
แม่คงจำรัศมี ที่เรืองรอง”
ไม่ไหวติงสิ่งได้ฟัง มาทั้งมอง
คงจะต้องมองอะไร ไม่ธรรมดา
มานิยมชมพ้อ อยู่ต่อหน้า

พ่อเป็นใครไหนบอก ออกวาจา
พระเถระสารีบุตร พูดตอบแม่
มาคอยวนปรนนิบัติ จัดเครื่องเซย
วันที่พระพุทธองค์ ทรงประสูติ
และเมืองสังกัสส นครเข็ว
ทางฝ่ายนางสารี ที่เป็นแม่
นึกไปถึงซึ่งพระบาท ศาสดา
พระพุทธองค์ทรงเป็นครู นำบูชา
ไม่คิดคาดบาทง พระทรงชัย
จึงพูดว่า “ถ้าเช่นนั้น อันคำสอน
เช่นข้อใดไหนแม่ ให้แม่ชม
พระเถระสารีบุตร พูดสนอง
จึงแสดงแจ้งธรรม ตามศรัทธา
จตุราริยสัจ ที่ขัดแจ้ง
ทั้งมรรคแปดดวง เป็นองค์รอง
ในบัดนั้นอันทาง นางสารี
จิตสว่างกระจ่างพลัน ขึ้นทันใด
ก็สมอย่างดังมาด ปรรณนา
พาแม่ลูสู่ธรรม นำภีบาล
นางกราบกรานวันทา สาธุท่าน
นางอัมเมมเปรมใจ ได้มีบุญ
ฝ่ายเถระสารีบุตร ประคุดไม้
จวนจะแจ้งแสงทอง จะส่องเซย

ไม่คิดว่าจะยิ่งใหญ่ อะไรเลย”
“มหาพรหมนี้แหละ ท่านแม่เอ๋ย
เมื่อกาลเลยผ่านมา หลายคราเทียว
ท่านรับรุดมาประคอง และข้องเกี่ยว
มากขึ้นเกี่ยวเศวตฉัตร ให้ศาสดา”
จ้องตาแลแต่ลูกชาย ไม่วางหนา
เกิดศรัทธามาทันที ที่จิตใจ
ของเทวามนุษย์คน บนโลกไซ้
จะยิ่งใหญ่ไปกว่า พระอินทร์พรหม
ว่าคับร้อนผ่อนเย็น เห็นเหมาะสม
แม่นิยมบรมครู ใครบูชา”
สมใจปองของอาตม์ ปรรณนา
ให้มารดาเห็นคำธรรม ตามทำนอง
เทศน์แสดงแจ้งธรรม นำสนอง
มารดามองจ้องฟัง ด้วยตั้งใจ
พระธรรมชี้ติแผ่ แก่ใจให้
บรรลุในโสดา ไม่ช้านาน
ของพระสารีบุตร สุดใจท่าน
อันเป็นการกตัญญู รู้พระคุณ
แล้วค่อยคลานผ่านออก นอกใต้ถุน
ไม่วายวุ่นขุ่นใจ อะไรเลย
ที่เกาะใกล้ฝั่งธาร นานแล้วเอ๋ย
พระจึงเปรยเอ่ยคำ เหมือนอ้อลา

“ตลอดกาลนานมา ถึงคราวนี้
อยู่ร่วมนำธรรมวินัย ไกล่กันมา
จงอดโทษงดโทษา แก่ข้าาเกิด
ทุก ๆ อันผ่านมา ข้าาขอบใจ
“ข้าาแต่พระเถระ พระคุณเจ้า
พระเถระหาได้ทำ กรรมใดนา
พวกข้าานี้สัพพะวง ในตรงข้าม
ขอเถระพระงดโทษ โปรดอภัย

จบเวลาฟ้าสาง กระจ่างแจ้ง
ไล่แสงเงินเกินมา ไม่ช้านาน
ธรรมเสนาบดี สุนิพพาน
วาระปรุณมี ที่จันทร์พราย
เดือนสิบสองมองเพ็ญ อันเด่นแสง
ก่อนพิสุทธืพุทธชาติ ศาสดา
ต่างจัดการงานพระศพ จนจบสิ้น
ถวายเพลิงเชิงพราหมณ์ ตามขั้นตอน
พระจุนทะเถระ พระน้องเจ้า
บาตรจีวรก่อนจะกลับ ระวังการ
อำลามารดาผู้ ลุธรรมนั้น
นำถวายให้องค์บาท ศาสดา
ทรงยกย่องมองสถาน การทำดี
เสมอเหมือนเอื้อนคำ แต่พร้าวอน
พระสารีบุตรดุจเส นาบดี

สี่สิบสี่ปีนั้น นับพรรษา
หากแม้ว่าล่วงล้ำ ด้วยกรรมใด
จะประเสริฐเกิดกรรม นำท่านไซ้
ที่ท่านได้ไกล่ซิด สนิทมา”
กรรมใดเล่าเจ้าพระคุณต้องชุ่นหนา
แก่พวกข้าาอย่ากังวล ให้หมั่นใจ
อาจมีความผิดพลาด ประมาทไว้
หากกรรมใดได้ล่วงล้ำ ทำเกินการ”
ขอบฟ้าแดงแสงทอง ส่องแดงฉาน
ก็ถึงกาลดับขันธ จบบั้นปลาย
ด้วยอาการอันสงบ ลบสลาย
จบบั้นปลายในบ้านเกิด เกิดมารดา
เป็นกาลแห่งดับขันธ วันนั้นหนา
เป็นเวลาหกเดือน ไม่เคลื่อนคลอน
ตามท้องถื่นประเพณี มีมาก่อน
ไม่เดือดร้อนตอนใด ได้เสร็จการ
รวบรวมเอาอัฐิ บริหาร
สิ่งของท่านมหา เถระมา
กลับสู่พระเชตวัน อันสง่า
พระพุทธานุภาพสาธุคุณ เจริญพร
ยากจะมีที่ใคร ในกาลก่อน
ตามขั้นตอนก่อนกาล อันควรชม
เป็นผู้มีปฏิภาณ อันเหมาะสม

เป็นบุตรสุดกตัญญู รู้ค่านม
ให้เข้าใจในพระธรรม เชื่อคำสอน
เป็นผู้เยียมเปี่ยมขึ้น ด้วยปัญญา
ทรงโปรดให้ได้ก่อน ต่อเจตีย์
ให้พวกเหล่าชาวประชา มากราบกราน
พอสำเร็จเสร็จกิจ สัมฤทธิ์แล้ว
พากันขุหมู่สงฆ์ ฝ่าพวงพี

เป็นผู้โอบน้อมใจ ให้ประชา
เป็นพระกรสอนธรรม นำเบื่องชาว
องค์พุทธานุภาพ หลายประการ
นำอัฐิสารีบุตร ดุจสถาน
ณ วิหารเชตวัน ปั้นเจตีย์
พระทรงแล้วคลาดคลา สาวัตถิ
มาอยู่ที่เวฬุวัน อันอำไพ

พระโมคคัลลานะสุนิพพาน

กล่าวถึงพระเถระ โมคคัลลาน์
แคว้นมคธชนบท บรรพตไพร
เป็นผู้มีฤทธิ์ ปาฏิหาริย์
มีบุญญาอานุภาพ ทราบแนวธรรม
ฝ่ายพวกที่สูญเสีย เดียรถีย์
ลัทธิหน้าดำข้า และสามานย์
คอยโจมตีมิแฉ่น อันแสนต่ำ
คอยบิดเบือนเลือนใจ ให้ประชา
เป็นพวกที่มีใจ ขอบใฝ่ต่ำ
อยากได้ลาภสักการะ หาหลอกลวง
ไม่พอใจในพุทธ ศาสนา
ด้านเหตุผลไม่สนใจ และโยติ
มันรู้ว่าวิขามาร ของมันนั้น

อยู่ที่กาฬศิลา ประเทศไชร์
เพื่อจะได้ฉายแผ่ แง่พระธรรม
สามารถผ่านสวรัศยิก นรกต่ำ
เป็นผู้นำฝ่ายซ้าย ให้โพธิญาณ
พวกไม่มีธรรมะ ปาฏิหาริย์
คอยต่อต้านงานเผยแผ่ แง่ธรรมมา
คอยกระหน่ำซ้ำเติม เพิ่มมุสา
ใช้วาจาว่าประจาน การหลอกลวง
อยากครอบงำนำประชา มาแหนหาง
คนทั้งปวงไม่ล่วงรู้ ดูว่าดี
มันศรัทธาบรรดาเหล่า เจ้าภูตผี
เดียรถีย์ลัทธิต่ำ ครอบงำคน
ไม่มีวันทันเทียบ เปรียบเหตุผล

กับธรรมะพระทรงยศ ทศพล
ประชาชนสนใจ ในพระพุทธ
เป็นของจริงอิงเหตุผล ถูกกลมา
ไม่มงายหมายพิง ซึ่งดินฟ้า
คนทำดีตนได้ดี ทิต่อไป
ใครสนใจไม่คิด ติดตามธรรม
เป็นพระธรรมล้ำประเสริฐ เลิศโลกา
ค่อย ๆ เลื่อมเอือมระอา ศรัทธาเก่า
เลิกนิยมจมลัทธิ ที่จัญไร
ฝ่ายสูญเสียเกียรติยศ ที่หลักลอย
เคยมีลาภสักการะ มาบานบน
ก็โกรธแค้นแน่นใจ ให้สาหัส
ใครเผยค่านำขยาย ถูกหมายตา
ต้องกำจัดตัดผู้ เป็นครูสอน
หมดผู้รู้ครูสอน ขึ้นตอนนำ
เป็นผลดีที่เรา เข้าครอบงำ
ก็ช่างเขาให้เราเด่น เป็นเจ้าครอง
มันคิดทรมานซ้ำ บ้าบอนัก
ใครจะนอนร่อนรน ไม่สนใจ
มันเฉลี่ยเรียไร ได้ทรัพย์สิน
ก็ก้อนใหญ่ได้จากคน ทั้งจมนมี
นำไปวางจ้างโจร คนใจกล้า
โจรทั้งหลายไม่รอช้า ประสามัน

เคยอับจนทนอาย มาหลายครา
ด้วยทุกจุดพิสุทธธรรม นำเนื้อหา
ศาสนาน่านับถือ ล้าลือไป
แต่สอนพาพิงตน ทุกคนไซ้
มุ่งสอนใจให้เลิศ เกิดปัญญา
จะดื่มด่ำคำว่าพุท ธศาสนา
เกิดปัญญาตาสว่าง กระจางใจ
เลิกมัวเมาเงาซุน พวกคุณไสย
เริ่มเข้าใจในพระธรรม เพื่อนำตน
คนเริ่มถอยด้อยศรัทธา ไม่มาสน
เกิดยากจนคนไม่ ให้ศรัทธา
คิดกำจัดตัดพุท ธศาสนา
เป็นผู้มาเผยแผ่ แง่พระธรรม
ให้ขาดตอนก่อนใด ให้ดีล้ำ
หน้อยพระธรรมล้ำค่า ไม่มาครอง
เป็นผลกรรมกระหน่ำใคร ไปสนอง
ครอบใจปองผองชน คนทั่วไป
ไม่รู้จักบาปกรรม ก่อทำไว้
ใครจะไปใครจะอยู่ ไม่ดูดี
รวมทั้งสิ้นสินทรัพย์ รับมานี้
จากผู้มีศรัทธา มาฝ่ายมัน
ให้มาฆ่าพระเถระ ดังว่านั้น
ก็พากันถลันไป ใช้ทางโจร

เข้าโอบล้อมอ้อมพระ อรหันต์
ล้อมทิวไรไล่ไม่ทัน มันกระโจน
จับไม่ได้ไล่ไม่ทัน มันซุ่มซ่อน
ต้องแคล้วคลาดขาดพบ สบพระองค์
ซึ่งความจริงสิ่งนั้น มันไม่รู้
ว่าเถระพระมีฤทธิ์ จิตชัดเจน
จึงหลบไปได้ก่อน ทุกตอนขึ้น
จึงพลาดไปหลายครา พยายาม
ทางฝ่ายพระมหาโมค คัลลานะ
เขาจึงมาล้อม อ้อมพงไพร
ก็จึงแจ้งแหล่งหลัง ครึ่งชาติก่อน
เคยทำร้ายพ่อแม่ แก่เลี้ยงดู
ด้วยนางเมียเพเลียดใจ ทนายหลักเลี้ยง
เลี้ยงคนแก่ตาบอด ยอดยากเย็น
กระซิบว่าตัวว่า ให้ฆ่าทิ้ง
พี่ไม่ฆ่าพ่อแม่ จนแก่ตาย
ฝ่ายผู้ฆ่ากลัวเมีย จะเสียใจ
กลัวเมียทั้งสิ่งใหญ่ ในใจมัน
ว่าจะพาไปหา ยารากไม้
ท่านต้องไปจะได้ยา ใส่ตาคน
สองยายตาหาเข้าใจ ในเล่ห์ลูก
สองตาบอดตลอดทาง ช่างเปรมปรีดี
ถึงกลางป่าลับตาคน พันหมู่บ้าน

แต่ต้องพลันผิดหวัง ทั้งแผ่นไม้น
ปานทโมนใจนหะยาน ผ่านป่าดง
จวบจนสองเดือนผ่าน มันมัวหลง
มันงุนงงพะวงใจ ไม่เคยเป็น
มันไม่ครุ่นไม่ทัน มันไม่เห็น
ลวงรู้เห็นเกณฑ์การ พวกราชธรรม
มันมีทันได้รู้ ทรูกันหลาม
ก็คว้าน้ำเหลวมา ทุกคราไป
จึงค้นหาสาระ ว่าเหตุไหน
กรรมไหนใดไล่ผลาญ นั่งฉานดู
กรรมจึงย้อนตอนนี วังติคู่
ท่านทั้งคู่มืดตาบอด ยอดล้ำเคียด
ไม่ยากเลี้ยงแม่มัว กลัวยากเข็ญ
เข้าคำเพเลไม่เว้นว่าง ช่างวุ่นวาย
มายาหญิงยิ่งมาก หลากเหลือหลาย
ก็อย่าหมายได้อยู่ เป็นคู่กัน
ด้วยหากไม่เช่นฆ่า ตามว่านั้น
จึงต้องหันหลังล่อ พ่อแม่ตน
อยู่กลางไพรไม้ดี มีสองต้น
ตามีคมนพ่นเข้าใส่ หายทันที
ต่างรีบลุดลุดนำทาง หวังวิถี
อยากตาดีถูกลูกจ่อ เกาะกันไป
ลูกสั่นคานมารมัว ชั่วโฉน

หลงเมียรักปักใจตัว ชั่วเหลือใจ
 กระหน้าตีหัวหู อยู่กลางป่า
 เป็นอันว่าได้ฆ่าต่อ พ่อแม่ตน
 ต้องชดใช้ให้ขาด ในชาตินี้
 ที่เคยทำกรรมก่อน ย้อนตามมา
 จึงตกลงปลงจบ ไม่หลบหนี
 เคยฆ่าพ่อฆ่าแม่ จึงแพ้ยัย
 จำจะให้เขาฆ่า ไม่ว่าเขา
 เราก่อกรรมทำไว้ ใช้กรรมตาม
 บัดนี้เราเล่าเป็นพระ ละโลกแล้ว
 อันเป็นกรรมสุดท้าย ได้ติดพัน
 เมื่อเล็งเห็นเวรกรรม ที่ทำไว้
 พวกหมู่โจรโผนแผ่น เช่นทะยาน
 กระดุกแตกแหลกหัก จักหลายแห่ง
 พวกโจรป่ามากัน มันพอใจ
 พระโมคคัลลณะ เถระเจ้า
 พวกโจรป่าคิดว่าท่าน นั้นม้วยมรณ
 ท่านรวบรวมร่วมพลั้ง ขึ้นนั่งฉาน
 สู่เวฬุวนาราม ข้ามโขดคลอง
 "ข้าแต่พระผู้มี พระภาคเจ้า
 ขอกราบลาพระมุนี สุนิพพาน
 พระพุทธองค์ทรงถาม ข้อความไป
 เป็นพระดีที่หายาก ลำบากเกิน

จึงใช้ไม้ทำร้ายแก่ พ่อแม่ตน
 จบชีวาสองตาบอด วอดวายปน
 ก็เป็นผลกรรมกรรม ที่ทำมา
 ตามวิถีนีเรา เขาต้องฆ่า
 องค์พระโมคคัลลณะ มาแจ้งใจ
 ด้วยเหตุที่มีกรรม เคยทำไว้
 กรรมใด ๆ ใครทำ กรรมต้องตาม
 กรรมของเราเขาทวง มาทวงถาม
 ให้หมดความเป็นหนี้ มีต่อกัน
 ก็ควรแล้วคลาดกรรม เคยทำนั้น
 ใช้หมดกันหันลับ สุนิพพาน
 จึงไม่ไปได้แต่รอ ไม่ต่อต้าน
 หุบสังขารท่านซ้ำ ระกำใน
 หมดเรียวแรงตะแคงซบ สลบไสล
 ทิ้งท่านไว้ในป่า ละหนิจร
 ให้ปวดร้าวร่างกาย มิคลายถอน
 จึงรีบร้อนจรหนี มีหันมอง
 แล้วเหาะผ่านน่านฟ้า มาลอยล่อง
 เฝ้านองภิญโญ โพธิญาณ
 ข้าบาทร้าวผู้พัง ในสังขาร
 โปรดประทานอนุญาต ข้าบาทเทอญ"
 ด้วยพระทัยท่านนั้น สรรเสริญ
 ชีขวนเขิญเจริญธรรม นำประชา

"แล้วเธอจะนิพพาน ในด้านไหน
 พระเถระว่า "วันนี้ มิคลาดคลา
 สัพพัญญูผู้ประเสริฐ เลิศโลกหล้า
 ทุกสิ่งอันนั้นเป็นไป ในเหตุการณ์
 จงจัดแจงแสดงธรรม ควรกำหนด
 เห็นสาวกอย่างนี้ ดีเกินควร
 ฝ่ายพระโมคคัลลณะ ปาฏิหาริย์
 กลับลงทาบกราบบาท ภาวาทไป
 กลับไปกาฬศิลา ประเทศฐาน
 เป็นวันแรมสิบห้าค่ำ เดือนต่ำลง
 หลังพระสารีบุตร หลุดโลกนั้น
 พระพุทธองค์ทรงจุด เพลิงประทาน
 ทรงโปรดให้ได้เก็บ อัฐธาตุ
 ข้างประตูอยู่เขต วนาราม
 ก็ยังอยู่คู่พารา สาวัตถิ
 พุทธศาสนิกชน คนนิยม

และเมื่อใดใจมาด ปรารภนา"
 กาฬศิลาประเทศ เขตนิพพาน"
 จึงตรัสว่า "ถ้าพอใจ ในสถาน
 สุนิพพานคือการดับ นับว่าควร
 ด้วยเธอหมดเวลา จะกลับทวน
 เธอไม่ทวนกลับมา คลาดคลาไป"
 เหาะทะยานผ่านนภา อากาศใส
 หูลลาไลโคลคลา จากพระองค์
 สุนิพพานผ่านผ่น อันประสงค์
 เดือนสิบสองสิ้นสง ตรงนิพพาน
 สิบห้าวันผ่นมา เวลาผ่าน
 ก็เป็นการผ่านพิธิ ที่ดงาม
 สร้างองอาจธาตุเจดีย์ ที่สนาม
 สง่างามยามใคร ได้มาชม
 เป็นเจดีย์ที่โอ้อ่า สง่าสม
 ต่างชื่นชมก้มกราบ ทาบวันทา

ทรงปรารภชาธรรม

วันหนึ่งพระพุทธองค์ ทรงประทับ
 ใต้ร่มเงาพระวิหาร ตระการตา
 ซึ่งก็อยู่บ้านหมู่ เวฬุคาม
 เมืองหลวงรัฐวัชชี ที่ดำรง

อยู่เหนือกับพุทธอาสน์ ภูลาดหญ้า
 ในเวลาตะวันตก บ่ายคล้อยลง
 เขตเมืองนามไพศาลี ที่ดั่งโด่ง
 พระพุทธทรงพรรษา มานานกาล

เริ่มเข้าพรรษาที่ สิบห้า
พระวรกายคลายคลา ชรายน
ด้วยพระทรงลำบาก และตรากตรำ
วิริยะอุตสาหะ ในพระทัย
มุ่งมานะจะแผ่ธรรม นำคำสอน
อายุชัยใกล้แวด แด่สิบปี
พระดำเนินเดินป่า ชรุขระนักร
ให้ลำบากยากลำบาก ทนระกำ
ด้วยทรงห่วงปวงมนุษย์ เป็นจุดใหญ่
ไม่ประสงค์สิ่งใด ใส่พระกาย
พระพุทธรูปชินสีห์ มีแต่ให้
ทรงห่วงใยในมนุษย์ สุดคณนา
ทรงบัดเป่าเอาอ วิชชาออก
ให้หนีพรากจากใจ ไปทุกคน
ไม่ห่วงใยในความ ระกำยาก
ทรงทุ่มเทเวลา สู้ฝ่าฟัน
ต้องเข้าดงลงห้วย ป่วยกลางหน
ตั้งพระทัยไว้ว่า จะต้องจร
อันหนทางช่างกันดาร ผ่านป่าเขา
ไริยวดยานการไปมา พระบาทตน
ทั้งฝนตกแดดออก ฤดูแล้ง
ลุยธาราฝ่าเขา ลำเนาไพร
สิบสี่พรรษา ผ่านมานั้น

นับแต่คราตรัสรู้ สิบสี่ปี
มีอาการพาลประชวร รบกวไป
เข้ายันค้ำกรำแดด แดดเผาไหม้
จะหาใครไหนเปรียบ เทียบไม่มี
ขาดพักผ่อนหย่อนพระกาย ไม่เค็มที่
สิบสี่พรรษา พระแผ่ธรรม
ทรงงานหนักนักหนา พระกายเข้า
พระบาทย่ำถล่มโคลน ปนหินทราย
ไซ้ทำไปไม่หวั่นไหว นับเหลือหลาย
ไม่มุ่งหมายได้อะไร ของใครมา
ด้วยห่วงใยในสังคัม จะจมนหา
ทรงห่วงใยในประชา จะทุกข์ทน
ให้หนีออกออกไป ไม่สับสน
ให้หลุดพ้นทนทุกข์ มีสุขกัน
ยอมฝ่าขวากหนามไป ไม่หวาดหวั่น
กลางคืนวันนั้นไป ไม่อาทร
สูดทนจนขรา หาทอดถอน
ไม่นั่งนอนจะนอนทุกข์ ให้สุขคน
ต้องเดินเท้าเข้าป่า พนาสนธ์
นับว่าทนดำเนิน เกินกว่าใคร
อุทรก็วิหยา ครายากไร
พวงหนามไม่คณนา เกินกว่าคน
พระกายยันสั่นเทา เข้าสถล

ทั้งโรคภัยไข้แตรก แหวกสกนธ์
อยู่ได้ด้วยอธิราช นชั้นดี
แข็งพระทัยแม้ไร้แรง แข่งฟ้าดิน
ในวันนั้นวันเวลา ว่าตามต้น
อุปฐากพระภาคเจ้า ฝ่าประจำ
ข้าแต่พระสัพพัญญู ผู้สูงส่ง
ผาสุกพระวรกาย หลายปีวัน
ซึ่งข้า่น้อยพลอยสบาย กายใจนักร
ข้าพระองค์คงมีสุข ไม่ทุกข์ใด
แต่คราใดได้เห็นองค์ ทรงปั้นปูน
ข้าพระบาทจะขาดใจ ในวิญญา
หันมองมาทางใด ให้มีดมืด
แม้ดวงธรรมล้ำค่า มาเบี่ยงเบน
เพราะวิตกกอกอ้วน ป่วนในจิต
เห็นพระองค์ทรงประชวร ป่วนกมล
ยังเป็นบุญอุ้มใจ นัยหนึ่งว่า
ถึงภิกษุหมู่ใด ไม่สั่งการ
พระชินสีห์มีดำรัส ตรัสไปว่า
ฟังความหมายคล้ายยังมี ที่ยังคง
เหมือนยังมีที่สงสัย อะไรอยู่
หากเป็นจริงอย่างว่า อย่าป่วยการ
ทุก ๆ แห่งแผ่สอน ชันตอนหมด
ตถาคตให้หมดแล้ว แนวธรรมใด

กัณฑ์พระทนต์มีบันให้ ใครได้ยิน
พระองค์มีตรือทร อ่อนแอสิ้น
เป็นอาจิณณวิธหมาย หมายแผ่ธรรม
พระอาณนัทปรนนิบัติ วัตรก่อนคำ
ถวายคำนมัสการ กราบกรานครัน
ข้าพระองค์เห็นมา ว่าพระนั้น
ความอดกลั้นทานทน เหนือคนใด
ข้าบาทจักมีหนักหนา อะไรไม่
อยู่รับใช้ได้สำราญ ดังผ่านมา
ทรงประชวรป่วนปวด ให้ราวคล้า
ทรมาณกว่าพระองค์ ผู้ทรงเป็น
ดังโคณปิตสนิทตา ไม่พาเห็น
ไม่อาจเห็นเป็นประคิษฐ์ แก่จิตตน
ด้วยมัวคิจิตพะวง จึงส่งผล
เหมือนดังคนได้ผลลัพท์ กับอาการ
ไม่ทรงปรารภใด ไม่บรรหาร
ปรินิพพานนั้นคงไกล ไม่ถึงองค์
“จงดูราอาณนัท ออย่าวนหลง
ห่วงพะวงคงกลัวเรา เข้านิพพาน
อยากจะรู้อะไร ไม่กล้าชวน
ทุกสถานชันตอน เราสอนไป
ไม่ละลดปลดวาง อย่างไหน ๆ
สงฆ์รับไว้ได้ทุกอย่าง ทางธรรมเรา

ไม่ปิดบังไว้ ภายในนอก
ไม่ปิดบังฝังเงื่อน เบื่อนธรรมเรา
ไม่เลือกสอนทอนคัต คัดซ่อนเร้น
ไม่ลี้ลับกับบางรูป สรุปมา
ไม่เหลือใดไว้ครา อวสาน
ข้อพระธรรมล้ำค่า ว่าเปรียบเปรย
และบัดนี้ขรา เข้ามาเล่า
อาศัยไม้ไผ่ขนาบ ทาบประทั้ง
จงดูราอาณนท หามลคำ
ในทุกอิริยาบถ กำหนดพลัน
อายุเรตถาคค จรดปี
เจ้าอาณนทอนุชา อย่าลืมคำ
ตถาคคลดกายา ขราไซ้
ภาวนามาใส่ ในกมล

พระพุทธองค์ทรงสอน สุนทรธรรม เป็นแนวนำคำเตือน ฝากเงื่อนไข
ให้เคนึ่งฟังตน ไม่จนใจ
พอวันพรุ่งรุ่งขึ้น ตื่นคอนเข้า
จนสำเร็จเสร็จกัต ตกิจดี
เสด็จจากพารา สาวัตถิ
พร้อมกับพระหำร้อย เคลื่อนคล้อยไป
อยู่ย่านทางกลางป่า มหาวัน
เป็นเขตพุทธสถาน อันแนวม
พอรุ่งเช้าเข้าสู่ ยุรยาตร

ได้สอนบอกออกไป ไม่เหลือเค้า
ไม่เลือกเหล่าเราสอน ทุกตอนมา
ไม่เลือกเฟ้นเน้นเบา เลือกเหล่าหนา
ทุกถ้วนหน้าตถาคค สอนหมดเลย
ไขใกล้ปริณิพพาน ค่อยผันเผย
อ้างเฉลยเอ๋ยไป ไม่ปิดบัง
เหมือนเกวียนเก่าเก่าแก่ ยอแยยัง
จะอยู่ยังยังไป ได้กวัน
จงยึดธรรมฟังตน สกนธนั้น
จะฝ่าฟันกันอ วิชชาคำ
แปดสิบปีที่ผ่านมา นั้นไซ้คำ
ยึดพระธรรมนำที่ฟัง เพื่อดึงตน
ก็อาศัยสมาธิ ที่มีกฝน
สู่ผจญทนต่อ พอเป็นไป

อย่าหลงไหลไปประมาท ขาดประดี
เสด็จเข้าบิณฑบาต สาวัตถิ
ก็จะมีบัญชา พาเคลื่อนไป
สู่เมืองไพสาลี ที่กว้างใหญ่
ประทับในกุฎาคาร ศาลางาม
อยู่ห่างกันย่านเมือง เยื้องตรงข้าม
ทั้งเรื่องรามงามธรรม นำใจคน
บิณฑบาตยาตรา หน้าถนน

พุทธกิจจิตวัตร ผูกมัดตน
พอเสร็จสรรพกลับผละ พระนคร
ถึงประตูสู่เมือง เรื่องตระการ
ทอดพระเนตรเมืองใหญ่ ไพสาลี
กับอาณนทผู้ปรน นิบัติองค์
ว่า "การเห็นพารา ไพสาลี
เสด็จคินกุฎา การศาลา
ส่วนตรงที่ประทับ กลับองค์มอง
เรียกว่านาคาวโลก เจริญครัน

เพื่อผู้คนล้นพารา มาทำทาน
เสด็จย้อนคืนจุด พุทธสถาน
พระผู้ผ่านโมกขธรรม ก็ทันองค์
แล้วทรงมีรับสั่ง ตั้งประสงค์
พระพุทธรูปดำรัส ตรัสออกมา
เห็นคราวนี้ที่สุดท้าย ในเราหนา
ทรงทำพาทักตกิจ สัมฤทธิ์พลัน
ประทับจ้องไพสาลี ที่ตรงนั้น
กล่าวเรียกกันจากนั้นมา อย่างช้านาน

ทรงทำนิมิตโอภาส

บ่ายวันนั้นตะวันคล้อย ถอยต่ำลง
ทรงเปลี่ยนอิริยาบถ สดสำราญ
ปูผ้าณีสีทนะ รองประทับ
ที่ป่าवालเจติย วัชชีครัน
อนุชาอาณนท ปรนนิบัติ
แล้วถอยห่างนั่งเฝ้า เฝ้าพุทธา
พระหมายให้อาณนท วนทูลว่า
ให้พระองค์ทรงอยู่ ไม่รู้วาย
"จงดูราอาณนท หากคนไหน
ปรารถนาจะยืนยาว เท่ากับปีน้า
หากมีใครได้อา ราธนา

พระพุทธองค์ทรงเมื่อยลำพระสังขาร
จึงสั่งการผ่านอาณนท ปรนกิจพลัน
อยู่เฝ้าลับกับใบ ร่มไม้กัน
พระทรงผันพักผ่อน หย่อนกายา
คอยแจจจัดปัดแต่ง แบ่งเบาหา
ด้วยขราไม้กล้าท่าง ข้างพระกาย
ให้อ่อยอาราธนา ว่าความหมาย
พระจึงได้ขยายเปรย เอ่ยถ้อยคำ
เจริญในอิทธิบาท พิลาสล้า
ก็อาจทำได้ ตั้งใจจง
ผลบุญญาจะสนอง นำปองส่ง

อิทธิบาทนั้นเล่า เรามั่นคง

พอตรัสครบจบคำ คำรัสพัน

ประทับนั่งไม่ดิ้นร่าง แต่อย่างไร

หากอานนท์สนพระทัย รัญยบ้าง

ว่าให้อารธนา ต่อพระองค์

จะให้อารธนา มาสามครั้ง

พระพุทธองค์จะทรงรับ หนึ่งกับปีพลัน

เสียดายว่าพระอานนท์ มิคมมณัก

มิได้อารธนา ว่าอุบาย

อาจฤทธาพญามาร คาลดลไว้

ด้วยปีกมารพาลบัง ความอ้างอิง

ความจริงพระพุทธได้ ให้โอกาส

สืบทกแห่งสืบทกครา พระเคยทำ

ทรงเห็นว่าอานนท์ ไม่สนใจ

อยู่ตามส่วนควรจะ พยายาม

ปรารภนาจะดำรง คงเป็นไป

พระอานนท์ยลพระองค์ ไม่สงสัย

ไม่ทราบนัยใจความ ตามพระองค์

เข้าใจทางอย่างหมาย ในประสงค์

ให้อยู่คงดำรงไป ได้กับปกัลปิ

จนกระทั่งสามครา มาแล้วนั้น

พระพุทธองค์จะมั่นอยู่ ไม่รู้วาย

ไม่ทราบหลักแห่งนัย ไซ้ความหมาย

นำเสียดายในโอกาส โอกาสจริง

ปิดพระทัยให้อานนท์ มิคมมณัก

เป็นอนความจริงสิ่งดี มิให้ทำ

ทำนิมิตโอกาส คาคหลายซ้ำ

อานนท์คลำตามอุบาย ไม่รู้ความ

จึงบอกไปภาวนา ณ ตรงข้าม

พระไม่ถามสิ่งใด ไปอีกเลย.....

ทรงปลงอายุสังขาร

พระอานนท์พ้นออกมา หาสงสัย

มิรู้เหนือรู้ได้ อะไรเลย

ไปนั่งฌานภาวนา สมาธิ

จะรบกวนป่วนพระทัย ให้พระองค์

ฝ่ายพญามาร วัสสวดี

มิเข้าใจในความหมาย ไซ้เฉลย

ดำเนินเฉยเลยเลียง ตามเสียงองค์

อยู่ ณ ที่ห่างไกล ไม่ประสงค์

ไม่พะวงสงสัย ให้มากมาย

เข้าแทนที่อภิวัน ด้วยมั่นหมาย

น้อมบังคมก้มหน้า สาธยาย

‘นรกจรัสตรัสรู้ จำอยู่ใหม่

ได้ร่มอชปาล นิโครธา

แต่พระองค์ทรงห้าม ตรัสปรามไว้

วางแนวอย่างทางธรรม นำเสร็จการ

ต้องสอนสั่งฝังธรรม ให้สำเร็จ

ให้ได้รู้หมู่ธรรม ชำชองใจ

พวกสาวกสาวิกา มายอยก

ต้องสอนสู่หมู่ธรรม ดำรงตาม

รู้การสอนตอนเทศน์ เขตบัญญัติ

รู้คั่นลึกหนาบาง อย่างชัดเจน

ต้องให้คนทั้งหลาย ได้เรียนรู้

ให้เผยแพร่แพร่หลาย ขยายเงา

บัดนี้การอันนั้น ก็บรรลุ

อุบาสิกามาสู่ ภิกษุณี

พระองค์ทรงสัญญา ว่าเอาไว้

ทรงยินดีปรีดีพพาน ตามสัญญา

ขอพระองค์ปลงพระทัย ได้คิดอ่าน

ตามคำรัสตรัสไว้ ในหัวใจ

พระพุทธองค์ทรงฟัง มารหลังเล่า

‘ดูก่อนหนาพญามาร ผู้ร่านใจ

อย่ากังวลสนใจ เกินไปนัก

อีกสามเดือนเลื่อนไป ได้เวลา

ด้วยมุ่งหมายจะใคร่อา รธนา

ที่เคยได้ทูลพระองค์ ตรงนั้นหนา

อารธนาให้พระองค์ ทรงนิพพาน

ว่าตราบใดที่ไม่ทรง ลงหลักฐาน

ปรีดีพพานนั้นยังก่อน ขอผ่อนไป

ปลุกฝังเสร็จสาวก ประสภไช

สามารถไปเฝ้าสอน ขึ้นตอนตาม

อุบาสกอุบาสิกา มาลันหลาม

รู้ใจความตามแง่ ดีแม่เป็น

ปฏิบัติขัดไป ให้มองเห็น

ให้ได้เห็นธรรมะ ว่าตามเอา

ในหมวดหมู่ธรรม นำพวกเขา

ให้พวกเขาเข้าใจ ได้อย่างดี

มีภิกษุอุบาสก ยกหน้าที่

ก็เป็นทีพื่อพระทัย ในเจตนา

เสร็จเมื่อไรจะไม่ปลีกหลบหลีกหนา

ก็ถึงคราที่ว่าไว้ อย่างไรดี

ปรีดีพพานวันใด ไว ๆ นี้

หลังวันที่ตรัสรู้ อยู่ร่มไทร...”

ยกความเก่าเล่ายาว คราวก่อนไซ

เราจำได้ในคำ ตามพุดมา

เรานี้จักปรีดีพพาน ไม่นานช้า

ก็ถึงคราจักปรีดีพพาน”

พญาวัสสวดี ยินดีนัก
จึงบังคมก้มลา พระโพธิญาณ
ซึ่งวันนั้นวันมาฆ ปุณณมี
พระพุทธองค์ปลงวาทจา ละพระชนม์
พสุธาคราครัน สิ้นได้บาท
แผ่นดินไหวไถวแกว่ง ทแยงเบือน
ประเดี๋ยวหนึ่งจึงสงบ จบอาเพศ
พระอานนท์นิมนต์ทูล ถึงมูลความ
พระพุทธองค์ทรงแถลง ชี้แจ้งว่า
เหตุวงแหวดแปดอย่าง ตามทางมัน
หนึ่งเป็นเพราะเหมาะสม ลมกำเริบ
ของผู้มีฤทธิ์ มาดาลดล
สามนั้นพระโพธิสัตว์ บัดสนธิ
สีกัญญาโพธิ์พิสุทธิ ประสูติแล
ประการห้าตถาคต กำหนดสู่
ข้อหกพระตถาคต กำหนดวัน
จักรกัปวัตตสูตร ธรรมนุคคน
เป็นหลักธรรมนำคน พันทุกขไป
ข้อเจ็ดว่าตถาคต กำหนดส่ง
ข้อแปดนั้นคือการปรีนิพพาน
แปดประการนั้นแล แต่ละครั้ง
ถึงประหวัดนั้น ไหว ไถวแกว่งมา
จงดูราอานนท์ สกลสะท้าน

แจ้งประจักษ์ปักใจ ในแก่นสาร
กลับสถานวิมานแห่ง แหล่งของตน
เพ็ญเต็มทีเดือนสาม ตามอีกหน
เกิดเหตุกลดลอนันต์ สิ้นสะเทือน
กัมปนาทฟาดเปรี้ยง พื้นเอียงเลื่อน
จนดาวเดือนเคลื่อนไหวย ไถวแกว่งตาม
ต่างสังเกตเหตุให้ ใจวาทวาม
“โยโลกยามนี้ไหว เหตุใดกัน”
“พสุธาคราไหว ออกไปนั้น
จึงได้สิ้นวันไหว ไถวแกว่งตน
สองเขยิบตามฤทธิ์ อิทธิพล
เกิดเป็นผลโอนไหว ขึ้นได้แล
ลงจากที่ดุสิตัน สู่ครรรค์แม่
จากครรรค์แม่แปรไหว ได้เหมือนกัน
ตรัสรู้หมู่ธรรม ลุดตามขึ้น
แสดงธรรมอันปฐม บ่มจิตใจ
ให้หลุดพ้นอาสวะ พาสดใส
โลกแกว่งไถวให้รับรู้ ถึงหมู่มาร
ว่าจะปลงอายุ ลุสังขาร
ขององค์ท่านตถาคต ปลดชีวา
เป็นพลั้งครั้งใหญ่ ให้โลกหล้า
พสุธาวาตั้น ไครมครินไป
พญามารนั้นมา หาเราไซ้

อาราธนาตถาคต กำหนดใน
ตถาคตกำหนดสรรพ รับคำชาน
โลกจึงเลื่อนสะเทือนไหว แกว่งไปมา
พระอานนท์ลนลาน ประทานกราบ
คิดย้อนไปในเมื่อครู่ ที่อยู่ปอง
ทบทวนคำดำรัส ตรัสว่า “ใคร
จะอยู่ไปได้หนึ่งกัปปี นับเวลา
เพ็งเข้าใจในคำ นำความหมาย
เพ็งนึกออกบอกตน ชัดสนเกิน
จึงกราบบาทอาราธนาไป
เปล่งคำอาราธนา ว่าทำนอง
อยู่หนึ่งกัปปีนับกัน แต่วันนี้
ของเทวามนุษย์สัตว์ ขจัดภัย
พระพุทธองค์ทรงดำรัส ตรัสคำเผย
เรารับปากฝากมาร ชานเวลา
เลยเวลาอาราธนา นาท
แก้พญามารนั้น บอกวันไป
แต่อานนท์ท่านทูลวอน ย้อนสามครั้ง
“หากเธอรู้เท่าทัน อันถ้อยคำ
หากเธออาราธนา มาสองครั้ง
พอครั้งสามตามวาทา จะรับไป
เรานิमितโอกาส โอกาสนั้น
แต่เธอมีอะไร บังใจตา

มาขอให้ปรีนิพพาน ผ่านโลกา
ปรีนิพพานกาลสามเดือน เยือนข้างหน้า
พสุธามารับรู้ กู้รับรอง”
เพ็งได้ทราบสาเหตุ อาเพศผอง
เฝ้าสนองรองบาท พระศาสดา
เจริญในอิทธิบาท ปราบปราม
หากใครอาราธนา ว่าทูลเชิญ”
เพ็งนึกได้ให้ถนัด ไม่ขัดเขิน
อยากทูลเชิญให้พระองค์ทรงอยู่ปอง
อย่างฉับไวให้พระองค์ ทรงสนอง
“ว่าจะต้องขอพระองค์ ทรงอยู่ไป
อยู่เป็นที่พึงพา และอาศัย
อยู่ต่อไปให้โลกมี ที่พึงพา”
“ว่าอย่าเลยอานนท์ อย่าบ่นหา
เธอทูลซ้ำมากลับคำ ทำอย่างไร
เรากำหนดเวลา หาวันให้
เราคงไม่เปลี่ยนแปลง แห่งถ้อยคำ”
พระพุทธองค์ทูลแจ้ง พาทิเข้า
ที่เราทำนิมิตมาด โอกาสไป
เราคงยังพึงอยู่ สิ้นไว้
จะอยู่ได้หนึ่งกัปปี นับเวลา
นับรวมกันสิบหกครั้ง ประดังหา
จึงไม่อาราธนา ก่อนหน้ามาร

แต่นั้นแหละตกาศศ เคยบทสอน
ถึงรักกันปานใด ไร้ประมาณ
จะวิงวอนอ่อนขอ ให้อีกก่อน
ทุกชีวิตลิขิตไว้ ตายเหมือนกัน
การเกิดตั้งสังขาร นั้นเบื้องต้น
ต้องมีทุกข์คลุกเคล้า เข้าร่วมทำ
แล้วสุดท้ายสลายแตก คายแตกดับ
เกิดใช้กรรมทำไว้ ไปยึดยาว
จุดระงับดับได้ ไม่คืนหัน
หยุดความแก่เจ็บตาย ไม่แฉะเวียน
จงดูราอาณนที คนเรานี้
ใกล้เวลาจะจากไป ไม่ช้านาน
ท่านทั้งหลายจงหมามุ่ง ผดุงชีวิต
หมั่นเจริญสมณะ แนวพระธรรม
รักษารัตนวินัย ให้พิสุทธิ
รู้จักละชาติสงสาร มารประทัง
ทรงเสด็จกลับป่า มหาวัน
ภูฏาคารศาลา สว่างพราย
เรียกภิกษุอยู่ใน โพสาลี
มาชุมนุมประชุมล้อม พร้อมหน้ากัน
แล้วดำรัสตรัสประทาน ขานโอวาท
อภิญญาเทสิตธรรม ล้าลึกพอ
และอัปมาทธรรม ตามอีกว่า

อย่าอาวรณ์ร้อนใจ ในสังขาร
ก็ต้องพาลพลัดพราก คายจากกัน
ไม่อาจอ่อนวอนได้ ตายทั้งนั้น
ส่วนว่าวันเวลาใด ไปตามกรรม
แล้วร้อนรนปรนแปร และสูงต่ำ
มีสุขล้ำน้ำใจ ไปบางคราว
แล้วก็กลับเกิดใหม่ ดังได้กล่าว
มากเรื่องราวยาวนาน กาลวนเวียน
สกดกันการเกิด เติลิดเปลี่ยน
ก็ต้องเพียรบรรลु สุนิพพาน
กาลชีวิตนี้ถอย จะคล้อยผ่าน
ละพวกท่านนั้นไป เมื่อได้วัน
มีสติมีประมาท ขาดจิตมั่น
อย่าตั้งมั่นอันประมาท ขาดระวัง
ให้วิมุติหลุดบ่วง ห่วงทุกขัง
ให้ถึงฝั่งนิพพาน กาลนั้นปลาย
ประทับคันธกุฎี ที่มั่นหมาย
มอบหมายให้อาณนที นิมนต์พลัน
อันพึงมีที่อยู่ใกล้ ในหมู่นั้น
ณ โรงฉันปฏิฐาน อันเพียงพอ
ด้วยอำนาจบารมี ที่เกิดก่อ
แล้วทรงต่อสั่งเวยส กถาตาม
“จงดูราพระภิกษุ อยู่ด้นหลาม

ขอเตือนกล่าวเหล่าภิกษุ ให้ความ
ย่อมไม่มีจริง ในสังขาร
ผู้สลายทลายป็น คนทั้งปวง
เหล่าท่านต้องมองเลิศ ให้เกิดผล
ให้เกิดก่อบริบูรณ์ พุณผลพราย
ด้วยความไม่ใจประมาท ขาดสติ
ต้องรอบคอบระบอบไว้ ในใจจำ
ส่วนตัวเราตกาศศ กำหนดรู้
อีกสามเดือนเคลื่อนใกล้ ไปทุกที
พอสรรพเสร็จเสด็จจาก ภูฏาคาร
รวมภิกษุทุกหมู่เหล่า เข้ามณฑล
ตรัสประทานขานคาถา โอวาทนำ
ศีลสมาธิปัญญา เจริญไป
แยกความตั่นยันใน ไตรสิขา
ปฏิบัติปฏิบัติ เป็นวัตรพลัน
เสด็จต่อจรลี มีหยุดหย่อน
ทรงดำเนินเดินป่า พนาลัย
ผ่านหมู่บ้านย่านคาม ดงหนามหนา
ผ่านแม่น้ำลำธาร น่านนที
ครั้นไปถึงจึงประทับ เข้ากับที่
รวมพระสงฆ์ทรงธรรม ขึ้นทันใด
ทรงแสดงแห่งมหา ปเทสส์
สรุปว่าถ้ามีใคร พุคโค่นำ

ให้รู้ตามความจริง สิ่งทั้งปวง
ย่อมมีการเสื่อมไป ไม่อาจหวง
ย่อมหลุดล่วงโรยรา คราล้มตาย
ประโยชน์ตนประโยชน์ยัง คนทั้งหลาย
คนมากมายในโลกา พึงพาธรรม
ไม่เป็นที่หายนะ พาดกต่ำ
เจริญธรรมนำตน เกิดผลดี
จักเข้าสู่ปรินิพพาน ไม่นานนี้
ก็ไม่มีอันใด ให้กังวล
ไปหมู่บ้านภัณฑุคาม ข้ามไพรสณฑ์
พระศพลสนทนา พระธรรมไป
อริยธรรมสี่ประการ อันสดใส
แยกสองนัยไปสองอย่างทางเดียวกัน
ศีลสมาธิปัญญา ว่าทางนั้น
อีกทางอันสู่วิมุติ หลุดพ้นไป
มุ่งสู่โลกนคร สัจจจรไชรั
ผ่านแมกไม้ไพรพง ดงศิริ
ผ่านภูผาไรไรร ไพรสคติ
พระทรงมีฤติมั่น บากบันไป
อาณนทีเจดีย์ ที่สดใส
แล้วทรงได้ให้โอวาท ประสาทธรรม
เป็นเครื่องชี้วินัจฉัย ได้ลึกล้ำ
อ้างว่าธรรมพระวินัย จงไตร่ตรอง

อาจอ้างว่าฟังมา จากพระพุทธ
อย่าเพิ่งไปคัดค้าน กันทำนอง
ให้จดจำคำนั้น หันไปเทียบ
หากเข้ากันก็หันเชื่อ เมื่อเป็นไป
แล้วเทศน์เต็มเสริมธรรม นำข้ออื่น
พระเทศน์นำคำสอน ป้อนวิธี
ทรงประทับกับโศก นครนี้
ไม่มีขัดอักษณาสัย ไฉนฟัง
จึงเสด็จต่อไป หมายข้างหน้า
รัฐมัลลนครใหญ่ ในธานี
สวนมะม่วงนายจุนทะ กัมมารบุตร
ให้ร่มรื่นขึ้นพระทัย มีสายลม
ทรงดำเนินเดินไกล หลาย ๆ โยชน์
เพื่อมนุษย์สุดหล้า ได้ฟ้าพราย
ไม่หวังทรัพย์กับใคร ให้มั่งมี
มุ่งแต่ธรรมนำใจ ไปถูกทาง
แม้ชรากายาหย่อน สู้ร้อนหนาว
ทุกภาวะองค์พระพุทธ สูดอดทน
ช่างประเสริฐเลิศฟ้า หากคำไหน
มีพระคุณหนุนโลกา ประชาชี
ทรงพักผ่อนหย่อนพระกาย คลายปวดเมื่อย ลมเฉื่อย ๆ เรื่อยพัด ไม่ขัดเขิน
ทรงแรมรอนจรมา พระดำเนิน
นายจุนทะได้ข่าวพระ พุทธองค์
ก็จึงหยุดฟังไว้ ได้ทั้งมอง
อย่าเพิ่งมองว่าจริง ทุกสิ่งไป
เอาไปเปรียบเทียบกับพระสูตร ซ้ำจุดได้
หากขัดใดไม่เชื่อตาม ความไม่ติ
ให้กลมกลืนยินยง คงวิถี
ล้วนเป็นที่เข้าใจ ไปทั้งปวง
จนเป็นที่พอพระทัย ไม่มีห่วง
จนลุล่วงหลายทิวา และราตรี
สู่ปาวานครหลวง ล่วงกรุงศรี
ประทับที่อัมพวัน อันรื่นรมย์
เปรียบประดุจเวียงวัง เคยสั่งสม
พักได้ร่มชมใบ ให้สบาย
ทำประโยชน์โปรดสุข ดับทุกข์หาย
เหนื่อยพระกายไม่ย่นย่อ ต่อเส้นทาง
สละหนีสมบัติ ไม่จัดสร้าง
มุ่งแต่สร้างทางใจ ให้หมู่คน
ทรงปวดร้าวผ่าวใน ให้หมองหม่น
เกินกว่าคนล้นโลกา จะหา
เอ๋ยเปรียบได้ในองค์ พระทรงศรี
หาทางดีชี้แนะ ทำทางเดิน
ทรงพักผ่อนหย่อนพระกาย คลายปวดเมื่อย ลมเฉื่อย ๆ เรื่อยพัด ไม่ขัดเขิน
ทรงแรมรอนจรมา พระดำเนิน
นายจุนทะได้ข่าวพระ พุทธองค์

สวนมะม่วงช่วงนี้ ก็ดีใจ
รู้สึกเห็นเป็นโอกาส ประหลาดนัก
ก็ดีใจใคร่กราบบาท อารามนา

รีบออกไปกราบบาท พระศาสดา
บุญคงหนักจักพบเห็น เป็นนักหนา
ปรารถนาจะใส่บาตร ไม่ขาดบุญ.....

บิณฑบาตครั้งสุดท้าย

รุ่งขึ้นวันอังคารครา สิบห้าค่ำ
เข้าเดือนหกตกมะเล็ง เล็งมาจุน
ที่รับปากฝากวาจา พญามาร
ก็ครบกันวันนี้ มิลิมเลือน
พร้อมพระสงฆ์ทรงศีล บิณฑบาต
จุนทะอารามนา พระทั้งมวล
ได้จัดแจงแต่งอาหาร เพื่อการฉัน
ได้สุกर्मทวะ มาจากดง
อีกมากมายหลายอย่าง ทางอาหาร
พอรุ่งเช้าเอาออก ข้างนอกมา
อธิษฐานผ่านใจ จะใส่บาตร
พระพุทธองค์ทรงสง่า พาดำเนิน
จุนทะใส่บาตรน้อม พร้อมญาติมิตร
มีพืชต้องของแสง ร้ายแรงพา
จึงบอกนายจุนทะ ว่า "ดูก่อน
จงใส่บาตรอาตมา หาเป็นไร
ไปฝังดินสิ้นเสีย แล้วเกลี้ยกลบ

พระจันทร์ฉ้ามเด่นเดือนเพ็ญหนุน
เวลาหม่นจุนจบ ครบสามเดือน
เรื่องจะปรินิพพาน กาลคล้อยเคลื่อน
จะอดเอื้อนเลื่อนไป ไม่สมควร
มิได้ขาดทุกวัน นั้นทั่วถ้วน
อยากมีส่วนทำบุญ หนุนพุทธองค์
ในคืนนั้นสรรหา ตามประสงค์
ก็บรรจงลงปรุง มุ่งศรัทธา
จัดเตรียมการนั้นไว้ ไม่ชักช้า
ได้เวลาพระสงฆ์ ทรงดำเนิน
พร้อมหมู่ญาติช่วยจัด ไม่ขัดเขิน
เหล่าสงฆ์เดินย่างกราย เรียงร ยมา
พระพุทธพิศดูอาหาร ด้วยญาณว่า
ให้สังขารอาพาธ ชีพขาดไป
อันสุกर्मทวะ ภัตตาหาร
แต่อย่าใส่ของคือน จงคืนคง
เพื่อให้หลบสัตว์คน พ้นประสงค์"

ตรัสเท่านั้นผ่านไป ไม่พะวง
ก็ได้ส้อย่างใหม่ ให้องค์อื่น
ทั้งที่นึกสงสัย ที่ได้ฟัง

กัตตกิจสัมฤทธิ์ไป ให้บรรลุ
เสด็จกลับประทับเข้า ร่มเงาใบ
ประชาชนักปักขัน ทิกาพาธ
พระอุทรขย่อนขยอก ทั้งออกลง
ทรงอาเจียนเวียนหน้า กระอักเลือด
กระหายน้ำยามใด ให้เหลือทน
ไม่ชุ่มช้องหอมหม่น รนทุราย
ทรงต่อสู้อยู่ใน ไข้ประดัง

จนทะคงแปลกใจ เมื่อได้ฟัง
ไม่ขัดขืนคำรัส ดังตรัสสั่ง
จนกระทั่งเสร็จการ หันผ่านไป
กัตตานุโมทนา ศรีทธาให้
ก็เริ่มให้ปั้นปูน อ้วนในองค์
ระบบธาตุภายใน ปวงไหลหลง
โลหิตปลงลงล่าง พลางออกบน
พระพักตร์เผือดเลือดดำย ออกหลายหน
ไม่ทรงบ่นอุทรใด ให้ใครฟัง
ไม่ร่นวายให้มี ชันดิยั้ง
พอประดังยังมีแรง แข็งพระทัย

เสด็จกุสินารา

พอทุเลาเบาบาง ลงบ้างแล้ว
บอกอานนท์ให้นำ ดำเนินไป
ทั้ง ๆ ที่มีประชวร จนป่วนปวด
ทางทรวงกัณดาร นั้นก็ตาม
มุ่งทิศเบื้องเมืองกุสินารา
ทรงมีแต่แค่กำลัง ยังพระทัย
ไอ้พระองค์บ่งพระทัย อะไรรนอ
ไม่เกรงปรีนิพพาน ในด้านทาง
เมืองกุสินารา ไซ้ว่าเด่น

ทรงตั้งแนวความคิด ในจิตไว้
ريبอกให้หมู่สงฆ์ จงเดินตาม
โยเร้งรวดกวตเดิน ฝ่าเนินข้าม
พยายามข้ามคง และพงไพร
ทรงกายาดูราพรัน ให้สิ้นไหว
แต่ทรงไปไม่ย่อ ท้อเส้นทาง
ไม่รื้อถ่อพระกาย ไม่เมินหมาง
พระทรงวางแผนการ อ่านอะไร
หาใช่เป็นเมืองเอก เล็กสุดไซ้

หากหวังปรีนิพพาน ประการใด
ระหว่างทางยังประชวร ป่วนกำเริบ
พระเสโทไหลลง ยังโรยริน
ให้ป่วนปั่นพรันอุทร ร้อนกระหาย
ไปหาน้ำตามธาร ย่านลำเนา
พระอานนท์จนพระทัย ไม่อาจหา
ยังชุ่มชื้นโคลนตม บ่มทวี
ทูลเสด็จดำเนินต่อ พ้อธารหน้า
แต่พระองค์ทรงบัญชา อานนท์ไป
จนสามครั้งสามครา พระอานนท์
มีแต่ธารพล่านชุ่ม ผุ่นโคลนคลอ
ก็แปลกนักประจักษ์ใน น้ำใสได้
ถวายน้ำบริสุทธิ์ องค์พุทธาน

ขณะนั้นพลันพอดี มีบุรุษ
เชือกษัตริย์มัลละ ฝ่าพงไพร
มีนามว่าราชบุตร ปุกกุสะ
ศิษย์อาฬารดาบส นักพรตทรง
ปุกกุสะเข้ากราบพระ พุทธองค์
ก่อนจะเดินทางลุ สู่ป่าวา
พระพุทธร่องค์ทรงแสดง แสงธรรมซี
ปุกกุสะสดับฟัง ดังพระทัย
ก็จึงใคร่ได้ถวาย ตามใคร่หา
ถวายผ้าพระพุทโธ โพธิญาณ

ดูช่างไม่สมศักดิ์ จักริน
ได้เชยิบเลิบसान ปานจะสิ้น
พระจึงฉินพักองค์ ตรงร่มเงา
จึงสั่งฝ้ายอานนท์ ค้นหาเข้า
มาให้เราดื่มฉิน ในทันที
เพราะเหตุว่าธาราธาร ไกลกันนี้
ด้วยเพิ่มมีเกวียนห้าร้อย คล้อยผ่านไป
กกุธาท่านที่ ที่น้ำใส
หาให้ได้ในที่นี้ มีอาจารย์
ก็จำทนดันไป หาไหนหนอ
จำเป็นก็รอไม่ไหว ได้ตัดกมา
โคลนคละคลาหยายชุ่มเป็นบุญหนา
จึงได้พาให้เสวย เลยลวงไป
อันเป็นบุตรวงศ์กษัตริย์ ตัดโคล
บังเอิญได้ผ่านมา พบพระองค์
แห่งมัลลพระกษัตริย์ จักสูงส่ง
พระพุทธร่องค์ทรงเคยได้ ไปเรียนมา
ด้วยประสงค์ฟังพระธรรม ล้ำเลิศค่า
บุญนักหนามาพบองค์ พระทรงชัย
คือสันติวิหารธรรม นำใจไว้
เกิดเลื่อมใสในพระพุทธรูปประมาณ
น้อมนำผ้าสังคิวรรณ มั่นประสาน
สองผืนทานให้ท่านทรง คงจะดี

พระองค์รับหนึ่งผืน ที่ยื่นให้
ปุกกุสะน้อมถวาย ให้อินดี
พระพุทธองค์ทรงกายา ผ้าสังคิ
ให้คงามอร่ามพล้นขึ้นทันใด
องค์พระสัพพัญญู ผู้เลิศล้ำ
จะผูกดวงสองครั้ง อย่างลออ
หนึ่งวันพระโพธิสัตว์ ตรัสรู้
ตรัสจบลงทรงดำเนิน เดินไคลคลา
พระพุทธองค์ทรงลง สรงสนาน
เรียวแรงถอยค่อยคลาย พระกายเย็น
พระจุนทะปฐมา สังฆาภี
ร่มใบบังบนฝั่งน้ำ กกุธา
บรรทมองค์ทรงสี หไสยาสน์
ทรงพักผ่อนหย่อนพระ วรกาย
จนตะวันหันคล้อย จะถอยจม
ตรัสแก่อาณนทะ อนุชา
อาจทำให้ร้อนใจ ไปเคื่องขุ่น
อาจตำหนิเธอไป ว่าไม่ดี
ทำให้พระภิกษุ โภธิญาณ
เธอจงช่วยปลอบเขา ให้เข้าใจ
อันผลดีผลวิบาก หากเท่ากัน
มีสองครั้งยักคำ หาประมาณ
ครั้งที่หนึ่งซึ่งพระองค์ จะทรงสู่

แล้วชี้ไปถวายหา อาณนทน์
อัญชลีกราบลา พระองค์ไป
ให้สดสีจววรรณ นั้นผ่องใส
อาณนทได้สรรเสริญ ทูลเรียนขอ
จึงตรัสว่าอนกายิ เรานี้หนอ
ซึ่งมีข้อพอจะบอก แจ้งออกมา
สองเข้าสู่วันปริ นิพพานหนา
ถึงนทิกกุธา วาริเย็น
ทรงสำราญบานพระทัย น้ำใสเด่น
แล้วค่อยเบนบ้ายองค์ ตรงขึ้นมา
ณ ในที่อัมพวัน อันสุชา
พระศาสดาจะได้หย่อนทรงผ่อนคลาย
โดยพระบาทซ้อนพระบาทเป็นมาดหมาย
สมกับได้ลำบาก ตรากตรำมา
ตื่นบรรทมรมย์รื่น สดชื่นหนา
เรื่องกัฏฐาปิณฑบาท ซึ่งอาจมี
กับนายจุนทกัมมา รบุดรนี้
อาหารที่ใส่บาตร อาจเป็นภัย
ต้องถึงปรินิพพาน ด้วยทานใส่
ว่าการใส่บาตรนี้ มีผลทาน
และผลใหญ่กว่านั้น อันไพศาล
บรรดาการใส่บาตร พระศาสดา
ตรัสรู้พุทธ ศาสนา

โดยบิณฑบาตภาคคู่ สุขาคา
ครั้งที่สองของฝ่าย นายจุนทะ
ในวันปรินิพพาน การจบกาย
ครั้นเสร็จสรรพกับการ อันพักผ่อน
พระคงมุงกรุงกุ สีนารา
ข้ามสายชลหนนี้ หนที่สาม
ถึงกุสินารา ครารำไร
เสด็จไปยังป่า सालวัน
อุทยานมัลล กษัตริย์ครอง
ตรัสสั่งพระอาณนท จนนั่นแม่น
หันเคียรสู่ทิศอุดร ก่อนทันใด
อยู่ในท่าพระบาท ซ้อนพระบาท
มีสติสัมป ชัญญะทรง
ตั้งพระทัยไม่ประสงค์ ลุกองค์มา
พุทธภาระจบ ครบกระบวน
ทรงประกอบกิจไว้ อันใหญ่หลวง
อุฏฐานสัญญา มนสิการ
แม่นมิใช่ในฤดู สุวาระ
ได้ผลชอกชอดอก ออกลือลอม
แม้แต่ดอกเบื่องบน มณฑารพ
จากนภาอากาศ มาดบุชา
จากฟากฟ้ามาโลม ประโคมเสียง
เพื่อบูชาพระพุทธ สุตอนันต์

มีผลค่าอาหาร อันมากมาย
เป็นผลพามาให้ ได้ความหมาย
คราสุดท้ายการใส่บาตร ให้ศาสดา
กับทจรร้อนพระทัย ไม่ชักช้า
ข้ามชลาลัย วัตไป
ปาวาข้ามสู่กุสินาราไซรั
ตะวันใกล้ตกดิน สิ้นแสงทอง
หรือเรียกกันอันไม้งัง ชื่อทั้งสอง
ระหว่างสองต้นรัง ร่มบังใบ
ให้ตั้งแท่นบรรทม เหมาะสมไว้
พระจึงได้บรม บรรทมลง
แบบสีหไสยาสน์ มาดประสงค์
อยู่มั่นคงตรงแน ไม่แปรปรวน
เป็นไสยาอาสนา กาลจบถ้วน
กาลสมการจวนใกล้ อีกไม่นาน
ได้ลุล่วงปวงคำ มหาศาล
เป็นสัญญาณกาลสุดท้าย ในบรรทม
ต้นสาละคู่ นั้น พลันก็บ่ม
ไปรยปรายพรหมบรรพต ศาสดา
นอกพิภพพิภพสุคน ธชาติหนา
พร้อมบรรดาโมหิ มีมาพลัน
เรื่อย ๆ เรียงเสียงใส กล่อมไพเราะ
อัศจรรย์ล้ำฟ้า มาแต่ไกล

พระพุทธองค์ทรงปรารภ สบเหตุการณ์ ไปรดประทานขานาจา อานนท์ไว้
 "การบูชาสักการะ ด้วยอะไร บูชาให้ตกาศศ กำนหนดมา
 แม้นสูงค่าราคา ด้วยอามิส อย่าได้คิดว่าให้ ยิ่งใหญ่หนา
 มีมีค่าเท่าไร สิ่งให้มา อันคุณค่าบูชานั้น สามัญจริง
 อยากได้คำบูชา มหาศาล ก็คือการศึกษา พระธรรมยิ่ง
 ประพฤติตามพระธรรมไป ให้จริงจัง นี่คือนสิ่งยิ่งกว่าคำ บูชาใด"
 ครั้นนั้นคราพระอานนท์ ปรนนิบัติ ไม่เคืองขัดต่อพระ อัสมาสัย
 มีหลายอย่างทางอานนท์ จันพระทัย ก็จึงได้ทูลถาม ตามเห็นควร
 "ในกาลก่อนตอนพระองค์ ยังคงอยู่ เคยมีหมู่พระสงฆ์ คงครบถ้วน
 ออกพรรษามาบรรจบ ครบกระบวน เคยชักชวนกันมา กราบพระองค์
 เคยร่วมตนสนทนา และปราศรัย ข้อธรรมใดไม่กระจ่าง ยังลืมหหลง
 เทศนาปราศรัย ใฝ่จำนง ชักทรงบ่งพระธรรม นำส่องทาง
 ต่อไปนี้หากมีมา หมู่พระสงฆ์ ที่ยังคงมีแจ้งข่าว ด้วยคราวห่าง
 อาจจะมาหาพระองค์ ประสงค์กว้าง อยากเสาสงทางธรรม นำจิตใจ
 บรรดาเหล่าชาวพุทธ บริษัท คงเคืองขัดเมื่อขาดพระ อติศัย
 จะจัดแจงแต่งสัรร เป็นฉันทใด พระทรงชัยใคร่ประทาน การแนะนำ"
 พระพุทธองค์ทรงตรัส ดำรัสว่า "จงดูราอานนท์ กุศลลา
 ตกาศศหมดไป ไม่อยู่นำ สิ่งประจำแทนมี สี่ตำบล
 เป็นสังเขยนีย สีสถาน จากเหตุการณ์ผ่านมา ในคราต้น
 เป็นลำดับนับมา อยู่ปะปน ต่างตำบลต่างเขต ต่างเหตุการณ์
 หนึ่งแหล่งตกาศศ จรดประสูติ อยู่ ณ จุดลุมพินี ศรีสถาน
 สองที่อันตรัสรู้ สูโพธิญาณ คือสถานอยู่อยู่ รุเวลาฯ
 สามคือแหล่งแสดงพระ ธรรมจักรา ยังเป็นหลักจกมี ที่กลางป่า

คืออสิปัตน มฤคทาย
 อันที่สี่คือที่ป रिณพพาน
 สี่แห่งนี้ที่ระลึก นึกหวนคืน
 เป็นสถานอันเรา เฝ้าพระพุทธ
 แม้นพงษ์หน่อบริษัท ถนัดไป
 หากแม้นใครไปยัง แดนสังเข
 หากถึงกาลผ่านลับ ดับชีวา
 พระเถราอานนท์ สนมพระทัย
 หากทรงปริณิพพาน กาลวางวาย
 "ข้าแต่พระผู้มี พระภาคเจ้า
 สรีระพระพุทธรณ์ ทำฉันทใด
 พระพุทธองค์ทรงฟัง รับสั่งว่า
 ตั้งใจใฝ่ธรรมะ ละนิวรณ์
 จงน้อมนำธรรมเข้า เมาภิเลส
 ในทุกอริยาบถ กำหนดไป
 ส่วนว่าสรีระ พระโพธิญาณ
 เหล่าคหบดี คงมีวาง
 พวกเขาจักสักกา ระบูชา
 พระอานนท์ก็จวลงใน ครั้นได้ฟัง
 หากบรรดากษัตรา คฤหัสถ์
 เกิดถามเราเอาะระบบ ระเบียบตอน
 หากจะตอบเขาไป ไม่รู้ความ
 เห็นว่าไม่น่าตอบ ไม่ชอบเลย

กลางพนาป่าพง ที่เขยยืน
 คือศาลวโนทยาน อันร่มรื่น
 อาจพวยนแจ้เหตุ สังเขใจ
 กำหนดจุดศุจเรา เฝ้าอยู่ใกล้
 ก็เหมือนได้ใกล้เรา ดังเก่ามา
 ด้วยมีเจตจำนง ประสงค์หา
 จะชักพาหาสวรรค์ นั้นเพริศพราย"
 ด้วยสงสัยในภาระ หน้าที่หมาย
 กำหนดหมายขึ้นตอน ท่อนเข้าใจ
 อันพวกเหล่าข้าพระองค์ ยังสงสัย
 ปฏิบัติจัดแบบไหน ในชั้นตอน"
 "จงดูราอานนท์ อย่างรร้อน
 ตามชั้นตอนพรหมจรรย์ ยึดมั่นไป
 อันเป็นเหตุความทุกข์ สุขโดนไล่
 จงฝังใจใส่ธรรม เครื่องนำทาง
 กษัตริย์ท่านพราหมณาหาเมินหมาง
 ทุกคนต่างศรัทธา พระพุทธรัง
 สรีระสัพพัญญู อยู่เบื้องหลัง"
 เหตุเพราะยังสงสัย ในชั้นตอน
 ไม่แจ้งชัดจัดการ พาลเดือดร้อน
 เราหรือท่อนตอบได้ ด้วยไม่เคย
 มิได้ถามพุทธองค์ ให้ทรงเผย
 เขาจะเย้ยไไพ ว่าไม่ดี

หากถามพระพุทธองค์ ผู้ทรงศักดิ์
หากองค์ท่านไม่ชานไซ้ ให้ก็ดี
จะตอบไปได้ถามบ่ง พระองค์แล้ว
ถ้าอย่างนี้เหมาะ ต่อเหตุการณ์
คิดทบทวนควรถาม ตามที่ว่า
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงชัย
ให้กับพระสรีระ ประการใด
กับพวกเขาเหล่าภิกษุทั้งหลาย จัดเสวยขาญ จะเป็นการที่ดี มีบุญวาย”

พระพุทธองค์ทรงชาน ประทานว่า “เหล่าบรรดาประชาชน คนทั้งหลาย
เคยจัดต่อจักรพรรดิ ราชชาย
“ข้าแต่พระพุทธองค์ ทรงเลิศล้ำ
สรีระพระภิกษุทั้งหลาย ขาดราชัน
“จงดูราอาณนที อย่างหม่นไหม้
ถือตามหลักจักรพรรดิ หรือทัดเทียม
สรีระจักรพรรดิ ต้องจัดให้
วางทาบทับซ้อนใน ใช้สำลี
โดยอุบายหมายผ้า ห้าร้อยคู่
อัญเชิญองค์ลงทาบทอง มองวาววาม
อัญเชิญขึ้นพื้นจิต กาธาร
ด้วยไม้หอมกล่อมเนื้อ เป็นเชื้อไฟ
จึงอัญเชิญพระศิริ อัฐิธาตุ
ณ สถานอันเหมาะ ต่อความงาม
ลำดับนั้นอันเถระ พระอาณนที

ให้รู้หลักจัดการ ขั้นตอนนี้
เรายังมีวิธีตอบ ให้ขอการ
พระองค์แล้วความใด ไม่ตอบชาน
ใครจะพาลครหา ว่าเราโย
จึงวันทาถามพระองค์ ตามสงสัย
ขั้นตอนใดฝ่ายภิกษุทั้งหลาย จะจัดการ
โปรดได้ไซ้ให้ข้าบาท อาจประสาน
จัดการกายแห่งเรา ย่อมเท่ากัน”
อันบรรดาประชาชน คนเหล่านั้น
เขาจัดกันอย่างไร ในธรรมนิยม”
จงจำไว้ในพิธิ ที่ดีเยี่ยม
ต้องอาจเอี่ยมเทียมราช ประเพณี
พันผ้าใหม่ให้งาม ตามศักดิ์ศรี
แล้วก็มีผ้าใหม่ พันไว้ตาม
เพื่อเชิดชูบูชา นำเกรงขาม
ปิดครอบตามฝ่าทอง มองอำไพ
จัดสถานการเตรียม อาสน์เอี่ยมไว้
แล้วถวายไฟพระเพลิง เกลิงตาม
สร้างองอาจสถูปเอี่ยม เยี่ยมอร่าม
สีจุดท่ามกลางชน ถนนเมือง”
เป็นกังวลสนพระทัย ในอีกเรื่อง

ว่าพระพุทธองค์ ความ อร่ามเรือง
เป็นพระผู้ลู่โลก หยุดโคกคัลย
เป็นผู้รู้ผู้ตื่น ชื่นชีวิน
สมควรนักจักป รินิพพาน
ตามเมืองใหญ่ในพระอาสน์ ราชราชัน
จึงกราบทูลมูลความ ตามที่คิด
“ราชคฤห์คือเมืองใหญ่ ในแดนดิน
หรือจำปา สาเกต โกสัมพี
อีกพาราณสี ที่โอฬาร
พระพุทธองค์ทรงแจ้ง แห่งอาณนที
ว่าเราจงประสงคใด ใครทูลดู
เพียงตรัสว่า “กุสินา ราชราชัน
นามว่ากุสวดี ธาณิดล
มหาสุทนต์ภิกษุทั้งหลาย จัดครองราช
เป็นธานีที่อร่าม งามเรืองรอง
เธอสมควรคว่นไป ให้ชาวครา
ว่าในท้ายราตรี นีตัวเรา
ไม่เป็นที่ติฉิน นินทาว่า
ไม่รู้ชาวคราเป็น ประเด็นใด
อาณนทีทอภวันท์ รับบัญชา
เรื่องส่งชาวคราภิกษุทั้งหลาย ตามตรัสตรอง
ฝ่ายมัลลภิกษุทั้งหลาย ทราบชัดเข้า
บ้างครวญคร่ำรำพัน กันนานา

พระบาทเบื้องเลิศหล้า ปกฟ้าดิน
เป็นพระอันพิชิตมาร ผลิตทุกขสัน
โยมาสิ้นในถิ่นป่า สาละวัน
ณ โอฬารสถานวัง เทพรังสรรค์
ค้อยเหมาะมั่นขั้นศักดิ์ จักริน
แก่ทรงฤทธิ์ชินสีห์ ที่ถวิล
สมควรสิ้นเสด็จป รินิพพาน
สาวัดดีที่ใหญโต ระโหฐาน
จะเป็นการเหมาะสม บรมครู
ว่ากังวลสนพระทัย ใคร่อยากรู้
แต่เรารู้เก็บไว้ ในกมล
เป็นเมืองที่ยิ่งใหญ่ ในก่อนโน้น
เมืองเก่าคนมากมาย ทรัพย์กำยกอง
ประชาชาติสะอาดสงบ สบสุขมอง
เธอไม่ต้องปรารมภ์ สมศักดิ์เรา
ทูลมัลลภิกษุทั้งหลาย หาพวกเขา
ก็จักเข้าสู่ปรี นิพพานไป
พระพุทธามาปรี นิพพานไซ้
ด้วยอยู่ในเขตฐาน การปกครอง
แล้วออกมาสั่งการ งานแล้วคล่อง
ให้ตรงต่อของพระองค์ ทรงบัญชา
ต่างโคกเศร้าเสียพระทัย ให้โหยหา
แล้วรับมาสาละ วโนทยาน

พระอานนทวันคัด และจัดสรร
เป็นคณะละกัน ไม่ทันนาน
จึงนับว่าพระอานนท์ เหตุผลชัด
ไม่เช่นนั้นนั้นยังรุ่งเช้า ยืดยาวเลย

การเผื่อนั้นปั่นลำดับ นับประสาน
ลุล่วงผ่านหว่างกาลต้น ทุกคนเลย
ที่ได้จัดคัดคณะ หานึงเฉย
นำชมเชยเอ๋ยศรัทธา พระอานนท์.....

ทรงประทานโอวาทและสรรเสริญ พระอานนท์

ในยามกลางหว่างราตรี ที่รุ่มร้อน
ผู้ทุกข์หนักนักหนา คืออานนท์
ด้วยจิตยังฝังอยู่ ปุณฺณ
ยังไม่ลุลูธรรม อันอำไพ
สงสารตนปรนนิบัติ คอยพัควิ
อุปรากบากบัน ร่วมกันมา
ยังไม่ลุลูข้อ อรหันต์
นี่ก็ใกล้ในพระองค์ จะทรงวาง
คิดพลาทางร้องไห้ พระทัยหวน
สะอื้นอีกหนักพระทัย ไปเป็นนาน
หรือพระองค์ทรงงด กำหนดเว้น
เราไม่เหมาะต่อธรรม ในสำโด
เมื่อพระองค์ทรงป ธิพนพาน
ขาดพระองค์คงไม่มี ผู้ชี้หน้า
โอ้พระองค์ทรงชัย กระโรหนา
โยปล่อยข้าบาทไว้ ให้วังเวง

พระชินวรจะถอนองค์ ทรงหลุดพ้น
ให้ลับสนจนต้อง ทมอมพระทัย
จึงกังวลหม่นหมอง ไม่มองใส
มัวฝึกฝืนในพระองค์ พงษ์พุทธา
มาหลายปีติดัก เป็นนักหนา
ศาสดาวางพระทัย ในทุกทาง
บุญเรานั้นสิ้นจน กุศลสร้าง
จะหลีกทางวางป ธิพนพาน
ยืนรำพันขึ้นนอก ไม่บอกขาน
ให้ร้าวรานปานจะขาด ชีวามมีไป
ไม่ให้เป็นอรหันต์ นั้นโฉน
จึงมิได้บรรลุ ถึงหมู่ธรรม
เรามีปานบรรดาคน สดลต่ำ
เราจะทำฉันใด ให้ตนเอง
โยต้องมาสุนิพนพาน กาลรีบเร่ง
ข้าบาทเคืองกว้างเปลี่ยวเหี่ยวดวงแด

ทุก ๆ เข้าก้าวคล้อย ตามรอยบาท
เคยถวายป่านะ คราคุณและพระกิจ
พระเคยสั่งเคยสอน หลายตอนขึ้น
เคยฟังสรรพสำเนียง จำเรียงคำ
เป็นถ้อยคำน้ำใส ที่ไพเราะ
กังวลห่มนุ่นนวล ถ้วนจำนรรจ์
เคยตามพระเฝ้าตง เข้าฟังไม้
เคยติดตามข้ามทุ่ง มุ่งท้องนา
เคยหลบฝนโคนพฤกษา คราฝนหลัง
เคยนวดเฟ้นเอ็นข้อ วรกาย
ต่อแต่นั้นไม่มีองค์ พระทรงยศ
คิด ๆ ไปในอก ฟกระบม
เหมือนชีวิตจะปลิดขาด สิ้นชาติแล้ว
โยพระองค์ทรงนิพนพาน กาลชีวิ
พระพุทธานั้น พลันสั่งทา
ทรงทราบว่อาานนท์ อลเวง
จึงประทานขานคาต โอวาทสั่ง
อย่าครวญคร่ำรำไห้ ไปเลยนา
เคยบอกไว้ไซ้ใหม่ ในก่อนกาล
ย่อมเหี่ยวยานกาลแก่ เกิดแปรปรวน
ไม่มีใครไหนพัน คงทนอยู่
อยากเห็นยวรั้งยังกาล ผ่านเวลา
ส่วนเธอยังยังอยู่ ก็สู้ต่อ

ยรยาตรบิณฑบาตตาม งดงามแท้
พระเคยแก้ปัญหา ข้าประจำ
ทั้งกลางวันเย็นเช้า คราตื่นคำ
เป็นประจำวันชี ทุกวัน
ฟังเสนาะคอโสด จากโอษฐ์นั้น
ล้วนคำกลั่นกรองแล้ว แว่วออกมา
ป็นเขาใหญ่ไต่แนวเนิน เดินเลียบผา
เคยเดินฝ่าคราแดด แดดผิวกาย
เคยยกบังกางร่ม ไน้มถวาย
เคยถวายพัดโบก โยกสายลม
สิ่งทั้งหมดทหาย มลายลัม
สุดจะชมตรมไว้ ให้คิด
คงไม่แคล้วสิ้นใจ ในคราวนี้
ข้าบาทนี้มีต้องนั่ง อยู่วังเวง
แว่วเสียงมาอาานนท์ จนรีบเร่ง
ให้กว้างแวงเกรงกริ่ง สิ่งนานา
ให้หยุดยั้งประทั้งโคก ในอกหนา
การโคกหาแก้ไข ในสิ่งควร
อันสังขารสัตว์คน จนทั่วถ้วน
ทุกคนล้วนม้วนดิน สิ้นชีวา
ต่างต่อสู้อยู่ยั้ง ยืนสังขาร
เมื่อถึงคราพากัน ดับขันธไป
อย่าทุกข์ห่อต่ออุป สรรคไหน

มันธิดิปฏิบัติ ธรรมมัตใจ	เพื่อจะได้ธรรมะ คำอนันต์
เมื่อพ้นผ่านการดับ อาสวะ	เธอก็จะบรรลุดต่อ อรหันต์
ประมาณข้ามสามเดือน เคลื่อนไปพลัน	จะถึงขั้นนั้นได้ ไม่ยากเย็น
แล้วสรรเสริญเยินยอ ต่ออานนท์	"เธอยอดเยี่ยมยอดพระ สง่าเด่น
เป็นผู้รู้พหูสูตร จุดประเด็น	สติเห็นรอบคอบ ระบอบการ
มิดิเพียรมี วิริยะ	รู้กาลเทศะ ปะสณาน
มีปัญญาฝ่าฟัน ท้นเหตุการณ์	ขยันงานอุปัฏฐาก แม้นยากใจ"

สาวกองค์สุดท้าย

อันราตรีนี้กระไร ช่างไวนัก	อยากดิ่งซั๊กปักมัน มันเอาไว
ดูเหมือนว่าจะนิดเดียว ประเดี๋ยวใจ	ไม่อยากให้ไหลเลื่อน เคลื่อนเข้ามา
อยากให้หยุดสะคุตนิ่ง ไม่ดิ้งไหว	ไม่อยากให้คืนผ่าน วันผันหนา
อยากหยุดแน่นแสนวัน ล้านทิวา	ให้เวลาพระนิพพาน นั้นท่าไกล
ใครหนามจะมาห้าม ธรรมชาติ	ใครหนออาจถึงจุด ยุคมันไว้
และคืนนี้ราตรี ก็คลี่ไป	เห็นเมฆไหลไล่จันทร์ คุดม่านบัง
ช่างลื่นไหลไล่ลัด เร็วเหลือหลาย	โอ้จุดหมายท้ายยาม ตามพระสั่ง
ใกล้สิ้นสุดจุดไว้ ก็ไม่ฟัง	อนิจจังคลั่งจิต อนิจจา
มองหมู่ไม้ใบสงบ บรรจบนิ่ง	ไม่ไหวติงนิ่งแน่ แท้เทียวหนา
หรือมันแอบอาลัย ให้โศกา	หรือน้ำตาป่าไพร ร่วงไหลลง
ยินน้ำค้างวางหยด รดยอดหญ้า	น้ำตาฟ้าพร่าพราย กระจายส่ง
ฟ้ากลั่นกลัดอัสสขล ปรมโพรยปลง	แผ่นดินคงโขกขลา น้ำตานอง
น้ำตาฟ้าน้ำตาไพร ไหลผสม	คงระบบตรมใน ใจร่ำร้อง

ต่างอาลัยในพุทธาน้ำตานอง
มองอะไรให้ยะเยียบ ดูเจียบเหงา
นั่งสงบหลบร้องไห้ หรือไรกัน
ต่างอาลัยในพิสุทธี องค์พุทธาน้ำ
คงกลัดกลั่นอันใน ไม่เสบย

พระอานนท์กังวลใน พระทัยคร่ำ
โอ้พระองค์พงษ์พุทธาน้ำ จะถึงกาล
เคยได้เห็นประเคนทาน การถวาย
ทรงเมื่อยขบหลบล้ำ ยাত্রาไกล
กำลังคิดกำลังเศร้า อยู่คราวนั้น
ด้วยมิชยาหมายเฝ้า กล่าวคำเดิม
พระอานนท์กังวลว่า อย่าเกิดท่าน
ไม่อยากให้มีเรื่อง เคืองกมล
ผู้เพ็งมาว่าชื่อซัด สุกัททะ
อยากจะยลสนทนา กับพระองค์
พระอานนท์ไม่ย่นย่อ พุดต่อด้าน
เสียงซุบซิบซู่ซ่า ว่ากันเพลิน

พระพุทธองค์ทรงฟัง ทั้งสิ้นแล้ว
กำลังขอต่อรอง ป้องกันไป
ตกาคตออกโอษฐ์ว่า "เอออานนท์
ไม่เป็นไรไม่ต้องห้าม ปรามประวิง
ครั้นได้ฟังดังบัญชา จึงอานนท์
จึงพาสุกัททะ มาข้างใน

โยพระต้องลับครรไล ทำไมกัน
มองทิวเขาเล่ากันอัน เป็นลอนสัน
ทั่วอรัญกลั่นน้ำตา หาได้เลย
ส่วนพื้นหล้าอาลัย ไม่เปิดเผย
เดี่ยวคงเปรยเอ่ยมา ครานีพพาน
พิไรร่ำรำพัน กลั่นสงสาร
สุนิพพานปานข้า จะขาดใจ
เคยคลั่งคลายพระกายยาม ข้ามดวงไม้
ตอนนี้ไปคงไม่เห็น เหมือนเช่นเดิม
ก็ต้องพลันกลั่นสร้าง กระจำงเสริม
โยเพ็งเริ่มเข้ามา ดูราคน
โพธิญาณต้องการพัก ในลักหน
พระศพลทนสงบ ไกลจบลง
อยากเฝ้าพระคราสสุดท้าย หมายประสงค์
ขอท่านจงอนุญาต กราบบาทเทอญ
แผ้วคำขานปานกระซิบ พังผิบเฝิน
บ้างจะเดินบ้างจะดัน กันกันไป
เสียงแว่ว ๆ แถวนอก บอกกันไว้
กำลังไล่กำลังล้วง ดังขวงชิง
หากมีคนอยากเฝ้า เราอย่างยัง
นั่นเป็นสิ่งที่เขา อยากเข้าใจ
จำต้องจนหนทาง อย่างไรได้
แล้วกราบไหว้อภิวันท์ ลัพพัญญู

ซึ่งพระองค์ทรงประหาร ป่วนหนักแล้ว สติแพรวแนวธรรม นั้นคงอยู่
สุกัทัหะว่ากราบทูล มูลเหตุดู เรื่องทกครูผู้อ้างตน ล้นปัญญา
ก็อย่างเช่นปุณณ กัสสปะ ว่าเป็นพระอรหันต์ นั้นนักหนา
ได้ประกาศญาติิน ปฏิญญา ไม่ทราบว่าจะจริงเท็จ เหตุกลใด

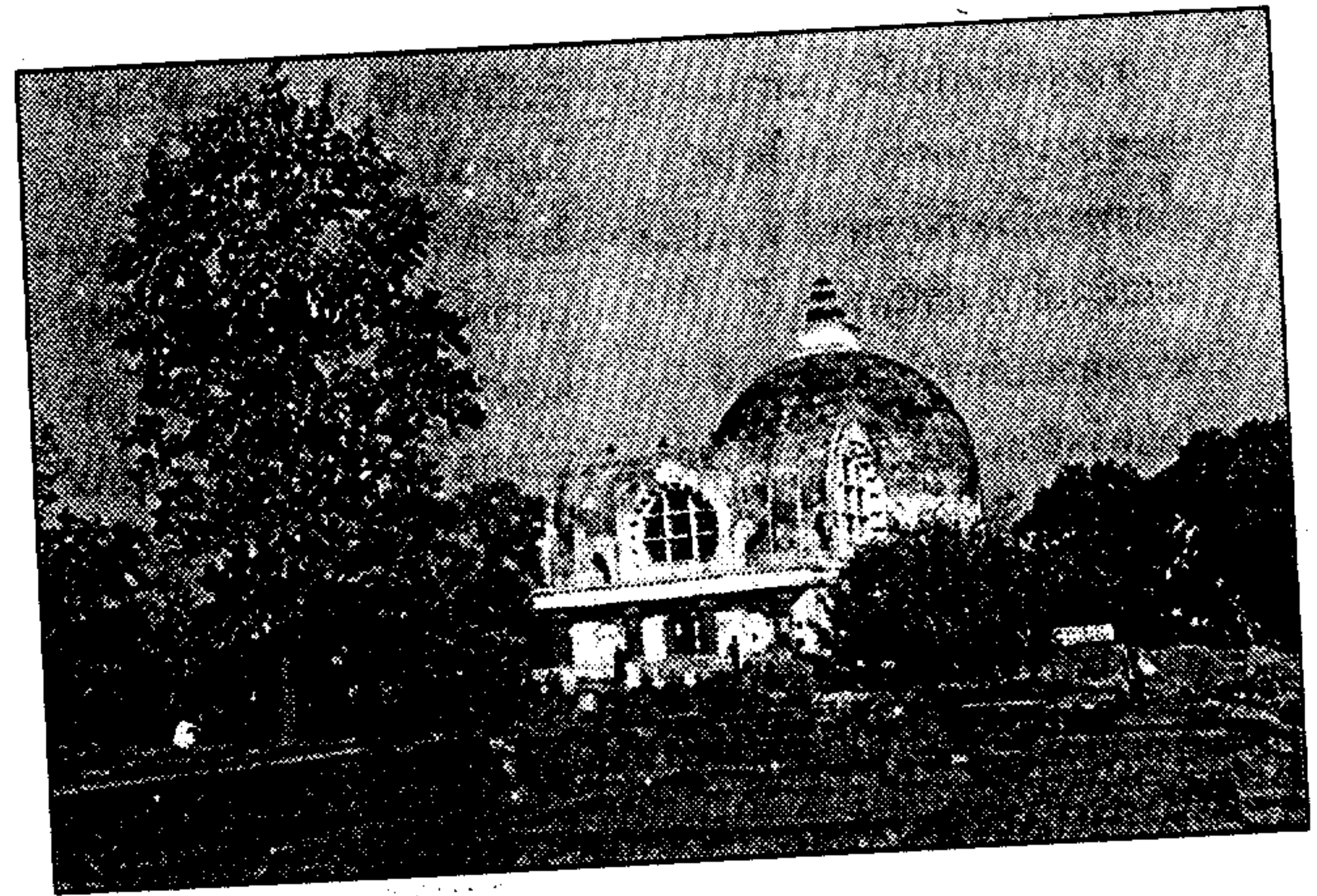
พระพุทธองค์ทรงดำรัส ตรัสความว่า "ดูก่อนหนาสุกัทัหะ มากไว้
จงมาฟังธรรมะ จะเข้าใจ แสดงให้ท่านฟัง ตั้งใจเอา"
แล้วพระองค์ทรงชี้ อริยมรรค อันเป็นหลักสายกลาง สล้างเสลา
คือมรรคมืองค์แปด แวดวงนา ซึ่งก็เข้าใจดี ชี้หลักธรรม
เป็นแนวทางหว่างด้าน การดับทุกข์ พาถึงสุขจริงจัง อย่างเลิศล้ำ
สุกัทัหะมาเข้าใจ หายมืดดำ ช่างเลิศล้ำธรรมพระพุทธ สุดแสนดี
พระพุทธองค์ทรงตรัสต่อ ข้อความว่า "ดูก่อนหนาสุกัทัหะ จะบอกชี้
อันอริยมรรคแปด แวดวงดี หากมันมีที่ศาสดาใด
ย่อมมีสี่ชั้นพระ อริยะ คือหนึ่งพระโสดาบัน ขึ้นต้นไซร้
สองคือพระสกทา คามิโย สามก็ได้แก่พระอ นาคามี
ชั้นที่สี่นี้พระ อรหันต์ รวมเรียกกันอริย บุคคลสี่
ศาสนามามรรคแปด แวดวงดี ก็ย่อมมีพระอ ริยะตาม
จงดูก่อนสุกัทัหะ จะบอกชี้ ศาสนาเรา นี้ที่ท่านถาม
มีอริยมรรคแปด แวดล้อมตาม ก็หมายความว่ามือ รียชน
หากภิกษุหมู่ใด ฝั่พิทักษ์ อริยมรรคหลักธรรม นำเหตุผล
ปฏิบัติขัดธรรม เพื่อนำตน ในโลกคนปณอ รหันต์จริง"
พระดำรัสตรัสจบ ครบวาระ สุกัทัหะมาเข้าใจ ไปทุกสิ่ง
เห็นเหตุผลกลนำ คำอ้างอิง ช่างเพริศพรึงยิ่งล้ำ กว่าธรรมใด
จึงบังเกิดเทิดทรรศน์ และศรัทธา ประกาศว่าจะฝากตน ฝึกฝนไซร้

ปรารถนาอุบาสก ยกกายใจ
ลำดับนั้นสัพพัญญู ผู้จรัส
ติดถิยปริวาส การคาดกรรม
"จงดูก่อนเกิดท่าน สุกัทัหะ
ผู้อัญญุเดียรถิย์ มีก่อนมา
ต่อล่วงแล้วแคล้วหมด ใจสดใส
เป็นภิกษุรู้คำ บทธรรมเยื่อน
สุกัทัหะผู้เป็นป ริพาชก
กราบทูลว่า "ปริวาส ขนาดใด
อย่าว่าแต่แค่นี้ สี่เดือนหมาย
ถึงสี่ปีที่อยู่กรรม จะนำรอ
พระพุทธองค์ทรงเห็นใจ ในศรัทธา
ยังยินดีเพิ่มกรรม ทำทัณฑ์บน
ซึ่งพระองค์ทรงว่า "ถ้าเช่นนั้น
เราเห็นใจยอมให้ท่าน บรรพชา
จึงดำรัสตรัสสั่ง ทางอาณัติ
แล้วบวชให้ตั้งได้ตรัส ดำรัสคำ
ขณะนั้นสัพพัญญู ผู้เลิศล้ำ
พระสติ สัมป ชัญญะคง
บรรจงกราบทบาท สัพพัญญู
สมประสงค์พระองค์ใคร่ ได้ดูแล
พระพุทธองค์ทรงแสดง แห่งพระธรรม ให้จดจำกรรมฐาน นั้นตามส่วน
พระสุกัทัหะจำ ตามกระบวน
จึงกราบลามายัง ทางสงบ

และอยากใคร่ได้บวช กวดตามธรรม
จึงได้ตรัสดำรัสขึ้น อันลึกล้ำ
สำหรับนำเดียรถิย์ ที่ศรัทธา
หากใครจะอุป สมบททนา
ต้องอยู่คาปริวาส คาคสี่เดือน
ก็จึงได้ให้บวช ตรวจธรรมเหมือน
ไม่แซ่เขื่อนเคลื่อนคลาด ขาดข้อใด
หาได้ดกใจต่อ ข้อแก้ไข
ก็เต็มใจไม่อาทร จะผ่อนรอ
ขอมอบกายปริวาส ไม่ขาดหนอ
ไม่ทอดต่ออยาก ลำบากตน"
กว่าเวลานั้นนาน จะผ่านพ้น
นับว่าคนนั้นนั้น มันศรัทธา
เราเห็นท่านมั่นใจ ให้นักหนา
ด้วยเห็นว่าจริงใจ อยากไฝ่ธรรม"
พาไปโกณณชูป อุปถัมภ์
ก็นำเข้ามา ทาพระองค์
ได้อ่อนล้าร่างกาย แทบวายส่ง
อยู่ดำรงคงมั่น ไม่ผันแปร
พระภิกษุสุกัทัหะ ประนมแปริ
นั่งชะเง้อแลพระองค์ ทรงประหาร
ให้จดจำกรรมฐาน นั้นตามส่วน
จนครบถ้วนล้วนเฝิง เข้ายังใจ
เดินเลียงหลบพบที่ มีร่มไม้

ก็เดินลงจกรม บ่มใจไป
วิปัสสนาชำระพลัน เกิดปัญญา
จิตจลจลอธิสุทธิ หลุดบ่วงมาร
ก็สำเร็จเป็นพระ อรหันต์
องค์สุดท้ายในทรงยศ ทศพล
ก็บรรลुสู่ประสงศ์ องค์โพธิญาณ
มุงกุสินารา ด้วยพระทัย
ด้วยท่านเห็นเป็นฐานะ เดียรถีย
หากดึงเขาเข้าไว้ ในขบวน
ก็จะได้เห็นแจ้ง ในแสงธรรม
อันว่าเวไนยสัตว์ อัดโลกา
และด้วยปรีชาญาณ อันเลิศล้ำ
หลังจากพระสุปรี นิพพานไป
ให้บรมสารีริกธาตุ
ให้แตกแยกแจกไป ไม่ครอบงำ
หากพระปรินิพพาน ด้านเมืองใหญ่
เมืองอื่นถ้ายื้อขอ กล้าพอเทียว
ด้วยเมืองใหญ่อำนาจใหญ่ ใครไม่กล้า
ซึ่งพระธาตุไม่อาจแยก แดกตัวแปร
หากผู้คนหนาไกล ไม่ได้ธาตุ
ซึ่งพระธรรมคำสอน ห่อนกระจาย
พระพุทธองค์ทรงมอง อย่างถ่องแท้
พระปรีชาสามารถ คาดเหตุการณ์

อยู่ภายในศาลา โนทยาน
ด้วยคุณค่าจากพระธรรม กรรณฐาน
ด้วยใจผ่านฐานกิเลส เหตุทุกขทน
ราตรนั้นทันใด ให้ผ่านพ้น
วิมุติตนพ้นอาสวะไป
ที่มุ่งการเสด็จมา ฝ่าดงไม้
ที่จะได้อรหันต์ อันคู่ควร
เป็นปริพาชก ตกเต็มส่วน
อาจชักชวนมวลเขา ทั้งหล้ามา
เพื่อชวนำพระธรรมไป ให้คนหนา
พอจะพาหาสอน ขึ้นตอนไป
ที่เล็งผลจนบันปลาย สุดท้ายไว้
หวังจะให้ฐลธาตุ ประกาศธรรม
ได้สามวรถแผ่กระจาย ไปทุกสำ
ไม่อยู่อำนาจใคร ในแห่งเดียว
ไหนจะได้กระจายธาตุ ใครอาจเกี่ยว
ไม่อาจเกี่ยวเมืองใหญ่ ไม่ต่อแยะ
ไม่อาจมายื้อแย่ง ขอแบ่งแน่
ก็อยู่แค่เมืองใหญ่ ไม่กระจาย
ก็จะขาดธาตุมา บูชาหมาย
พระจึงหมายเลือกที่ ปรีนิพพาน
พระเนตรแลแผ่ไกล กว้างไพศาล
สุดประมาณด้านโลกา หามีใคร.....

สถานที่ที่พระพุทธองค์ทรงเสด็จปรินิพพาน เมืองกุสินารา ประเทศ
อินเดีย

ประทานปัจฉิมโอวาท

กาลสุดท้ายในปัจ ฉิมยาม
ประชุมหมู่ภิกษุพลัน ขึ้นทันใด
เบื้องพระพักตร์จักรพงษ์ ทรงประหาร ในกาลจวนจะด่วนปลະ ละสังขาร
จะเสด็จเข้าที่ ปรีนิพพาน
พระพุทธองค์ทรงไซ้ ให้โอวาท
โดยตรัสผ่านท่านอานนท์ ปณวั
ทรงดำรัสตรัสมา ว่า "อานนท์
อาจมีบ้างบางภิกษุ กุราพัน
อาจว่าเราชาวพุทธ สิ้นสุดหนา
ซึ่งคำนี้มีควรกล่าว ไม่เข้าการ
แม้ตัวเราเข้านิพพาน สิ้นกาลแล้ว
ก็ยังมิพระธรรม คำวินัย
เป็นตัวแทนแน่นฝัง ดังตัวเรา
เทิดพระธรรมคำสอน แต่ก่อนมา
อนึ่งการเรียกกัน นั้นก่อนมา
ซึ่งเป็นการเสมอกัน นั้นอย่างไร
หากผู้แก่เรียกผู้อ่อน ก็ห่อนได้
หากผู้อ่อนเรียกผู้แก่ และชั้นครู
หรืออาจใช้คำว่า อายัสมา
เรียกขานชั้นเล็กใหญ่ ไม่พึงเพ
อีกสักหนึ่งจึงเรียกหา พระอานนท์

ยังมีความปั่นป่วน ประหารไซ้
อยู่ภายในศาล วโนทยาน
ในกาลจวนจะด่วนปลະ ละสังขาร
เวลากาลด้านท้าย ปลายราตรี
แก่ทนายาธรรมพิสุทธิ พุทธศรี
ท่ามกลางมีพระสงฆ์ วงล้อมกัน
หากเราพ้นสู่นิพพาน กาลดับขันธ
เมื่อเราหันมโนลับ คับนิพพาน
องค์พุทธามาลับ ดับสังขาร
ไม่ควรผ่านวาทา ว่าออกไป
หาไซ้แล้วศาสดา ดังว่าไม่
บัญญัติไว้ให้เป็นธาตุ ศาสดา
สมควรเอาเข้าเทิด ชูเชิดหนา
เป็นพระบาทศาสดา คราต่อไป
มักเรียกว่าท่านอา วุโสไซ้
อาจจะไม่ถูกนัก จักตรองดู
ถ้าจะใช้อาวุโส ก็ไก่ออยู่
สมควรจะเรียกกัน ว่ากันเด
ควรรักษาวาทะ มิหันเห
ไม่โยเยเหต่า ย่ำเกรงกัน"
"หากเราพ้นสู่นิพพาน ผ่านแล้วนั้น

อาจจะมีภิกษุ ผู้ที่อื่น
ก็จงได้ให้สิทธิ ตามคตินั้น
พระวินัยปรับให้เหมาะ ต่อเวลา
พระอานนท์ก็กล่าวหวั่น พระณินะ
พระณินะถือว่าอ ภิกษุที่แรง
ถือฐานะเป็นข้าเก่า แต่คราวก่อน
ออกผนวชบวชใน ไพรวังเว
จะเป็นผู้ว่านอน สอนลำบาก
คงยังหนักแน่น แน่ คงแซ่เขื่อน
ไม่ยำเกรงเกรงกาจ สามารถล้น
สมควรจะปฏิบัติ จัดอย่างไร
พระพุทธตรัสดำรัสข้อ ต่ออานนท์
ก็พร้อมด้วยหมู่สงฆ์ ลงพรหมทัณฑ์
"ข้าแต่พระพุทธา ผู้เฝ้าพัน
ไม่แจ้งในไพบูลย์ มุลคติ
พระพุทธทรงว่า "ลง พรหมทัณฑ์
ตอบคำถามตามมี ทิละคำ
ไม่สั่งสอนป้อนคำ พระธรรมใด
นี้แหละคือพรหมทัณฑ์ อันศักดิ์
ดูก่อนท่านอันภิกษุ หมู่ทั้งหลาย
ยังขัดข้องต้องย่ำ ธรรมข้อใด
เพื่อจะได้ไม่ย้อน เดือนร้อนใจ
จะแคลงใจว่าให้ขาด โอกาสพอ

ไม่ยึดมั่นบรรพชิต คิดจะลา
โดยผ่อนผันหันย้อน ถอนสิกขา
กาลข้างหน้าข้าเวียนอาจเปลี่ยนแปลง"
"ข้าแต่พระพุทธองค์ ผู้ทรงแจ้ง
มักแสดงแย่งเหตุผล ลุดตนเอง
พาแรมรอนดอนพระองค์ทรงรีบเร่ง
เลยไม่เกรงผู้ใด ใครดักเตือน
หากพระพรากจากนิพพาน เมื่อกาลเลื่อน
ทำให้เพื่อนเดือนยาก ลำบากใจ
จะเป็นผลบนคณะ พานิสสัย
จึงจะได้ไม่ยาก ลำบากกัน"
"เมื่อเราพ้นจนนิพพาน ในกาลนั้น
ให้แก่ณินะเกิด จะเกิดดี"
พรหมทัณฑ์นั้นอย่างไร โปรดได้ชี้
โปรดทรงชี้แจงด้วย ช่วยแนะนำ"
คือไม่หมั่นพูดจา พาที่ย่ำ
ไม่แนะนำคำใด ให้อีกนา
ไม่สนใจโยติ มีปริกษา
จะระอาไม่กล้าคิด ผิดต่อไป
หากท่านหมายคลายต่อ ข้อสงสัย
ก็จงได้ไถ่ถาม ห้ามรื้อ
อยู่ใกล้ ๆ ในพระพุทธ ดุจนี้หนอ
หากมีข้อข้องใจ ให้ถามมา"

พอดรฺสจบสงบเจียบ ยะเยียบเย็น
 ล้วนแต่พระอรหันต์ เท่านั้นมา
 ก็ถึงกาลผ่านปลาย ท้ายราตรี
 พระพุทธตรฺสด ไร้สหมาย ท้ายสุดพลัน
 ขอเตือนท่านมนต์ต่อ ข้อสังขาร
 ก็ยอมเป็นธรรมดา ตามคำกรรม
 จงสัมฤทธิ์กิจทั้งปวง ล่วงลุดขาด
 ประโยชน์ตนส่งผลสู่ ผู้อื่นปอง
 เป็นปัจฉิมโอวาท ขาดวาจา
 เริ่มจรัสตรฺสรู สัจจล
 ก็ลงท้ายในอัป มาทธรรม
 ต่อทเวาพระภิกษุ และหมู่คน
 พระปัจฉิมโอวาท ประสาทผล
 เหมือนการรวมโอวาท ประสาทธรรม

ก็ไม่เห็นประเด็นใด จากใครหนา
 ซึ่งแก้กล้าแจ้งพระธรรม ล้าทั่วกัน
 ดวงจันทร์ทรีสีแสง แฝงไพร่ลันท์
 "ดูก่อนท่านอันภิกษุ ผู้ลุดธรรม
 ย่อมมีการพาลสลาย ไม่อยู่ค้ำ
 จึงขอย้าธรรมนี้ไว้ จงไตร่ตรอง
 ไม่ประมาทขาดสติ มิขัดข้อง
 ท่านจะต้องกอปรกรรม ทำอย่างดี
 สีสืบทำพรธา หาน้ำชี
 ไปหลายที่ชี้พระธรรม นำหมู่คน
 อันเป็นคำสอนที่ มีคุณลัน
 เพื่อให้พ้นทุกขโคก วิโยคกรรม
 สอนให้คนไม่ประมาท ขาดปถัมภ
 ข้างลิกล้านำประโยชน์ โปรดโลกา...

เสด็จปรินิพพาน

ต่อจากนี้มีดำรัส ตรฺสอะไร
 พระภิกษุหมู่สงฆ์ คงตั้งดา
 แม้จะมีพระภิกษุ อยู่หลายร้อย
 แต่เหมือนไม่มีใคร ในเขตคาม
 พระทรงมีบริกรรม ธรรมบรรล
 เพื่อทรงทำน้าป รินิพพาน

สงบไปไร้สัญญาณ ผ่านมาหา
 ประคจว่าจะขาดใจ จบไปตาม
 มิใช่น้อยทยอยมา ว่าลันหลาม
 อยู่กลางท่ามความสงัด อุบัตินาน
 ทรงเข้าสู่อนุภ พวิหาร
 คือเข้าฌานสมาบัติ ตัดพระองค์

อนฺโลมปฏิโลม ผอนลมปราณ
จนเข้าสู่จตุตถฌาน ผ่านพระองค์
รวมพระชนมายุ ลุวันนี้
ดวงจันทร์หว่างกลางเดือนหก ก็ตกไป
มวลบุปผาฟ้าบน มณฑารพ
จากฟากฟ้าบูชา พุทธาพรณ์
พื้นพิภพสงบมา ถึงคราวนั้น
เสียงโครมครืนมีนหล้า สุธาธาร
มหาสมุทรสุดคะนอง เป็นฟองผวย
อสนีบาตฟาดเปรี้ยง เพียงพังเพ
ด้วยพายุทะเลแทรก กระแทกโถม
ต่างสะอื้นตื่นตื่น กลั่นอาลัย
ส่วนบรรดาพุทธ บริษัท
อยู่ที่หน้าศาล วโนทยาน
เสียน้ำตาอาดูร พุนเทวษ
ไธพิสุทธีพุทธองค์ ทรงจากไป
โลกคงมืดมิดยับ อับสว้าง
บรรดามารทะยานโลด กระโดดนำ
คงสิ้นแสงแจ้งกระจ่าง สว่างไสว
เหมือนตาบอดปลอดแสง ไม่แจ้งตา
ต่างคิดมาอาลัย ในพระพุท
ธาตูล้างพรังพรู อยู่อาวรณ์
อยู่เป็นนานสะท้านใจ ให้โหยหา

คือเข้าฌานทวนและตาม นำประสงค์
แล้วออกส่งจตุตถฌาน นิพพานไป
แปดสิบปีพอดิพลัน ครบวันไชร
ตกอยู่ในปีมะเส็ง วังเวงพลัน
เทวภพคำรบไรย ไพรยปรายผัน
อัศจรรย์สวรรค์ส่ง ลงสักการ
เริ่มไหวหวั่นสั่นสะเทือนเคลื่อนสะท้าน
ได้บาดาลปั่นป่วน เกิดรวนเร
มวลเมฆลอยคล้อยเคลื่อน เลื่อนหันเห
ไม้ระเนระนาดเอน โจนเงนไกว
สายโผยมลมนบน เหนียวตันไม้
พระจากไปในมัจฉะ ยังนิพพาน
แน่นขันดอดใน ใจสะท้าน
ก็บันดาลพาลโศกา สุดอาลัย
เกินขอบเขตเหตุระงับ จะดับไหว
จะมีใครไหนชี้ วิถีธรรม
โลกคงร้างทางไป ลงใต้ด้า
คงขย้าทำลายคน ปันโลกา
โลกคงไร้ไฟนำ คล้าทางหา
ความชั่วช้ามาครอบ ดอบแน่นอน
ใจแทบหลุดตามไป ให้สะท้อน
สะอื้นอ้อนถอนใจ ไม่เว้นคน
อยู่หลายคราพาใจ ให้สับสน

อยู่หลายครั้งหลังพลัด อัสสขล
สะอื้นทรงปวงใจ ให้เหลือขม
สะอึกอึกหนักใจ มิไพบูลย์
พระอนรุทธะ และอาณนท
ให้บรรดาประชาชน ล้นราวไพร
ว่า "เกิดแก่เจ็บตาย ทั้งหลายนั้น
ย่อมวิบัติอนันตดา หาไพบูลย์
ใครมีอาจขัดต่อ ข้อเกณฑ์กฎ
ทุกชีวิตปิดฉาก หากถึงคราว
จงมองเห็นเป็นธรรม ดาไว้
จงปลงใจไม่เศร้า เคล้ากมล
โดยจงอย่าชะล่าใจ ไปประมาท
ไม่หลงไหลในสังขาร พาลก่อกรรม
สร้างกุศลสัมมา ปฏิบัติ
รักพระองค์จงมั่น หันศรัทธา
แม้พระองค์ทรงนิพพาน ผ่านไปนี้
เหมือนพระองค์ยังคงอยู่ คู่ทุกคน
ซึ่งบรรดาพุทธ บริษัท
ก็ค่อยสร้างจางหมอง ผ่องบรรเทา
ครั้นรุ่งแสงสว่างแจ้ง แสงทองจุด
ทรงบัญชาอาณนท เดินหนไป
เพื่อแจ้งข่าวคราวนิพพาน ที่ผ่านผัน
บัดนี้องค์ทรงพิสุทธี พระพุทธา

อยู่หลายหนคนพรา ร้าอาดูร
สะอื้นตรมบ่มใจ ไยสิ้นสูญ
สุดอาดูรพุนเทวษ เหตุหน่วงใน
จึงเทศน์ปนปลอบขวัญ ต่อกันไว้
ให้เพลาใจไม่โศกา สร้างอาดูร
ต้องมีวันหันพบ จบสิ้นสูญ
ไม่จำบุญกุศลเกื้อ เมื่อถึงคราว
เมื่อบุญหมดปลดปล่อย ลงดังกล่าว
อย่าเหน็บน้าวราวใจ ให้แก่คน
จงมองในหลักธรรม นำเหตุผล
จงอยู่บนหนทาง อย่างถูกธรรม
โดยอย่าขาดพิจารณา รณชา
ควรคิดทำกรรมดี ที่พึงพา
ตามดำรัสตรัสสอน ทุกตอนหนา
พร้อมกันมาหาพระธรรม ดำรงตน
ก็เหมือนมีพระพุทธองค์ ตามส่งผล
คงพระชนม์ป็นอยู่ กับหมู่เรา
ที่อดอดอันใจ ดังไฟเผา
ที่โศกเศร้าเล่าคล้าย หายจากใจ
อนรุทธเถระ พระก็ได้
รับคลาไคลไปกุ สินารา
ให้ทราบกันชั้นกษัตริย์ มัลลละว่า
ได้ถึงคราพระนิพพาน ผ่านล่วงเลย

ซึ่งกษัตริย์มัลละ รอทำอยู่
ต่างทยอยเหาะเส้าพระทัย ไม่เสบาย
ประกาศข่าวเล่าสาร นิพพานพ้น
เหล่าประชาอาศูร ต่างขุ่นใจ
ต่างก็ถือบุปผา สุมาลี
ต่างมุ่งมาสาธ วโนทยาน
ด้วยสุคนธ์มณฑา นานาพันธุ์
ดอกเฟื่องฟ้ากาหลง และชงโค
ดอกราตรียี่สุน กลิ่นกรุ่นหอม
ทั้งพุดซ้อนอ่อนช้อย และสร้อยทอง
พร้อมปักกลองฆ้องสังข์ ทั้งดนตรี
ทั้งทึบทองผ่องพรรณ อันวาววาม
ผ้าชั้นดีมีมา ห้าร้อยพับ
แต่งจำเรียงเยี่ยงกษัตริย์ จัดประธาน
ซึ่งจัดแจงแต่งสรร การบรรจุ
เยี่ยงจักรามหาราช สะอาดองค์
ก็สำเร็จเสร็จพิธี สรรระ
ทุก ๆ อย่างตั้งเสร็จ สำเร็จตาม
เวลาตามประทีป หนีบโคมไฟ
ให้สมพระบุญญา พายิงโย
จนหกวันผ่านไป ไม่ขาดสาย
ถวายความเคารพ ถือกอบชู
พอมมาถึงเขตผ้น วันที่เจ็ด

เมื่อได้รู้สู้ชม อารมณ์เผย
สุดเปรียบเปรยเอื้อยชาน ประการใด
ให้ปวงชนบนฐานี ชี้กันไว้
น้ำตาไหลหลังพราว ขาวนิพพาน
ตามที่มีรีมา หาสถาน
เพื่อกราบกรานวันทา พระพุทโธ
หลากสีสรรอันมะลิ ดอกยี่โก
ทั้งดอกโตโอทาน ตะวันทอง
ดอกพยอมหอมหวล ขวนสนอง
ต่างประคองมองไป ไห้ดังงาม
มโหรีตีระโคม ประโลมหลาม
ต่างทาบตามมา อุทยาน
เครื่องสำหรับสรรระ พระองค์ท่าน
สุดโอฬารการพระส รระองค์
ให้บรรลุลูฟิธิ ที่ประสงค์
อัญเชิญลงทึบทอง ผ่องแววาม
ที่ศาละวโนทยาน อันอร่าม
ทุกเขตคามหลามไหล ไหว้พุทโธ
สว่างไสวให้ประจักษ์ เป็นอักโข
สมกับโพธิญาณชั้น สัพพัญญู
คนทั้งหลายรายรอบ ขอบเขตอยู่
เพื่อมาบูชาองค์ พงษ์โพธิญาณ
ทุกอย่างเสร็จการมา บูชาผ่าน

ฝ่ายกษัตริย์มัลละ กะแผนการ
โดยจะอัญเชิญพระ สรรระ
ไปยังทิศทักษิณ ตั้งจินตจ
เหล่ากษัตริย์จัดมัล ลปาโมกข์
แต่แปลกใจไม่เขยื้อน ไม่เคลื่อนคลอน
แปดมัลลปาโมกข์ ที่ยกนั้น
ว่าร่างกายแข็งแรง แกร่งกำยำ
จึงปรึกษาพระอนุ รุทธะว่า
โปรดช่วยชี้มีเหตุใด ให้แผ้วพาน
พระอนุรุทธ เถรเจ้า
ว่า "พระองค์ทรงทำการ นั้นไม่ควร
เหล่ากษัตริย์ตรัสถาม ตามความนั้น
โปรดได้ชี้วิธีการ นั้นด้วยนา
พระอนุรุทธะ ว่า "เทวัญ
ไปประตู่ทิศอุดร นครชัย
แล้วออกทางประตู่ บุรพา
ที่มกุฏพันธน เจดีย์ดอน
หากท่านเห็นเช่นนั้น ก็มียาก
เหล่ากษัตริย์มัลละ เริ่มกระทำ
ไม่ออกแรงเกร่งกาย ในที่สุด
ประชานล้นหลาม แท้ตามไป
ดูไปรยปรายกระจายฟ้า มณฑาทิพย์
จากสวรรค์พลันไปรย ไรยกลมกลืน

จะประธานการพระเพลิง เถลิงองค์
พระพุทโธมาเส้นทาง อย่างประสงค์
แล้วจะปลงส่งพระเพลิง เชิงนคร
มาหามยกสรรระ พระเคลื่อนถอน
จวบจนถอนถอนพระทัย ไม่อาจทำ
ก็จัดสรรกันมา ว่าใหญ่ล้ำ
ไม่อาจทำการย้าย ดังหมำยการ
"ไม่ทราบสาเหตุหลัก จักบรรหาร
หรือแผนการอันใด กะไม่ควร"
จึงบอกเล่าเหล่ากษัตริย์ ดำรัสถ้วน
เป็นการทวนในประสงค์ องค์เทวา
"ปวงเทวัญท่านประสงค์ จงใดหนา
พวกเหล่าข้าจะทำตาม ไม่หยาบใด"
จะให้อัญเชิญพระส รระไซ้
อัญเชิญไปท่ามกลาง หว่างนคร
อัญเชิญมาประดิษฐาน ขึ้นการก่อน
ตะวันออกนอกนคร ขึ้นตอนท่า
มีลำปากหากเคลื่อนย้าย ง่ายเหลือล้ำ"
ตามแนะนำคำเถระ ที่ว่าไป
ก็เคลื่อนจุดพุทโธส รระได้
เสียงเสฟใส่ดุริยางค์อย่างโครมครืน
จากฟ้าลิลลอมมา สุธาพื้น
อยู่เต็มพื้นพสุธา บูชาองค์

กล่าวถึงนางหนึ่งนั้น มัลลิกา
จะถวายสิ่งมีค่า หาทะรองค์
นับแต่ท่านพันธุละ ผู้สามี
มหาลดาประสาธน์ ธาตุวิไล
จะเก็บไว้ก็ได้ ให้ประโยชน์
กับพุทธสรีระ พระพุทธรูป
อันว่าเครื่องมหาลดาประสาธน์
เป็นของงดงามมาก ยากจะมี
สร้างขึ้นจากรัตน เจ็ดประการ
อีกนางวิสาขา มาครอบครอง
และธิดาจอมเศรษฐี ผู้มีทรัพย์
มีสามคนเท่านั้น ครองกันนาน
มัลลิกามากัม ประนมไหว้
นางถวายเครื่องประดับ มหาลดา
เกิดจรรย์สรีรมย์ ที่ประหลาด
ให้เปล่งปลั่งดังจันทร์ นั้นท้าวองค์
ขบวนเลื่อนเคลื่อนไป ใจกลางเมือง
ที่พระอนุรุทธะ กะทางร่อ
ถึงมกุฏพันธ นเจดีย์
จิตกาธารจันทน์หอม พร้อมจัดวาง
จัดการทอพระพุทธรูป สรีระ
หำร้อยชั้นพันท้อ ต่อโพธิ์ญาณ
ที่กลิ่นหอมย้อมใช้ ในนาสา

เป็นภรรยาพันธุละ มาประสงค์
ด้วยมั่นคงองค์พระพุทธรูป อย่างสุดใจ
ฝ่ายเสนาบดี นีดับชัย
ก็มีได้ตบแต่ง แห่งกายา
เป็นของโปรดน้อมถวาย ใส่สังฆาร
ที่ผ่านมาหน้าบ้าน กาลพอดี
มีค่าคาดเก่าโกฏี กำหนดชี้
ของแบบนี้มีสามท่าน เท่านั้นครอง
ผู้ครองนานมีมัล ลิกาน้อง
เพราะเป็นของมีราคา เกินประมาณ
ซึ่งได้กับเทวปา นิยสาร
ขบวนผ่านเมืองได้ ไกลเข้ามา
ขบวนได้หยุดยั้ง ประทับหน้า
น้อมบูชาสรีระ พระพุทธรูป
แสงโอภาสสาดทุกทิศ พิศวง
ประสาธน์สรเสรีญ ต่างยืนยอ
ออกทางเบื้องบูรพา มาตามข้อ
ขบวนก็สะดวกตาย ย้ายตามทาง
ซึ่งเป็นที่ประดิษฐาน การทุกอย่าง
มองดูสร้างอย่างวิจิตร พิศดาร
ทุกละพัสด์รักษา มาพันผ่าน
ประดิษฐานในหีบทอง รองน้ำมัน
ตามพระอานนทน์แนะ แต่ละชั้น

อัญเชิญสู่จิต กาธารพลัน
เป็นตัวแทนเมื่อนกษัตริย์ ชัดตียะ
จุดไฟที่สี่ทิศ ด้วยจิตจง
ด้วยเปลวไฟไม่ติด ตามจิตหมาย
เหตุอันใดให้ติดขัด อัศจรรย์
“ข้าแต่ท่านพระอนุรุทธะ
โปรดช่วยแนะนำแก้ไข ให้คืนคง
พระอนุรุทธะ ว่าพลางคิด
พระประสงค์ทรงร่อ ต่อเวลา
เป็นสาวกผู้ใหญ่ มาไม่ถึง
แม้มหาภิกษุสละ มากกราบกราน
ขณะนั้นมหา ภิกษุสละ
อาจผ่านเมืองปาวา ฝ่ายธัญญ
ฝ่ายกษัตริย์มัลลละ จึงทำร่อ
จนกว่าพระภิกษุสละ จรลี
ขณะนั้นท่านมหา ภิกษุสละ
ได้พาภิกษุสงฆ์ รวมพงษ์ก้อ
ภิกษุสงฆ์ตรงมา ก็ทำร่อย
มุ่งกุสินารา ฝ่ายเส้นทาง
ทราบข่าวว่าพระองค์ ทรงประชวร
มุ่งลัดเลาะกอไผ่ พฤษภไพรพวง
ขณะนั้นตะวันฉาย ก็ฉายแสง
หยุดพักพิงอิงไม้ ริมชายธาร

มัลลปาโมกษนั้น ท่านส่องศ
ก็พร้อมจะถวายเพลิง เถลิงส่ง
แต่ให้สงฆ์นัก จักงงัน
จุดเท่าไรก็ไม่ติด ไม่คิดฝัน
ก็พากันถอยมา หน้างุนง
นี่คงจะประสังโศก ไม่ประสงค์
พระประสงค์จงพระทัย สิ่งใดนา
“โธมหาภิกษุสละ ไม่ผิดหนา
พระมหาภิกษุสละ มาก่อนการ
เหตุการณ์จึงตั้งอยู่ คู่สถาน
ก็จะผ่านขึ้นไป ติดไฟพลัน
ก็คงจะมาใกล้ ไม่เห็น
ไม่เข้าพลันคงทันการ งานพิธี
ผ่อนตามข้อร่อเถระ ดังว่า
มาถึงนี้ก็วัน จะทันร่อ
ไม่ทราบพระปริ นิพพานหนอ
เดินลัดเลาะจรลี วิถีทาง
เดินเคลื่อนคล้อยค่อยผ่าน ด้านเลื้อยสูง
ด้วยมุ่งหวังยังเข้า ฝ่ายพระองค์
ก็รีบด่วนตามหวัง ตั้งประสงค์
หาพระองค์พงษ์เฝ้า ฝ่ายอาการ
ให้ร้อนแรงแห่งวสันต์ เมฆฝนผ่าน
พอลัดผ่านฝนปาย จะใคร่เดิน

มีทันนังยังกาย หายเหนื่อยนัก
เห็นอาชีวกหนึ่ง ซึ่งสวนเดิน
มองเห็นขัดถนัดตา มณฑาทิพย์
ด้วยดอกนี้มีทาได้ ในโลกคน
จะไปรยลงส่งต่อ เฉพาะกาล
ยามพระพุทธรูปองค์ ลงโลกา
ยามจรัสตรัสรู้ สูธรรมแจ้ง
พระองค์ปลงสังขาร ประทานตน
แต่เอนในมือ ผู้ถือนี่
หรือพระผู้ภิกษุ โภธิญาณ
จึงลุกขึ้นยืนถาม ตามที่ว่า
อันตัวท่านนั้นคงหาก มาจากไกล
มีข่าวใดในพระ โภธิญาณ
หรือฉันใดใครแถลง แจ้งให้ฟัง
อาชีวกจึงยกคำ ตามที่รู้
ได้เข้าปรินิพพาน กาลซีวี
และดอกมณฑาทิพย์ ที่หยิบมา
อยู่กุสินารา หาใช่ไกล
อาชีวกยกคำฝาก ก็จากละ
ฝ่ายไม่บรรลุนิพพาน ฉำใจดี
ให้คิดถึงซึ่งพระบาท ศาสตรา
ฝ่ายที่ลุสูธรรม อันอำไพ
ขณะนั้นอันใคร คาดไม่ถึง

ก็ประจักษ์แจ้งใจ ให้สะท้อน
บนหัวเห็นขอมณฑา มาบังตน
ยอมไม่หยิบดอกไม้ ตามได้ต้น
ดอกไม้บนพื้นสวรรค์ นั้นไปรยมา
เวลาย่านกาลอัน สำคัญหนา
อีกเวลาประสูติองค์ ลงโลกคน
คราแสดงธรรมจักร หลักเหตุผล
เวลาพระศพล พ้นนิพพาน
จึงได้มีมณฑา มาถือผ่าน
ปรินิพพานผ่านพ้น โลกคนไป
“ดูก่อนอาชีวก ผู้ผกไม
และดอกไม้จากไหน ได้มาบัง
มีเหตุการณ์สถานใด ในองค์มั่ง
ช่วยประทั้งยังความรู้ สูเราที่”
“สัพพัญญูผู้ท่านถาม ตามความนี้
ล่วงวันที่เจ็ดแล้ว แคล้วผ่านไป
ด้วยในคราปริ นิพพานไซ้
ท่านรีบไปจะได้ทัน การพิธี”
แต่ส่วนพระภิกษุ ในหมู่
ก็ให้มีโคก ด้วยอาลัย
ต่างนำดาพรารั้ง ให้หลังไหล
ก็มีใจสังเวช ตามเหตุการณ์
ภิกษุหนึ่งซึ่งบวชใหม่ ได้กล่าวขาน

ว่าพวกท่านนั้นร้องไห้ ไม่เข้าการ
เราจะได้เป็นไท ไม่ยุ่งยาก
ไม่มีใครห้ามปราม ตามราวี
คอยห้ามปรามทำอะไร ก็ใครผิด
คอยเบียดเบียนเวียนบังคับ ขั้บเคียวคน
พวกท่านควรดีใจ ไซ้สร้อยเศร้า
จะได้รับอิสระ มาจ่ายตาย
พระมหากัสสปะ คราฟังนั้น
พระรูปนี้มีจิต วิปริตไป
แต่มีไขวจาก ว่าตอบคำ
นั่งปลงจิตอนิจจัง ช่างเกินควร
แค่เจ็ดวันหันนิพพาน มีการเปลี่ยน
ช่างมีจิตวิปริตขัด อลัชชี
แน่นเบื้องหน้าคงพาให้ ได้ลำบาก
จะมีใครไหนคร่ำครวญ ในพระธรรม
หากไม่วางสร้างอุปาย ไว้ป้องกัน
หาทางยกยอพระธรรม นำวินัย
จำจะต้องมองทาง สร้างโอกาส
ต้องรวมสงฆ์ลงสัง คายนา
เมื่อดำรงไตรตรอง มองเช่นนี้
ปลอบจิตใจให้ภิกษุ ผู้เศร้าปลง
แล้วพาภิกษุขอ บรรวาร์
ไปกุสินารา ออกหน้า

ท่านนิพพานผ่านถ้วน ควรยินดี
ไม่ลำบากยากใจ ใครมาชี้
ไม่จู้จี้จุกจิก กระตักตน
จะน้อยนิดผิดใจ ไปทุกหน
นิพพานพ้นล้นดี ไม่มีนาย
ที่พวกเราเจ้าข้า พระทั้งหลาย
นิมิตหมายควรที่ จะดีใจ
ให้จงงันตันจิต วิปริตไซ้
ช่างกระไรไม่คิด จิตแปรปรวน
ไม่กระทำความใด ให้เกินส่วน
โยปันป่วนรวนเร เหล้นดี
ยังผิดเพี้ยนแผ่แผ่แผ่ ป่านะนี้
จิตช่างมีมัจฉา ลามกน่า
คงยิ่งยากมากปัญหา มาแทรกซ้ำ
วินัยนำทำดี คงมีภัย
หาทางกันกันพระธรรม คำจุนไว้
เพื่อจะได้ให้มั่น แทนศาสดา
ต้องหามาตรการกัน อันแน่นหนา
ยกธรรมมาพระวินัย ให้มันคง
กล่าวธรรมมิกถาโน้ม ประโลมส่ง
ให้มันคงจงแน่น ในแก่นธรรม
รีบเดินผ่านย่านป่า พนาถ้ำ
ก็ล่วงล้ำตามวิถี มีช้านาน

ถึงมกุฏพันธ นเจตีย์
ก็ไปถึงซึ่งจิต กาธาร
ทำการเวียนเพียรพักตร์ ประทักษณ
มาหยุดเบื้องบาทพระ ชินวร
“ขอเดชะพระพุทธ บารมี
ผู้มีแท้แต่พระ กรุณา
โปรดเมตตาประทานคืน ยืนพระบาท
ด้วยพวกข้ามาไกล ไม่แจ้งจง
ครั้นจบคำตามหวัง ตั้งใจไว้
พระบาทคู่ผู้พระภาค หากบันดาล
ผ่านทิวทองสองบาทา พระยืนออก
บรรดาพุทธบริษัท เห็นชัดจง
พระมหากัสสปะ เข้าประคอง
จบศักระหาพระบาท ชาติโพธิ์ชัย
“ข้าแต่พระผู้มี พระภาคเจ้า
พระผู้ทรงเมตตา ข้าประจำ
นับแต่ข้าพระพุทธองค์ ปลงใจปลด
ได้พหุบุตต นิโครธีไทร
พระพุทธองค์ทรงเมตตา ข้าพระบาท
ทรงหยิบผ้าจีวร มาประทาน
ชักชวนข้าพระบาทอยู่ คู่สำนัก
จะช่วยชักฝึกฟู การอยู่นอน
หากแต่ข้าพระบาท บังอาจนัก
อันเป็นที่สรีระ ประดิษฐาน
จึงทำการฉวีงป่า ทำจีวร
จนครบสิ้นสามรอบ ตามชอบก่อน
แล้วยกกรวอนธวัชฐาน ขึ้นวันทา
พระชินสีห์มุนีนาค ศาสนา
ข้ามหากัสสปะ มากราบองค์
เพื่อรับการอภิวัต ทายาทสงฆ์
กว่าผ้าพงดงหนา ข้าเกินการ”
อัศจรรย์ทันใด ยิ่งไพศาล
ให้ยืนผ่านทูลพัสดร์ ที่รัดองค์
มาข้างนอกดังบอกความตามประสงค์
ต่างบรรจงส่งภวันท์ พร้อมกันไป
ทูลบาทสองขององค์เจ้า เหนือเกล้าไว้
จึงตั้งใจให้ทูล ไพบุลย์คำ
พระพงษ์เฝ้าเจ้าพุทธา ส่งล้า
จนถึงทำอาสน นิมพานไป
ที่จะอุปสมบท กำหนดไซ้
ที่ร่มใบได้พระองค์ทรงโปรดปราน
หลายชั้นคาดประสาทสอน วอนไซ่ขาน
ตรัสคำชวนข้าพระบาท คาดจีวร
หากแม้นจักป่วยไข้ ได้ผ่อน
ยามเดือดร้อนผ่อนปรน ไม่พ้นกัน
ไม่รู้จักรักสนอง ต้องโปรดนั้น

ข้าพระบาทชาดเคราพ อภิวันท์
อาศัยพงดงป่า เสนาสนะ
อยู่ไกลองค์ทรงยศ ทศพล
แม้วาระสุดท้าย ในพระบาท
ความผิดพลาตขนาดใด ไกลประเมิน
ขอพระองค์ทรงโปรด จดโทษทัณฑ์
ความผิดพลั้งครั้งใด ได้ก่อปรกรรม
พระมหากัสสปะ พระภิกษุ
แต่สรีระพระองค์ ทรงจำเรอ
พระบาทถดหุดหาย เข้าไปลับ
ปกติไม่มีใด ผิดในการ
แล้วพระเพลิงเกลิงองค์ ทรงพวยพุ่ง
หามีใครได้จุด ดุจดอกกัน
องค์พุทธสรีระ พระถูกเผา
จิตกาธารปน ดันไฟแรง
เหลือห้าอย่างข้างรอด ปลอดภัย
พระพุทธองค์ทรงอ ธิฐานไป
หนึ่งผ้าห่มพุทธ สรีระ
สองผ้าห่มขึ้นนอก ที่พอกพัน
อันที่สามตามมา พระเขี้ยวแก้ว
อันสี่หากพระรากขวัญ นั้นยังคง
อันที่ห้าคือพระ อุณหิส
ทั้งห้าอย่างวางปน บนตะกอน
มุ่งอรัญคันไพร ตามใจตน
ห่มผ้าพระบังสกุล เจือจุนพัน
พลั้งพลาดตนล้นขนาดประมาทเกิน
นิพพานคลาดข้าบาทสู่ อยู่ท่าเห็น
ช่างนานเนิ่นเกินการ ทาญกระทำ
ประทานผ่อนปลง ลงโทษซ้ำ
พระทรงธรรมล้ำล้ำประทานเทอญ
รวมทั้งหมู่ทำร้าย ถ้อยสรเสรีญ
ไม่นานเนิ่นเกินนัก จักเสร็จการ
หายคืนกลับทิวทอง ผ่องไพศาล
ช่างบันดาลการจัด อัศจรรย์
เทวามุ่งถวายเพลิง เกลิงนั้น
พระเพลิงนั้นพลันโรจน์ช่างโชติแดง
ทิวทองเจ้าจางจุล เป็นฝุ่นแผ่
ทุก ๆ แห่งแดงฉาน เผาผลาญไป
ด้วยก่อนที่พระปริ นิพพานไซ้
ให้คงไว้ได้เห็น เป็นอัศจรรย์
ที่เป็นผ้าชั้นใน กว่าใดนั้น
ยังอยู่มั่นอันละมืน อยู่ยืนยง
ก็คลาดแคล้วแว่วไว ให้เหลือหลง
ไม่เป็นผลงไป กับไฟฟอน
ผ่านแรงฤทธิ์เพลิงเผา อันเร้าร้อน
เมื่อดับร้อนฟอนไฟ ให้อยู่คง

ส่วนนอกนั้นพลันแตก แยกสลาย
เท่าเมล็ดถั่วแตก แทบแหลกลง
เท่าเมล็ดผักกาด ขนาดนิด
พระประสงค์ทรงหมาย แผ่ผายไป
จะเป็นผลกลั่นย ให้หมู่คน
เกิดศรัทธาพระธรรมสอน ย้อนตามกัน จะได้มันหมายมุ่ง ผดุงตน.....

แจกพระบรมสารีริกธาตุ

เหล่ากษัตริย์มัลละ มาแซ่ซ้อง	นำถาดทองนงธारा มาเต็มล้น
ปรุ้งน้ำหอมพร้อมรส สุกคนธ์	ซึ่งปรุ้งปนสุมาลี คลี่กระจาย
โสทรจงสรจงจิต กาธาร	นมัสการกรรณองค์ บรรจงหมาย
ค้อยประจงสรงพรม บังคมกาย	บ้างกราบไหว้ให้คะนึง ถึงพระองค์
พระบรมสารี ริกธาตุ	ซึ่งสะอาดปราศมลทิน เป็นผืนผง
ใส่บรรจุสู่หีบทอง ประคองทรง	อย่างบรรจงลงณีก สอดดึกดาล
ก็อัญเชิญทูลละออง หีบทองน้อย	บรรจงค้อยขึ้นกลด คชสาร
ประดับเครื่องเรืองรัง อลังการ	คชสารผ่านประตุ สุนคร
ประดิษฐานลั่นฐา การศาลา	ทหารกล้ารักษาการ กันสลอน
ธนูทาบดาบโล่ และโตมร	ยืนสลอนวอนเฝ้า ราวรอบราย
ด้วยเกรงวาทกษัตริย์ทาง ต่างนคร	มาต่อกรชิงไป ให้สูญหาย
อาจจะยกแสนยา มาทำลาย	ด้วยมุ่งหมายได้พระธาตุพระบาทครอง
ส่วนเจ็ดทัพขยับเร้า เข้าประชิด	ยกเข้าติดกุลี นาราหมาย
จะแผ่นไผ่นโจนขย้า เข้าทำลาย	ต่างเรียงรายขยายรอบ ขอบกำแพง

ขณะนั้นพลันมีพราหมณ์ นามโธณะ เป็นผู้มิวาทะ ที่จะแจ้ง
เป็นบัณฑิตคิดว่า น่าชี้แจง ความรุนแรงแห่งสงครามคือความตาย
พราหมณ์นี้เป็นอาจารย์ เชี่ยวชาญโลก เป็นทศปาโมกข์รู้โลกหลาย
สอนไตรเพทเทศกษัตริย์ จดมากมาย ก็มุ่งหมายใคร่ระงับ ดับสงคราม
จึงขึ้นบนเชิงเทิน เดินปรากฏ ให้ทั้งหมดเห็นตัว หัวสนาม
ทูลวาทากษัตริย์ จัดข้อความ อยู่ที่ท่ามกลางทัพ นับมากมาย
จึงกล่าวว่า ข้าแต่ท่าน ผ่านจำเริญ ขอล่วงเกินประเมินค่านำความหมาย
จงหยุดส่งสงคราม ลือความตาย ขอบรรยายขยายข้อ พอเข้าใจ
เราทั้งหลายได้เคารพ จบบูชา แด่องค์พระสัมมา พุทธาไซ้
คงมิใช่ในฐานะ ว่ามีทรัพย์ คงมิใช่แห่งกษัตริย์ ขัตติยา
คิดให้ดีที่พวกเรา เฝ้าบูชา หรือแ่งนับโคตรวงศ์ เฝ้าพงษา
เราบูชาศรัทธาท่าน นั้นตรงที่ เราศรัทธาพระพุทธรองค์ ตรงจุดใด
ท่านสอนสั่งหวังเรา ให้เข้าใจ พระองค์มีธรรมประเสริฐ เลิศใช้ไหม
ธรรมทั้งหลายหมายมั่น มีขันติ หลีกไพล่ภัยไม่ทุกข์ พบสุขกัน
ให้เรามือหิงสา ไม่ฆ่าฟัน ให้ครองตริที่อดทน ปนอดกลั้น
ให้ปรองดองครองรัก สามัคคี ไม่โรมรันฟันตี นี่จึงควร
หากเรามุ่งพุงรบ ครอบกระบวน เป็นความดีมีค่า มาครบถ้วน
ซึ่งเป็นการขัดคำ พระธรรม มาชักชวนดวนฆ่า ชีวากัน
เหมือนขัดเขตเจตนา พระทรงธรรม ก็เหมือนละหาเชื้อ ลงเมื่อนั้น
เหมือนลบหลู่ดูหมิ่น สิ้นดีหมด ก็เหมือนท่านนั้นไม่ ได้บูชา
เหมือนหลอกลวงลวงเกิน เมินศรัทธามุ่งรบราฆ่าฟัน เพื่ออันใด
หากเรามั่นศรัทธา พระองค์นั้น เหมือนพูดปลดเลี้ยว เกี้ยวมุสา
ควรแบ่งสรรปันแจก แยกกันได้

แบ่งบรมสารีริก ธาตุไป เพื่อจะให้กระจายแม่ แก่โลกคน
เหมือนตัวแทนแผ่นดินจุ พุทธองค์ จะได้ทรงสถิตไป ในทุกหน
หากใครเกิดศรัทธา พระภิกษุ ก็ไม่พินบ่นคำ พระธรรมตาม
ยังจะเป็นเช่นพระองค์ ทรงมุ่งหวัง ธรรมะฝังรังคน ไว้ล้นหลาม
ให้ประพตียึดตน ผลดีงาม เป็นไปตามคำพระองค์ ทรงเจตนา
จงเปลี่ยนใจในด้าน การราวี เลิกฆ่าตบตีฟัน กันเกิดหนา
มาปรองดองต้องกัน มั่นศรัทธา เราควรมาจัดสรร แบ่งกันไป
เหล่าบรรดาพระภิกษุ บัดบัดบั้น เห็นจริงกับคำความ พราหมณ์ชานไซ
ด้วยถูกเขตเหตุผล ถูกกลนัย เข้าพระทัยไม่ยาก จากถ้อยคำ
ส่วนภิกษุขัตติยมัลละ กระจางขัด เคยถืออัครัตพระทัย ไม่เป็นสำ
ก็ค่อยคลายหายง สงผลนำ รู้ว่าทำกรรมกิจ ผิดกฎการ
แม้ว่าเราเคารพ จบบูชา ควรสนองเจตนา พระองค์ท่าน
ที่เราหวงหวางพระธาตุ ชาติประมาณ ย่อมเป็นการหาญหัก จักผิดทาง
จึงตอบว่า "ถ้าเช่นนั้น ท่านพูดถูก ท่านฝังปลุกถูกผิด จิตกระจาง
ควรจัดแจงแบ่งพระธาตุ พระบาทวาง เพื่อเป็นทางสร้างแนวธรรมนำให้คน
ขอแรงท่านอาวุโส โทณพราหมณ์ ผู้มีความอนุเคราะห์ ข้อเหตุผล
เป็นผู้แบ่งแจงแจก แยกส่วนปน เพื่อเป็นผลจนกระจาย ฝายแผ่ธรรม
เพื่อ ประดิษฐานไว้ ในทุกเมือง ให้เรือเรื่องกระเดื่องงาม อร่ามล้ำ"
แล้วทูลต่อภิกษุขัตติยมัลละ จิตทัพน้า จงหยุดทำการรบ จบราวี
อัญเชิญเข้าภายใน กรุงไกรด้วย จะได้ช่วยแบ่งปัน กันบัดนี้
รับส่วนแบ่งแห่งบรม สารีริก ไปเป็นที่พึงพัก ไหว้สักการ
เหล่าภิกษุขัตติยมัลละ รับคำรัส ก็แจ้งจัดประพาสไป มิได้ช้า
ผ่านประตูเมืองกุสินารา สู่ศาลาราชบรรณ สันฐานการ

ที่บรมสารีริกธาตุ ของพระบาททรงสถิต ประดิษฐาน
เปิดหีบทองมอมพระธาตุ อาจโอฬาร ต่างบันดาลพาลเศร้า เมาพระทัย
ต่างบังคมพระบรม สารีฯ ต่างก็มีโหม่นส อัดอัดให้
ต่างโศกเศร้าโศกา และอาลัย ด้วยพระทัยให้หา พุทธอาองค์
โศกพรหมณยานนี้ มีโลหะ อยากได้พระสรีระ คำสูงส่ง
ชั่วขณะพระกษัตริย์ ป้องหัตถ์ทรง กันแสงลงขับพระพักตร์ หักอาวรณ์
ฉวยหยิบลักพระทักษิณ ทารุธาตุ เห็นบ่อนคาครั้นกาย ในกายก่อน
เสียบซ่อนด้วยมวณม ที่กลมมอณ แล้วนั่งม่อนหย่อนอารมณ์ สมผู้ดี
ทำนังแกลังแบ่งจัด อัฐธาตุ ของพระบาทอาจองค์ ทรงเรืองศรี
ได้เมืองละสองเทห่าน นั้นพอดี ซึ่งก็มีแปดเมือง ตามเรื่องไป
ขณะที่ดวงแต่ง แบ่งพระธาตุ จอมเทวอิราช ขาดโกลิโย
ทำวสักกะอมรินทร์ ถิ่นเทพไท ผู้เป็นใหญ่ในสวรรค์ ขึ้นเทวา
ได้ใช้ทิพย์จักขุ ดูเขตคาม ก็เห็นพรหมณซ่อนแล้วเขี้ยวแก้วขาว
พรหมณไม่เชื่อถือดี มีศรัทธา เห็นเบเกศาซ่อนตาใคร ไว้อย่างดี
เล็งเห็นว่าพรหมณา หาควรได้ เพราะพรหมณไม่มีหลัก สมศักดิ์ศรี
ไม่อาจสร้างปรางค์สถูป รูปเจดีย์ ให้เป็นที่สมพระธาตุ ศาสดา
จึงจำแลงแฝงกายา ลงมาแล้ว หยิบเอาพระเขี้ยวแก้ว แล้วถลา
ยกขึ้นเหนือเศียรเกล้า แล้วเอามา ขึ้นเทวาโลกสวรรค์ ในทันใด
บรรจุไว้ในพระ จุฬามณี พระเจดีย์ทิพย์สถาน อันยิ่งใหญ่
ณ แดนฟ้าเทวา สุราลัย ปวงเทพไทได้บูชา มาสักการ
โศกพรหมณยานแบ่งสรร กันเรียบร้อย จึงค่อย ๆ เสยผม โลมมือผ่าน
คลำหาพระเขี้ยวแก้ว แล้วตั้งนาน ก็ไม่พานพบเห็น เป็นฉันทใด
ให้ละเหี่ยเพรียกอก ตกใจนัก อุดล้าหลักลอบซ่อน แต่ก่อนไว้

พอดวงเสร็จเหตุใดหนา มาหายไป จะถามใครวายโว้ย โดยไซ้ที
เกรงกษัตริย์ขัดคิยา จะโทษได้ อาจจะให้โทษทัณฑ์ นั้นเต็มที
จำต้องเจียบเจียบไว้ จึงใคร่ดี แผลกเหลือที่มีควรหาย ไปไหนเลย
จึงคิดว่าจะได้ อะไรบ้าง เพื่อไปอ้างสร้างหา บูชาเผยแพร่
เห็นแต่เทห่านทอง ของดวงเอย อาจเปรียบเปรยเคยดวงธาตุ ศาสดา
จึงออกปากฝากคำ นำวาทะ "ข้าแต่พระมหากษัตริย์ บัดนี้หนา
การแบ่งสรรปันส่วน ล้วนครบครา อันตัวข้าว่าใครขอ คอพระองค์
ซึ่งเทห่านทองนี้ ที่ใช้ดวง หากไม่หวงแหนนัก จักประสงค์
ได้ไปสักการะ คอพระองค์ จะใส่ลงองค์สถูป รูปเจดีย์
จะทุนเทิดเชิดชู และบูชา ด้วยศรัทธาพระบดินทร์ ขึ้นสีห์
ข้อพระธรรมนำสว่าง ทางชีวิ ให้หลักหนีวิหัง แห่งบ่วงกรรม"
เหล่าบรรดาพระกษัตริย์ พร้อมตรัสว่า "ช่างศรัทธาหนาเกิด ประเสริฐล้ำ
พรหมณจงเอาไปเถิด เกิดผลน่า ท่านจงทำตามฐานะ กาละเทอญ"
แล้วเจ็ดเมืองเยื้องทัพ กลับนคร ก็แรมรอนย้อนทาง หว่างโขดเขิน
แนวพนาปากกว้าง เป็นทางเดิน เพื่ออัญเชิญพระสารีฯ ที่ศรัทธา
สร้างเจดีย์มีสง่า ประดิษฐาน เพื่อเป็นการเทิดทูน ไพบูลย์คำ
ประชาชนล้วนไหล ไปบูชา ตลอดจนมาหาบัดนี้ มีจิตจาง
ส่วนโมลิกษัตริย์ จักว่าข้า แต่งทูตมาหาส่วนแบ่ง เพื่อแต่งสร้าง
ขอบรมพระสารีฯ มีส่วนวาง ขอมาทาทางเมืองกุ ลินวรา
ฝ่ายกษัตริย์มัลละ ว่า "ได้แบ่ง ได้จัดแจงแบ่งสรร กันแล้วหนา
กับเจ็ดเมืองอย่าเคืองชุ่น กรุ่นอุรา ท่านมาข้ากว่ากำหนด ด้วยหมดลง
คงมีแต่อังคาร พวกท่านเก่า สมควรเอาสักการะ ตามประสงค์
มั่นศรัทธาค่ายอมมี ที่ใจจง ซึ่งก็คงส่งผล ไม่พ้นกัน"

ทุกษัตริย์โมลียะ ว่าจะนี้
กลับพาราธานี ปีปผลวัน
เป็นอังกาเจติย ที่ยิ่งใหญ่
บริษัทนัมสการ กันทุกยาม

ที่บรรยายขยายความ มาตามนี้
ส่วนกิจกรรมทำต่อ ก็อีกนาน
สาธุชนสนใจ ไปเสาะค้น
ท่านผู้รู้ผู้เข้าใจ ได้บรรยาย
แต่ละท่านอันละแนว แคล้วเคลื่อนบ้าง อาจแตกต่างห่างไกล ในบางส่วน
ด้วยบางทีที่มา พาเรวณ
อาจด้วยอันบรรดา ว่าผู้เขียน
หาใครได้เห็นจริง ทุกสิ่งอัน
เพียงฟังการขานเล่า คนเก่าก่อน
ไม่บันทึกจารึกคำ เป็นตำรา
อาจคลาดเคลื่อนเลื่อนลอย ถอยถดบังหลายข้ออ้างจ้งจัด ชัดเห็น
สามร้อยกว่าปีผ่าน ก็นานครั้น
ครั้งที่สี่ที่การสัง คายนา
เริ่มบันทึกจากรีกดอน อักษรนำ
แม้ว่าพุทธประวัติ ชัดคลาดเคลื่อน
ไม่สำคัญกันดอก นอกเหนือไป
แต่พระธรรมนำมา หาเคลื่อนไม่
ถูกเหตุผลต้นปลาย ไม่จัดจาง
ควรยึดมั่นหมั่นกระทำ ตามธรรมะ

ก็ยินดีที่จะรับ เพื่อกลับหัน
ก็สร้างสรรค์ปณเจติย ที่สวยงาม
คนกราบไหว้ให้ศรัทธา มาล้นหลาม
หัวเขตคามหลามไหล ไปกราบกราน
เฉพาะที่มีประวัติ คัดมาชาน
ไม่ขอขานผ่านคำ นำบรรยาย
มีกุศลคั่นตำรา หาง่าย ๆ
เขียนขยายจ่ายแจก แยกสำนวน
อาจครบถ้วนถ้วนหาย คล้ายเคลื่อนกัน
ต่างก็เรียนกันมา ศึกษาสร
เกิดไม่ทันกันทุกคน เรียนบ่นมา
ยิ่งในดอนพระพุทธรูป ดำรงหนา
เพียงจำมาว่ากล่าว เล่าต่อกัน
จึงได้หันบันทึก จารึกคำ
ณ ที่ศรีลังกา ปรีक्षाข้า
การเล่าคำจันรรจ อาจผันไป
เหมือนไม่เหมือนจริงไม่จริง สิ่งเป็นได้
ไม่เป็นไรในประวัติ อาจเลื่อนลาง
คงจริงไว้ไม่แปร แท้ทุกอย่าง
เป็นแนวทางอย่างถูกต้อง ล้วนของจริง
เลิกลดละปะกิเลส เหตุทุกสิ่ง

จะบรรลุล่วงพบสุขจริง
ดีคือดีชั่วคือชั่ว ตัวเห็นชัด
หันสมัยไปตลอด สอดร่องรอย
เป็นสิบล้าทำพิสุจน์ ทุกจุดข้อ
ช่างสมบูรณ์พูนผล ถูกกลนย
ขอเชิญชวนมวลชน บนโลกหล้า
ให้ถูกต้องถ่องแท้ แก่พระธรรม
ใช้ปัญญาพาเชื่อ เพื่อผลเหตุ
แล้วประพฤติก็นำ ธรรมเพริศพราย

เหตุผลอิงสิ่งใด ไม่เลื่อนลอย
มิได้ขัดของจริง ทั้งถดถอย
หากเราค่อยถ้อยพินิจ จะจิตใจ
สุดเค็มต่อข้อธรรม เปลี่ยนคำไหน
เดิมไม่ได้ตัดไม่เหมาะ ต่อถ้อยคำ
จงศึกษาหาสิ่งดี ที่เลิศล้ำ
พาขึ้นฉ้านำสุข ให้ทุกขคลาย
รู้สังเกตเหตุต้น จนสุดท้าย
ในบั้นปลายได้ความสุข ถูกทิศทาง

ตำราอ้างอิง

ขอจบการบรรยาย สิ้นท้ายสุด
อิงตำราบรรดาผู้ รู้แนวทาง
จาก "พุทธจริยา" พาดวิล
จาก "ปฐมสมโพธิ" โชติช่วงชู
จากหนังสือเล่ม "พุทธประวัติ"
อาศัยท่านนั้นเป็น เช่นครูบา
จากตำราที่พาให้ ได้รู้จุด
โดย วิจิตร สมบัติบริบูรณ์
จากชุด "พุทธประวัติ" จัดเกล้าละ
กรมพระยาวชิรญาณฯ ยึดมั่นเอา
จากผู้รู้ผู้เล่า เก่าก่อนบ้าง

ในเรื่องพุทธประวัติ จัดกลอนสร้าง
ยกอิงอ้างอิงไว้ ให้เป็นครู
ของ วสิน อินทสระ มาควบคุม
ยึดเป็นครูรู้ทาง ทางตำรา
ที่ได้จัดพิมพ์ไว้ ให้ศึกษา
ของกรมการศาสนา พาเพิ่มพูน
"บันทึกพุทธประวัติ" จัดเพื่อศูนย์ฯ
ใช้เกื้อกูลหนุนสร้าง สู่ทางเอา
สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
เป็นโครงเค้าเข้าทาง สร้างรูปรอย
เป็นแบบอย่างบางแห่ง แผ่ทางถ้อย

มีผู้รู้ผู้ศึกษา มาเฝ้าคอย

ข้าพเจ้าเริ่มเพียร เขียนเล่มนี้
จบวันที่สิบเจ็ด เขตตุลา
สองพันห้าร้อยสาม สิบแปดโน้น
เป็นแบบกลอนย้อนยุค อาจถูกใจ
เป็นโฆษกวิทู อยู่อีสาน
จนหลายปีที่ทำมา หาเลี้ยงกาย
เพื่อประโยชน์ทดแทน ให้แผ่นดิน
ด้วยพระคุณของผู้ฟัง ผังดวงมาน
ให้อะไรไม่เท่านั้น พระธรรมะ
มากกว่าทรัพย์นับค่า บรรดา

การเรียงร้อยถ้อยเขียน เพียรทำมา
ณ วันที่สิบหก ตกสิงหา
ก็นานกว่าสองเดือน เคลื่อนผ่านไป
ท่ามกลางฝนล้นนอง ต้องหลังไหล
ชื่อนายไพร ดวงดาว เล่าบรรยาย
เขียนบัวบานขนานนามเสียงตามสาย
บันลือท่ายปลายชีวิต คิดฝากงาน
ให้ประชาหาพระธรรม จากคำขาน
จึงคิดอ่านขานตอบ มอบของดี
ให้คำพระมีค่ามาก หลากเหลือที่
สุดจะชี้ตราค่า เกินฟ้าดิน

เหตุการณ์ในวันเขียน

เหตุการณ์หนึ่งซึ่งตรึงตรา พาไทยเศร้า น้ำตาเราชาวไทย หลังไหลล้น
สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก
เมื่อสิบแปดกรกฎา ผ่านมานั้น
ด้วยพระองค์ทรงเป็นยา ประเทศไทย
พระองค์ทรงเป็นราช ขนนี้
พระยังคงทรงงาน การกระจาย
หาช่องทางวางวิธี ชีบอกล่า
ฝึกอาชีพรับศึกษา หาเลี้ยงตน
มีโครงการสร้างหลายอย่างนัก

เสด็จสิ้นสวรรคต ปลดโลกไป
ยังโศกสลดกันทุกคน ต่างหม่นไหม้
องค์ยิ่งใหญ่เหนือใจราษฎรมีอาจคล้าย
สองจักรีศรีรักษัตริย์ อุบัติหมาย
เพื่อผ่อนคลายหมายมุ่ง ผดุงชน
ทั้งชาวเขาชาวนา พาฝึกฝน
เลิกทำป่นปี้ป่า พนาคง
ประชารักปักใจ ไว้สูงส่ง

เป็นแม่ย่าฟ้าหลวง ท่วงพระวง
ปวงประชาพากัน สรรเสริญ
พระนามเพื่องกระเดื่องฟ้า ทิวสาคร
สลดจิตอนิจจัง เรื่องสังขาร
พระทรงหันสรวรรค ปลดวางไป
ด้วยบุญญาบารมี ที่พระองค์
ล้วนผลกรรมทำดี มิเบี่ยงเบน
ไม่เคลือบแคลงแฝงใจ ไว้ข้างหลัง
จะเกื้อกูลหนุนนำ คำประชา
ยังคงติดสถิตนิ่ง เป็นมิ่งขวัญ
ยังฝังตรึงซึ่งใจ ไทยแน่นอน
ต่างบังคมก้มหน้า อธิษฐาน
ทรงสถิตเสถียรคำ อยู่ดำรง
เหลือผลงานการสร้าง วางแนวไว้
เป็นแนวทางสร้างฐาน การเจริญ
หากการเพียรเขียนขยาย บรรยายนี้
แม้บุญชุลลกุศล ผลบุญญา
ขอมอบบุญหนุนกุศล ของคนให้
จงหนุนนำคำไทย ให้รุ่งเรือง
น้อมถวายให้พระองค์ ทรงเลิศล้ำ
ครองประชาฟ้าไทย ไปหมื่นปี
ขอประชาทั่วหล้าไทย มั่นใจจำ
ยึดพระธรรมนำไว้ ใฝ่จำเรอ

มุ่งมั่นส่งเสริมสุข ให้ทุกคน
ส่งคำเยินยอย่า มาทุกหน
จอมใจชนล้านเกล้า ของชาวไทย
อนัตตาหาฝัน ชื่นชัดได้
รักเพียงใดไม่อาจขอ ต่อกฎเกณฑ์
ที่ได้ทรงสมสร้าง อย่างเราเห็น
ล้วนโดดเด่นเห็นชัด ถนัดตา
ล้วนทรงหวังตั้งพระทัย เอาไว้ว่า
ยกคุณค่าบรรดาเรา เหล่านิกร
ยังผูกพันมั่นไว้ มิถายถอน
ต่างอาวรณถอนใจ อาลัยองค์
ขอดวงพระวิญญาณ อันสูงส่ง
สถิตองค์ทรงมั่น สวรรค์เทอญ
ที่คนไทยหมายมั่น สรรเสริญ
หนีขาดเขินเดินผ่าน ม่านทุกขมา
จะเกิดมีอนิสงส์ ส่งผลา
แล้วตัวข้าศรัทธามอบ ตอบบ้านเมือง
กับคนไทยไปทุกหน จนทุกเรื่อง
ความขัดเคืองเรื่องเภทภัย อย่าได้มี
พระภูมิพลล้านเกล้า ชาวไทยนี้
พระทรงศรีเกษมศานต์ ชั่วกาลเทอญ
ประพาศธรรมนำใจ ไซ้ผิวเผิน
เหมือนไทยเห็นเทิดทูน พระคุณจริง

อันที่จะเบาพระทัย ให้องค์ท่าน
หากชาวไทยใช้พระธรรม นำใจจริง
ทูลถวายให้พระองค์ ที่ทรงอาสน์
ครบวาระห้าสิบปี ที่บรม
เป็นพระพ่อต่อประชา มหาศาล
เป็นโพธิ์ศรีที่เลิศล้ำ ของคนไทย
พระเหมือนสายธารา พาเย็นฉ่ำ
หากแม่น้ำมีที่ใด ไทยขาดแคลน
แม่น้ำกลไกไหนช่อง พระป้อมปิด
ที่ขาดเขินเกินแรง แห่งประชา
ที่ใดไม่มีน้ำ ทำฝนช่วย
ที่น้ำท่วมร่วมคิดอ่าน ด้านน้ำไป
บุญเหลือล้ำคนไทย ได้เกิดมา
มีราชาพระประเสริฐ เลิศนรินทร์
ขณะเพียรเขียนกลอน ตอนกันยา
น้ำเหนือหลากมากกว่า ปีใด ๆ
ตามลุ่มน้ำเจ้าพระยา ลงมานั้น
ท่วมนองเนื่องเมืองสิงห์ ยิ่งบาดาล
ท่วมปทุมธานี นี่สับสน
กรุงเทพมหานคร อ่อนอุรา
ประวัติศาสตร์ชาติไทย ไม่เคยพบ
เรือสวนฝ้ายไร่นา พาจมไป
จระเข้เร่ข้าม จากฟาร์มเลี้ยง

ทรงสนานสราญใน พระทัยยิ่ง
ยอมเป็นสิ่งยิ่งพระองค์ ทรงชื่นชม
ทรงครองราชเสอาดเอี่ยม เสงี่ยมสม
ทรงเป็นร่มโพธิ์ทอง ของชาวไทย
พระเหมือนก้านกิ่งโพธิ์ ที่โตใหญ่
ออกผลให้ไทยกิน หัวดินแดน
ไทยค้ำค้ำน้ำสุข ทุกถิ่นแคว้น
พระทดแทนแสนท่วง ปวงประชา
เพียงดั่งรัศมีใด ให้คล่องหนา
พระแผ่บารมีโปรด ราษฎร์ไป
ทรงเอื้ออวยทวยราษฎร์ หาขาดไม่
น้ำพระทัยหลาหลายกว่า ฟ้ารวมดิน
บนผืนหล้าธานี มีทรัพย์สิ้น
ทรัพย์ในดินสินในน้ำ นิยามไทย
สองพันห้าร้อยสาม สิบแปดไซ้
จนเมืองไทยได้จัด ประวัติการณ์
นครสวรรค์หันสู่ อุทัยผ่าน
อ่างทองพล่านผ่านรุด ออยุธยา
ท่วมเมืองนนท์ล้นฝั่ง ยังกับฟ้า
จรดชายคาประชาชน ทนนิ่งไป
ไม่เคยสบพบมาก น้ำหลากไหล
ประชาไทยไร้เคหา สู้อาทร
มันว้ายเรียงเคียงคน บนบ้านช้อน

เกิดวันวายจะย้ายที่ มีอาจารย์
ปูชนียสถาน แต่กาลก่อน
ล้วนของดีสุดวิสัย ให้อัปจน
ด้วยต้นน้ำลำธาร ถูกผลาญสิ้น
ขาดปาริฉัตรน้ำ ยามฝนนอง
องค์ในหลวงท่วงโย ได้คิดอ่าน
ให้ห้วงพระจะประจวบ ป่วนอุรา
กราบวอนขอต่อพระรัต นตรัย
ให้โรคาพยาธิใด ไกลพระองค์
และเหตุการณ์อันน่าจำ นำมากล่าว
สุริยุปราคา ผ่านฟ้าไทย
เริ่มจากตากลากเป็น เส้นตรงแนว
เริ่มประมาณกาลสิบ นาฬิกา
เข้าเขมรผ่านผ่านญวน ไม่รวนเร
ไม่ทราบขัดอึดคัก ไม่อาจไป
เป็นเรื่องดีที่จะให้ ไทยศึกษา
บรรดาไทยไปมุงอยู่ ดูอาการ
โทรทัศน์จัดถ่ายทอด ตลอดเรื่อง
ตอนเห็นวงแหวนเพชร ที่เค็ดมอ
ข้างใส่แว่นแหว่งฟ้า ว่าประจักษ์
แหวนเพชรพราววาววาม อร่ามตา
กว่าจะเห็นเด่นดวง ช่างเด็ด ๆ
คำนวณกว่าประมาณเขต เจ็ดสิบปี

ตะเข้บนอนซ้อนหลังคา มองหน้าคน
ต้องแคลนคลอนอ่อนไหว น้ำไหลล้น
นี่คือผลฝนเหนือ เมื่อหลากนอง
เหลือเพียงดินสิ้นป่า จึงพาหมอง
ขาดป่าป้อมต้องไหล ทลายมา
ทรงประสานงานหนัก เป็นนักหนา
ขอคืนฟ้าประทานป้อม คุ่มครององค์
ปิดโพธิ์ภัยไกลห่าง ดังประสงค์
ให้พระทรงดำรงหล้า ธานีไทย
เป็นเรื่องราวคราวกาล ควรชวนไข
เกิดขึ้นในยี่สิบสี่ ที่ตุลา
ถึงสระแก้วแนวช่วง เค็ดดวงหนา
เป็นเวลากว่าครึ่งวัน ผ่านออกไทย
ออกทะเลเหวี่ยง ไปจุดไหน
สุดตามได้ไกลเกิน จะเดินทาง
จะเกิดมาแต่ละที หลายปีผ่าน
ตามแถวผ่านผ่านแนว เป็นแนวมอง
ไม่ขัดเคืองเรื่องแจ่ม ไม่แซมหมอง
บางคนจ้องมองทีวี ที่ถ่ายมา
ดูน่ารักสลักใจ ให้นักหนา
ไกลฟากฟ้าหาดูยาก จากไซค์ดี
เห็นแหวนเพชรรูปร่าง งามอย่างนี้
จึงจะมีอีกครั้ง ในฝั่งไทย

ที่พวกเชื้อชกเคราะห์ สะเดาะดวง
เช่นไหว้ผองของดำ นำเอาไป
เป็นความเชื่อเมื่อใจ ไร้เหตุผล
โลกอาทิตย์ขีดโคจร ย้อนตรงกัน
จะเกี่ยวกรรมนำบุญ หนุนตรงไหน
บาปจะหนุนบุญจะส่ง ตรงหรือเอน
ใครทำดีได้ดี ผลดีตอบ
ใครทำชั่วชั่วสนอง ของชั่วมา
ก็ย่อมเป็นธรรมดา หาใช่แปลก
ผลย่อมเป็นเช่นเหตุ ทุกเภทไป
อยากได้ดีต้องทำดี มีชั่วอน
จะได้ดีมีอะไร ใครให้มา
ต้องศึกษาหาทาง สร้างการงาน
พระธรรมมีชี้ชัด จัดทำนอง
ต้องวิเคราะห์เจาะพระธรรม คล่าปัญหา
แล้วทำตามความขยัน หมั่นอดทน
อย่าหวังพึ่งผู้ใด ให้ลำบาก
อึดตาหัดโน นาโถนา
คนพึ่งคนจนใจ ให้ลำบาก
มองเห็นตนคนเหมือนกัน นั้นยังทำ
พึงภูตผีปีศาจ ประหลาดหนา
พึงลมฟ้าอากาศ ประหลาดใจ
อย่างมลายหมายมาด ขาดเหตุผล
พราหมณ์หรือพุทธอยู่จุดใด ให้แน่นอน ไม่เดือดร้อนตอนหน้า คราต่อไป

ก็คอยห่วงกังวล จนหัวนโหว
ขนมไข่ไก่ดำ ทำไม่ทัน
ธรรมพินิจไม่บ่นสอน แทรกตอนขึ้น
มีพระจันทร์คั่นกลาง สร้างเงาเบ
จะพาใครร้ายดี มิเคยเห็น
ก็ย่อมเป็นเช่นกรรม ที่ทำมา
ใครทำชอบชอบสนอง ปองเข้าหา
มิใช่ว่าจะผิดแนว แคล้วอะไร
จะให้แยกแตกเหตุ ประเภทไหน
ต้นแบบไหนปลายแบบนั้น มันตามมา
มัวแต่นอนหย่อนใจ ไม่เสาะหา
หล่นจากฟ้ามาหรือไร ได้เงินทอง
ต้องก่อปรการขยันทำ นำสนอง
ควรตรึกตรองมองธรรม เพื่อนำตน
ใช้ปัญญามาสังเกต ด้วยเหตุผล
ย่อมไม่พ้นผลสนอง ต้องตามมา
อย่าไปฝากตัวไว้ พึ่งใครหนา
พระท่านว่าพึ่งตน หนทางธรรม
บางคนหากพึ่งผี นี่ยิ่งช้า
ให้ขอกชำระกำหนด พึ่งคนใด
พึ่งเทวดาไม่เห็น เป็นโฉน
ธรรมข้อใดไหนสั่ง พึ่งสังวร
อย่าสับสนปนลัทธิ หนีคำสอน

ฝากไว้ท้ายเล่ม

ขอจบการบรรยาย ไว้เพียงนี้
จากเชียงบัว อายสาว เล่าความนัย
พร้อมทั้งพระมหาโพน คุณวุฒิ
ทั้งตรวจทานการแต่ง แจกกระจาย
ทั้งพระครูภาวนา จิตสุนทร
เพื่อกระจายผายแผ่ แก่ชาวไทย
ท่านสนใจผายแผ่ แก่พระธรรม
กับองค์พระพิชิตมาร ฐานเชิดชู
ณ ที่วัดอรุณ ญิกาวาส
ไปร่วมสร้างทางวัดฤ อยู่ถาวร
โดยจำลองของจริง ยิ่งสง่า
เท่าองค์จริงส่วนจริง ทุกสิ่งไป
ขอบคุณท่านผู้ฟัง ทั้งผู้อ่าน
เราด้วยกันมันใจ ในศรัทธา
ขอให้ท่านนั้นอยู่ดี และมีสุข
อยู่ในธรรมนำใจ พึ่งใบบุญ
อย่าเจ็บไข้ได้ป่วย ด้วยโรคา
หมดหนี้สินสิ้นเจ้าหนี้ หนีจากกัน

เล่มใหม่มีที่จะวาน ท่านอ่านให้
ผู้เขียนไขใส่กลอน ย้อนบรรยาย
แห่งวัดโพธิสมภรณ์ ตัดตอนหมาย
ช่วยขยายในปัญหา พาเข้าใจ
หนุนหนุนรอนตอนพิมพ์แผ่ ทั้งแก้ไข
ผู้สนใจในพระพุทธ สดุดยอครู
สร้างพระเจ้าองค์ดำ ทำเคียงคู่
ท่านพระครูภาวนา จิตสุนทร
ก็ไม่ขาดพุทธศา สนิทย้อน
จากอุดรธานี ดีแผ่ไป
จากเมืองนาลันทา รักษาไว้
หากกราบไหว้ได้กุศล ล้นบุญญา
ที่ให้ท่านอ่านความ ตามเนื้อหา
ผมเขียนมาท่านหาอ่าน ร่วมการบุญ
จงหมดทุกข์สุขใจ ได้บุญหนุน
พระพุทธคุณหนุนส่ง จงทั่วกัน
ขอบุญญาพระปious ครอบสุขสันต์
หยุดรำพันจะหันเห เอวังเอย ฯ

จบบริบูรณ์

ขอได้รับความขอบคุณ

จาก.. เชียงบัว อายสาว (นายไพร ดวงดาว)

252 ซอยเจริญสุข ถนนศรีสุข สะพานเหลือง

อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี 41000

โทร.042 - 223231

ผู้เขียน

พระมหาโทน คุณวุฑฒิ วัดโพธิสมภรณ์ จ.อุดรธานี

ผู้ตรวจทาน

หลวงพ่อดำ

ณ แผ่นดินถิ่นไกล ในแคว้นเขต คือประเทศอินเดีย ไกลเสียยิ่ง
แดนพระพุทธวิมุตมาน นานเสียจริง ยังมีสิ่งอิงอ้าง อย่างตำนาน
เป็นแดนดินถิ่นประสูติ พระพุทธเจ้า ดินแดนเก่าเราประจักษ์ในหลักฐาน
แดนประวัติศรีสุ สุนิพพาน เป็นสถานอันชาวพุทธ สดุดบูชา
มีหลายสิ่งหลายอย่าง อ้างอิงอยู่ อันเป็นปูชนีย ที่ล้ำค่า
หากเคยไปจะได้เห็น เด่นสายตา ที่เมืองนาลันทา น่าสนใจ
มีพระพุทธรูปงาม ประจำถิ่น ทำจากหินสีดำ สร้างทำไว้
สมัยพระเจ้าเทวปาล นานเท่าไร ประมาณได้หว่างพอสอ ก็นับดู
ปีหนึ่งพันสามร้อย ห้าสิบสาม ถึงหนึ่งสามเก้าสาม ตามที่รู้
บันทึกของปิลัวสิงห์ อ้างอิงดู นำเชิดชูบูชา นากราบกราน
พระเกตุทรงบัวตูม พุ่มเด่นชัด ปางนั่งขัดสมาธิ มีสะท้อน
พระหัตถ์ชี้ธรรมา นีพะยาน หรือปางมารวิชัย ไทยเรียกกัน
หน้าตักกว้างกึ่งศอก หกสิบนิ้ว มองสูงลิ่วมืดดำ ตามหินนั้น
จากพระเพลมาถึงพระเกตุ เขตวัดกัน หกสิบเก้านิ้วนั้น อันแน่นอน
ผิวขำรุคบางจุดบิ่น ดินเซาะกัด เกิดวิบัติขัดกัน ในกาลก่อน
เกิดแก่งแย่งแห่งความเชื่อ เกียรติรอน เกิดต่อกรในก่อนกาล ผลาญฆ่าฟัน
ปีหนึ่งพันเจ็ดร้อย หกสิบหก แแย่งยึดปกครองใจ ในถิ่นนั้น
มุสลิมเริ่มบุก รุกโรมรัน ยึดเขตชั้นที่มั่นมา เช่นราว
ฝ่ายชมพูทวีปเหนือ ไม่เหลือหล่อ เหตุที่ก่อสงคราม ลูกหลานนี้
ด้วยความเชื่อเมื่อต่างกัน แข่งขันดี ต่างอยากมีอำนาจ ในชาติตน
ใครพวกมากฝั่งรากไว้ ให้ประชา คนก็มาสนับสนุน เพิ่มพูนผล

มีแสนยานุภาพปราบสกกล
ส่วนฝ่ายพุทธถูกฉุดคร่า มาทุกที่
พุทธสอนคนเป็นคนดี มีรูนแรง
ถูกล้างผลาญปานผักปลา อารามปน
มุสลิมทึมแทง ดาบแกว่งไกว
ที่เมืองนาลันทา เวลานั้น
ตามวัดวาอาราม ต่างคร้ามกลัว
แล้วกองทัพมุสลิม ก็ยั้มย่อง
ยกกันมากกว่าสองร้อย ค่อยๆ เดิน
เจ้า อิคเทีย ซิลจิ นี่หัวหน้า
ทำลายวัดศาสนา ลงหลาย
พระพุทธรูปทุบพัง ทั้งใหญ่่น้อย
ล้มระเนพระนาว เคล้ากับดิน
จุดไฟเผาเอาไฟสุ่ม รุมกันทุบ
อนาถใจไม่เหลือหลอ แม็กอพงษ์
มันครอบงำตามความโง่ โละล้างผลาญ
ต้องการใหญ่ใช้อาวุธ ยุทธนา
เพราะผู้คนสนใจ ในคำสอน
รู้เหตุผลต้นปลาย ได้ทุกอัน
ด้วยเหตุนี้แล้ว เขามุ่งหมาย
เผาดำรคร่ำคัมภีร์ ขี้เดิม

ก็เป็นคนฝ่ายชนะ ด้วยฆ่าแกง
พุทธไม่มีการตีฆ่า มาแอบแฝง
พุทธแทรกแฝงคุณธรรม นำจิตใจ
วัดถูกโค่นคนถูกเข่น เป็นใบไม้
เหี่ยวชับไล่ชาวพุทธ คุดควายวัว
คนยัดมันในพระพุทธรูป คุดถั่วทั่ว
ต่างหุดหั่วกลัวภัย ไม่กล้าเดิน
มันจ้องมองขยำ ขยำเหียน
มันประเมินการไว้ โล้ทำลาย
ยกเข้านาลันทา จ้องตาหมาย
อารามวายกฎพิฆัง ลงฝังดิน
เป็นหลายร้อยหลายพัน มันทุบสิ้น
จำพวกศิลปกรรม ทำลายลง
วัดต้องยุบอารามยับ รวากับผง
มันเจาะจงทำลายล้าง ขวางลูกตา
ไม่ต้องการคนฉลาด นอกศาสนา
มันรู้ว่าถ้าปล่อยไว้ ใหญ่กว่ามัน
ซึ่งแน่นอนชัดเจน เป็นไปนั้น
คือผลนั้นเกิดจากเหตุ ตามเภทเดิม
จึงทำลายให้ขาด ตัดส่งเสริม
พุทธก็เริ่มชอบเขา เขารุกราน

พอสนใจในการ ล้างผลาญแล้ว
ก็ยกทัพกลับไป ตั้งไฟกาฟ
นักศึกษาอาจารย์ นาลันทา
เหลือประมาณเจ็ดสิบ รีบเร็วไว
เห็นส่วนใหญ่หลายแหลก แตกเป็นผง
พอปฏิสังขร ลองทอนดู
ท่านมูหิตาภัทร จัดสรรหา
รัฐมนตรีของกษัตริย์ จัดทุนไป
จากบันทึกของท่าน ดารนารถ
เราจึงรู้ถึงเหตุ ในเขตแฉม
รวบรวมจัดวัดใหม่ ได้หนึ่งวัด
ค้นตำราพอหาได้ พระหลายองค์
แต่เหมือนกรรมนำใส่ ยังไม่ตก
ขณะที่นักศึกษา ครูอาจารย์
สองซุชกหมายตาว่าจะเข้า
ประกอบบัญญัติการพิธี มีบูชา
สามเนรทนต์คนอง มองเห็นเข้า
ต่อสองซุชกนั้น หันมามอง
มันโกรธจัดตาปิดเขียว เหลียวมาดู
ก็ยังดีที่อดใจ ไม่ลืมตัว
จนผ่านไปหลายปี ที่มันอยู่

ทำลายแถวแนวพุทธ ทุกจุดผ่าน
เหลือเพียงถ่านเถ้ากรุ่น พวกฝุ่นไฟ
ในมหาวิทยาลัย ซ่อนตัวไว้
เข้าศึกษาไปจึงได้ออก ข้างนอกดู
จะเหลือหลงคงส่วนน้อย ร้อยหรืออยู่
โดยมีครูและอาจารย์ ช่วยกันไป
เป็นหัวหน้านำคณะ หาซอกใช้
จากมครส่งให้ ไปซ่อมแซม
ธรรมสวามินปราชญ์ บันทึกแถม
ความทุกข์แถมแถมสาหัส วิบัติลง
โดยสรรค์จัดของ ต้องเหลือหลง
ก็ดำรงเป็นวัดวา มาอีกนาน
มีซุชกสองคน วนมาผ่าน
นั่งกราบกรานสวตมन्द บันภาวนา
มายึดเอาวัดพุทธ สุดสูงค่า
ศาสนาของเขา เข้าครอบครอง
ก็ตักเอาน้ำล้างเท้า สาดเข้าต้อง
มันเบ็งจ้องมองถลน จนน่ากลัว
บรรดาครูนักศึกษา ตามองทั่ว
มันจึงมีว่ประกอบกรรม ทำพิธี
มันยังสู้ทำไป ไม่หลีกหนี

พิธีการมันก็จัด ทำบัตพลี
แล้วรวบรวมเศษไม้ พวกไฟถ่าน
เลยถูกเผาเป็นถ่าน ถ่านผุลงพลัน
ทั้งอาคารถื่นฐาน ถูกผลาญเผา
พระทั้งปวงรวมทั้งหลวง พ้ององค์ดำ
จากนั้นมาหาไม้โคร ไปบูรณะ
ปล่อยตากแดดตากลม จมปรุพิ
จนสมัยอินเดีย ต้องเสียสิทธิ์
หาเมืองขึ้นกลืนเมืองข้าง ทารังแก
มีนักปราชญ์ด้านโบราณ คดี
อ่านบันทึกพระถึง ชำแจ้งมา
ท่านชื่อเซอร์คันนิงแฮม อยากแหย่หา
ว่าเคยเป็นมหาวิทยาลัย ยาลัย
จึงได้นำคณะ มาสำรวจ
เป็นมหาวิทยาลัย นาลันทา
แล้วมอบหมายให้เอ เอ็มพรอดเลย์
และด็อกเตอร์สปูเนนอร์ เกลอกันไป
อยู่ได้ดินหินทับ นับเหลือล้ำ
พระพุทธรูปมากมาย อีกหลายองค์
ส่วนหลวงพ้ององค์ดำ ล้ำเลิศนัก
พระนาสิกและพระหัตถ์ ขาดจากกัน

สิบสองปีที่มันอยู่ บุชายญ
ขวางสถานการณ์พิธี ในที่นั้น
แต่บัดนั้นนาลันทา ถูกพล่าฆ่า
เหลือเพียงเก้าเจาดับ ย่อยยับซ้ำ
ถูกเหยียบย่ำซ้ำข่ม จมธรณี
ด้วยกลัวจะมีภัย ไล่ขยี้
หลายร้อยปีที่ปล่อยไว้ ไม่ดูแล
ถูกอังกฤษปกครอง จ้องเผยแผ่
ต้องการแผ่อิทธิพล ล้นโลกา
เป็นผู้ที่สนใจ ในศาสนา
จึงค้นหาว่าหลักฐาน นั้นอย่างไร
ว่าที่นาลันทา ว่าตรงไหน
จนเข้าใจถ่องแท้ แน่ตำรา
ก็ได้ตรวจตราดู จึงรู้ว่า
ลองขุดหาของเก่า ตามเข้าใจ
ค่อยเซอร์เวคันหา ว่าตรงไหน
ก็จึงได้พบเจดีย์ มีหลายองค์
ทั้งพระเจ้าองค์ดำ ตามประสงค์
และได้ส่งเข้าที่ พิพิธภัณฑ์
มีปรักหักพัง บางแห่งนั้น
นิดหน่อยนั้นบิ่นไป ไม่มากมาย

เป็นองค์ที่สมบูรณ์ พร้อมมูลอยู่
ประชาชนล้นหลาม ออกมากมายน
เป็นที่สักการะ บูชาล้นหลาม
บ้างก็เห็นท่านเป็น เช่นหมอยา
อธิษฐานน้ำมันเนย เชยลูปได้
ลูกที่ผอมกรอมกาย ไม่กินนอน
ก็จะค่อยสมบูรณ์ พุงกายขึ้น
จะแข็งแรงเกรงกาย หายอแง
จึงถวายพระนาม ตามว่านั้น
เตลียะ บา บา ว่ากันไป
แต่บางคนเรียกขาน กันบางส่วน
คำอินเดียเรียกว่าโม ค้าบาบา
ใกล้มหาวิทยาลัย คนได้มา
มีบ่อน้ำคนไหว้อาบ กราบประจำ
พร้อมหลวงพ้ององค์ดำ อมฤต
เอาธูปเทียนดอกไม้กัน น้ำมันเนย
เอาถวายแก่นบน มาลันหลาก
ปัจจุบันนี้ยังมี ที่คนไทย
คิดมุ่งหวังตั้งใจ ก็ใครคิด
แล้วบังคมก้มกราบ นมัสการ
ต่างสมหวังดังคิด ตั้งจิตไว้

ความที่ถูเก็บมา พระทั้งหลาย
มากกราบไหว้ให้อยู่ นาลันทา
ประชาชนสนใจ ไหว้หนักหนา
พาลูกมาหาท่าน พลันไหว้วอน
ให้องค์ไว้ลูบไล้ลูก ถูกควักก่อน
เคยอดอ่อนน้อมไม่ได้ ร้องไห้แง
ค่อยสละชินยีนกาย ไม่ท้อแท้
ประหลาดแท้แก่ชิน คนทั่วไป
ว่าหลวงพ่อน้ำมัน ต่อท่านไว้
อินเดียใช้เรียกขาน ชื่อท่านมา
หลวงพ่อ้วนล้นขานชื่อท่านหนา
ต่างศรัทธามากกราบกรานกันประจำ
นาลันทาบูชา อาทิตยเช้า
คนมาทำพิธีไหว้ ไม่ขาดเลย
ก็ศักดิ์สิทธิ์คิดหวัง ดังคำเผย
ข้าวสารเอย นมเอย เคยเอาไป
ปากต่อปากฝากขาน ผ่านไกลใกล้
ที่มีใจให้ศรัทธา มากกราบกราน
ก็ตั้งจิตบูชา อธิษฐาน
ให้พบพานการสำเร็จ ดังเจตนา
ต่างก็ได้สมมาตร ปราบปราม

ต่างก็หวังตั้งใจ ไปศรัทธา
ด้วยอยากให้คนไทย ได้โอกาส
ได้มีผู้นำล้า เหลือกำเก็น
ได้จำลองของจริง ทุกสิ่งสรรพ
หล่อหลวงพ่อดังคำ ตามอินเดีย
ตามมหาปฐลักษณะ
ของสมเด็จพระสัมมา สัมโพธิญาณ
เพื่อจะได้บุญญา ภิหาร
มีพุทธปาฏิหาริย์ นั้นมากจริง
มีพุทธานุภาพ ปราบทุกข์เข็ญ
จากเมืองนาลันทา มาเกื้อกูล
และจำลองอังกอร์ ทรงเป็นคู่
ได้ลอกแบบของจริง ทุกสิ่งการ
หรือหลวงพ่อดังคำ ก็ว่าขาน
ที่วัดไทยในพุทธ ฤคยา
ไม่ผิดเพี้ยนเปลี่ยนแปลง ตำแหน่งไหน
มาปั้นหล่อเหมาะคู่กัน นั้นเสียจริง
คณะผู้จัดสร้าง วางเป่าไว้
ไม่ต้องเดินทางไกล ไปวันวาย
นับเป็นบุญของเรา ชาวไทยนั้
คือหลวงพ่อดังคำ ล้ำลึกกัน

พระนามาให้ท่าน ทราบกันเทอญ
อภิวาทพระองค์คำ ตามสรเสรีญ
เคยได้เดินทางไป ในอินเดีย
องค์เท่ากันเหมือนกัน นั้นสิ้นเสีย
ไม่ให้เสียรูปลักษณ์ สักประการ
อัสติยานุพยัญช นะประสาน
อันเป็นการถูกต้อง ตามของจริง
ประดิษฐาน ณ ที่ใด ให้บุญยิ่ง
ด้วยสร้างอิงองค์จริงไว้ ได้สมบุรณ์
ด้วยว่าเป็นองค์จริง ของจริงนั้น
พาไปบุญสุญภัย ไม่แผ้วพาน
จะได้บูชาไว้ ในสถาน
ก็คือพระพิชิตมาร คู่กันมา
ประดิษฐานคู่กัน นั้นคอกหนา
จำลองมาลักษณะ ว่าตามจริง
ไม่สงสัยในลักษณะ สง่ายิ่ง
นับว่าสิ่งที่สร้างมา คำมากมาย
ให้คนไทยได้บูชา ศรัทธาหมาย
จำลองคล้ายองค์จริง ทุกสิ่งอัน
ที่ได้จักไหว้พระ พุทธานั้น
ที่นาลันทาเมือง เมืองลือไกล

กับหลวงพ่อดังคำพิชิตมาร
จากเจดีย์พุทธ คยาไกล
ทั้งสององค์ทรงงาม ตามคัมภีร์
พระเถรานุเถระ มาดูแล
นมัสการพุทธสัง เวชนีย
ทำพิธีพุทธาภิเศกมา
ได้กราบไหว้บูชา อธิษฐาน
ที่มุ่งหมายใด ๆ ให้ช่วยดล
เพื่อถวายเป็นพุท ธบูชา
เพื่อถวายไว้ในหลวง ล่วงดำรง
เพื่อประกาศกฤษฎา ภิหาร
และหลวงพ่อดังคำ ล้ำเลิศมี
เพื่อถวายเป็นราช กุศล
แก่พระบรมวงศ์ ส่งผลพวง
ขอนุโมทนา มหากุศล
แก่บรรดาประชาชน คนชาวไทย
น้อมศรัทธาบูชา คณะสร้าง
สร้างอยู่ไทย ให้ชาวโลก ยกจำเรญ
โดยพระครูภาวนา จิตสุนทร
เป็นเจ้าของความคิด สัมฤทธิ์การ
ปณิธานท่านจะสร้าง โดยวางเป่า

หรือเรียกขานท่านเมตตามาแต่ไหน
พระพุทธรูปได้ตรัสรู้ อยู่แน่แล
มหาปฐลักษณะ ว่าแน่แท้
ซึ่งล้วนแต่เคยได้ ไปวันทา
ณ ถิ่นที่พุทธภูมิ พุมใจหนา
ให้บรรดาพุทธสา สนิทสน
ให้พบพานการดี ที่เกิดผล
เกิดเป็นผลดังตนขอ ต่อพระองค์
แต่พระไตรรัตน์ มาประสงค
ที่พระทรงครองราชมา ห้าสิบปี
ขององค์พระพิชิตมาร ประทานชี้
ให้เป็นทีรวมใจ ไทยทั้งปวง
ให้เกิดผลคุ้มครอง มองใหญ่หลวง
ทรงลู่วางสำเร็จงาม ตามพระทัย
ให้เกิดผลล้นหลาก หายยากไร้
จงอย่าได้ภัยพาล ขวากาลเทอญ
ที่เปิดทางสร้างศรัทธา นำสรเสรีญ
มีค่าเกินประเมินได้ กลายประมาณ
ที่อุดรธานี ดำริอ่าน
เป็นแม่งานการสร้าง อย่างจริงจัง
เก้าร้อยเก้าสิบเก้าองค์ ประสงค์ตั้ง

ประดิษฐานย่านใกล้ไกล ไว้จริง
ให้เกิดผลคนศรัทธา พระธรรมชี้
เป็นคนดีมีจิต คิดกอบการ
จะสำเร็จตามเป้า หรือเปล่านั้น
มีศรัทธามาร่วมสร้าง อย่างจริงใจ
ที่พระครูภาวนา จิตสุนทร
วัดอรุณญิกาวาส อาจชวนเชิญ
มั่นท่านหวังตั้งใจ ใครร่วมสร้าง
อานิสงส์ส่งตน เหลือล้นไกล
เกิดในภพภูมิใด ให้สูงเด่น
เป็นกษัตริย์ขัตติยา พาบ้นดาล
มั่นเกิดเป็นเทวา บนฟ้าขึ้น
ปรารถนาบารมี มีขาดแคลน
เป็นผู้มีทิศา สง่าสว
จะรูปงามนามเพราะ เหมาะจะ
จะรื่นรมย์สมใจ ในวาสนา
อานิสงส์สร้างพระ คำเกินการ
ขออนุโมทนา มาตรงนี้
จงพ้นทุกข์สุขสันต์ ในบ้านปลาย

เจียงบัว

โดยมุ่งหวังทางพระธรรม นำบันดาล
เกิดสัมมาทิฐิ ที่สืบสาน
กำจัดการที่มลาญคน ให้พ้นไป
อยู่ที่ท่านพุทธศา สนิทไซร์
ติดต่อไปให้ทันการ ไม่นานเกิน
เมืองอุดรธานี มีขาดเงิน
หากท่านเดินทางผ่าน หันแวะไป
ย่อมเป็นทางอย่างดี ที่ยิ่งใหญ่
เหนือผไทใหญ่กว่าฟ้า หาเปรียบปาน
จะได้เป็นเด่นดัง อย่างไพศาล
เป็นท้าวท่านบรรดาศักดิ์เป็นหลักแกน
ก็ถึงขั้นอินทร์พรหม บรมแดน
จะแน่นแฟ้นแคลนคลอน ไม่ห่อนมี
จะร่ำรวยด้วยทรัพย์ นับเศรษฐี
เสียงจะดีดีระฆัง ดังไม่ปาน
ปราชญ์จะมาแซ่ร้อง ป้องประสาน
สุดประมาณการกุศล ล้นมากมาย
ต่อท่านที่มีกุศล ล้นเหลือหลาย
คิดมุ่งหมายจงได้สม อารมณ์เทอญ

อายุสาว

พุทธศาสนิกชน.....

แหล่งที่มาของข้อมูล

๑. พุทธประวัติเล่ม ๑, เล่ม ๒, เล่ม ๓ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า
กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. ๒๕๓๐

๒. ปฐมสมโพธิ สมเด็จพระสังฆราช (ปฐมเทว) ทรงชำระโดย สม
เด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส โรงพิมพ์มหามกุฏราช
วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๓๑

๓. แบบเรียนพุทธประวัติ พิชุร มลิวัดย์ โรงพิมพ์การศาสนา กรม
การศาสนา พ.ศ. ๒๕๓๒

๔. พุทธประวัติ ฝ่ายวิชาการกรมการศาสนา โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ.
๒๕๓๗

๕. บันทึกพุทธประวัติ วิจิตร สมบัติบริบูรณ์ โรงพิมพ์การศาสนา พ.ศ.
๒๕๓๕

๖. พุทธจริยา วคิน อนทล

